

Center
za slovenščino
kot drugi/tuji jezik

i/tuji jezik

Center
za slovenščino
kot drugi/tuji jezik

kot drugi

za slovensko

Center
za slovensko
kot drugi/tuji jezik

*Center
za slovenščino
kot drugi/tuji jezik*

Ljubljana 1999

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6'24(082)

CENTER za slovenščino kot drugi/tuji jezik / [urednici Marja Bešter in Erika Kržišnik]. - 1. natis. - Ljubljana : Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete, 1999

ISBN 961-227-009-0

1. Bešter, Marja
103544064

ISBN 961-227-009-0

9 789612 270094

KAZALO

- 5 UVODNA BESEDA (*Marja Bešter, Erika Kržišnik*)
- 7 CENTER ZA SLOVENŠČINO KOT DRUGI/TUJI JEZIK
(*Breda Pogorelec*)
- 17 SEMINAR SLOVENSKEGA JEZIKA, LITERATURE IN KULTURE
(*Aleksandra Derganc*)
- 27 SLOVENŠČINA NA TUJIH UNIVERZAH (*Ada Vidovič Muha*)
- 35 Slovenščina na univerzi v Beogradu (*Maja Đukanović*)
- 39 Slovenščina na univerzi v Bernu (*Ljudmila Šemerl Schmid*)
- 41 Slovenščina na univerzi v Bratislavi (*Darija Jakše*)
- 45 Slovenščina na univerzi v Bruslju (*Katjuša Zakrajšek*)
- 49 Slovenščina na univerzi v Budimpešti (*Mladen Pavičić*)
- 53 Slovenščina na univerzi v Bukarešti (*Irena Santoro*)
- 57 Slovenščina na univerzi v Celovcu (*Ljubica Črnivec*)
- 63 Slovenščina na univerzi v Gradcu (*Metka Zobec*)
- 69 Slovenščina na univerzi v Hamburgu (*Horst Dippong, Monika Pemič*)
- 75 Slovenščina na univerzi v Krakovu (*Aleksander Križ*)
- 79 Slovenščina na univerzi v Lodžu (*Aleksander Križ*)
- 81 Slovenščina na univerzi v Moskvi (*Vera Zalokar*)
- 85 Slovenščina na univerzi v Münchnu (*Slavo Šerc*)
- 87 Slovenščina na univerzi v Neaplju (*Saša Žabjek Scuteri*)
- 91 Slovenščina na univerzi v Nottinghamu (*Sabina Grahek*)
- 95 Slovenščina na univerzi v Novem Sadu (*Željko Marković*)
- 97 Slovenščina na Inalcu v Parizu (*Danuša Škapin*)
- 101 Slovenščina na univerzi v Pragi (*Jasna Honzak Jahić*)
- 105 Slovenščina na univerzi v Regensburgu (*Slavo Šerc*)
- 107 Slovenščina na univerzi v Rimu (*Rada Lečić, Srečko Renko*)
- 111 Slovenščina na univerzi v Skopju (*Lidija Arizankovska*)
- 113 Slovenščina na univerzi v Sofiji (*Eva Sprager*)

- 115 Slovenščina na univerzi v Sosnowcu (*Mateja Tirgušek*)
119 Slovenščina na univerzi v Sydneyju (*Metka Čuk*)
123 Slovenščina na univerzi v Tokiu (*Jelisava Dobovšek Sethna*)
125 Slovenščina na univerzi v Trstu – Filozofska fakulteta
(*Ljudmila Cvetek Russi, Zoltan Jan*)
135 Slovenščina na univerzi v Trstu – Visoka šola modernih jezikov
za prevajalce in tolmače (*Mihaela Kavčič*)
139 Slovenščina na univerzi v Tübingenu (*Nina Blažon*)
143 Slovenščina na univerzi v Varšavi (*Jasmina Šuler Galos*)
145 Slovenščina na univerzi v Würzburgu (*Dorothea König*)
147 SIMPOZIJ OBDOBJA (*Alenka Šivic Dular*)
171 TEČAJI SLOVENŠČINE (*Marja Bešter*)
189 IZPITNI CENTER (*Igor Saksida*)

Uvodna beseda

V počastitev 35-letnice Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture (SSJLK), najstarejše prireditve, ki jo organizira Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, smo pripravili zbornik, v katerem želimo predstaviti delo Centra. Vanj spadajo raznovrstne, a med seboj povezane dejavnosti, ki jih je Oddelek za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete v Ljubljani razvil z namenom, ljudem pri nas in v tujini, ki jim slovenščina ni materni jezik, posredovati védenje o slovenskem jeziku in književnosti ter kulturi Slovencev, jim omogočiti izpopolnjevanje v znanju slovenščine ter strokovno preveriti raven obvladanja slovenskega jezika. Njegova pomembna naloga je tudi izdajanje strokovne literature (zbornikov znanstvenih/strokovnih prispevkov, učbenikov slovenščine, priročnikov za poučevanje slovenščine itd.). Dejavnosti Centra so poleg že omenjenega SSJLK še Slovenščina na tujih univerzah (STU), Simpozij Obdobja, Tečaji slovenščine in Izpitni center.

Kot urednici zbornika sva k sodelovanju povabili predsednike, ki so v štud. l. 1997/98 vodili posamezne dejavnosti, Aleksandra Derganc, Ada Vidovič Muha, Alenka Šivic Dular, Marja Bešter in Igor Saksida, le za zgodovino nastajanja Centra je bila namesto njegove predsednice Erike Kržišnik zaprošena Breda Pogorelec, ena od pobudnikov njegovega nastanka. Centrove dejavnosti so v zborniku predstavljene po časovnem zaporedju ustanovitve, v okviru STU pa je podrobneje predstavljen tudi pouk slovenščine na univerzah po svetu, in sicer po abecednem redu univerzitetnih središč – podatke o zgodovini in razvoju, sedanjem stanju in pomenu pouka slovenščine so zbrali učitelji ("lektorji") slovenščine na tujih univerzah. V zborniku so torej zbrani prispevki, ki kažejo stanje v štud. l. 1997/98; treba pa se je zavedati, da so v preteklosti delovali še nekateri drugi "lektorati" slovenščine, tako npr. dolga leta v Zadru, Osijeku, Sarajevu, Leipzigu, nekaj let tudi v ZDA itd., in da se slovenščina poučuje še na kaki univerzi.

Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik je zaradi navezave in utrjevanja stikov svoje stroke z mednarodno slavistiko izrednega pomena za slovenistiko, zaradi možnosti, ki jo ima, tj. da skozi jezik omogoča neposredno spoznavanje in dojetje slovenskega "sveta" v vseh razsežnostih, je prav gotovo ena ključnih dejavnosti pri promociji Slovenije v svetu – že 35 let.

Marja Bešter in Erika Kržišnik

Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti, natančneje pri slovenističnih katedrah tega oddelka, se je postopoma razvijal ob osrednjih nalogah teh kateder: skrbeti za razvoj znanosti o slovenskem jeziku in literaturi kot matični znanosti in za širjenje tega védenja v okviru ožjega in širšega jezikovnega in kulturnega načrtovanja tega védenja. To pomeni, da je bilo predmetno področje raziskovanja in študija slovenistike zastavljeno s ciljem, zagotoviti jezikoslovno in literarnovedno raziskovanje slovenskega jezika in književnosti z nalogo spoznavanja lastnih bivanjskih danosti in ozaveščanja domače in tuje (strokovne) javnosti o njih. Glede na to, da je bila institucionalna možnost za vse to dana šele z ustanovitvijo univerze v Ljubljani l. 1919, je razumljivo, da so dotlej o slovenskih rečeh poleg Slovencev širili védenje predvsem iz drugih akademskih središč in da je veliko teh pogledov, dostikrat nepopolnih ali celo napačnih, zašlo tudi v strokovne in enciklopedične priročnike in tam krojilo predstave o Slovencih in slovenskem prostoru, vplivalo pa tudi na našo lastno podobo. Zlasti opazno je počasno razumevanje procesov, povezanih z bojem za jezikovno in narodno preživetje ob znanih eksistencialnih pritiskih. Na znanstveno spoznavanje in na razlago spoznanj so vplivale bivanjske okoliščine skupnosti, ki so bile podlaga za pragmatične predpostavke raziskovanja. Slovenistična znanost je bila zaradi tega od samih začetkov v kritičnem spopadu s stališči tistih tujih raziskovalcev, ki so se slovenske tematike lotevali od zunaj in praviloma z drugačnimi predpostavkami od tistih, ki jih je lahko oblikoval slovenist kot subjekt raziskovanja in samospoznavanja.

Tako raziskovanje je bilo zlasti v začetku povezano z aktualnimi vprašanji, ki jih je na novo ustanovljeni univerzi v Ljubljani pred slovensko slavistiko postavljalo življenje v novi državni skupnosti, ko je bilo treba na novo utemeljevati slovensko jezikovno in književno samobitnost. Na slavističnem oddelku Filozofske fakultete, ki je imel od svoje ustanovitve različne nazive, kakor npr. seminar, inštitut, oddelek, je bil

organiziran študij, ki ga je bilo mogoče skleniti z diplomom ali doktoratom filozofije; obe obliki študija sta se razlikovali po obsegu literature in po študijskih obveznostih. Namen take ureditve je bil poskrbeti za znanstveni in pedagoški naraščaj v slovenističnem jezikoslovju in književnosti; ta se je tedaj po učnem načrtu povezovala s študijsko informacijo o književnostih pri drugih jugoslovanskih narodih. Diplomirani slavisti ali doktorji filozofije so se zaposlili največ v srednjih šolah; do ustanovitve Akademije znanosti in umetnosti, pozneje SAZU l. 1938, do kakega intenzivnejšega načrtovanja potrebnih raziskovalnih kadrov ni moglo priti, ker za to na univerzi ni bilo materialnih možnosti. Tem je bila prilagojena tudi zasnova študija: študij slovenskega knjižnega jezika je bil v univerzitetnem študiju vpeljan šele l. 1946/47, torej po drugi svetovni vojni. Izvajanje jezikovnega načrtovanja slovenščine kot formalnega jezika je bilo naloženo osnovni in srednji šoli, pri tem pa je bilo raziskovalno zaledje tega področja omejeno. Taka študijska zasnova se je seveda že zgodaj pokazala kot nezadostna; najprej se je pokazala potreba po razvijanju akademskega študija slovenščine kot tujega jezika: na novo ustanovljeni univerzi so njeni ali vabljeni profesorji učili tujce, denimo ruske emigrante po prvi svetovni vojni. S svojimi slovenskimi raziskovanji in pogledi pa so tuje slaviste slovenski univerzitetni slovenisti in slavisti seznanjali v živih osebnih stikih ter v domačem in tujem znanstvenem tisku. Tedaj nujna pretežno historična usmeritev raziskav in preskromno število raziskovalcev sta bili že tedaj glavni oviri pri uveljavljanju sodobnejših teoretskih tokov in pri sprejemanju pobud glavnih jezikoslovnih središč Evrope in Amerike, kar se je posebej poznalo pri raziskovanju (sodobnega) jezika v vsej komunikacijski raznovrstnosti.

Prav to je postalo aktualno šele po drugi svetovni vojni, ko so se spremenile tudi politične razmere. V federativno urejeni državi je bila Slovenija ne le za tretjino večja, pomembna sprememba je bila veliko večja nacionalna suverenost, kar je postavljalo nove naloge tudi univerzitetni slovenistiki. Čeprav je menjava generacij in programov trajala med postopnim preoblikovanjem univerzitetnih usmeritev kar petnajst let in več, je v tem času z reformo l. 1959/60 prišlo do uvedbe študija slovenskega knjižnega jezika kot diplomskega predmeta, poleg tega pa so se ob odpiranju stroke v svet pri vseh predmetih poglobljale teoretske osnove. Poglobitev in razširitev študija knjižnega jezika je pomenila spodbudo za začetek raziskovanja slovenskega jezika v vsej njegovi pojavnosti; edina ovira pri hitrejšem razvoju tega procesa je bilo izjemno pomanjkanje strokovnjakov. Razlog za to je bil v okvirnih materialnih omejitvah študijskih pogojev na univerzi, saj za šolanje potrebnih strokovnjakov ni bilo možnosti, v preozko postavljenih študijskih okvirih pa mladim strokovnjakom tudi ni bila zagotovljena vsaj minimalna perspektiva. Poudariti kaže tudi življenjske danosti v 60. letih, ko je razmah medijev, zlasti govornih, terjal večjo dinamiko v vseh vrstah javne in zasebne komunikacije, nove razmere pa so zahtevale tudi drugačno razumevanje funkcioniranja jezika v formalnih in neformalnih okvirih in nove poglede na književnost. Žarišče tega strokovnega spoznavanja je bilo

v tem času, to je v 60. letih, v okviru Oddelka za slovanske jezike in književnosti in njegovih slovenističnih kateder. Sočasno so v okviru Inštituta za slovenski jezik SAZU potekale intenzivne priprave za izdajo prvega zvezka Slovarja slovenskega knjižnega jezika, izhajalo pa je tudi več sintetičnih zgodovin slovenske književnosti v preteklosti in v novejšem obdobju ter novi gimnazijski učbenik za slovenski jezik. Novosti v dogajanju in njegovem spoznavanju so po eni strani zahtevale sprotno spreminjanje pogledov, obenem pa so spodbujale sistematičnejše seznanjanje strokovnih krogov z dogajanjem v slovenskem političnem in kulturnem prostoru. Posebnost tega prostora je bilo dejstvo, da ga ni omejevala jugoslovanska državna meja, ampak se je slovenski jezikovno-kulturni prostor nadaljeval tudi za mejo v treh sosednjih državah in s tem v različnih državnih in političnih ureditvah.

Po zgledu podobnih prireditev v drugih univerzitetnih središčih, zlasti pri sorodnih slovanskih narodih, je Oddelek za slovanske jezike in književnosti zato l. 1965 organiziral štirinajstdnevni Seminar slovenskega jezika, literature in kulture (SSJLK) za tuje slaviste. Pred tem je bil najprej na Bledu, potem v Zagrebu in Zadru in kasneje v drugih središčih organiziran tako imenovani Jugoslovanski seminar jezika, literature in kulture, vendar v njegovi zasnovi slovenskemu delu ni bilo odmerjeno toliko prostora, kolikor ga zahteva samostojna narodna skupnost z lastnim jezikom in književnostjo; obravnavali so ga kvečjemu kot dogajanje v eni od jugoslovanskih pokrajin, zato je bilo razvijanje lastne oblike organiziranega sporočanja spoznanj nujno. Temeljni program te prve slovenske slavistične poletne šole je imel tri enakovredne vsebinske razdelke: pod razdelkom kultura so bile uvrščene t. i. nacionalne vede, družbene in humanistične, ki preučujejo nacionalno problematiko. Da bi mu tuji udeleženci lahko sledili, je bil sprva uveden z intenzivnimi tečaji slovenskega jezika na različnih stopnjah. Obvezni del je dopolnjeval program fakultativnih tečajev s ciklično tematiko in smotno izbran popoldanski in večerni program ter skrbno zasnovano ekskurzijo, ki je bila pogosto povezana z vsebino temeljnega dela. Temeljni del naj bi bil prikaz aktualnega znanstvenega raziskovanja, novih spoznanj, metod pa tudi aktualnega dogajanja. Tako na primer kaže opozoriti na seminarska razpravljanja o slovenski samobitnosti v času, ko so postala nekatera vprašanja slovenskega bivanja v skupni državi v danem političnem trenutku posebej aktualna in jih je bilo potrebno pojasnjevati z argumenti stroke, zlasti v drugi polovici 60. in na začetku 70. let. Tedaj se je tudi prvič pokazala potreba po dolgoročnejšem načrtovanju seminarske vsebine, kar bi v določenem smislu pripeljalo do sistematičnega raziskovanja, vendar do tega takrat še ni prišlo; vsebina vsakega seminarja se je določala vsako leto sproti, in čeprav je bil osnovni potek dogovorjen v odboru SSJLK, je bilo uresničenje zamisli odvisno od strokovnih pogledov vsakokratnega predsednika in njegove ožje ekipe. Ideji dolgoročnega načrta so se še najbolj približali seminarji z določeno skupno tematiko, vendar je moralo biti poskrbljeno tudi za okvirno informacijo o osnovnih predmetnih področjih. Vsa organizacija in izvajanje je bilo v rokah članov Oddelka

za slovanske jezike in književnosti, kot predavateljji so bili povabljeni tudi učitelji z drugih oddelkov Filozofske fakultete, pa tudi nekateri drugi vidni Slovenci, npr. dva predsednika SAZU, Josip Vidmar in prof. dr. Janez Milčinski, psiholog prof. dr. Anton Trstenjak in drugi.

Seminarja se je sprva udeleževalo po nekaj deset tujih slavistov, prav kmalu pa so se začeli zanj zanimati tudi drugi: prevajalci, posebej pa prvi zamejci, s katerimi je Filozofska fakulteta od 60. let dalje vzdrževala redne stike tudi zaradi razumevanja enovitosti slovenskega kulturnega prostora. Udeležba na SSJLK je bila kot družbena obveznost zajeta v mednarodne pogodbe. Osmega SSJLK l. 1972 se je tako udeležilo prek 120 udeležencev. Sredstva za prireditve so prispevale tri strokovne skupnosti, raziskovalna, izobraževalna in kulturna, po dolgoročni pogodbi, ki so jo podpisali na podlagi programa, iz katerega je bil razviden cilj: strokovna in znanstvena slovenistična promocija slovenskega kulturnega prostora. Tako so SSJLK in kasneje tudi iz njega izhajajoči Simpozij Obdobja razumele in podpirale tedanje oblasti, četudi zmeraj zanju ni bilo toliko razumevanja, kolikor ga je l. 1971 pokazal eden od vodilnih financerjev, tedanji glavni tajnik Sklada Borisa Kidriča, predhodnice poznejše Raziskovalne skupnosti Slovenije, dr. Edo Pirkmajer. Od l. 1972 je udeležba na SSJLK vsako leto naraščala, to leto pa kaže posebej omeniti kot prelomnico v njegovem razvoju – tudi zaradi znatno večjega števila zamejskih študentov in drugih, ki jim je udeležba na SSJLK tako kot nam pomenila posebno obliko narodnega samospoznavanja. Prireditve se je udeležilo tudi okrog 25 Beneških Slovencev, ki jim tedaj slovenske identitete njihova država Italija ni priznavala in so svoj jezik ohranjali le zasebno kot narečje, pa tudi v redkih skupnih formalnih položajih, deloma v cerkvi in v društvih. Udeležba na SSJLK, srečanje s tujci z vsega sveta in bivanje v slovenskem okolju je bilo pomenljiv motiv njihovega narodnega preporoda.

Naraščanje seminarskega obsega, različni interesi udeležencev in izvajalcev so narekovali posamezne organizacijske spremembe, na prvem mestu vzporedni seminar z drugačno strukturo predavanj za zamejce pa tudi za začetnike, ki so se prišli šele učiti jezika, zato zahtevnim predavanjem niso mogli slediti. Če je bila prireditve v začetku zasnovana kot celota, naravnana predvsem na sporočilo predavanj in spremljevalnega programa, so se spričo različnih interesov udeležencev in razumevanja posameznih skupin izvajalcev posamezni deli seminarske organizacije sčasoma do določene mere osamosvojili. Vse samostojnejši je postajal zlasti najintenzivnejši del pouka, ki so ga predstavljali lektorati v osnovni in dopolnilnih oblikah. Lektorsko delo so opravljali poleg univerzitetnih učiteljev in asistentov z Oddelka in Inštituta za slovenski jezik SAZU tedaj tudi že lektorji, ki so učili slovenščino na nekaterih z meddržavnimi pogodbami urejenih lektoratih na tujih univerzah. Zanje naj bi imelo sodelovanje na SSJLK povezovalni značaj in naj bi bilo tudi neka vrsta strokovnega izpopolnjevanja glede na to, da so to delo

praviloma začeli opravljati takoj po diplomi in podiplomskega študija niso bili deležni.

Razprave ob vsakoletnem snovanju SSJLK v 70. letih so proti koncu tega obdobja pripeljale najprej do ustanovitve Simpozija Obdobja, ki naj bi bil nasledek dotedanje znanstvene animacije za slovenistiko, vzpostavljene s SSJLK. Dve taki prireditvi sta bili pripravljene skupaj s SAZU in Slovensko matico, to sta bila simpozija o Ivanu Cankarju l. 1976 in Otonu Župančiču l. 1978, sami pa smo priredili odmeven simpozij ob 100-letnici Rajka Nahtigala. Od l. 1979 je Simpozij redna oblika dela Centra, ki je potekal ob Seminarju, vendar se je v novejšem času ustalil v drugem terminu; s to obliko je bila dosežena bolj ali manj redna izmenjava raziskovalnih spoznanj med znanstveniki slovenisti doma in po svetu.

Še prej pa se je pri uresničevanju SSJLK pokazalo, da je treba prav v zvezi z lektorati in mrežo kvalificirane slovenistične informacije po zgledu nekaterih drugih držav razmišljati o organizaciji institucije, ki bi v povezavi z matičnimi raziskovalnimi ustanovami skrbela za stalno sistematično in poglobljeno informacijo o slovenski kulturni ustvarjalnosti, posebej o jeziku in literaturi. Vizijo take ustanove sem predvidela v poročilu o poteku osmega SSJLK l. 1972, ko sem zapisala, da bi morali začeti snovati nekakšen "Slovenicum" po vzorcu podobnih organizacij na Poljskem in v Češkoslovaški. Tisto leto sta takšno organizacijo svetovala tudi dva udeleženca, profesorja iz Poljske in Češkoslovaške. Smisel take ustanove naj bi bil prav v akademski ravni ponudbe učenja jezika in kulture, zato naj bi jo vodili ustrezno habilitirani ljudje. Udeležba na SSJLK je namreč pokazala široko zanimanje za to prireditvev in je zahtevala dopolnitev in poglobitev njene vsebine. Vendar tedaj razmere za kaj takega pri nas še niso bile zrele, ne kadrovske ne materialno. Novosti v organizaciji niso bile zaželeni, splošno prizadevanje je bilo naravnano v "zavarovanje" že doseženega. Ta notranja ovira je dolgo preprečevala načrtnejše in bolj smelo razvijanje pobud, ki bi terjale zapleteno organizacijo, nove prostore, posebna sredstva in posebej za to dejavnost habilitirane ljudi. Tako je bila vsa organizacija poletnega SSJLK dolga leta dodatna dolžnost strokovnjakov, ki jim je bil zaupan dodiplomski in podiplomski študij in raziskovalna skrb za stroko. Ob 25-letnici SSJLK l. 1989 je zato deset slovenistov, ki so mu dotlej dva- ali trikrat predsedovali, prejelo priznanje Univerze v Ljubljani; izročil jim ga je tedanji Predsednik SR Slovenije Janez Stanovnik.

Seveda SSJLK tudi v razširjenem obsegu in konec 70. let že s profesionalno tajnico, ki je opravljala tudi naloge v zvezi s Komisijo za pospeševanje slovenščine na neslovenskih univerzah (KPSNU, zdaj Slovenščina na tujih univerzah – STU), ni mogel izpolniti vseh pričakovanj. Konec 70. let se je pokazala potreba po novi šoli, namenjeni jezikovnemu pouku mladine druge ali celo tretje generacije slovenskih izseljencev. Pobuda zanjo se je oblikovala v okviru Slovenske izseljenske matice

(SIM). Ker v Ljubljani ni bilo primernih nastanitvenih možnosti, v Kranju pa so imeli nov dijaški dom, so se na tedanjem komiteju RS za vzgojo in izobraževanje in v SIM dogovorili za organizacijo take šole pri Gimnaziji v Kranju. Za vsebinski okvir, program lektoratov, učna gradiva in lektorje je od samega začetka poskrbela strokovna tajnica SSJLK Ljubica Črnivec. Zasnova te nove, Poletne šole slovenskega jezika (PŠSJ) v Kranju je bila tako izdelana na podlagi standardov ljubljanskega SSJLK, seveda ob ustreznih zapolnitvi ožje slovenistične problematike (v višjih skupinah) z dodatnimi vsebinami. Program ekskurzij za to šolo je bil izdelan v Znanstvenem inštitutu Filozofske fakultete (ZIFF), podlage zanj so prispevali predstavniki različnih strok. Pouk na PŠSJ so izvajali lektorji, ki so prišli iz SSJLK, o sami šoli (tudi o njenem programu) pa so v časih samoupravljanja odločali v odboru PŠSJ predvsem predstavniki kranjske občine, ki pa za tako delo niso bili kvalificirani. Kakor je šola ob naštetih propozicijah v začetku prosperirala, se je zelo kmalu pokazalo, da se v takih okvirih v nobenem pogledu ne bo mogla razvijati ali celo tekmovati s podobnimi prireditvami, ki so jih takrat že začeli pripravljati tudi drugod, čeprav niso imeli zmeraj najboljšega strokovnega zaledja, npr. na Koroškem ipd.

Priznana organizacijska zveza med obema ustanovama je bila v članstvu predstavnika odbora SSJLK v odboru kranjske PŠSJ. To nalogo je do odhoda v Ameriko po pooblastilu opravljala Ljubica Črnivec, v l. 1982/83 pa je prosila, naj jo med odsotnostjo zamenjamo. Po več sejah omenjenega odbora je polagoma čedalje bolj dozorevala ideja, da strokovni (jezikoslovni in kulturološki) razvoj šole ne bo mogoč, če PŠSJ ne bomo preselili v strokovno središče, v katerem so se šolali potrebni strokovni kadri (lektorji). Do tega spoznanja nisem prišla samo jaz kot predstavnica odbora SSJLK v svetu PŠSJ, ampak so neodvisno od nas to spoznali tudi financerji. Povsem jasno pa je bilo, da bi taka naloga sam SSJLK preobremenila in da je treba zasnovati nekaj novega, kar bo lahko po eni strani skrbelo za strokovne podlage (novi učbeniki so ob ponatisih jezikovnih učbenikov H. Jug Kranjec in J. Toporišiča šele počasi nastajali). Tako se je po odprtju PŠSJ l. 1983 v krogu kolegov, ki so po organizacijski dolžnosti ali po naravi stroke spremljali delo kranjske prireditve, rodila ideja za ustanovitev Centra za slovenščino, v okviru katerega bi bilo mogoče organizirati vse vrste podobnih prireditev. Od članov Oddelka za slovanske jezike in književnosti smo bile pri tem snovanju navzoče Helga Glušič kot prodekanica Filozofske fakultete, Martina Orožen kot predsednica SSJLK, Ljubica Črnivec in Breda Pogorelec kot predstavnici SSJLK v odboru kranjske PŠSJ, s Filozofske fakultete je bil še prof. dr. Nace Šumi (kot predsednik sveta ZIFF-a, zanimal ga je predvsem možni kulturološki del v novem centru, o čemer pa tedaj še nismo govorili) in tedanji predsednik SIM Matjaž Jančar, ki je idejo o ustanovitvi centra v Ljubljani močno podprl.

Po tistem so že v avgustu l. 1983 stekla prizadevanja za njegovo ustanovitev. O vseh novih vprašanjih smo na Oddelku razpravljali v okviru odbora SSJLK, vendar smo

bili glede nove ustanove in njegove vloge razdeljeni na dvojce, kar je bilo v veliki meri odvisno od poznavanja podobnih ustanov svetu in od predvidevanja, kakšen pomen bi utegnili imeti nova ustanova za slovenistiko sploh. – Do konca PŠSJ v Kranju l. 1983 je bilo treba izdelati okvirni načrt za delovanje Centra in določiti njegove naloge. Ker poleti stvari ni bilo mogoče prediskutirati, sem tako zasnovo s pridržki, da gre za moj osnutek, dala M. Jančarju. Jeseni smo o njem razpravljali na seji odbora SSJLK, a pokazalo se je, da morajo ostati uveljavljene oblike dela zunaj zasnove novega Centra, in pri tem je dolgo ostalo. To je bilo na tej stopnji tudi dobro, saj se je Center tako organizacijsko kakor kadrovsko lahko zelo počasi razvijal. Številni člani odbora SSJLK in Oddelka so se bali, da bi taka institucija prizadela osnovno znanstveno naravnost Oddelka, pojmovanje predmetnega področja slovenščine kot drugega jezika pa se je tedaj šele polagoma in analogno uveljavljalo v sociolingvistiki in v šolski praksi v zvezi s šolskim predmetnikom manjšinskega šolstva.

Poleg delovne zasnove je bila prva naloga, nastaviti strokovnega sodelavca (sodelavko). Snovanje tega delovnega mesta je omogočilo strokovno rast Martini Križaj Ortar. Za njeno nastavitev in s tem za prvi zagon Centra sta poskrbela mag. Franci Pivec (najprej kot njegov namestnik sekretarja in nato kot sekretar za šolstvo), za njim pa še doc. dr. Ludvik Horvat kot njegov naslednik na položaju. Nova nastavitev (okvirno v letu 1985/86) je pripeljala tudi do strokovnega sodelovanja s šolskimi organi pri razvijanju strokovno zanesljivih snovnih podlag za dopolnilni pouk učiteljev slovenskega jezika v svetu itd. Proces te prve nastavitve je bil dolg tudi zaradi tega, ker smo se dolgo vrteli v začaranem krogu, saj Center brez ustreznega človeka ni mogel biti ustanovljen, človeka pa, dokler ni bilo trdne organizacijske oblike, niso hoteli nastaviti. Zaradi teh začetnih nejasnosti in z njimi povezanega materialnega primanjkljaja je bilo skoraj nemogoče k temu delu pritegniti mlajše sodelavce, saj je bila dejavnost povezana z nujnimi prizadevanji, ki so jemala čas in moči. Od mlajših članov Oddelka je mag. M. Križaj Ortar že takrat pomagala mlada raziskovalka asist. mag. Marja Bešter, obe sta bili na PŠSJ v Kranju od l. 1984 vodilni lektorici.

V štud. l. 1986/87 je bilo le še vprašanje časa, kdaj bo PŠSJ prešla iz Kranja v Ljubljano. Do takrat so snovanje Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik na Filozofski fakulteti v Ljubljani, ki so ga podpirali tako takratno fakultetno vodstvo kakor šolske oblasti, že podprli tudi v širšem okviru (posebej kaže še enkrat poudariti vlogo M. Jančarja, nato Mitje Vošnjaka in Željka Jegliča) – in le še vprašanje časa je bilo, kdaj bo PŠSJ lahko začela z delom v Ljubljani. V l. 1986 je bilo to sklenjeno pri sekretarju Pivcu, jeseni istega leta na SIM v Ljubljani – l. 1987 je bila organizirana prva PŠSJ v okviru novega Centra. Za organizacijsko delo je bil tedaj poleg naštetih že predviden Mihael Bregant – z njegovim izjemnim strokovnim in osebnim angažmajem ter z zglednim in odgovornim lektorskim

delom M. Križaj Ortar in M. Bešter je šola že prvo leto več kot uspela in pokazalo se je, da je bila selitev v Ljubljano smotrna.

Pri tem je treba ponovno poudariti, da je bilo nastajanje Centra zlasti v materialnem (prostori, finančna sredstva), pa tudi v organizacijskem pogledu težavno in je zahtevalo veliko požrtvovalnosti vseh, ki smo v nujnost Centra kot ustanove, ki mora biti del univerzitetne dejavnosti, verjeli – in včasih tudi odrekovanja (npr. pri M. Križaj Ortar, preden je bilo odobreno delovno mesto, pa tudi pri M. Bregantu), vendar se je po številnih in dolgotrajnih intervencijah tudi to počasi urejalo, ideja o Centru pa je počasi pridobivala tudi tiste člane Oddelka, ki so do tedaj nasprotovali.

Celoletna šola slovenskega jezika (CŠSJ). Ko je bilo jasno, da bo PŠSJ prešla v Ljubljano, se je na univerzi in tudi sicer odprlo vprašanje intenzivne celoletne šole slovenskega jezika, kjer so dotlej poučevale tri lektorice iz SSJLK, Ljubica Črnivec, Metka Čuk in Gita Vuga, a tudi njihovo delo v okviru delavske univerze ni imelo kake strokovnorazvojne perspektive. Zato smo se začeli pogajati za prenos teh tečajev v Center, s pogajanjem za prenos dela z delavske univerze (za študente) sva začeli z Ljubico Črnivec (pri mag. Božiču z ministrstva za šolstvo), nadaljevala je M. Križaj Ortar, nazadnje pa M. Bregant, ki je bil nato prvi, ki je skupaj s sodelavci poskrbel za realizacijo te dejavnosti.

V okviru prizadevanj za dvig lektorske ravni v šolah sta predlagali izdelavo standardov M. Križaj Ortar in M. Bešter ter jih, predvsem M. Križaj Ortar, tudi oblikovali. Pozneje jih je – tudi ob snovanju Izpitnega centra (IC), ki je nastal na pobudo šolskih oblasti in ob pripravljenosti članov Centra, posebej M. Breganta, da to dejavnost organizirajo – sprejel strokovni svet za vzgojo in izobraževanje. Dejavnost IC in njegove pristojnosti so določene s posebno odredbo, objavljeno v Uradnem listu.

S tem je bila konec 80. let dejavnost Centra v prvem obsegu zastavljena do take mere, da je bilo l. 1991 mogoče Center poimenovati in njegovo dejavnost določiti s posebnim pravilnikom. Glede na dotedanjo naravnost je bil poimenovan kot Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik, čeprav je že ob tem obstajal predlog za drugačno zasnovo in ime: Center za slovenščino, v katerem bi ob znanstvenem zaledju razvijali stroko za širše potrebe prakse v posebnih specializiranih delavnicah. Toda najprej je bilo treba v polnem obsegu razviti prvo nalogo v zvezi s slovenščino kot tujim jezikom.

V okviru Centra je prihajalo do kadrovskih menjav. Ko je prva strokovna sodelavka Centra M. Križaj Ortar dobila mesto redne asistentke na katedri za slovenski knjižni jezik in stilistiko, je bil po razpisu na njeno mesto izbran Mihael Bregant, mesto strokovne tajnice PŠSJ pa je prevzela Jana Zemljarič Miklavčič. L. 1996 je bila po

posebnem programu (za prenovu standardov in pregled testov) nastavljena Ina Ferbežar, ministrstvo za šolstvo in šport pa je nato odobrilo še mesto lektorja pri Centru z določenimi nalogami: nastavitev je po veljavnih pravilih potekala prek fakultetnega kadrovskega odbora kakor za vse na Filozofski fakulteti nastavljeno osebje. Nasledek kadrovskega izpopolnjevanja, ki je pomembna sestavina dejavnosti Centra, je oblikovanje ustvarjalnega in zagnanega kolektiva, predanega svojim nalogam in odprtega za razvoj znanosti in stroke.

Center za slovenščino (kot drugi/tuji jezik) je posebna dejavnost Oddelka za slovanske jezike in književnosti, ki so jo od srede 60. let razvijali člani Oddelka, predvsem slovenisti. Z njim je bilo mogoče preseči pogosto toge okvire, postavljene s predpisi zlasti o dodiplomskem študiju, in odgovoriti zahtevam, ki jih pred slovensko slovenistiko postavljata življenje in sodobna znanost. V prihodnje bi kazalo v njegovem okviru sproti razpravljati o teh vprašanjih in iskati nanje žive odgovore.

V gojenju tradicije se vselej skrivata dve možnosti – na eni strani žlahtnost, ki se dosega s ponavljanjem in utrjevanjem dobrih stvari, na drugi okostenelost, če se ne sledi spremembam v življenju in spodbudam iz okolja. Zdi se, da pri 35-letni tradiciji SSJLK vsekakor prevladuje prvi vidik, medtem ko se je drugemu s prožnostjo duha in prilagajanjem spremenjenim okoliščinam (ki jih je v nemajhni meri sam povzročil) dokaj srečno izognil. Predvsem pa se zdi, da je uspešno izpolnil naloge, zaradi katerih je nastal: seznanjati tuje strokovnjake (sloveniste, slaviste, prevajalce, kulturologe in druge) s slovenskim jezikom, literaturo in kulturo, poleg tega pa je, kot ob vsakem duhovno ambicioznem podjetju, nastal tudi presežek, ki ni bil načrtovan.

Prvi SSJLK so organizirali sodelavci Oddelka za slovanske jezike in književnosti poleti l. 1965 po zgledu drugih podobnih prireditvev v svetu. Zrasel je iz spoznanja, da je poznavanje Slovenije in Slovencev v svetu pomanjkljivo, in iz želje ter žive potrebe, da se sprva slavističnemu svetu, kasneje pa tudi drugim strokovnjakom, ki so se zanimali za slovensko problematiko, posreduje avtentično vedenje o jeziku, literaturi, kulturi ter o nacionalnih problemih Slovencev. Z besedami B. Pogorelec: "Začelo se je sredi šestdesetih let, 1965., in zelo skromno, z veliko žara in z občutkom, da moramo s slovensko kulturo, književnostjo, pa tudi z značilnostmi jezika prodreti v svet ..." (Ob petnajstletnici seminarja, *Zbornik 15. SSJLK.*)

Že program prvega seminarja je temeljil na treh vrstah dela, kar so kasneje obdržali vsi seminarji:

- poučevanje slovenskega jezika v lektoratih,
- predavanja strokovnjakov o slovenskem jeziku, literaturi in kulturi,
- spremljevalni program, ki je v osebni stiku seznanjal udeležence s Slovenijo in Slovenci: sem je sodila skrbno pripravljena ekskurzija, obiski kulturnih inštitucij in dogodkov ter družabne prireditve.

Udeleženci

Število udeležencev je nenehno raslo, kar nekako spominja na učinek snežene kepe. Čim več strokovnjakov slavistov je bilo pritegnjenih in usposobljenih za predavanje slovenščine na oddelkih za slavistiko po Evropi in svetu, tem več je prihajalo tudi mladih asistentov, lektorjev in kmalu študentov na seminar. Čim več je bilo zanimanja za seminar, tem bolj se je strokovno in organizacijsko širil, tem bolj je tudi financerjem lahko prikazal tako upravičenost kot uspeh svojega dela. Od skromnih 25 udeležencev na 1. seminarju l. 1965 je število postopno raslo in še pred 10. seminarjem l. 1974 preseгло število 100. Odtlej pa do danes se giblje število udeležencev med 120 in 150. Zanimanje za udeležbo na seminarju je vedno večje od prostih mest, tako da je treba mnogim prosilcem svetovati, naj poskušajo s prijavo naslednje leto.

V prvi skupini udeležencev je bilo 25 izbranih strokovnjakov – tujih slavistov. Kasneje so se tej ciljni skupini pridružile še druge. Predvsem je s širjenjem poučevanja slovenščine na tujih univerzah raslo število študentov, ki jim je bil obisk seminarja nujno dopolnilo in spodbuda pri njihovem študiju. Tako se je sčasoma povsem naravno spreminjalo razmerje med univerzitetnimi delavci in raziskovalci ter študenti v prid študentom. Seminar je kmalu postal tudi naslov, kamor so hodili iskat prve strokovne stike in informacije strokovnjaki drugih znanstvenih vej, npr. zgodovinarji ali komparativisti, če so se pri svojem delu srečevali s slovensko problematiko, prav tako seveda prevajalci. O uspehu seminarja, ki si je sam vzgajal udeležence, govori ob 10-letnici SSJLK l. 1974 predsednik 10. seminarja Tine Logar v svojem pozdravnem govoru: "S ponosom lahko ugotovimo, da imamo prav po zaslugi našega desetletnega seminarja že na desetine, da ne rečem na stotine znanstvenih in kulturnih delavcev povsod po Evropi, ZDA in Kanadi, ki slovenski jezik toliko poznajo, da ga lahko vključujejo v svojo znanstveno tematiko, drugim pa to znanje omogoča, da lahko brez težav proučujejo slovensko znanstveno in umetniško literaturo, prevajajo slovenska literarna dela in tako spremljajo slovenski kulturni razvoj."

Zdi se, da je SSJLK gostil udeležence z vseh celin: poleg menda vseh evropskih držav še iz ZDA, Kanade, Argentine, Mehike, Avstralije, Kitajske, Japonske, Izraela, Vietnama, Bolivije, Gvatemale, Egipta ... Največ udeležencev je iz sosednjih in slovanskih držav, precej jih je ponavadi tudi iz Nemčije in Francije. Že zgodaj pa je seminar dobil še eno pomembno skupino udeležencev, ki so bili vabljeni načrtno. Postal je, če spet uporabim besede Tineta Logarja iz njegovega pozdravnega govora ob 10. seminarju l. 1974, "prava slovenska univerza /.../ za predstavnike zamejskih Slovencev, ki v svojih državah kot manjšina ali sploh nimajo možnosti naučiti se slovenskega jezika in se spoznati s kulturo in zgodovino Slovencev ali pa so take možnosti zelo majhne". Seminar je podeljeval veliko število štipendij študentom, učiteljem, profesorjem, duhovnikom, kulturnim delavcem s Tržaškega, Goriškega,

Koroške, Porabja in Beneške Slovenije. Kot pravi Tine Logar, so "med Beneškimi Slovenci prav ti seminarji sprožili pravi prerod in naraščanje nacionalne zavesti", ali po besedah B. Pogorelec, "smisel njihovega sodelovanja na Seminarju ni le v tem, da dobijo poglobljeno informacijo o narodni celoti, ki ji pripadajo, ampak predvsem v tem, da spoznajo vsa ta vprašanja iz zornega kota samih Slovencev – in ne od zunaj, iz tuje izkušnje in tujih gledišč" (Ob petnajstletnici seminarja, *Zbornik 15. SSJLK*, VI–VII). Treba je tudi reči, da si je SSJLK prizadeval ustvarjati skupni kulturni prostor tako, da je zamejce vabil k sodelovanju kot predavatelje in kot sodelavce. Prav zamejski problematiki sta bila posvečena 8. in 9. seminar.

Lektorati

Slovenščine so se udeleženci učili v lektoratih. Število skupin je v skladu s povečanim številom udeležencev nenehno naraščalo: 1. in 2. seminar – 2 skupini, 3. seminar – 3 skupine, 4. seminar – 5 skupin, 5. in 6. seminar – 6 skupin, 7. seminar – 8 skupin, 8. seminar – 11 skupin. Odtlej je bilo skupin vselej več kot 10, zadnja leta med 12 in 15.

Na prvih seminarjih so lektorate vodili sami fakultetni učitelji, na prvih dveh Breda Pogorelec in Jože Toporišič, na tretjem se jima je pridružila Martina Orožen. Z večanjem števila skupin se je seveda večalo tudi število lektorjev, pridružili so se jim še drugi sodelavci Oddelka za slovanske jezike in književnosti, slovenisti z drugih institucij, srednješolski profesorji. Sčasoma se je pojavil poseben profil, ki je deloma zrasel ob samem seminarju – lektorji, katerih glavna dejavnost je bilo poučevanje slovenščine kot tujega jezika in so pogosto poučevali slovenščino na tujih univerzah, poleti pa s sodelovanjem na seminarju prinašali tja svoje izkušnje, hkrati pa na samem seminarju izpopolnjevali svoje strokovno znanje. Vedno večje število lektorjev in vedno bolj razvejano in zahtevno delo je pripeljalo do tega, da se je vzpostavilo strokovno vodstvo iz vrst sodelavcev Oddelka, ki je začelo tudi sistematičnejše skrbeti za njihovo izobraževanje. V seminarskih programih se pojavijo imena vodij lektorjev od 27. SSJLK: od tedaj so bili vodje lektorjev zaporedoma po nekajkrat Erika Kržišnik, Marja Bešter in Marko Stabej. Čeprav med lektorji zdaj prevladujejo specializirani lektorji slovenskega jezika kot tujega, pa je ostala tradicija, da so med njimi vedno tudi asistenti in docenti Oddelka, ki pogosto vodijo višje stopnje lektorata s posebno (npr. jezikoslovno ali literarno) usmerjenostjo.

Če je za prva dva seminarja veljalo, da so vsi udeleženci začetniki pri učenju slovenščine, se je seveda po naravi stvari že na tretjem pojavila nadaljevalna skupina in odtlej je bilo delo skupin vedno bolj diferencirano tako glede stopnje znanja udeležencev kot glede njihovega zanimanja. V začetku 70. let se že ponujajo tri težavnostne stopnje in jezikoslovna oz. literanozgodovinska usmerjenost. Konec 70. let se število lektorskih ur poveča z dveh na tri, ponudbi se občasno pridružijo še dodatne vaje v fonolaboratoriju, v 80. letih vaje iz konverzacije in intenzivni tečaji za

začetnike v času predavanj. Od 26. seminarja se popolnim začetnikom omogoča, da se udeležijo pred začetkom seminarja t. i. "predtedna", posvečenega le intenzivnemu lektoratu.

SSJLK je prevzel tudi skrb za izdajanje ustreznih učbenikov in zbirk besedil, v novjšem času pa sodeluje tudi pri izdajanju metodične literature za lektorje.

Predavanja in zborniki, posebni tečaji

Vsebinsko jedro seminarja, ki izpolnjuje njihov temeljni namen, širiti avtentično vedenje o Sloveniji in Slovencih, je predavateljski del. Večina predavateljev je članov Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofske fakultete in drugih najvišjih znanstvenih in kulturnih institucij, ki raziskujejo v naslovu seminarja zajeta področja – slovenski jezik, literaturo, zgodovino, geografijo, umetnostno zgodovino, etnologijo, filozofijo, sociologijo, arheologijo, muzikologijo in vrsto drugih "samospoznavnih ved".

Predavatelji in naslovi predavanj na prvih seminarjih kažejo, da so organizatorji želeli ponuditi sistematične in temeljne informacije, kot so jih dognali največji strokovnjaki za posamezna področja. Naj to ponazorim z nekaterimi naslovi prvega seminarja: Svetozar Ilešič, Slovenija in njene pokrajine, Fran Zwitter, Nekaj vidikov slovenske novejšje politične zgodovine, Nace Šumi, Profil slovenske umetnosti, Dragotin Cvetko, Razvoj slovenske glasbe, Marja Boršnik, Razvoj slovenske literature, Franc Zadavec in Boris Paternu, Slovenska poezija XX. stoletja, France Bezlaj, Položaj slovenskega jezika med drugimi slovanskimi jeziki, Leksikalni fond slovenskega jezika, Tine Logar, Pregled zgodovine slovenskega jezika, Slovenski dialekti, Jože Toporišič, Struktura slovenskega jezika, Breda Pogorelec, Pregled zgodovine slovenskega knjižnega jezika. Kmalu so se začele načenjati bolj specialne in aktualne teme, vselej pa je šlo za predstavitev najnovejših raziskovalnih dosežkov domače znanosti. Sčasoma se je tudi uveljavila misel, da bi bilo smotrno seminarje osredotočati okoli krovnih tem, čeprav ni bilo to nikoli izključujoče pravilo. O nekaterih takih temah se lahko poučimo iz zapisnikov pripravljanih sej, kasneje se omenjajo v informativnih prospektih, v 90. letih pa tudi v programih. Naj naštejemo (žal verjetno nepopoln) seznam takih krovnih tem:

- 8. seminar: Slovensko Primorje, Rezija
- 9. seminar: Avstrijska Koroška
- 11. seminar: Narodna individualizacija SJLK v 19. stoletju
- 12. seminar: Ivan Cankar
- 18. seminar: Komično, humor in satira v SJLK
- 19. seminar: Vloga zgodovine v SJLK
- 20. seminar: 16. stoletje – Ob obletnici Dalmatinove Biblije in Bohoričeve slovnice

- 22. seminar: Stilistika v SJLK
- 23. seminar: Slovenščina na stičišču jezikov in kultur
- 24. seminar: Družbeno konstituiranje Slovencev kot naroda
- 25. seminar: Slovenci – skupno in regionalno
- 28. seminar: Samobitnost v SJLK
- 29. seminar: Zvrstnost v SJLK
- 30. seminar: Razvojni lok 19. stoletja v SJLK (od Kopitarjeve slovnice 1808 do Pleteršnikovega slovensko-nemškega slovarja 1894–96)
- 31. seminar: SJLK v sodobnem svetu (ob dosežkih 30-letnega seminarja)
- 32. seminar: SJLK in slovanski svet – medsebojni stiki in vplivi
- 33. seminar: Ženska v SJLK
- 34. seminar: Dežele in mesta v SJLK

Ob pripravljanju in izvajanju seminarja, v dialogu med samimi izvajalci in v dialogu s seminaristi se je izoblikovala nova samospoznavna funkcija SSJLK. Strokovnjaki, ki doslej niso imeli institucionalnega okvira za skupno pojavitev, so odpirali nove teme in nove vidike, zaradi česar se je na mnogih predavanjih zbirala tudi zainteresirana domača strokovna javnost, kar je bil eden od presežnih učinkov SSJLK.

Od samega začetka je bila posebnost SSJLK, da so udeleženci vnaprej dobili vsa predavanja – najprej razmnožena, prva leta tudi s povzetkom v angleščini in ruščini. Ta besedila naj bi bila v pomoč udeležencem, saj je bilo pričakovati, da večina ne obvlada slovenščine v tolikšni meri, da bi lahko predavanja spremljala. Prva leta so razmnožena predavanja vezali v zbornike, knjižna oblika se je uveljavila od 8. seminarja dalje. Kasneje so bili povzetki v tujih jezikih opuščeni in prevladali so pravzaprav drugi razlogi za tisk zbornikov. Izkazalo se je, da nastaja dragocena zbirka kvalitetnih strokovnih besedil, ki so jih udeleženci lahko odnesli domov ter jih uporabljali pri svojem delu, nič manj pa ta besedila niso bila potrebna tudi za študijske in znanstvene namene doma, saj je bila marsikatera tema objavljena prvič ali samo v enem od seminarских zbornikov. V 35 letih je nastala impresivna zbirka strokovnih besedil, ki pokrivajo najrazličnejše tako temeljne kot specialne teme iz jezika, književnosti in kulture in ki so bila zanimiva tako za tujo kot domačo strokovno javnost. Danes zborniki predstavljajo nujen delež slovenistične študijske in znanstvene literature in so postali nepogrešljiv del vsake študijske knjižnice v slovenističnih središčih (pri čemer naša niso izzzveta). Bibliografija prispevkov v zbornikih je objavljena v 15., 25. in 30. zborniku.

Pomembno izdajateljsko dejanje je bila tudi izdaja informativnega zbornika ob 10. seminarju (*Slovenski jezik, literatura in kultura. Informativni zbornik*, ur. T. Logar, M. Kmecl, J. Toporišič, Ljubljana 1974), ki je v zaokroženo celoto združil nekaj starejših in nekaj na novo napisanih besedil, ki bi vedno novim udeležencem seminarja ponudila splošne in temeljne informacije, ne da bi se bilo treba na

obdelane teme vedno znova vračati. Ob 30-letnici seminarja je izšel *Informativni kulturološki zbornik* (ur. M. Orožen, Ljubljana 1995), ki je ponujal podobne pregledne tekste o kulturoloških vedah na Slovenskem.

Na 5. seminarju so se začeli t. i. posebni tečaji, sprva samo eden, na njem so udeleženci (najprej namesto lektorata, od 7. seminarja pa fakultativno ob lektoratu) poslušali predavanja o zgodovini in dialektologiji slovenskega jezika (prva leta sta ta tečaj vodila F. Bezljaj in T. Logar, kasneje tudi B. Pogorelec). Očitno so ti tečaji naleteli na zanimanje, saj sta se število tečajev in njihova tematika postopno večala. Na 13. seminarju se je jezikovnemu pridružil posebni tečaj z literarno vsebino, na 22. pa s kulturološkimi vsebinami. Odtlej ponuja SSJLK celo do šest posebnih tečajev (po tri vsak teden) z najrazličnejšo tematiko: poleg tradicionalnih jezikoslovnih in literarnih z bodisi pregledno bodisi specialno vsebino občasno tudi prevajalske in kontrastivne (angleško-, rusko-, italijansko-, nemško-, hrvaško-, poljsko-slovenske), tečaj o računalništvu v slovenistiki itd. V zadnjih letih so bili nekateri teh tečajev objavljeni v zbornikih, včasih le v obliki tez ali gradiva.

Na 14. SSJLK so bili vpeljeni tudi posebni poljudni tečaji, ki so potekali vzporedno s predavanji, in naj bi dali splošen pregled slovenske kulturne preteklosti in sedanjosti; namenjeni so bili predvsem tistim udeležencem iz slovenskega zamejstva, ki niso imeli slavistične izobrazbe. Na 14. seminarju sta bila dva takšna tečaja: V. Melik, *Formiranje slovenskega naroda od druge polovice 18. st. do 1918*, in P. Vozlič, *Slovenska književnost*. Ta posebni program je trajal do vključno 19. seminarja.

Spremljevalni program

Na vsakem seminarju je bila pomembna sestavina tudi skrbno pripravljena študijska ekskurzija v različne dele Slovenije, dvakrat tudi v zamejstvo. Tudi na ekskurzijah so ponavadi sodelovali najboljši strokovnjaki, ki so lahko udeležencem najkompetentneje predstavili jezikovne, zgodovinske, geografske, umetnostne, literarne itd. značilnosti obiskanih mest in pokrajin. Cilji teh ekskurzij so bili precej enakomerno porazdeljeni po slovenskih pokrajinah, dvakrat je bil cilj v zamejstvu, dvakrat pa tudi Kumrovec. Zdi pa se, da je bil najpogostejši cilj Gorenjska. Edina pokrajina, ki je, kot je mogoče soditi po programih, seminaristi niso nikoli obiskali, je Prekmurje. Na nekaterih seminarjih so bile tudi krajše, poldnevne ekskurzije v okolico Ljubljane.

Poleg ekskurzij je seminar pripravljaj oglede muzejev, galerij, knjižnic, gledaliških in filmskih predstav, glasbenih in literarnih večerov, strokovno vodenih sprehodov po Ljubljani, srečanj in okroglih miz z zanimivimi predstavniki kulturnega in javnega življenja. Tudi tu so si organizatorji prizadevali za uravnoteženost ponudbe med temeljnim in aktualnim. V okviru spremljevalnega programa je bilo tudi največ priložnosti za sproščenost in prijateljsko druženje, brez katerega SSJLK ne bi

dosegel svojega namena – saj če parafraziramo biblijski izrek – človek ne živi samo od znanosti.

Financiranje

Iz nepopolnega arhiva si je težko ustvariti natančnejšo sliko o zgodovini financiranja SSJLK. Stalnica, ki jo je mogoče zaslediti, je "ustvarjalni konflikt" med financerji in vodstvom SSJLK – vsakih nekaj let se pojavi enak problem: dotacije so premajhne, izplačila zaostajajo, vodstvo vedno znova prepričuje financerja o potrebnosti in koristnosti seminarja za Slovence, v zadnjih letih za slovensko državo.

Naj omenim le nekaj verjetno iz konteksta iztrganih dejstev:

28. 11. 1967 piše republiški sekretar za prosveto in kulturo SRS predstojnici Oddelka, da so iz poslanega poročila o dosedanjem delu treh seminarjev "razvidni uspehi seminarja in koristi, ki jih daje za uveljavljanje našega jezika in kulture v tujini". Zagotavlja ji, da bo povabil vse, ki jih SSJLK kakorkoli zadeva, na razgovor, da bi skupno našli rešitev finančnih problemov.

18. 12. 1968, v zvezi z jugoslovanskim seminarjem za tuje slaviste, ki je deloval pri zagrebškem vseučilišču, piše B. Paternu v Beograd: "Glede slovenskega seminarja v Ljubljani smo po štirih letih velikih težav in naporov dosegli, da ga financirajo republiške ustanove, čeprav s skrajno skromnimi sredstvi, ki nas puščajo na meji nenehnega deficita. Vendar smo v načelu za to, da bi bil ta seminar financiran s sredstvi SR Slovenije tudi vnaprej." Nadalje se pisec pisma sicer zavzema za delež pri zveznih sredstvih, vendar se zdi, da je SSJLK vedno deloval iz republiških sredstev.

10. 1. 1968 piše rektor ljubljanske univerze Izvršnemu svetu skupščine SRS (Odboru za znanost, kulturo in prosveto), Upravnemu odboru republiške izobraževalne skupnosti ter Skladu SRS za pospeševanje kulturnih dejavnosti o potrebnosti seminarja (verjetno ob istem poročilu, ki ga je dobil republiški sekretar, o nedopustnosti združevanja SSJLK z drugimi seminarji v Jugoslaviji in o nujnosti, da se Seminarju zagotovi dolgoročno financiranje, ki naj bo zagotovljeno s kakim dokumentom.

17. 12. 1971 je bila (po predhodni ponovni utemeljitvi potrebnosti programa s strani tedanje predsednice B. Pogorelec) podpisana pogodba z Raziskovalno, Izobraževalno in Kulturno skupnostjo SR Slovenije, kjer se financerji zavezujejo, da bodo na podlagi sporazumno določenega programa vsak do ene tretjine vsako leto zagotovili potrebna sredstva za SSJLK (za organizacijsko pripravo, za pripravo referatov in vodstvo lektoratov, za oskrbo približno 80 udeležencev).

V začetku 90. let je namesto treh strani odgovornost za financiranje prevzelo Ministrstvo RS za šolstvo in šport, ki se ob sicer velikem razumevanju za dejavnost

SSJLK vendarle nagiba h krčenju sredstev – pa čeprav zanimanje za SSJLK in njegova potrebnost v okoliščinah samostojne države raste.

Ob tem je treba povedati, da je bil SSJLK od samega nastanka znan po svoji varčnosti (v omenjenem pismu B. Paternuja: "Oglejte si, prosim, naš proračun, in videli boste, da smo ravnali skrajno varčno in za posameznega udeleženca zahtevali polovico manj sredstev kot kje drugje."), organizacijsko in strokovno sloni predvsem na članih Oddelka. Predsedniki so bili vselej učitelji z Oddelka, prav tako vodje lektorjev in nekateri lektorji. Do l. 1977 so bili tudi tajniki mlajši sodelavci Oddelka. Dejavnost tajnika se je profesionalizirala l. 1978. V prvih letih seminarja je veliko učiteljev Oddelka vodilo lektorske vaje, včasih so bili hkrati predsedniki, predavatelji in lektorji, tako je bilo npr. na 7. in 8. seminarju (J. Toporišič in B. Pogorelec).

Namesto sklepa

Za pogled na SSJLK s strani njegovih organizatorjev in izvajalcev je značilna izjava Erike Kržišnik, predsednice 34. SSJLK, v nekem intervjuju: "Seveda pa gotovo na kvaliteto Seminarja poleg ogromnih organizacijskih in strokovnih prizadevanj vpliva tudi to, da je preprosto potreben in da opravlja funkcijo, ki je povsem razvidna in razumljiva, o katere smiselnosti nihče ne dvomi – to navdihuje vse, ki pri njem sodelujejo."

Za pogled s strani udeležencev pa bi rada citirala odlomek iz pisma, ki ga je poslal po 33. SSJLK eden od udeležencev, profesor slovanskih jezikov na eni od nemških univerz: "Obiskal sem že več podobnih seminarjev in lahko rečem, da je Vaš seminar glede organizacije in znanstvene ponudbe vsekakor daleč najbolj profesionalen. V teh dveh tednih sem se izredno veliko naučil o slovenski resničnosti in zlasti o kulturnem življenju. Potrudil se bom, da bom vključil to, kar sem se naučil v Ljubljani, v svoj pouk in s tem prispeval k širjenju vedenja o slovenščini in Sloveniji."

Viri in literatura

Breda Pogorelec (1979), Ob petnajstletnici seminarja. V: *15. SSJLK. Zbornik predavanj*. Ljubljana. V–XXX.

Alenka Logar Pleško, Tone Pretnar (1989), Bibliografsko kazalo seminarskih zbornikov (1–25). V: *25. SSJLK. Zbornik predavanj*. Ljubljana. 207–235.

Alenka Logar Pleško (1994), Bibliografsko kazalo seminarskih zbornikov (26–30). V: *30. SSJLK. Zbornik predavanj*. Ljubljana. 345–359.

Franc Jakopin (1997), Seminar slovenskega jezika, literature in kulture. V: *Enciklopedija Slovenije 11*. Ljubljana. 46.

Poleg navedenih virov je bil prispevek napisan na podlagi arhiva, ki pa – čeprav obsežen – vendar ni niti popoln niti urejen za hiter pregled, ter na podlagi izročila, ki živi na Oddelku. Zlasti se za pomoč zahvaljujem spoštovani kolegici prof. dr. Bredi Pogorelec.

Predsedniki (in v oklepaju tajniki) seminarjev (za prvih 15 seminarjev povzeti po B. Pogorelec 1979: XI–XII):

1. SSJLK – 1965 – Tine Logar (Martina Orožen in Jože Koruza)
2. SSJLK – 1966 – Boris Paternu (Jože Koruza in Martina Orožen)
3. SSJLK – 1967 – Franc Zadavec (Jože Koruza in Milena Piškur)
4. SSJLK – 1968 – Franc Jakopin (Matjaž Kmecl in Milena Piškur)
5. SSJLK – 1969 – Boris Paternu (Helga Glušič)
6. SSJLK – 1970 – Franc Zadavec (Vlado Nartnik)
7. SSJLK – 1971 – Jože Toporišič (Alenka Logar Pleško)
8. SSJLK – 1972 – Breda Pogorelec (Alenka Logar Pleško)
9. SSJLK – 1973 – Matjaž Kmecl (Alenka Logar Pleško)
10. SSJLK – 1974 – Tine Logar (Alenka Logar Pleško)
11. SSJLK – 1975 – Martina Orožen (Miha Mate in Svetlana Ristin)
12. SSJLK – 1976 – Helga Glušič (Janez Dular in Svetlana Ristin)
13. SSJLK – 1977 – Franc Jakopin (Aleksandra Derganc in Svetlana Ristin)
14. SSJLK – 1978 – Jože Koruza (Ljubica Črnivec)
15. SSJLK – 1979 – Breda Pogorelec (Ljubica Črnivec)
16. SSJLK – 1980 – Jože Toporišič (Ljubica Črnivec)
17. SSJLK – 1981 – Matjaž Kmecl (Ljubica Črnivec)
18. SSJLK – 1982 – Martina Orožen (Ljubica Črnivec)
19. SSJLK – 1983 – Helga Glušič (Ljubica Črnivec)
20. SSJLK – 1984 – Jože Koruza (Ljubica Črnivec)
21. SSJLK – 1985 – Janez Dular (Ljubica Črnivec)
22. SSJLK – 1986 – Ada Vidovič Muha (Jenny Sraka)
23. SSJLK – 1987 – Alenka Šivic Dular in Ada Vidovič Muha* (Jenny Sraka)
24. SSJLK – 1988 – Breda Pogorelec (Darinka Počaj Rus)
25. SSJLK – 1989 – Franc Zadavec (Darinka Počaj Rus)
26. SSJLK – 1990 – Tone Pretnar (Darinka Počaj Rus)
27. SSJLK – 1991 – Hermina Jug Kranjec (Darinka Počaj Rus)
28. SSJLK – 1992 – Miran Hladnik (Darinka Počaj Rus)
29. SSJLK – 1993 – Miran Hladnik (Darinka Počaj Rus)
30. SSJLK – 1994 – Martina Orožen (Darinka Počaj Rus)
31. SSJLK – 1995 – Martina Orožen (Darinka Počaj Rus)
32. SSJLK – 1996 – Aleksandra Derganc (Mojca Nidorfer)
33. SSJLK – 1997 – Aleksandra Derganc (Ina Ferbežar)
34. SSJLK – 1998 – Erika Kržišnik (Mojca Nidorfer Šiškovič)

* Na 23. SSJLK je samo prireditev zaradi nenadne bolezni predsednice vodila podpredsednica.

Ekскурzije SSJLK, povzete po programih in prospektih:

1. Vrba – Bled – Vršič – Trenta – Partizanska bolnica Franja – Škofja Loka
2. Divača (Škocjanske jame) – Tomaj – Nova Gorica – Partizanska bolnica Franja – Škofja Loka
3. Begunje – Vrba – Bled – Bohinj – Škofja Loka
4. Gornji Grad – Velenje – Ravne na Koroškem – Maribor – Ljutomer – Ptuj (2 dni)
5. Dolenjska – Bela krajina
6. Postojna – Tomaj – Lipica – Hrastovlje – Portorož
7. Kostanjevica – Pišce – Kumrovec – Brežice
8. Trbiž – Rezija – Pušja vas – Čedad – Gorica (2 dni)
9. Koroška
10. Vrba – Vršič – Trenta – Partizanska bolnica Franja
11. Velike Lašče – Ribnica – Kočevje – Baza 20 – Novo mesto – Otočec
12. Kamnik – Gornji Grad – Logarska dolina – Mozirje – Celje – Šempeter
13. Raščica – Velike Lašče – Žlebič – Sodražica – Bloke – Stari trg – Cerknica
14. Bogenšperk – Brdo pri Lukovici – Komenda – Bela – Vrba – Bled – Radovljica
15. Trojane – Šempeter – Celje – Rogaška Slatina – Podčetrtek – Brežice – Višnja gora
16. Grosuplje – Novo mesto – Kostanjevica – Mokrice – Brežice – Krško – Kumrovec – Otočec
17. Maribor – Ptuj
18. Škofja Loka – Žiri – Idrija – Partizanska bolnica Franja – Cerkno – Medana – Vipava
19. Novo mesto – Pleterje – Kostanjevica – dolina Krke
20. Turjak – Raščica – Kočevje – Novo mesto – Otočec – Laško – Celje
21. Razdrto – Socerb – Hrastovlje – Koper – Piran – Sečovlje
22. Raščica – Predjama – Pivka jama – Lože pri Vipavi – Tomaj – Lipica
23. Muljava – Prapreče – Baza 20 – Črmošnjice – Vinica – Novo mesto – Trška gora
24. Kranj – Škofja Loka – Dražgoše – Kropa – Radovljica – Begunje – Vrba – Grimšče – Bled
25. Gornji Grad – Velenje – Ravne – Šentanel – Poljane – Prežihov vrh – Kotlje, Slovenj Gradec – Trojane
26. Stična – Muljava – Trebnje – Novo mesto – Kostanjevica – Trška gora
27. Postojna – Vipavski Križ – Štanjel – Lipica – Sežana (neizvedena zaradi vojne)
28. Postojna – Vipavski Križ – Štanjel – Lipica – Sežana
29. Vrba – slap Peričnik – Vrata – Dovje – Bled – Bohinj
30. Posočje
31. Šempeter – Ptujška gora – Ptuj
32. Socerb – Hrastovlje – Sečovlje – Piran – Sv. Peter
33. Dragatuš – Pusti Gradec – Adlešiči – Metlika
34. Celje — Kozjansko (Olimje, Podsreda)

Kratek pregled zgodovine institucionalizacije dejavnosti slovenščine na tujih univerzah

Organizirana skrb za slovenistiko, predvsem lektorate slovenščine na tujih univerzah, se je začela nekako sredi 60. let, ko je bilo pri ljubljanski univerzi v okviru komisije za mednarodne odnose ustanovljeno posebno telo, prek svojega člana slovenista zadolženo za spremljanje slovenističnega lektorskega dela na univerzah zunaj matične domovine. Povečevanje števila slovenistik v tujini je med drugim vplivalo na povečevanje strokovne odgovornosti zanje, zato je v štud.

l. 1972/73 ta skrb prešla v pristojnost Filozofske fakultete; v njenem okviru je začela delovati Komisija za pospeševanje slovenščine na neslovenskih univerzah (KPSNU).

Z ustanovitvijo Centra za slovenščino drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti je Svet Filozofske fakultete leta 1992 sprejel sklep o vključitvi KPSNU v dejavnosti Centra s preimenovanjem v program Slovenščina na tujih univerzah (STU). Z vključitvijo v Center za slovenščino za drugi/tuji jezik je ta dejavnost postala eden izmed njegovih programov: poleg STU še Seminar slovenskega jezika, literature in kulture, Simpozij Obdobja, Tečajji sloveščine in Izpitni center; seveda pa zaradi mednarodnih univerzitetnih povezav, na katerih temelji dejavnost STU, njen pomen presega samo strokovne okvire in sodi v širši nacionalni oz. državni interes.

Vodstvo tako KSPNU kot kasnejše STU je vedno sodilo v okvir univerzitetnih slovenistov oz. habilitiranih učiteljev Oddelka za slovanske jezike in književnosti. Komisijo oz. dejavnost STU vodi predsednik, voljen za dve leti z možnostjo podaljšave še za dve leti, njeni člani pa so ves čas njenega delovanja notranji in zunanji: v sestav prve skupine sodi poleg predstojnika slavističnega oddelka in predstojnika Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik tudi vodja kadrovsko-pravne službe in tajnik Filozofske fakultete, med zunanje člane pa predstavnik mariborske

Pedagoške fakultete, predstavnik slovenistike na tujih univerzah pa tudi predstavnik Univerze v Ljubljani in predstavnik Ministrstva RS za zunanje zadeve in Ministrstva RS za šolstvo in šport; slednje ima na skrbi celotno strukturo financiranja te dejavnosti. Od začetka organizirane skrbi za slovenistiko na tujih univerzah so bili predsedniki (po vrsti) akad. prof. dr. Tine Logar, akad. prof. dr. Jože Toporišič, prof. dr. Tomo Korošec, prof. dr. Helga Glušič, (ponovno) akad. prof. dr. Jože Toporišič in od jeseni 1996 prof. dr. Ada Vidovič Muha.¹

S prehodom STU v okvir programov Centra je ta dejavnost tudi formalno prešla v pristojnost univerzitetnih slovenistov – (posredno) Oddelka za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete, institucije torej, ki glede na svoj strokovni položaj oz. znanstveno kvalifikacijo svojih kadrov lahko pripravi raznovrstne interdisciplinarne programe za ustrezno usposabljanje naših lektorjev (tudi) v tujini.

Tipi slovenističnih lektoratov na tujih univerzah in z njimi povezano financiranje
Komisija STU trenutno vzdržuje stike z 41 slovenistikami na tujih univerzah, kar seveda še ne pomeni, da je to število prekrivno tudi z dejanskim številom slovenistik na univerzah v tujini; tudi glede svojih delovnih oz. študijskih povezav so univerze namreč suverene, pač "svet zase". Sicer pa ostaja dejstvo, da imamo na tujih univerzah nezanemarljiv intelektualni potencial: med našimi učitelji slovenisti je kar 15 magistrov, več doktorjev znanosti, kar nekaj jih je tudi sredi magistrskega ali doktorskega študija. V veliki večini so to ljudje z enopredmetno (slovenistično) ali dvopredmetno diplomom (poleg slovenistike npr. še diploma iz kakega tujega jezika).

Tipološko so lektorati – zelo splošno rečeno – štirih tipov:
– Izmenjavni lektorat (tip A) lahko nastane na podlagi meddržavnih sporazumov, npr. o kulturnem sodelovanju – lektorat tujega jezika na naši univerzi načeloma pogojuje slovenistični lektorat na ustreznih tuji univerzi. Tovrstni lektorati omogočajo matični univerzi, v našem primeri komisiji STU, da zainteresirani univerzi sama predlaga kandidata za lektorsko mesto; s tem ima seveda posredno možnost vplivati tudi na kvaliteto lektorskega dela oz. na uveljavljanje svojih načel slovenističnega delovanja na univerzi v tujini. V takšnih primerih prejema lektor s slovenske strani poleg materialnih stroškov za svoje delo tudi celotno plačo, ne glede na plačo univerze gostiteljice. Življenjske razmere zlasti v nekaterih vzhodnoevropskih

¹ Arhiv KPSNU oz. STU se (danes v okviru Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik) hrani od leta 1972. Podatki o delovanju organa v okviru univerze, ki je skrbel za delovanje lektoratov slovenščine po svetu, pa so zaradi neurejenosti univerzitetnega arhiva, kot mi je pojasnila ga. Benedetič, vodja tega arhiva, tako rekoč nedostopni (velja za čas do 1995. leta). Nekaj dejstev o zgodnejšem delovanju tega organa mi je po spominu posredovala ga. T. Kovačič z Ministrstva RS za zunanje zadeve, sicer članica KPSNU oz. STU. Marsikaj v zvezi s KPSNU mi je prijazno posredovala tudi njena nekdanja predsednica prof. dr. Helga Glušič.

državah so tako težke, da je bila npr. univerza v Sofiji dve leti brez slovenskega lektorja, ker preprosto za to mesto ni bilo kandidata. Za spodbudo učiteljem, ki se odločijo za delo v takšnih okoliščinah, so potrebni posebni finančni dodatki, npr. za (do)plačilo stanovanja zunaj študentskega naselja ipd.

– Tuja univerza sama, npr. zaradi svoje celovite slavistične študijske ponudbe, lahko odpre tudi slovenistični lektorat (tip B). Vse kadrovske in seveda tudi vsebinske pristojnosti v zvezi s slovenističnim delom pripadajo v tem primeru tuji univerzi. Predvsem za kakovost strokovnega dela je koristno, če so tudi ti lektorati prek komisije STU v stiku s slovensko univerzo, zato jim MŠŠ namenja določeno vsoto denarja za kritje vsaj glavnih materialnih stroškov, kot je nakup literature in drugih strokovnih oz. učnih pripomočkov, za krajša gostovanja v Sloveniji tako učiteljev kot ambicioznejših slovenističnih študentov idr. Takšnih lektoratov je dobra tretjina.

– Glede enakovrednosti pa tudi enakopravnosti študijskega dela na tuji univerzi je slovenistika v najslabšem položaju v primerih, ko v okviru študijskih programov univerze ni sistemizirana (tip C); pojavlja se le z omejenim številom ur, honorarnim učiteljskim delom, z neenakovrednim priznavanjem izpitov ipd. Učitelj prejema s slovenske strani denar za materialne stroške in enkrat letno neke vrste honorar.

– Zlasti v zadnjih letih se je pojavil še en tip slovenistik: tuja univerza je sicer zainteresirana za ustanovitev slovenističnega lektorata ali vsaj delno slovenistično študijsko ponudbo, vendar ga njena država ni pripravljena (v celoti) financirati. Ker je tudi Slovenija z našo univerzo vred posebej zainteresirana, da bi na takšni univerzi imeli svoj slovenistični center, prevzame celotno finančno breme (tip A'/C'), npr. lektorat v Bruslju, Sydneyju (do lanskega študijskega leta), delno v Tübingenu (gl. dalje).

Merila za odpiranje novih univerzitetnih slovenističnih lektoratov

Komisija STU je v svoji strategiji povezovanja s slovenistikami po svetu pa tudi njihovega širjenja lahko sicer zelo pobudna, nikakor pa ne more biti odločujoča; tudi njena pobudnost oz. uspešnost v tem prizadevanju ima ustrezno težo le, če izhaja tako iz lastnih strokovnih utemeljitev kot iz interesov ustreznih državnih oz. družbenih institucij; slednje je s stališča odmevnosti oz. vplivnosti morda najpomembnejše. Tako nam je šele v najnovjšem času uspelo preseči nerazumljivo situacijo in (ponovno, po več desetletjih) vzpostaviti, upajmo, konstruktivni stik z dvema sosednjima univerzama, kjer ima slovenistika dolgo zgodovinsko tradicijo – z univerzo v Zagrebu na letošnjem aprilskem strokovno uspešnem srečanju zagrebških in ljubljanskih jezikoslovcev in literarnih zgodovinarjev in z univerzo na Dunaju.

Kljub temu da je komisija STU trenutno v stiku z 41 univerzitetnimi slovenistikami v tujini, je še vedno kar veliko povpraševanja po ustanavljanju novih slovenističnih lektoratov, čeprav je pričakovati, da se bo njihovo število počasi ustalilo. Pred kakšnim letom smo zato oblikovali neke vrste merila za njihovo odpiranje. Katere so

tiste prvine, ki tudi s širšega, ne samo strokovnega stališča upravičujejo prizadevanje za povečevanje števila tujih univerz s slovenističnim študijskim programom oz. za povezovanje matične slovenistike z njimi?

– Na prvem mestu je nacionalni interes oz. poseben državni interes v zvezi s Slovenci v zamejstvu, izseljenstvu in (deloma) zdomstvu; slovenščina bi morala biti na vseh univerzah oz. visokošolskih institucijah v našem zamejstvu, prav tako na univerzah tistih držav, kjer živijo slovenske izseljenske skupnosti na prvem mestu je tu seveda Argentina, sledijo Avstralija, ZDA, Kanada – pa tudi na univerzah držav z velikim številom naših zdomcev. Nenavadno je, da v Argentini kljub številčno in intelektualno močnemu slovenskemu zaledju, v celotni dodiplomski šolski strukturi nimamo niti ene univerze s slovenističnim študijskim programom. Neke vrste lektorat slovenščine v Bloomingtonu (ZDA) je deloval v okviru Poletne šole slovanskih jezikov samo vsako drugo leto; zaradi premajhnega zanimanja pa je tudi v tem okviru ugasnil. Trenutno slovenščina ni redno vključena v noben študijski program univerz v ZDA. Po lanskem obisku kolumbijske univerze, predvsem pa spodbudnih stikih s profesorjem te univerze dr. Radom Lenčkom je upati, da bo slovenistika na tej univerzi vsaj začasno zaživela. Slovenistika v Avstraliji (Univerza Macquarie v Sydneyju), ki je v celoti finančno bremenila naše ministrstvo za šolstvo, je trenutno v svoji klasični obliki ugasnila. V privatnem okviru, vendar z zagonskimi sredstvi ministrstva za šolstvo, se pripravlja posebna ponudba učenja slovenščine na daljavo (prek interneta) – upam, da le kot dragocena pomoč živemu, neposrednemu, tudi motivacijskemu delu učitelja slovenista, ne pa morda kot njegovo nadomestilo.

– Temeljnega pomena za umestitev slovenistike na tujo univerzo je tudi tisti politični oz. državni interes, ki ga vsaj na formalni ravni izpričuje obstoj naših veleposlaništev oz. konzularnih predstavništev. Gre torej zlasti za države, s katerimi imamo dobre diplomatske odnose; različni meddržavni sporazumi, npr. o kulturnem sodelovanju, omogočajo že omenjeno recipročno ustanavljanje univerzitetnih lektoratov – slovenistika na tuji univerzi, ustrezní tuji jezik na naši univerzi. Tako upamo, da bo v kratkem ustanovljen lektorat na univerzi v Madridu – prva univerzitetna slovenistika na Iberskem polotoku.

V tem okviru velja opozoriti na pomembnost kakovostnega sodelovanja univerzitetnih slovenistik in naših konzularnih predstavništev v tujini. Iz odgovorov na vsakoletne vprašalnike, razposlane našim lektorjem na tujih univerzah, je razvidno, da so ti stiki kljub možni obojestranski koristnosti marsikje zgolj formalni ali pa jih sploh ni. Tako ostaja učitelj slovenist v svojem prizadevanju, da bi v konkurenčni univerzitetni študijski ponudbi ustrezno uveljavil tudi slovenistiko, brez pomembnega zaledja, hkrati pa se zapravlja možnost, da bi država Slovenija prek dobrega slovenističnega centra zaživela v tako izbranem okolju, kot je univerzitetno – ne samo na ravni svojega jezika, ampak tudi v svoji prepoznavni kulturni in siceršnji danosti.

– Pomemben pragmatični vidik utemeljenosti slovenščine na univerzi kake tuje države vnašajo tudi naši gospodarski oz. širši družbeni interesi pa tudi interesi oz. pobude, ki prihajajo marsikdaj prav iz omenjenega vidika tudi s strani tuje države. Tako se je oblikovala slovenistika na eni izmed univerz v Tokiu; npr. univerza v Permu v oburalski Rusiji je v pričakovanju slovenskega lektorja vključila slovenščino v svoj študijski program. Z letošnjim poletnim semestrom se je začel slovenistični lektorat na univerzi v Brnu – sicer je najstarejša slovenistika na tuji univerzi sploh vezana na Karlovo univerzo v Pragi (1914) –, zaenkrat financiran iz sredstev, ki jih je doslej Filozofska fakulteta uporabljala za režijo; od stalnosti teh sredstev je odvisna njena nadaljnja usoda. Pri (so)financiranju potencialnih univerzitetnih slovenistik, pogojenih predvsem z gospodarskimi interesi (tudi) naše države, ne gre zanemariti možnosti sponzorstva.

– Pri odpiranju novih univerzitetnih slovenistik imajo seveda pomembno vlogo posebni strokovni, kulturni oz. kulturnozgodovinski in drugi interesi: tako je slovenistika v študijskih programih večine univerz slovanskih držav – izjemi sta Ukrajina in Belorusija – bila pa naj bi tudi na vseh pomembnih svetovnih in evropskih univerzah. V Parizu je slovenistična katedra na Inalcu, slovenistična katedra je v Rimu, v Angliji je slovenistika na univerzi v Nottinghamu, deloma Londonu. V Nemčiji je naš poseben kulturnozgodovinski interes povezan s Tübingenom, kjer slovenistični lektorat sicer deluje, vendar kljub velikim prizadevanjem tako tamkajšnje slavistike kot tudi naše komisije STU skupaj z Ministrstvom RS za šolstvo in šport in Ministrstvom RS za zunanje zadeve še vedno ni ustrezno sistemiziran.

Nekaj aktualnih vprašanj v zvezi s slovenistiko na tujih univerzah

Kar se je v zadnjih desetletjih dogajalo z dunajsko slovenistiko, je nemogoče upravičiti. Ne gre samo za zgodovinsko dejstvo, da je slavistični inštitut na dunajski univerzi, v katerega sodi tudi slovenistika, ustanovil v času pomladi narodov 1849. leta znameniti Slovenec Fran Miklošič in ga vodil celih 36 let, gre tudi za aktualno politično in pravno vprašanje, ki se prek naše koroške in štajerske manjšine tiče slovenske države: slovenščina je v Avstriji uradni jezik na dvojezičnem ozemlju; po 7. čl. Avstrijske državne pogodbe je dolžna usposablјati (tudi) srednješolske učitelje za pouk slovenščine. Ni samo prestižnega pomena, da je to usposablјanje mogoče (tudi) na nacionalni univerzi: gre za dejstvo, da je samo nacionalna univerza tista, ki lahko omogoča vse raziskovalne študijske potenciale.

Kritični prostor glede univerzitetne slavistike je tudi Nemčija. Nepojmljivo je, da na nobeni nemški univerzi nimamo sistemizirane slovenistike. Slovenščino imamo sicer na petih univerzah (slovenistika tipa C) – v Hamburgu, Würzburgu, Regensburgu, Tübingenu in Münchnu, toda ker ne gre za sistemizirane lektorate, pomeni, da slovenščina formalno nima tistega statusa, kot ga imajo lektorati drugih slovanskih jezikov – konkretno: nima za lektorate previdenega števila ur, izpiti niso

enakovredni, učitelj je slabše plačan ipd. Problem je namreč v tem, da se je slovenščina na teh univerzah znašla v istem položaju kot jeziki, ki imajo veliko večje število govorcev in, proporcionalno, tudi možnost za večje število slušateljev na lektoratih tujih univerz. Tako npr. tübinška univerza ne more sistemizirati slovenističnega lektorata, čeprav ga naša država v celoti plačuje, ker število študentov, vsaj trenutno, ne ustreza številu, ki ga ta univerza predpisuje za sistemizacijo.

Sicer pa je problem slovenističnega lektorata v Tübingenu star vsaj deset let. V začetku 90. let ob predavateljskem obisku tübinške slavistike je tudi po pogovoru z rektorjem univerze in po takrat podpisanem meduniverzitetnem sporazumu vse kazalo, da se bo formalno uredil tudi položaj lektorata. S strani nemške univerze se ni zgodilo nič takega. Ne pomagajo tudi poskusi s strani STU v zadnjih dveh letih, da bi se prek profesorja Raeckeja, sicer bivšega predstojnika slavistike na Novofilološki fakulteti, tudi slovenistični lektorat uvrstil v enakovredno študijsko ponudbo; kot kaže, bo za preseganje formalističnih okvirov tübinške univerze potrebno še kar nekaj angažiranja. Na Tübingen in njegovo okolico je namreč vezan pomemben del našega zgodovinskega spomina, zato bi bilo dobrodošlo posredovanje morda naše univerze oz. v ustrezni obliki tudi države.

Usposabljanje lektorjev za delo na tujih univerzah

Uspešnost slovenistike na tuji univerzi, tudi v smislu njene ustvarjalne odprtosti, je seveda v prvi vrsti odvisna od sposobnega učitelja. Velika večina anketiranih lektorjev slovenščine na tujih univerzah meni, da je zlasti za mlade kandidate, ki se želijo preizkusiti v tem zahtevnem delu, poleg znanja jezika države gostiteljice potrebno še posebno podiplomsko izpopolnjevanje tako na ravni slovenistike – zlasti v zvezi z metodiko pouka slovenščine kot tujega jezika – kot tudi na ravni izbranih splošnih informacij v zvezi z lastno državo in v zvezi z državo gostiteljico. Tovrstno stališče anketirancev – med njimi tudi mnogih izkušenih učiteljev slovenščine na tujih univerzah – samodejno dograjuje lektorsko vlogo v smislu univerzitetnega kulturnega ambasadorstva.

Spodbujeni s takimi predlogi želimo v okviru katedre za slovenščino kot drugi/tuji jezik, katere ponovno ustanavljanje se na Oddelku za slovanske jezike in književnosti, konkretno njegove katedre za slovenski knjižni jezik in stilistiko, aktualizira,² na ravni podiplomskega študija uvesti neke vrste specializacijo za tiste

² Za širitev programa omenjene katedre si je prizadevala doc. dr. M. Bešter; z dodiplomskim programom, ki ga je pripravila, je skušala pri MŠŠ doseči njegovo financiranje, vendar brezuspešno. Po njenem odhodu s Filozofske fakultete, smo, kot rečeno, v okviru katedre za slovenski knjižni jezik in stilistiko ponovno aktualizirali to vprašanje – med drugim tudi zaradi zelo aktualnega vprašanja učenja slovenščine tistih tujih študentov ljubljanske univerze, ki jim je država Slovenija dolžna plačati učenje slovenščine.

naše diplomante, ki se bodo odločili za slovenistično lektorsko delo na tuji univerzi. Kot rečeno, naj bi bili poudarki tovrstnega usposabljanja vezani na tri prvine: strokovno (slovenistično) vsebino s kontrastivnim vidikom, metodiko učenja slovenščine kot drugega/tujega jezika in na medstrokovno usposabljanje (kulturološki, zgodovinski, družbeno-politični idr. vidik).

Ta podiplomski program bi moral usposobiti zlasti mlade kandidate, ki želijo kot slovenisti delovati na tuji univerzi, prvenstveno sicer za dobre učitelje, ki znajo slovenščino enakovredno umestiti v konkurenčno univerzitetno ponudbo učenja različnih jezikov, hkrati pa tudi za dobre promotorje lastne nacionalne kulture in države sploh. Vse se seveda ustavi ob vprašanju financiranja takšnega programa. Vendar kot je bilo javno že večkrat povedano, temeljnega pomena bi moralo biti spoznanje, da gre za možnost, o kateri bi bilo v državi z objektivno omejenim kadrovskim pa tudi finančnim potencialom smiselno razmišljati. Skratka program tovrstne podiplomske specializacije bi moral biti zasnovan z vidika razumevanja tudi širše kulturološke vloge, ki naj jo ima naš učitelj slovenist v univerzitetnem okolju v tujini.

Viri in literatura

Erika Kržišnik (1996), Dejavnosti in naloge Centra za slovenščino kot drugi ali tujji jezik. Zb. *Srečanja*. Ljubljana, Oddelek za slovanske jezike in književnosti (Filozofska fakulteta). 41–49.

Ada Vidovič Muha (1995), Dinamika lektoratov slovenščine po svetu. *31. SSJLK*, Ljubljana, Filozofska fakulteta. 67–89.

– (1997), Slovenščina na tujih univerzah – med željami in resničnostjo. *Delo, KL*, 10. aprila. 13 in 16.

– (1998), *Slovenščina na univerzah v tujini – odprta strategija njenega kulturnega delovanja*. Okrogla miza v TR3, 2. julija; povzetek teme poslan novinarjem.

– (1999), Mnogi danes ne znajo ali nočejo biti v svojem jeziku. Pogovor s P. Kolškom za *Delo, KL*, 15. aprila. 19.

– (1996, 1997, 1998), *Letno poročilo o delu komisije za Slovenščino na tujih univerzah za MŠŠ* (v vednost MZZ, arhiv komisije STU).

Maja Đukanović
Slovenščina na univerzi v Beogradu

Na Univerzi v Beogradu (Zvezna republika Jugoslavija) imata slovenski jezik in slovenska književnost dolgo tradicijo. Volje do učenja je bilo vedno dovolj, primanjkovalo je le učiteljem slovenščine, da bi prišli v Beograd, sicer pomemben slavistični univerzitetni center. Zanimanje za slovenščino in slovensko kulturo vlada še danes kljub spremenjenim državnim razmeram in pomanjkanju uradnih meddržavnih odnosov.

Pouk slovenskega jezika in književnosti poteka na dveh matičnih katedrah beograjske filološke fakultete: na katedri za srbski jezik in južnoslovanske jezike ter na katedri za srbsko književnost in jugoslovanske književnosti. V tem primeru ne gre za klasičen lektorat slovenščine.

Slovenski jezik je, skupaj z makedonščino in bolgarščino, izbirni predmet v okviru študija na dveh študijskih smereh, in sicer srbski jezik in književnost (4 ure na teden, 2 semestra) in srbski jezik z južnoslovanskimi jeziki (4 ure na teden, 6 semestrov). Na katedri za srbsko književnost z jugoslovanskimi književnostmi se posebej poučuje slovenska književnost.

Pouk slovenščine je bil predviden že v fakultetnem statutu iz l. 1947, a se ni izvajal, ker ni bilo predavatelja. L. 1956 je bila obnovljena pobuda za pouk slovenščine na beograjski univerzi. Katedra je za honorarnega profesorja slovenskega jezika l. 1958 izvolila dr. Rudolfa Kolariča, takrat rednega profesorja slovenskega jezika v Novem Sadu. Na beograjski univerzi je bil honorarno zaposlen do l. 1967. Zapisnik s seje oddelka priča, da v štud. l. 1967/68 prof. Kolariča ni bilo več v Beogradu, drugega predavatelja za slovenščino tudi ni bilo, tako da je razpisano delovno mesto lektorja ali profesorja slovenskega jezika ostalo nezasedeno.

Po odhodu prof. Kolariča je bil pouk slovenščine za nekaj časa prekinjen, nato pa je mesto lektorja za slovenski jezik zasedel Miha Mate. V Beograd je vsak teden prihajal iz Slovenije, kar je bilo precej naporno. Iz zapisnika seje oddelka je razvidno, da mu je bila katedra pripravljena plačevati stanovanje, kar pa verjetno ni bilo uresničeno. Spet je bilo razpisano mesto za predavatelja slovenskega jezika. Razpis je bil ponovljen v letih 1974, 1975 in 1976.

Na razpis iz l. 1976 se je prijavila Katjuša Zakrajšek, ki je na mestu lektorja oz. višjega lektorja ostala do konca l. 1997, sicer z večletnimi prekinitvami zaradi bivanja v tujini. V letih, ko zaradi njene odsotnosti ni bilo mogoče imeti rednega pouka, so študentje imeli možnost, opravljati izpit iz slovenščine pri prof. dr. Živojinu Stanojčiću, sicer znanem srbistu (slovenskega porekla). K. Zakrajšek je avtorica priročnika *Govorimo slovenački*, ki ni namenjen samo študentom, temveč širšemu občinstvu. Njena magistrska naloga je s področja srbsko-slovenske leksikografije, enako tudi zanimivi članki, objavljeni v beograjskih strokovnih publikacijah.

Zaradi velikega števila študentov (takrat je bila slovenščina obvezni predmet na dveh študijskih smereh) in večletne odsotnosti K. Zakrajšek je pouk precej trpel, zato je bila na začetku l. 1989 za asistentko izvoljena izvoljena Maja Đukanović, in to po izpopolnjevanju pri prof. dr. Jožetu Toporišiču na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Ker so bile težave podobne tudi na drugih neslovenskih univerzah v bivši SFRJ, je prof. Toporišič l. 1987 predlagal, da bi se v Ljubljani izpopolnjevali jezikoslovci iz tedanjih jugoslovanskih in drugih univerzitetnih središč, ki bi bili potem asistenti ali lektorji za slovenski jezik in/ali književnost na svojih fakultetah. Ta pobuda je pomagala rešiti problem stalnega predavatelja slovenščine v Beogradu, Novem Sadu in Osijeku, kamor se "pristni" Slovenci nekako niso hoteli preseliti za zmeraj.

M. Đukanović se ukvarja predvsem s teorijo prevajanja (tudi prakso), kamor spada tudi tema njene magistrske naloge (*Prevodi Maupassantovih novel v slovenščino in srbohrvaščino*). Njeni strokovni članki zajemajo tudi tematiko iz primerjalnega jezikoslovja, trenutno pa piše doktorsko disertacijo *Sistem zaimenskih besed v slovenščini in srbohrvaščini* pri mentorju prof. dr. Ž. Stanojčiću. Zaradi neurejenih meddržavnih odnosov je bilo namreč preveč zapleteno prijaviti doktorat v Ljubljani.

Po nedavnem spreminjanju fakultetnega statuta je postala slovenščina izbirni predmet, tako da pouk obiskujejo samo študentje srbskega jezika in književnosti, ki jih slovenščina res zanima. Le-teh je v prvem letniku običajno nekaj čez 100, za slovenščino pa se jih zadnjih nekaj let odloči od 85 do 90. Zanimanje za predavanja in vaje je precejšnje. Žal pouk traja samo dva semestra, kar je premalo za pridobitev aktivnega znanja jezika.

V zadnjih štirih letih se je uveljavila tudi nova študijska smer srbski jezik z južnoslovanskimi jeziki, v okviru katere se slovenščina študira šest semestrov. Skupina je majhna, v prvi letnik se lahko vpiše do 10 študentov, in to tistih, ki se nameravajo ukvarjati z znanstvenim delom, ne pa s poučevanjem v osnovnih in srednjih šolah. V višjih letnikih je študentov še manj (trenutno npr. 2, 6 in 3), toda njihovo zanimanje za slovenščino je v veliko vzpodbudo predavatelju. Manjka le stik z živim jezikom. Pri pouku ga nadomeščajo različne avdio- in videokasete ter časopisni članki.

Po podatkih iz indeksov in po pogovoru s samimi študenti sodeč, je izredno malo takih, ki so slovenskega porekla. Večinoma so domačini, nekaj je tudi tujcev, ki v Beogradu sicer študirajo srbsščino. Vsi so popolni začetniki, po enem letu pridobijo osnovno znanje iz slovenske slovnice in primerjalnega jezikoslovja, seznanijo se z osnovami slovenske kulturnozgodovinske tradicije, s pomočjo slovarja prevajajo iz slovenščine, ne utegnejo pa se aktivno naučiti jezika ali prevajati v slovenščino. Po triletnem tečaju pa s pomočjo slovarja prevajajo v obeh smereh, dokaj dobro obvladajo tudi zborni jezik, toda spet je opazno pomanjkanje stika z "živo" slovenščino.

Podatki o pouku slovenske književnosti na beograjski univerzi nas popeljejo na začetek stoletja. Dr. Pavle Popović je po svojem študijskem bivanju v Ljubljani začel s posebnimi predavanji iz slovenske književnosti, l. 1907/08 pa je za svoje študente pripravil tudi tečaj slovenskega jezika. Slovenska književnost je bila potem dolga leta zastopana v okviru jugoslovanskih književnosti, od l. 1956 pa obstaja kot samostojni predmet.

Slovensko književnost je dolga leta poučevala in iz nje veliko prevajala prof. dr. Marija Mitrović, ki je beograjsko univerzo zapustila lani, po večletnem dopustu. Najnovejša knjiga prof. Mitrovićeve, izdana v Jugoslaviji, je *Pregled slovenske književnosti* (Sremski Karlovci, Novi Sad 1995), kar je v določenem smislu tudi krona njenega znanstveno-pedagoškega dela v Beogradu. Strokovnjakom in študentom, kakor tudi drugim zainteresiranim, so v Beogradu ostali še njeni številni znanstveni članki, knjižne objave ter pomembni prevodi. Kot asistent prof. Mitrovićeve je slovensko književnost nekaj let poučeval dr. Zoran Milutinović, in sicer po enoletnem izpopolnjevanju v Ljubljani, ki sta ga, kot že omenjeno, organizirala prof. Toporišič in KPSNU. Kmalu po končanem magisteriju iz slovenske književnosti je Z. Milutinović odšel na katedro za teorijo književnosti. Odhod prof. Mitrovićeve v Italijo in njenega asistenta na drugo katedro sta okoliščini, ki sta, skupaj s prilagajanjem učnih načrtov novim razmeram, vplivali na status tega predmeta (pouk književnosti bivših jugoslovanskih narodov ni več obvezen v osnovnih in srednjih šolah, zato je spremenjen tudi študijski program za bodoče učitelje

materinščine). Slovenska književnost je postala izbirni predmet, zaradi negotovega statusa predmeta pa se študentje raje odločijo za kakšno drugo južnoslovansko književnost. Za tiste, ki preslišijo nasvete o izbiri "izbirnega" predmeta, prihaja iz Novega Sada dr. Bojana Stojanović Pantović. Število predavanj in študentov je zmanjšano, zato fakultetno vodstvo še premišljuje, ali je za ta predmet res potrebno koga stalno nastaviti. Škoda, saj ima Oddelek za srbsko književnost bogato zbirko slovenskih leposlovnih in književnoteoretičnih del ter tudi ogromno število prevodov iz slovenščine. Doc. dr. B. Stojanović Pantović je magistrirala in doktorirala iz slovenske književnosti, napisala je knjigo iz zgodovine slovenske književnosti ter drugo iz primerjalne slovensko-srbsko-hrvaške književnosti in tudi številne znanstvene članke. Čeprav je posodobila učni načrt in študente navdušila za pouk, "vzdušje" na katedri ne omogoča, da bi njeno delo potekalo brez težav.

Glede založenosti knjižnic s slovenskimi knjigami je treba poudariti, da je dostopno ogromno število objav do 90. let, predvsem v Narodni knjižnici, Univerzitetni knjižnici in v dveh knjižnicah Filološke fakultete v Beogradu: v knjižnici katedre za srbski jezik in knjižnici katedre za srbsko književnost. Na policah zadnjih dveh čakajo na bralce (in jih dočakajo) tudi sto let stare izdaje. Za nakup knjig v tem zadnjem desetletju, ko je Slovenija postala "tujina", izredno dobro skrbi STU pri Centru za slovenščino kot drugi/tuji jezik. Knjig in drugih strokovnih publikacij se drugače niti ne da naročiti, saj uradno finančno poslovanje med državama ne obstaja. V Beogradu tudi ni mogoče kupiti nobene slovenske knjige (razen občasno v antikvariatih), časopisa, revije ali si ogledati slovenske televizijske oddaje. V Jugoslaviji zaenkrat ni niti diplomatskih niti večjih gospodarskih predstavništev Republike Slovenije.

Zanimanje študentov za slovenski jezik in kulturo je kljub vsemu omenjenemu izredno veliko. K temu vsekakor prispevajo zanimivi učbeniki in priročniki, ki pomagajo pri posodabljanju pouka, pošilja pa jih Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik. Naslednje šolsko leto naj bi se začelo z bolj jasnim položajem lektorata slovenščine v Beogradu. Ker sta lektorica K. Zakrajšek in prof. dr. M. Mitrović odšli, ostaja predavateljica jezika mag. M. Đukanović, honorarna predavateljica slovenske književnosti pa doc. dr. B. Stojanović Pantović. Skupaj z mag. Ž. Markovićem iz Novega Sada so torej v Srbiji trije slovenisti. Omeniti je treba, da je njihovo znanstveno-pedagoško sodelovanje živo, še naprej načrtujejo sodelovanje med lektoratoma v Novem Sadu in Beogradu, predvidevajo možnost pouka slovenščine na Univerzi v Kragujevcu, predvsem pa si želijo tesnejši stik pouka slovenskega jezika in književnosti, ki sta bila do zdaj nekako ločena.

Ljudmila Šemerl Schmid Slovenščina na univerzi v Bernu

1 Lektorat slovenskega jezika na bernski univerzi je nastal l. 1981; takrat je na željo predstojnika bernskega inštituta za slovanske in baltske jezike začela poučevati srbohrvaščino, neobvezno (prostovoljno) pa tudi slovenščino, mag. Ljudmila Šemerl Schmid, hkrati pa je učila še na gimnaziji v kantonu Bern.¹

Slovenščina se na univerzi v Bernu uči v obsegu 1 ure tedensko le kot izbirni lektorat na zaključni stopnji študija (Hauptstudium), tj. pred diplomo. Samo študentje, ki jim je eden od slovanskih jezikov materinščina, lahko izberejo drugi stranski predmet. Ta status slovenščine se ves čas obstoja lektorata ni spreminjal. (Predstojnik slavistike pa je ves čas dovoljeval razne študijske kombinacije, ne glede na letnik študija in stopnjo učenja slovenščine.) Kaže se tudi zanimanje za učenje po dopisni poti.

Nadaljnja usoda lektorata slovenščine, edinega v Švici, ni znana. Pri prizadevanjih za ohranitev lektorata slovenščine bi pričakovali več podpore slovenske skupnosti v Švici; še največ zanimanja je pokazala slovenska katoliška misija v Zürichu (zbrali so 60 podpisov). Treba je poudariti, da Hrvatje in Makedonci dejavno podpirajo slavistični študij (tj. študij svojega jezika) na univerzi, ker v njem vidijo možnost za akademski naraščaj svoje etnične skupine. Kažejo se znaki, da bi v južnoslovanski skupini makedonščina izpodrinila slovenščino.

Mednarodna evalvacija švicarske slavistike (izdelati jo je dal švicarski nacionalni svet

¹ Izkušnje za to delo si je pridobila v Ljubljani, Beogradu in Zagrebu. V Ljubljani je končala klasično gimnazijo in l. 1961 diplomirala na filozofski fakulteti, v Beogradu je obiskovala Visoko šolo za zunanjo trgovino, v Zagrebu pa l. 1969 končala magistrski študij. V Švico je prišla pred 32 leti in l. 1969 prejela nostrifikacijo kot gimnazijska profesorica na državni gimnaziji v kantonu Bern; tam je poučevala vrsto predmetov: angleščino, nemščino, francoščino, italijanščino, latinščino, ruščino in srbohrvaščino.

znanosti v Bernu) sicer priporoča ustanovitev južnoslovanske stolice v Švici, v okviru katere slovenščina ne bi imela več tako provizoričnega položaja kot doslej.

Sicer pa študentje v vsej Švici zahtevajo reformo univerzitetnega študija. Trenutno je bernska slavistika znana po veliki ponudbi študijskih smeri, na znanstvenoraziskovalni stopnji pa jezikoslovni interes prevladuje nad literarnim.

2 Število študentov je ves čas obstoja lektorata nihalo (od 3 do 6); doslej je slovenščino končal samo en študent slovenskega porekla ("druga generacija"), Rok Mlinar, ki je tudi svojo ženo slavistko (sicer Švicarko) navdušil za slovenščino, da je diplomirala z nalogo o delu Draga Jančarja. Dva izredna študenta slovenskega porekla (Janez Špendov in Eva Cerar, oba s zürške univerze) sta kot štipendista slovenske vlade nekaj časa študirala tudi v Ljubljani.

Študentje so zelo različni: švicarski in tuji slavisti, slušatelji drugih študijskih smeri in le redko so slovenskega porekla. Pri delu z udeleženci lektorata, ki nimajo študentskega statusa, sodelujeta Barica Kump, upokojena predmetna učiteljica iz Zollikofna pri Bernu, in študentka Eva Cerar. Študentje si zelo želijo pridobiti štipendijo za udeležbo na SSJLK.

3 Ob prihodu mag. L. Šemerl Schmid na bernsko univerzo je bil južnoslovanski knjižni fond omejen le na srbokroatistiko in bulgaristiko, potem pa je imenovana sprva z lastnimi nakupi, nato pa z darovi Nuka, Slovenske matice in KPSNU (sedaj STU) zbirko počasi večala. Sedaj tudi ureja južnoslovansko zbirko na bernskem inštitutu za slovanske in baltske jezike. Od l. 1985 sodeluje s STU, ki omogoča nakup slovenskih knjig.²

Zunaj univerze deluje mag. Ljudmila Šemerl Schmid na številnih področjih: je uradna tolmačka in prevajalka štirih jezikov in ustanovna članica švicarskega strokovnega društva prevajalcev, tolmačev in terminologov, v švicarsko narečje je prevedla *Martina Krpana*, izobražuje se na tečajih visokošolske didaktike, organizira različne prireditve oz. na njih sodeluje ipd.

² Zadnji dve leti daje STU lektorici enkrat letno tudi honorar za kritje potnih stroškov v Švici.

Čeprav imajo slovensko-slovaški stiki zelo dolgo tradicijo, je bil lektorat za slovenski jezik ustanovljen ravno v času, ko je razpadla Češkoslovaška republika in je bila ustanovljena slovaška država, saj se je zanimanje za slovensko književnost takrat močno povečalo. V tem času so v Ljubljani nekateri slovaški študentje študirali slovenski jezik in z njim potem na Slovaškem seznanjali študente slavistike. Spomnimo se, da so bili predvojni študentje, ki so krožili po Evropi in tudi po Ljubljani, organizirani v organizaciji Pax romana. Študirali so predvsem v Krakovu, Ljubljani in Zagrebu (katoliške dežele). Med štipendisti na podlagi kulturne pogodbe med bratislavsko in ljubljansko univerzo je bil tudi prvi lektor na bratislavski slavistiki Jozef Ambruš (1914–1993), ki je v štud. l. 1936/37 v poletnem semestru na Filozofski fakulteti v Ljubljani študiral slovenistiko, bil pa je asistent na oddelku za slovanske jezike in književnosti pri Filozofski fakulteti Univerze Komenskega. Prvi lektorat slovenskega jezika je bil torej ustanovljen v štud. l. 1938/39. Lektorske vaje so v poletnem semestru 1938/39 potekale dvakrat na teden, prav tako v zimskem semestru 1939/40, potem pa je bil lektorat ukinjen, saj je J. Ambruš odšel s fakultete. Ambruš se je ukvarjal tudi s prevajanjem. Prevedel je in l. 1947 izdal Cankarjev roman *Na klanecu (Na závoze)*, *Njena podoba (Jej obraz)*, *Večerna molitev (Večerná modlitba)*, prevajal je Prešernove pesmi, ki jih je objavljaval v periodičnem tisku, napisal pa je tudi več študij o slovenski književnosti.

Drugi lektor je bil Ján Kostiha (1916–1975), po rodu Moravan, velik ljubitelj slovenskega jezika, saj je osnoval in vodil klub prijateljev slovenskega jezika in kulture. Tudi on je bil med tistimi slovaškimi študenti, ki so imeli možnost študija slovenščine v Sloveniji. Kot lektor je nastopil v štud. l. 1946/47, že naslednje leto pa je bil lektorat ukinjen, vendar je J. Kostiha dosegel, da je bil ponovno ustanovljen. Lektor za slovenski jezik je bil vse do l. 1967. Vodil je lektorske vaje, ki so jih obiskovali študentje 1. in 2. letnika slavistike 2 uri na teden v poletnem semestru, v zimskem semestru pa je 1 uro na teden predaval o slovenski književnosti. "J. Kostiha

je slovaško-slovenskim kulturnim odnosom posvetil vsebinsko bogata članka (*Na okraj kulturnih slovinško-slovenskih stikov in Slovinški prevladatelj a publicista Viktor Smolej*, *Nové slovo*, 1947)."

J. Kostuha je veliko zanimanje za slovenski jezik in književnost vzbudil pri Viťazoslavu Hećku (1919–1972), ki je bil tretji lektor slovenskega jezika na Filozofski fakulteti v Bratislavi od l. 1967 do 1972. V času V. Hećka so se politični odnosi, ki so dovoljevali komaj 2 uri slovenskega jezika na teden, in še to le fakultativno, izboljšali. V. Hećko je za svoje študente slovenščine sestavil *Slovensko berilo*, ki je izšlo l. 1972, po njegovi smrti pa je izšla še primerjalna slovnica slovenskega jezika *Základy slovinškej gramatiky*, ki jo je za izdajo pripravil Konštantín Palkovič. V. Hećko je bil vsestranski prevajalec in prijatelj nekaterih slovenskih pisateljev, npr. Antona Ingolića, Cirila Kosmaća, Toneta Svetine in drugih. "V. Hećko si je prizadeval za popoln prikaz razvoja slov. književnosti. Potrditev tega dela je bila knjižna izdaja Prešernovih *Poezij* (*Struny lásky*, Bratislava 1961); prvi izbor njegovih pesmi pa je pripravil že 1957 za revijo *Slovenské pohľady*. Za druge revije je prevedel pesmi K. Destovnika - Kajuha (1966), F. Forstnerića (1967), N. Grafenauerja (1967), E. Kocbeka (1969), S. Kosovela (1969), K. Kovića (1967), L. Krakarja (1967), P. Levca (1966), J. Menarta (1967), I. Minattija (1965), G. Strniše (1967), J. Šmita (1967), D. Zajca (1969)." Med proznimi deli, ki jih je prevedel, sta najvećji uspeh doživela Ingolićeva romana (*Smäd /Vinski vrh/*, Bratislava 1967, in *Gymnazistka /Gimnazijka/*, Bratislava 1968), omeniti pa je treba še prevode del Toneta Svetine (*Poľovníkova dcéra /Lovćeva hći/*, Bratislava 1972), izbor črtic različnih avtorjev (*Poľovanie pod Triglavom*, Bratislava 1969) in Kosmaćeve novele (*Balada o trúbke a oblaku /Balada o trobenti in oblaku/*, *Tentendruč /Tantadruj/*, Bratislava 1972). Pomembno mesto v Hećkovem prevajalskem delu predstavljajo tudi prevodi mladinske književnosti.

V štud. l. 1973/74 je lektorat slovenščine dve leti vodil slavist Ján Stanislav (1904–1977), od l. 1975/76 pa je bil lektor za slovenski jezik srednješolski profesor Melichar Václav (1916). Tudi on je bil eden izmed študentov, ki je imel v poletnem semestru štud. l. 1940/41 možnost študirati slovenski jezik v Ljubljani. Prva štiri leta je poućeval samo l. letnike 2 uri na teden v zimskem semestru, od štud. l. 1978/79 pa je bil lektorat za slovenski jezik predviden v 4. semestru samo 1 uro na teden.

Poleg pedagoškega dela se je M. Václav ukvarjal tudi s prevajanjem iz češčine, nemščine in slovenščine. L. 1949 je prevedel in izdal Voranćevo *Jamnico*, l. 1972 roman Andreja Hienga *Gozd in pećina* (*Les a bralo*), prevedel pa je tudi Cankarjevo dramo *Hlapci* (*Paholci*, 1963), delo Bena Zupanćića *Dećek Jernej* (*Chlapec Stožiar*, 1965), kratko prozo Pavleta Zidarja *Oće* (*Otec*, 1995), *Dan doktorja Muhe* (*Deñdoktora Muchu*, 1994), *Noć nasilja* (*Noc násilia*, 1993), *Mišjo nedeljo* in *Zemljo* Branka Gradišnika (*Myšacia nedela*, 1992, *Zem*, 1992), novelo Andreja Hienga *Dvodelni obraz*

(*Dvojítá tvár*, 1991) in prevode pesmi Saše Vegri, Alojza Gradnika, Toneta Kuntnerja, Svetlane Makarovič in Alojza Ihana. Omenjeni prevodi so bili objavljeni v *Literarnem tedniku (Literárny týždeňik)* ali pa na radiu Bratislava.

Lektorat je pod njegovim vodstvom obstajal do l. 1985, potem pa je bila kontinuiteta prekinjena vse do l. 1992, ko je na filozofsko fakulteto v Bratislavo prišla prva slovenska lektorica z ljubljanske filozofske fakultete Jasna Honzak Jahić.

Za ponovno odprtje slovenskega lektorata v Bratislavi imajo vse zasluge nekdanji dekan Ivan Slimák, ki je bil tudi sicer naklonjen sodelovanju s Slovenijo, Andrej Rozman in Ada Vidovič Muha. Vsi so se zavedali, kako pomembno je oživiti odnose med Slovenijo in Slovaško tudi na izobraževalnem področju. Kot je bilo že omenjeno, je lektorat slovenščine vodila J. Honzak Jahić, ki se je v slovaško prestolnico vsakih štirinajst dni vozila iz Prage. Prvo leto je imela le 3 študente, toda ti so bili toliko bolj zainteresirani za pouk slovenščine.

Za potrebe tedanjih in naslednjih generacij je J. Honzak Jahić sestavila učbenik *Slovenščina za Slovake* (Bratislava 1995), ki študente slovenskega lektorata postopno seznanja z osnovami slovenskega jezika, vsaki lekciji pa sledi tudi slovensko-slovaški slovarček, ki ga je izdelala Marta Pančiková, sedanja predstojnica katedre za slovanske jezike v Bratislavi, s tem pa je študentom nedvomno olajšala delo.

J. Honzak Jahić je bila lektorica do l. 1994, zamenjala pa jo je Alenka Šalej, ki je vodila lektorat slovenskega jezika do štud. l. 1996/97. Medtem ko je bil obstoj lektorata l. 1994 še vprašljiv, se je to vprašanje na podlagi mednarodne kulturne pogodbe l. 1995 končno rešilo. Zanimanje za slovenščino se je vsako leto povečevalo, žal pa se ni povečalo tudi število ur. Položaj se ni spremenil niti v štud. l. 1996/97, ko je kot tretja lektorica slovenskega jezika prišla v Bratislavo Darija Jakše. Študentje 2. letnika slovaščine, ki si izberejo slovenščino, obiskujejo lektorat le 1 uro v zimskem in 1 uro v poletnem semestru. V lanskem študijskem letu je lektorat obiskovalo 23 študentov, letos pa 26. Poleg začetnikov letos obiskujejo lektorat popolnoma prostovoljno 4 študentje, ki jih slovenščina zanima in ki se strinjajo, da se v tolikšnem številu ur ne da naučiti prav veliko. Kakšne so možnosti, da se položaj lektorata v prihodnje spremeni, je težko reči, omeniti pa je treba, da ima katedra velik posluš za ustanovitev samostojnega študija slovenščine, za kar je že sedaj povpraševanje med študenti, predvsem pa med dijaki zadnjega letnika privatne Slovanske gimnazije, ki je bila ustanovljena septembra 1993. Lani je iz slovenskega jezika maturiralo 5 gimnazijcev, najmanj toliko jih bo tudi letos, večina izmed njih pa bi rada nadaljevala prav s študijem slovenščine. Za študij slovenščine obstajajo vse možnosti, kajti letos se je Anežka Kočalková vpisala na podiplomski študij slovenskega jezika in književnosti, kar pomeni, da bo čez tri ali štiri leta že lahko predavala slovensko književnost v Bratislavi, na Ministrstvu RS za zunanje

zadeve pa pripravljajo program za izvajanje sporazuma o kulturnem in znanstvenem sodelovanju, ki naj bi tudi pripomogel k ustanovitvi samostojnega diplomskega predmeta.

Odkar ponovno obstaja lektorat na bratislavski univerzi, torej od l. 1992, so lektorice načrtno oblikovale knjižnico, za kar je prispevala denar STU. Knjižnica v Bratislavi se še ne more pohvaliti z veliko količino knjig, lahko pa že vsaj delno zadovolji tiste študente, ki jim niso dovolj le lektorske vaje, temveč hočejo tudi sami spoznavati slovenski jezik, literaturo, zgodovino in kulturo. V knjižnici pa je tudi veliko knjig starejšega datuma, predvsem dela slovenskih klasikov v slovenskem, in kar je prevedeno, tudi v slovaškem jeziku.

Kot je razvidno iz napisanega, ima lektorat slovenskega jezika v Bratislavi že kar dolgo tradicijo, če izvzamemo nekajletni premor. To tradicijo je treba nadaljevati, po možnosti pa razmere celo izboljšati (cilj je samostojni študij slovenščine).

1 Vzpostavljane lektorata slovenščine na filozofski fakulteti bruseljske univerze (Faculté de philosophie et lettres na Université libre de Bruxelles (dalje ULB)) se je začelo septembra 1995 na pobudo, ki jo je Katja Zakrajšek predstavila predstojniku slavističnega oddelka te fakultete, prof. Janu Rubesu. Zamisel o tečaju slovenskega jezika je bila sprejeta in v štud. l. 1996/97 so bila omogočena predavanja pod pogojem, da pride podpora, moralna in finančna, "od zunaj", tj. iz Slovenije. O vsem tem je bila takoj obveščena STU, ki se je strinjala z zamisljo in pobudo podprla pri slovenskem ministrstvu za šolstvo in šport.

Štud. l. 1996/97 je bilo za slovenščino na ULB zelo pomembno, če ne odločilno. Predavanja v obliki izbirnega tečaja (cours libre) so namreč vzbudila zanimanje študentov ne samo slavističnega oddelka, temveč tudi novinarstva, modernih jezikov, jezikoslovja, etnologije in drugih. Zato so v štud. l. 1997/98 na predlog slavističnega oddelka in na podlagi pogodbe, podpisane med Univerzo v Ljubljani in ULB, predmet slovenski jezik in civilizacija (langue et civilisation slovènes) sprejeli v študijski program filozofske fakultete ULB. Januarja 1998, ko je ministrstvo za šolstvo in šport lektoratu v Bruslju odobrilo finančno podporo, je ta tudi s slovenske strani dobil uradni status.

2 Slavistični oddelek (Section de slavistique) je eden manjših (po številu vpisanih študentov) oddelkov na sicer veliki in pomembni francosko govoreči filozofski fakulteti ULB. Študij slavistike traja štiri leta; za prvi dve leti je značilna splošna usmeritev študentov na jezike, književnosti in civilizacije dežel srednje in vzhodne Evrope, v drugih dveh pa se študentje lahko odločijo za dve smeri oz. specializaciji: jezikoslovno (philologie) in splošno o sodobnih slovanskih deželah (pays slaves contemporains).

V vseh letnikih obstajajo obvezni in izbirni predmeti. Obvezna izbirna predmeta sta dva. Ko študent vsako leto septembra predmet izbere, ta zanj postane obvezen s

pisnim in ustnim izpitom. Glavni poudarek študija slavistike je na dveh jezikih, ruskem in poljskem, kot tudi na obeh književnostih in kulturah.

Slovenščina je na vseh smereh in v vseh letnikih izbirni predmet s pisnim in ustnim izpitom. Izbirni možnosti sta v prvih dveh letnikih le češki in slovenski jezik in civilizacija, v 3. in 4. letniku pa študentje slavistike lahko izberejo slovenščino med dvanajstimi predmeti z najrazličnejšimi vsebinami: od splošne lingvistike, teorije prevajanja, tokov slovanskih kultur 18., 19., 20. stoletja pa do aktualnih političnih problemov sredjeevropskih dežel, aktualnih problemov mednarodne politike, filmske umetnosti, informatike itd.

Slovenščino lahko kot drugi tuji jezik izberejo tudi študentje z drugih oddelkov filozofske fakultete ULB, kjer je drugi tuji jezik obvezen. Tudi ti študentje morajo opraviti pisni in ustni izpit.

L. 1996 je filozofska fakulteta ULB slovenski jezik vključila v program t. i. izbirnih tečajev brez obveznosti opravljanja izpita, obiskujejo pa ga lahko vsi študentje ULB. Dobrodošli so tudi zunanji obiskovalci, ki morajo plačati določeno šolnino. Ti tečaji so namenjeni predvsem študentom s štipendijami z drugih evropskih univerz in uslužbencem raznih evropskih institucij.

3.1 V študijskem programu filozofske fakultete ULB za l. 1997/98 je bilo predmetu slovenski jezik in civilizacija namenjenih 120 ur v vsakem letniku. Glede na okoliščine (predmet je bil tega leta prvič vključen v redni študijski program), stopnjo učenja slovenščine (samo začetna), število študentov (7, od teh 3 z obveznim pisnim in ustnim izpitom) in različne cilje učenja slovenščine (praktičnosporazumevalni, primerjalni z drugimi slovanskimi jeziki) je bila po dogovoru s študenti 1 ura tedensko posvečena splošnemu spoznavanju Slovenije, njene zgodovine, kulture, umetnosti in politike, 4 ure pa učenju slovenskega jezika. Enourna predavanja v francoščini so bila namenjena vsem prijavljenim študentom, 2 uri učenja jezika študentom slavistike, 2 uri pa drugim študentom in obiskovalcem praktičnega tečaja slovenskega jezika. Predvidena je bila tudi 1 ura konzultacij tedensko. V štud. l. 1997/98 je bilo delovanje lektorata popestrjeno z nadaljevalnim tečajem, na katerega sta se prijavili študentki, ki sta lani uspešno upravili izpit iz slovenščine na začetni stopnji.

3.2 Med prijavljenimi študenti v štud. l. 1997/98 sta bila le 2 s francoskim maternim jezikom, 4 z dobrim znanjem francoščine, vendar enim izmed slovanskih jezikov (poljski, češki, srbski) kot maternim in 1 študentka s slabim znanjem francoščine in finskim maternim jezikom. Večina študentov precej dobro zna rusko, kar lahko lektorju še posebej pomaga pri obravnavanju besedja, študente pa pogosto zavaja. Zato je treba posvetiti posebno pozornost t. i. "lažnim prevajalčevim prijateljem"

oz. medjezikovnim homonimom. Slovencev ali slovensko govorečih med študenti ni bilo.

V tako raznovrstni skupini je težko izbrati obliko in metodo dela, zato je bilo – kljub temu da sta se oblikovali dve skupini – največ individualnega dela. Tako bo verjetno tudi v prihodnje. To narekuje tako način tukajšnjega študija kakor tudi raznolikost maternih jezikov študentov, ki s številnih evropskih univerz in njihovih slavističnih oddelkov z različnimi evropskimi štipendijami (npr. Erasmus) prihajajo na bruseljsko ULB. Slovenski lektorat je zanje zanimiv tudi zato – to je bil skupni razlog vseh letošnjih udeležencev –, ker se Slovenija pripravlja za vstop v Evropsko unijo in je vedenje o njej, njenem jeziku in kulturi del splošne razgledanosti.

Glede na raznolikost študentov je težko izbrati ustrezne učbenike, zato mora lektor gradivo najpogosteje pripravljati sam; pri tem so mu predvsem vaje v obstoječih učbenikih v veliko pomoč.

4 Sicer bogata knjižnica na tukajšnji univerzi razen dveh pesniških zbirk in nekaj proznih del nima slovenskih knjig.

Predzgodovina lektorata slovenskega jezika na budimpeštanski Univerzi Loránda Eötvösa¹ sega v l. 1953, ko je na Visoki pedagoški šoli Jánosa Apáczajja Csereja² začel potekati študij slovenskega jezika za prve povojne učitelje v porabskih osnovnih šolah. Največji del pedagoškega bremena je nosila prof. Gabriella Szép Hadrovics, pomagala sta ji profesorja Boris Prstovšek in Vlado Peteršič. Študij je končalo 7 študentov, med katerimi sta bila poznejša dolgoletna predstavnica porabskih Slovencev v različnih manjšinskih organizacijah Irena Pavlič ter profesor na sombotelski visoki pedagoški šoli in zbiralec porabskih pravljič Karel Krajcar. S štud. l. 1954/55 je bila Visoka šola zaprta, zadnja študenta slovenščine na njej sta študij nadaljevala najprej v Szegedu, po dveh mesecih pa sta bila poslana nazaj v Budimpešto, na slavistični oddelek Univerze Loránda Eötvösa. Slovenistične predmete ju je tudi tu učila prof. Gabriella Szép Hadrovics. Tri leta pozneje sta diplomirala, s čimer je bila prva epizoda poučevanja slovenščine v Budimpešti zaključena.³ Izobraževanje porabskih učiteljev je nekoliko kasneje prevzela Visoka pedagoška šola Dániela Berzsenyija v Sombotelu, na kateri se je sredi 60. let začelo dopolnilno izobraževanje manjšinskih učiteljev, na začetku 70. let lektorat, od l. 1981 pa poteka študij slovenskega jezika.⁴ Poleg tega so v 70. letih Porabci začeli odhajati na študij slovenščine v Ljubljano – prva je bila l. 1973 Marija Kozar Mukič.⁵

Sedanji lektorat slovenskega jezika na slavističnem oddelku⁶ Univerze Loránda Eötvösa je v skladu z meddržavnim sporazumom začel delovati v štud. l. 1981/82.

¹ Izvirno ime ustanove je Eötvös Loránd Tudományegyetem, na Madžarskem pa se jo omenja predvsem s kratico ELTE.

² Ime šole se je v madžarščini glasilo Apáczai Csere János Pedagógiai Főiskola.

³ Zgoraj navedene podatke so avtorju prispevka v telefonskih pogovorih prijazno in potrpežljivo posredovali Gabriella Szép Hadrovics, Irena Pavlič in Karel Krajcar, preveril pa jih je s pomočjo dokumentov Gabrielle Szép Hadrovics.

⁴ Navedene podatke je avtorju v telefonskem pogovoru prijazno posredovala Ibolya Dončec.

⁵ Ta podatek je ustno posredovala Marija Kozar Mukič.

⁶ Madžarsko se to glasi szláv tanszék, kar v dobesednem prevodu pomeni slavistično katedro.

Do l. 1986 je imel lektor trikrat tedensko 2 uri lektorata, v poletnih semestrih za študente srbohrvaščine obvezna predavanja o zgodovini slovenske književnosti (2 uri tedensko) in sodobni slovenski kulturi (1 uro tedensko). V štud. l. 1983/84 je tedanji lektor Vlado Nartnik skupaj s slovakistično adjunktko in nadvse prizadevno udeleženko lektorata dr. Mário Zsilák pripravil podroben načrt štiriletnega študija slovenščine kot C-predmeta ob srbohrvaščini, ki žal ni bil uresničen.⁷ V letih 1986–1988 so študentje srbohrvaščine še vpisovali obvezna predavanja iz slovenske književnosti (2 uri tedensko), od l. 1988 pa je lektorat slovenskega jezika le še izbirni predmet, udeležba na njem se študentom ne šteje med študijske obveznosti (položaj naj bi se po zagotovilih vodje oddelka prof. Istvána Nyomárkayja kmalu spremenil), predavanj iz književnosti ni več. Lektor je dolžan učiti tri skupine enkrat tedensko (trikrat 2 šolski uri torej), v praksi pa se prilagaja potrebam, ki so vedno večje od navedenega in se gibljejo med 8 in 12 urami na teden.⁸

Lektorji so bili doslej trije: Vlado Nartnik (1981–1986), Marjanca Mihelič (1988–1992) in Mladen Pavičić (1992–).

Prvi je avtor številnih jezikoslovnih razprav,⁹ Miheličeva se je v času bivanja v Budimpešti poročevalsko, esejistično in prevajalsko začela posvečati madžarski književnosti,¹⁰ podrobno je raziskala madžarsko slovenistiko in o njej poročala tako v strokovnem tisku kot v publicistiki,¹¹ po vrnitvi v domovino pa je začela pisati tudi učbenike in druge priročnike za slovenščino kot tuji jezik.¹² Njen naslednik piše o učbenikih slovenščine¹³ kot tujega jezika in prevaja književnost, pri čemer se je doslej bolj kot madžarskim posvečal poljskim ustvarjalcem.¹⁴

⁷ Podatke o delovanju lektorata v letih 1981–1986 je avtorju posredoval Vlado Nartnik.

⁸ Podatke o letih 1986–1992 je avtor dobil od Marjanice Mihelič.

⁹ Zaradi njihove številnosti – že pred prihodom v Budimpešto jih je objavil 14, trenutno pa je njihovo število 116 – naj bojo tu navedene samo razprave, ki jih je objavil na Madžarskem v času, ko je bil tam lektor: K izvoru in razvoju povedke Zlatorog, *Nemzetközi szlavisztikai napok I* (Szombathely 1982); K oblikoslovju štetja do deset v slovenščini, *Nemzetközi szlavisztikai napok II* (Szombathely 1985); K razmerju med vulfילו, vergילו in glagoliko, *Szlavisztikai tanulmányok. Emlékkönyv Király Péter 70. születés napjára* (Budapest 1987).

¹⁰ Poleg številnih krajših del, objavljenih v revijah, je prevedla dva romana, in sicer *Hrabalovo knjigo* Petra Esterházyja (Celovec 1993) in *Šolo na meji* Géze Ottlika, med zapisi pa naj bo omenjen pregledni članek Madžarska proza devetdesetih, *Literatura*, 34 (1994).

¹¹ V strokovnem tisku je objavila članek K madžarski slovenistiki od Avgusta Pavla dalje, *Slavistična revija* (1990), med publicističnimi prispevki pa je najzanimivejši Na kad obsojena ribica razmišlja o srednji Evropi, *Naši razgledi* (10. februarja 1989).

¹² Učbenik *Slovenščina pod dežnikom* (Ljubljana 1997) je napisala sama, *Odkrivajmo slovenščino* (Ljubljana 1995) skupaj z Metko Čuk in Gito Vuga, z Jasmino Šuler, Jano Kobav in Metko Čuk pa zbirko vaj *Slovenščina kot tuji jezik* (Ljubljana 1993).

¹³ Omenimo članek O sodobnih učbenikih slovenskega knjižnega jezika za tujce, *31. seminar slovenskega jezika, literature in kulture, Zbornik predavanj* (Ljubljana 1995).

¹⁴ V knjižni izdaji sta izšla kriminalni roman *Samo hudič si* Joeja Alexa (Ljubljana 1992) in *Dnevnik Witolda Gombrowicza* (Ljubljana 1998); skupaj z Nikom Ježem je prevedel tudi verzološko razpravo Toneta Pretnarja *Mickiewicz in Prešeren* (Ljubljana 1998).

Zanimanje za lektorat je v letih Nartnikovega bivanja počasi, a vztrajno naraščalo: prvo leto je imel 5 študentov, kasneje 6, zadnje leto 7. Po stroki so bili slavisti: polonisti, bohemisti, slovaki, srbokroati. Miheličeva je imela prvo leto 6 slušateljev, ki so vsi hodili že k Nartniku, drugo leto jih je bilo kar 15, v naslednjih letih od 10 do 12. Študirali so srbohrvaščino, druge slovanske in tuje jezike, zgodovino, sociologijo, kulturologijo ... Podobno se godi njenemu nasledniku: število študentov se spreminja iz semestra v semester (prvo leto jih je bilo v zimskem semestru 5, v poletnem 10, naslednje leto 7, tretje leto 8, predlanskim 10, lani 10 v zimskem in 8 v poletnem semestru) in se giblje med 5 in 10, v pravkar minulem semestru jih je bilo 15. Med njimi je največ srbistov, rusistov in anglistov, študirajo pa tudi druge študijske predmete s filozofske fakultete. Med slušatelji nikoli ni bilo porabskih Slovencev ali ljudi, ki bi kako drugače bili po rodu Slovenci, poleg Madžarov (med katerimi jih je v zadnjih letih vse več iz Vojvodine) pa so med (nekdanjimi) študenti tudi (večinoma manjšinski) Hrvati in Srbi ter Poljakinja, Litvanka in Bolgar.

Nartnikovemu prihodu na oddelek so sledili osnovni priročniki (učbeniki, slovnice, slovarji) in leposlovna dela, kupljeni s sredstvi KPSNU. Od tedaj število slovenskih knjig v knjižnici postopoma narašča, osnovni priročniki so dosegljivi, še vedno pa se pozna, da so knjige sistematično zbirane šele od l. 1981 – starejše so redke, k čemur so prispevale tudi politične razmere, ki za dotok slovenskih knjig na Madžarsko niso bile ravno spodbudne. Dolga leta so Madžari, ki so se hoteli naučiti slovenščino, močno pogrešali kakovosten dvojezični slovar – pri pisanju slovenskih besedil so si lahko pomagali z ne preobsežnim Hradilovim madžarsko-slovenskim,¹⁵ pri razumevanju slovenskih besedil pa so se morali zateči k drugim slovenskim dvojezičnim slovarjem. Po izidu obojestranskega slovarja Bernjakove¹⁶ in Hradilovega slovensko-madžarskega slovarja¹⁷ se je položaj temeljito popravil, problem pa je, da sta ta dva slovarja madžarskim študentom težje dosegljiva zaradi svoje cene. (Drugače je na vso srečo vsaj z Mukičevim madžarsko-slovenskim frazeološkim slovarjem.¹⁸) Knjige iz Slovenije naroča lektor in financira STU, slovenistične izdaje, ki izidejo na Madžarskem (predvsem madžarske prevode del slovenskih avtorjev in manjšinske izdaje), pa s sredstvi oddelka kupuje oddelčna knjižničarka.

Za konec še nekaj besed o slušateljih lektorata, katerih slovenistična dejavnost je (bila) najodmevnejša: nekdanji slušatelj lektorata in poznejši lektor za madžarski jezik v Ljubljani István Lukács je ustanovil Košičev sklad, ki spodbuja učenje

¹⁵ Jože Hradil, *Madžarsko-slovenski slovar z izbranim šolskim besediščem* (Ljubljana–Budimpešta 1982).

¹⁶ Elizabeta Bernjak, *Madžarsko-slovenski, slovensko-madžarski moderni slovar* (Ljubljana 1995).

¹⁷ Jože Hradil, *Slovensko-madžarski slovar* (Ljubljana 1996).

¹⁸ Francek Mukič, *Madžarsko-slovenski frazeološki slovar* (Szombathely 1993).

slovenščine v Porabju, prireja dialektološke tabore in simpozije ter izdaja knjige.¹⁹ Jezikoslovka Mária Zsilák se je v več člankih ukvarjala s slovenistično problematiko;²⁰ Imre Szilágyi je obranil politološki doktorat o slovenski osamosvojitvi,²¹ napisal poglavje o Slovencih v *Zgodovini južnih sosedov*,²² vneto spremlja slovensko politiko in z njo seznanja madžarsko vlado, pa tudi širšo javnost; Klára Körtvélyessy, Emese Rajsli, Judit Reiman in Imre Szilágyi prevajajo slovensko leposlovje;²³ Emese Rajsli, László Kristó in Imre Szilágyi prevajajo na srečanjih slovenske in madžarske vojske.

¹⁹ Prvi simpozij, Košič in njegov čas, je potekal 23. oktobra 1993 v Števanovcih, drugi, organiziran v sodelovanju z Oddelkom, Slovensko-madžarski jezikovni in književni stiki od Košiča do danes, 7. novembra 1997 v prostorih Filozofske fakultete Univerze Loránda Eötvösa v Budimpešti. Knjige so doslej izšle tri, in sicer Jožef Košič, *Življenje Slovencev med Muro in Rabo* (Budimpešta 1992), *Košič in njegov čas, Zbornik razprav o Jožefu Košiču*, ur. Zinka Zorko, Marija Bajzek, Stjepan Lukač (Budimpešta 1994) in *Vend kérdés*, ur. István Lukács (Budapest 1996).

²⁰ Med njenimi deli omenimo tele članke: Terminološki slovarji v drugi polovici 19. stoletja, *Nemzetközi Szlavisztikai Napok III* (Szombathely 1990); Poljski del slovarja Juridisch-politische Terminologie für die Slavischen Sprachen Oesterreiches, *Nemzetközi Szlavisztikai Napok IV* (Szombathely 1991); Madžarske besede Beltinskega slovarja, *Nemzetközi Szlavisztikai Napok V* (Szombathely 1995).

²¹ Naslov l. 1994 obranjene, dve leti pozneje potrjene in letos v Budimpešti izdane disertacije je *Az önálló és demokratikus Szlovénia létrejötte*.

²² Sokcsevits Dénes, Szilágyi Imre, Szilágyi Károly, *Déli szomszédaink története* (Budapest 1994).

²³ Med plodovi njihovega dela si še posebej zaslužijo pozornost trije obširnejši bloki slovenske književnosti v revijah *Tiszatáj* (oktober 1992), *Nappali ház* (1994/3) in *Magyar Napló* (julij-avgust 1996), pri katerih je z omenjenimi prevajalci sodelovala tudi Orsolya Gállos, in knjižna izdaja *Noči do jutra* Branka Hofmana v prevodu Körtvélyessyjeve *Reggel is sötét van* (Novi Sad–Budapest 1989).

Iz zgodovine

Lektorat slovenskega jezika v Romuniji je začel delovati l. 1978. Prvi lektor je bil diplomant ljubljanske slavistike Peter Pal. Po njegovi vrnitvi v Ljubljano je že po komaj enem letu delovanja lektorata slovenščina na bukareški filološki fakulteti zamrla, saj se na to delovno mesto dalj časa ni prijavil nihče. Na začetno pobudo je spominjal le slovenski tisk, ki je še vrsto let po Palovem odhodu prihajal na fakulteto. Kljub temu je Program znanstvenega, prosvetnega in kulturnega sodelovanja z Romunijo za obdobje 1981–1983 predvideval udeležbo romunskih slavistov na vsakoletnem SSJLK, ob srečanjih s slavisti v Bukarešti pa je bila tudi večkrat izražena želja in potreba po obnovitvi lektorata slovenskega jezika.¹ To vrzel je po odhodu lektorja za slovenščino zapolnjeval do svojega odhoda v pokoj prof. Mirko Živković. Za študente srbohrvaščine je imel poseben seminar o slovenski književnosti, ki je trajal en semester.

L. 1984 je lektorat znova zaživel s prihodom lektorice Vide Rus, ki je na tem delovnem mestu ostala nepretrgoma do l. 1996. Od tedaj delo nadaljuje diplomantka ljubljanske slovenistike Irena Santoro.

O delovanju lektorata

Po l. 1984 se je s prihodom lektorice Vide Rus razmahnila živahna dejavnost slovenističnega lektorata v okviru Filološke fakultete v Bukarešti pa tudi širša znanstvena dejavnost lektorice, da bi oživila zaradi specifičnih okoliščin omejeno

¹ Iz arhiva KPSNU (sedaj STU), 16. 7. 1981, sporočilo Zavoda SR Slovenije za mednarodno znanstveno, tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje dekanatu Filozofske fakultete v Ljubljani: Program znanstvenega, prosvetnega in kulturnega sodelovanja z Romunijo (1981–1983), čl. 11.

slovenistično dejavnost in interes za slovenistiko v romunskih slavističnih krogih.² O svojem delu je pisala tudi v slovenskih strokovnih publikacijah.³

V tem času je lektorat pridobil osnovno slovenistično literaturo, tako leposlovje kot strokovna dela. L. 1985 je dobil lektorat slovenskega jezika skupaj z lektoratom za srbohrvaški jezik v uporabo radijski sprejemnik, kasetofon in diaprojektor, darilo Elektrotehne iz Ljubljane, s čimer se je končala triletna akcija opremljanja s knjigami in drugimi učnimi pripomočki, ki jo je izvajalo tedanje veleposlaništvo SFRJ v Bukarešti. Kasneje je lektorat za svoje delo pridobil tudi televizijski sprejemnik in videorekorder, literaturo pa nabavlja predvsem s sredstvi, ki jih za lektorat namenja STU.

Lektorat je bil do l. 1990 v stiku z veleposlaništvom SFRJ v Bukarešti, ki je med drugim vabilo lektorje zlasti "k sodelovanju pri sprejemih romunskih kulturnikov" in je "tudi sicer redno obveščalo lektorje o prijateljskih srečanjih Jugoslovanov na začasnem delu v Romuniji".⁴

Romunski slavisti in slušatelji slovenističnega lektorata prihajajo tudi na SSJLK v Ljubljano, l. 1990 jih je bilo največ, skupina šestih študentov pod vodstvom lektorice. L. 1991 sta na Miklošičevem simpoziju v Ljubljani sodelovala tudi dva priznana romunska slavista iz Bukarešte, akademik prof. dr. Gheorghe Mihaila in univerzitetni profesor, sedanji predstojnik stolice za slovanske jezike in književnosti na Filološki fakulteti, prof. dr. Dorin Gamulescu.⁵

Iz vrst nekdanjih slušateljev lektorata je tudi nekaj visokošolskih predavateljev na stolici za slovanske jezike Filološke fakultete v Bukarešti in drugih kulturnih delavcev.

Od osamosvojitve Slovenije do danes Romunija še ni dobila slovenskega veleposlaništva in lektorat ostaja do nadaljnjega eden redkih neposrednih in celovitih virov védenja o Sloveniji in slovenskem jeziku v tem nemajhnem delu Evrope. Sedanji romunski predsednik Emil Constantinescu je kot bivši rektor Univerze v Bukarešti znal ceniti delo tujih lektorjev in se je osebno zanimal tudi za delo slovenističnega lektorata, ki ga je v letih 1984–1996 vodila Vida Rus.

² Vida Rus, Ungarische Elemente im Serbokroatischen, *Studii si cercetari lingvistice*, št. 5 (1986), 434–438. Ista, Primož Trubar – intemeietorul limbii slovene literare, *Romanoslavica XXIV* (1986). Ista, Crai nou – etimologie populara, *Studii si cercetari lingvistice*, št. 5 (1987), 452–455. Ista, Mile Tomici, Dictionar roman-macedonean, *Revue roumaine de linguistique XXXII/6* (1987), 582–582. Ista, Savantul sloven Bartolomeu Kopitar, indrumatorul stiintific al lui Vuk Štefanovic Karadić, *Romanoslavica XXVI* (1988), 129–137.

³ Vida Rus, Victoria Francu, Slovenska književnost v Romuniji, *Slavistična revija* 33/4 (1985), 466–470. Ista, Slovenistika v Romuniji, *Slavistična revija* 35/2 (1987), 221–223

⁴ Iz arhiva KPSNU, poročilo o delovanju lektorata v štud. l. 1986/87.

⁵ *Miklošičev simpozij*, ur. Jože Toporišič idr. (Ljubljana 1992; Obdobja, 13).

Delovanje lektorata je v zadnjih letih usmerjeno bolj v razširjanje dejavnosti v okviru bukareške univerze, tako da postaja lektorat slovenščine zanimiv in dostopen tudi slušateljem drugih fakultet.⁶

Za potrebe slušateljev lektorata je Vida Rus pripravila in izdala dva priročnika: prvi, iz l. 1989, je kratek povzetek slovenske slovnice ter pregled slovenske književnosti v romunščini,⁷ drugi, izdan l. 1997, pa je dvojezični romunsko-slovenski vodič za konverzacijo.⁸

Status lektorata in statistični podatki

Lektorat slovenskega jezika v Romuniji deluje v okviru STU kot redni lektorat. Svoj sedež ima na Filološki fakulteti Univerze v Bukarešti,⁹ v okviru stolice za slovanske jezike in književnosti. V okviru študijskih smeri je slovenščina izbirni jezik s po 2 urama tedensko v 1., 2. in 3. letniku, lahko pa se vpisuje tudi v diplomu kot tretji, izbirni jezik. V tem primeru mora študent obiskovati lektorat 3 leta in opraviti preizkus znanja.

Slušatelji slovenščine so bili že od vsega začetka predvsem iz vrst bodočih romunskih slavistov, študentje stolice za slovanske jezike (srbohrvaščine, bolgarščine, manj poljščine, češčine in slovaščine) ter posebne stolice za ruščino, vedno pa je pritegnil tudi slušatelje drugih stolic fakultete, predvsem germanistike in anglistike.

V zadnjem letu (1997/98), odkar je Filološka fakulteta v Bukarešti predlagala, da naj bi bili lektorati dostopni tudi slušateljem drugih fakultet, so lektorat slovenščine z zanimanjem začeli obiskovati tudi nefilologi (po eden z novinarstva, biologije in višje šole za zdravstvene delavce). Vsi slušatelji so po narodnosti Romuni.

1978/79	ni podatkov
1979–84	prekinitvev
1984/85	ni podatkov
1985/86	6 ur tedensko, skupno 8 študentov
1986/87	8 " " 9 "
1987/88	6 " " 12 "
1988/89	6 " " 12 "
1989/90	ni podatkov
1990/91	ni podatkov
1991/92	6 ur tedensko, skupno 9 študentov
1992/93	ni podatkov
1993/94	6 ur tedensko, skupno 5 (občasno 7) študentov

⁶ V romunskem visokoškolskem izobraževanju se je s štud. l. 1997/98 začelo prestrukturiranje in uvajanje novega evropskega kreditnega študijskega sistema.

⁷ Vida Rus, *Curs introductiv de civilizatia, literatura si limba slovena* (Bukarešta 1989).

⁸ Vida Rus, *Ghid de conversatie roman-sloven/Romunsko-slovenski vodič* (Bukarešta 1997).

⁹ Facultatea de Limbi Straine, Strada Pitar Mos 5–7, Sector 1, Bukarešta.

1994/95	6	"	"	12 (občasno 14)	"
1995/96	6	"	"	14	"
1996/97	6	"	"	12	"
1997/98	1. semester 6 ur tedensko, 14 študentov				

Slovenistična literatura se hrani v knjižnici Filološke fakultete, ki pa ji v zadnjih letih primanjkuje prostora.¹⁰ Del knjižnega fonda (predvsem priročnike, učbenike, slovarje, periodiko in tudi del leposlovja in strokovne literature) lektorat tako hrani v kabinetu za srbski jezik in književnost, v katerem imata sedež makedonski in slovenski lektorat.¹¹

Zaključek

Na splošno je v zadnjih letih v Romuniji čutiti z ene strani upad zanimanja za slavistiko, z druge pa so opazne čedalje večje simpatije do Slovenije, kar posredno verjetno vpliva na dejstvo, da se število slušateljev lektorata ne zmanjšuje, je pa po študijski naravnosti bolj raznoliko. Nove možnosti se bodo zagotovo odprle tudi v strokovnih krogih.

¹⁰ Lektorica posebej poučuje še diplomata z ministrstva za zunanje zadeve, ki prihaja na delo v Slovenijo, na romunsko veleposlaništvo v Ljubljani.

¹¹ Do lanskoletne delitve študijske smeri "srbohrvaščina" na dve ločeni študijski smeri je bil omenjeni kabinet praktično sedež vse južnoslovanske filologije. V pripravi je nov popis slovenističnega knjižnega fonda na Filološki fakulteti v Bukarešti.

Pobudnik lektorata slovenskega jezika na Visoki šoli za izobraževanje v Celovcu, ustanovljeni v začetku 70. let, je bil prof. dr. Aleksander Isačenko, ki je tedaj vodil katedro za splošno in uporabno jezikoslovje z upoštevanjem didaktike slovanskih jezikov. Na šoli naj bi se razvili še dve slavistični smeri, tj. rusistika in slovenistika. Od štud. l. 1973/74 se je že lahko študiralo slavistiko, pedagoško in nepedagoško usmeritev. S prihodom prof. dr. Rudolfa Neuhäuserja v štud. l. 1975/76 se je slavistika osamosvojila in je odtlej ločena od inštituta za uporabno oz. splošno jezikoslovje.

Avgusta 1973 je avstrijsko ministrstvo odobrilo lektorat slovenskega jezika, temu pa je sledila dvostranska pogodba s Filozofsko fakulteto v Ljubljani o ustanovitvi lektorata. Lektor naj bi prevzel delo za določen čas, pripadal pa bi mu mesečni osebni dohodek profesorja z doktoratom, sredstva za nakup knjig ter potni stroški. Kandidat za prvega lektorja je bil dr. Lojze Krakar.

Historiat predmetnika

Po študijskem programu naj bi lektorat začel delovati v štud. l. 1973/74 po naslednjem predmetniku:

začetniški tečaj	V	2 uri
nadaljevalni tečaj	V	4 ure
analiza strukture SJ	V	2 uri
novejša slovenska literatura	P	2 uri

Ker omenjenemu kandidatu delovni pogoji niso ustrezali, je marca 1974 prevzel honorarno lektorstvo na Visoki šoli v Celovcu Franc Drolc, sicer sodelavec Študijske knjižnice v Kranju. KPSNU (oz. financer, Izobraževalna skupnost Slovenije) se je obvezal, da kranjski knjižnici povrne materialne stroške zaradi enodnevne odsotnosti F. Drolca, njemu pa krije potne stroške. Odkar je prevzela lektorske

obveznosti Ljubica Črnivec, se finančna podpora STU kaže predvsem v vsakoletni skrbi za nakup učbenikov za potrebe lektorskega dela in drugih sprotnih novitet, ki jih izbere lektor v sodelovanju s kolegi slovenisti. Lektorjev osebni dohodek se obračunava po pravilniku avstrijskega ministrstva za znanost.

Tako je lektorat od l. 1974 redno deloval na podlagi meduniverzitetnega dogovora med Univerzo v Ljubljani (oz. Filozofsko fakulteto) in Univerzo za izobraževalne vede v Celovcu.

V štud. l. 1974/75 je slovenščina postala diplomski predmet, lektorjev predmetnik pa je pokrival naslednje predmete:

začetniški tečaj	V	2 uri
nadaljevalni tečaj	V	4 ure
fonolaboratorij	V	2 uri
analiza jezikovne strukture	V	2 uri

V štud. l. 1975/76 se je slavistika osamosvojila. Predmetnik lektorata je postal preobsežen za enega lektorja, zato je analizo jezikovne strukture (od štud. l. 1986/87 izbrana poglavja iz slovenske opisne slovnice, od l. 1992/93 vaje iz gramatike I–III) in vaje iz prevajanja, poznejše spisje, prevzel dr. Reginald Vospernik.

Današnja programska ponudba lektorata je rezultat postopnih posegov v prvotni študijski program. Že pri ustanovitvi lektorata se je začetniški tečaj, namenjen študentom slavistike, izkazal za programsko neprimerne za študente s srednješolskim znanjem slovenščine.

V štud. l. 1977/78 so bile po 3 tedenske ure lektorata prvič namenjene študentom začetnikom, ki jim slovenščina ni bila materni jezik. Prof. Pavle Zablatnik je pričel predavati metodiko pouka slovenskega jezika.

V štud. l. 1978/79 je univerza uvedla paralelni začetniški tečaj slovenščine za vse študijske smeri, namenjen predvsem popolnim začetnikom nejezikoslovcem (sprva po 4, pozneje po 3 tedenske ure). Znotraj lektorata je na pobudo študentov z maturo slovenske gimnazije nastal nov predmet, in sicer konverzacija I–IV.

Od štud. l. 1979/80 vodi delo v fonolaboratoriju (2 uri tedensko) Anton Schellander.

V poletnem semestru štud. l. 1983/84 je bil vpeljan t. i. jezikovni praktikum za študente pedagoških in nepedagoških smeri študija, da si pred diplomsko zaokrožijo sliko strukture izbranega knjižnega jezika, v tem primeru slovenskega.

Ko je bila v štud. l. 1984/85 na univerzi ustanovljena nova smer študija, in sicer ekonomija (BWL = Betriebswirtschaftslehre), katere študijski načrt predvideva učenje treh jezikov, so se lektorata slovenščine začeli udeleževati tudi tisti študentje, ki so se želeli na katerikoli stopnji izpopolniti v znanju slovenskega jezika. S tem se je število študentov s precej dobrim znanjem slovenščine pri posameznem predmetu lektorata znatno povečalo. Zaradi specifičnih strokovnih zahtev in iz organizacijskih razlogov je bil l. 1986/87 za študente BWL kot izbirni predmet vpeljan poseben program zunaj rednih ur, in sicer poslovna slovenščina oz. slovenski poslovni jezik, pozneje preimenovan v slovenščina v gospodarstvu (in upravi) oz. besedila iz gospodarstva in uprave ter ekonomska in pravna terminologija.

V štud. l. 1989/90 je prevzela del lektorskih obveznosti v Celovcu Ljubica Črnivec, in sicer po 3 tedenske ure za tiste študente, ki jim je bila slovenščina materinščina ali pa so jo obvladali na srednješolski ravni.

Število njenih ur se je naslednje študijsko leto povečalo za 4, v štud. l. 1992/93 na skupno 9, v l. 1993/94 pa na skupno 10 ur tedensko, medtem ko se je F. Drolcu na njegovo željo pedagoška obveznost zmanjševala. Od februarja 1998 ima omenjena lektorica polno učno obveznost s 13 urami na teden. Vsebinsko je najprej sledila programu, kakor ga je začrtal F. Drolc. Ker pa je bilo vedno več študentov, ki jim je bila slovenščina materni jezik, je bilo treba program korenito spremeniti. Tako sta v štud. l. 1991/92 iz začetniškega tečaja nastali struktura I (samostalniška beseda) in struktura II (pridevniška beseda), iz konverzacije I–IV pa zvrstnost I (umetnostna besedila) in zvrstnost II (neumetnostna besedila) ter struktura III (glagol) in IV (nepregibne besedne vrste) za prvi študijski odsek, zvrstnost III (znanstvena besedila) in jezikovni praktikum pa za drugi študijski odsek.

F. Drolc vsako leto v poletnem semestru še vedno predava po en izbirni predmet, katerega vsebino določa vsakokrat po dogovoru z Inštitutom.

S štud. l. 1993/94 je Inštitut zaradi naraščajočega števila študentov z začetniškim znanjem slovenščine ponovno uvedel začetniški tečaj za filologe (4 tedenske ure), v katerem se kot učiteljici izmenjujeta Ljubica Črnivec in Angela Schellander. To je v naslednjem študijskem letu zahtevalo vsebinsko spremembo posameznih predmetov, saj so začetniki po dveh semestrih potrebovali premostitveni predmet med začetniško stopnjo in t. i. slovnico strukturiranostjo. Tako je struktura I postala nekakšen uvod v kompleksnost gramatične strukture z osnovami sintakse, besednih vrst, predvsem pa ponuja čim več različnih avtentičnih besedil za oblikovanje besednega zaklada in jezikovne logike.

V štud. l. 1995/96 je bilo zanimanje na začetniški stopnji tolikšno, da so za študente lahko uvedli dodatne ure, t. i. tutorij, tj. jezikovne vaje oz. konverzacija, pod

vodstvom ene izmed študentk absolventk (minimalno število udeležencev za tak tečaj je 15).

Od štud. l. 1997/98 vodi vaje iz gramatike diplomantka celovške slavistike Silva Krivograd. Doslej so bile namenjene govorcem slovenščine kot maternega jezika, odslej pa so predvsem dopolnilo začetniškemu tečaju in mu programsko tesno sledijo.

Status

Trenutno je na slavističnem inštitutu v Celovcu slovenščino možno študirati kot diplomski predmet, kot drugi predmet (oboje kot pedagoška ali nepedagoška smer), kot dodatni slovanski jezik ali obiskovati samo lektorat.

Današnja programska ponudba se je oblikovala postopoma vse od začetkov lektorata, saj se je bilo vseskozi potrebno prilagajati jezikovnemu znanju študentov vsakokratnega novovpisanega letnika. Problem vsebinske ponudbe posameznih predmetov obstaja na dvojezičnem Koroškem že od samega začetka lektorata, se pravi od l. 1974, kajti potencialni bruci so (A) slovensko govoreči, torej ali (a) maturanti srednjih šol s slovenskim učnim jezikom (večina) ali (b) govorce narečja, ki jim je knjižna slovenščina na začetku "tujji idiom", ali pa so (B) neslovensko govoreči (številčno v manjšini). Glede na heterogeno predznanje mora biti učni program lektorata zastavljen zelo fleksibilno.

Število slušateljev

V zadnjih nekaj letih se število slušateljev v začetniškem jezikoslovnem tečaju giblje od 18 do 25. Med njimi je kaka tretjina (potencialnih) študentov slovenistov, kak slavist ali lingvist, sicer pa obiskuje tečaj pravzaprav kdorkoli, ki se želi učiti jezika na tej stopnji.

Strukturo I in III v zimskem oz. II in IV v poletnem semestru obiskuje povprečno od 6 do 8 študentov slovenistov, pri čemer je skupno število v zadnjih letih višje (do 17) predvsem zaradi študentov ekonomije. V drugem študijskem odseku, se pravi v 5. oz. 6. semestru, obiskuje vsak predmet do 8 študentov, odvisno od letnika ter seveda tudi od individualne študijske kombinacije in koncentracije na en diplomski predmet v višjih semestrih.

Slovenščina kot pedagoška ali nepedagoška smer privablja k študiju večinoma koroške Slovence, in to take, ki prinesejo s seboj že srednješolsko znanje jezika. V začetniški tečaj se vpisujejo študentje z zelo različnim predznanjem, med njimi Neavstrijci, Avstrijci neslovenskega porekla, koroški Slovenci z različno stopnjo poznavanja narečja ali brez ali z delnim poznavanjem knjižnega jezika pa tudi drugi študentje z Inštituta ali jezikoslovci, ki slovenščino obiskujejo kot dodatni

(slovanski) jezik. Večina jih po nekaj semestrih preneha s študijem, nekaj se jih je doslej prepisalo na srbohrvaščino, misleč, da se jezika, ki v prostoru ni domač, lahko bolje naučijo kot slovenščine, kjer jim bodo dvojezični koroški Slovenci vedno konkurenca. V začetniških tečajih so v zadnjih letih te skupine zastopane nekako tretjinsko. V višjih semestrih se lektorata udeležujejo predvsem koroški Slovenci in redkokateri Avstrijec oz. študent slavistike, jezikoslovja, ekonomije ipd. Največji problem je usklajevanje programa, kadar so v isti skupini popolni začetniki in govornici s srednješolsko izobrazbo, manj pa takrat, kadar študent pozna domači govor, saj preko njega dokaj hitro osvoji sistem. V začetni fazi pogosto sovpadajo začetniki in govornici narečja, pozneje pa srednješolci in govornici narečja. Problem je tudi, da se govornici jezika, sociolingvistično gledano, v slovenščini ne znajdejo enako dobro v vseh položajih, tako da tudi študentje, ki sicer odlično obvladajo slovenščino, med seboj komunicirajo v nemščini. To je vir marsikake interference, leksikalne, besednozvezne ali sintaktične in pragmatične.

Dosedanji lektorji

1973 Z	dr. Lojze Krakar
1974 P – 1988 P	Franc Drolc
1989 Z – 1991 P	Franc Drolc, Ljubica Črnivec
1991 Z	Ljubica Črnivec

Področja lektorjevega delovanja

Področje, s katerim se Ljubica Črnivec posebej ukvarja, je poučevanje slovenskega jezika za odrasle. S tem v zvezi je tudi njena polna zaposlitev na Univerzi v Celovcu od februarja l. 1998, saj je dodatne 3 ure pridobila prav s področja didaktike pouka slovenskega jezika kot drugega oz. tujega jezika. Poleg lektorskega dela v tujini (Anglija – Nottingham; ZDA – Lawrence, KS, Columbijska univerza v New Yorku; BiH – Sarajevo) je poučevala tudi na različnih poletnih tečajih slovenščine v sedanji in bivši domovini (Ljubljana: SSJLK, PŠSJ, ŽŠSJ, in Bovec: avstrijska Poletna univerza; Celovec: slovenščina v okviru poletnih jezikovnih šol na celovski univerzi; Zadar-Sarajevo, Zadar-Budva, Zadar-Maribor: Jugoslovanski seminarji za tuje slaviste; Los Angeles: UCLA). Ves čas poučuje tudi slovenščino kot drugi jezik, in sicer posameznike in skupine, večinoma v različno dolgih začetniških tečajih za ljudi z različnimi jezikovnimi in kulturnimi ozadji ter z različno zastavljenimi učnimi cilji.

Knjižnica in založenost s slovenistično literaturo

L. 1973 ustanovljena inštitutska slavistično-slovenistična knjižnica je nastala na osnovi knjižnih fondov stare študijske knjižnice mesta Celovec. Vsebovala je slovenistično literaturo, zbrano bolj ali manj po naključju. Sestavljale so jo predvsem knjige večerniške, nabožne, ljudskorazsvetljevalne in poučne vsebine 19. stoletja. Za bolj sistematično dopolnjevanje je poskrbel vsak novodošli profesor, ki mu je bila v ta namen dodeljena posebna dotacija (Isačenko, Neuhäuser, Neweklowsky), in sicer

po naslednjih področjih: jezikoslovje, književnost, rusistika, slovenistika, srbokroatistika. Nato je univerza z rednim letnim zneskom v višini 200.000 avstrijskih šilingov skrbela za dopolnjevanje knjižnega fonda. S tem denarjem skrbi knjižnica tudi za vezavo posameznih letnikov revij in časopisov. Velik delež knjig je prispevala STU, še posebej novonastalo učbeniško gradivo. Tudi koroške slovenske založbe redno dobavljajo svoje dolžnostne izvode. Slovenistična literatura, in sicer njen znanstveni in leposlovni del, je postavljena na policah v sklopu vseh drugih filologij, kar na praktičen način omogoča medsebojno povezavo različnih strok. Tekoče novitete naroča Inštitut po katalogih slovenskih založnikov v okviru letnega proračuna; katalogizirane knjige so na razpolago na knjižničnih policah. Novitete in razne druge zanimivosti, ki jih naroča lektor preko STU, so shranjene v kabinetu i-022, kjer je v lektorjevi pisarni priročna knjižnica. Tudi medknjižnična izposoja deluje dobro in hitro, in to ne le med avstrijskimi univerzami, temveč tudi s Kranjem in Ljubljano.

Razgled po bližnji preteklosti

"Lektorat slovenskega jezika v Gradcu ima zgodovinsko tradicijo in nadalje opravlja važno funkcijo na pedagoški in znanstveno-raziskovalni ravni. Skrbeti moramo zanj po svojih zmožnostih, tudi z občasnimi predavateljskimi gostovanji – saj je graška univerza pomembna za zgodovino slovenistike sploh. (1. stolica slovenščine osnovana 1813. leta.)"¹

V arhivu STU na Filozofski fakulteti v Ljubljani se poglavje o lektoratu slovenskega jezika na Univerzi Karla Franca v Gradcu začinja s poročilom pokojnega dr. Toneta Pretmarja, ki je bil tam lektor v štud. l. 1974/75. V njem posebej izpostavlja položaj slovenščine kot prevodnega in prevajanega jezika v okviru Inštituta za izobraževanje prevajalcev in tolmačev. Nedvomno je bila ustanovitev tega inštituta, ki ga je zasnoval tudi njegov prvi predstojnik, prof. dr. Stanislav Hafner, največji in najpomembnejši dogodek v povojni zgodovini graške slovenistike. S štud. l. 1988/89 je postal njegov predstojnik prof. dr. Erich Prunč, ki je v dopisu z dne 13. 12. 1992, naslovljenem na prof. dr. Jožeta Toporišiča, takratnega predsednika KPSNU, med drugim zapisal: "Inštitut za izobraževanje prevajalcev in tolmačev je največji med 16 inštituti. Tu se poučuje translatologija – prevajanje – tolmačenje za 12 jezikov (angleščina, francoščina, španščina, italijanščina, slovenščina, ruščina, madžarščina, hrvaščina, arabščina, turščina, znakovni jezik) – pri čemer se lahko vsak jezik študira kot materinščina oz. kot izobraževalni jezik ter kot 1. ali 2. tuji jezik. /.../ Inštitut ima 120 zaposlenih in 1400 študentov, od tega 40 študentov s slavistike, ki ima vsa skupaj 80 študentov."

Hkrati s to informacijo je prof. Prunč zaprosil prof. Toporišiča za podporo pri pobudi, da bi ustrezno avstrijsko ministrstvo odobrilo delovno mesto lektorja

¹ Iz poročila prof. dr. Martine Orožen, ki je bila v Gradcu gostujoča predavateljica v poletnem semestru štud. l. 1990/91.

slovenskega jezika na tem inštitutu. Posebnega lektorskega mesta za slovenski jezik Inštitut za izobraževanje prevajalcev in tolmačev sicer ni dobil, kot rezultat teh prizadevanj pa je mogoče razumeti dejstvo, da je bil v štud. l. 1994/95 lektorat na graški univerzi vzpostavljen na ravni meddržavnega dogovora, ne pa več samo meduniverzitetnega, kakor je bil dotlej.²

Zgodovinski pregled

L. 1926 je bila ob 125-letnici graškega Inštituta za slavistiko na Univerzi Karla Franca v Gradcu slovesnost, združena s praznovanjem 80. obletnice nestorja graške slavistike, prof. dr. Stanislava Hafnerja. Slovesnost, ki jo je vsebinsko in organizacijsko pripravil dr. Ludvik Karničar, je imela obliko znanstvenega simpozija, povabljeni gostje slavisti iz vsega slovanskega sveta so oba jubilaranta počastili s številnimi krajšimi referati o slovanskih jezikih, literaturi in kulturi. Slavnostna govornica je bila prof. dr. Martina Orožen, ki je ob tej priložnosti spregovorila tudi o snovanju in razvoju slovenistike v okviru graške slavistike:

"Vse se je začelo, ko je klasični filolog in slavist, Miklošičev specializant, dr. Gregor Krek, v Gradcu habilitiral in z letom 1871 kot izredni profesor za slovanske jezike in slovstvo, nekdanjo častitljivo stolico za slovenski jezik, namenjeno praktičnemu pouku slovenščine (v letih 1814–1817 jo je zasedal Janez Nepomuk Primic, v letih 1823–1867 Koloman Kvas) preobrazil v univerzitetno slavistiko. /.../ Njegovo življenjsko delo *Einleitung in die slawische Literaturgeschichte* (zlasti 2. izdaja l. 1887) prinaša vrhunsko interdisciplinarno sintezo dognanj sočasne slovanske filologije, primerjalnega jezikoslovja, folkloristike, arheologije, antropologije. /.../ Iz širokih zgodovinskih okvirov, značilnih za Miklošičevo slavistično šolo, pa so vodile nove poti v specializacijo. /.../ Tako novo kvaliteto v jezikoslovni usmeritvi graška slavistika dosega z letom 1893, ko je v Gradcu habilitiran še Jagičev učenec, dr. Vatroslav Oblak, in sicer kot docent za južnoslovansko filologijo. V tem okviru so se odprle nove možnosti za znanstveno slovenistiko (jezik in književnost). Prezgodnja smrt (l. 1996 smo obhajali 100. obletnico) je zaustavila delo /.../. Nastalo praznino je zapolnil ponovno Miklošičev učenec, klasični filolog, slavist, primerjalni jezikoslovec, dr. Karel Štrekelj, od l. 1896 izr. prof. za slovansko filologijo s posebnim ozirom na slovenščino. /.../ Štrekelj je bil pozoren na sodobni slovenski knjižni jezik, gojil je dialektologijo in zgodovino slovenskega jezika, folkloristiko in slovensko književnost. Te raziskovalne razsežnosti med drugim dokazuje tudi bogat arhiv slovenističnih diplomskih nalog (preko 100). Ob njem so kot dialektologi rasli dr. A. Breznik, dr. K. Osvald, dr. J. Tominšek in drugi. /.../ Tudi pristop h književnosti se z nastopom M. Murka od l. 1907 začne osvobajati okov slovanske mitologije. /.../ Habilitiran l. 1897 na Dunaju za slovansko filologijo, deluje v Gradcu kot redni profesor in vodja seminarja od l. 1902–1917. Kljub lingvističnim izhodiščem sta ga osvojili primerjalna slovanska književnost in folkloristika. /.../

² O tem gl. tudi dodatne podatke.

Svojo univerzitetno kariero je po prvi svetovni vojni nadaljeval v Pragi – žal ne v Ljubljani.

Omeniti smo dolžni še imeni dveh Slovencev, Rajka Nahtigala in Frana Ramovša. Prvi je v letih 1912–1918 naslednik Štreklja. V Gradec je prišel z Dunaja /.../, kjer se je v letih 1913–1918 kot profesor slovanske filologije s posebnim ozirom na slovenski jezik razvil kot zadnji veliki medievist, raziskovalec zgodovinskih vprašanj slovenskega jezika. /.../ Na Dunaju in v Gradcu pa se je pred prvo svetovno vojno uspešno oblikoval slavist, indoevropceist dr. Fran Ramovš, l. 1918 pri Nahtigalu habilitirani slovenist, utemeljitelj slovenske historične slovnice in dialektologije slovenskega jezika. Po travmi 1. svetovne vojne /.../ sta oba, Rajko Nahtigal in Fran Ramovš, vogelna kamna novoosnovane ljubljanske univerze kot organizatorja, oblikovalca in nosilca strokovnih vsebin novoosnovanega Inštituta za slovansko filologijo v Ljubljani. /.../.”³

Graška slavistika danes

Sodobno slavistiko na graški univerzi je odločilno zaznamoval prof. dr. Stanislav Hafner s svojim znanstvenim delom in svojimi učenci. Kot je bilo že omenjeno, je njegova velika zasluga tudi zasnova prevajalskega inštituta.

Slovenistika se na graški univerzi predava na dveh inštitutih, in sicer na Inštitutu za slavistiko, katerega predstojnik je prof. dr. Branko Tošović, in na Inštitutu za izobraževanje prevajalcev in tolmačev, predstojnik je prof. dr. Erich Prunč. Na obeh je slovenščina diplomski predmet, na slavistiki se vpisuje kot pedagoška ali nepedagoška smer.

Na Inštitutu za slavistiko je treba v prvem delu študija (1.–4. semester) opraviti 38 tedenskih ur iz predmetov, iz katerih se potem opravlja izpit: to obsega 20 ur lektorskih vaj, 6 ur jezikovnih vaj, 7 ur literarne vede, 2 uri deželoznanstva in 3 ure izbranega predmeta, ki smiselno dopolnjuje študij. V drugem delu študija (5.–8. semester) je treba vpisati v vsakem semestru najmanj 34 ur na teden: 8 ur lektorskih vaj, 6 ur predavanj iz jezika, 6 ur iz literarne vede – vključena je tudi primerjalna slovanska književnost, 4 ure izbirnega predmeta – študentje izbirajo med jezikoslovjem in literaturo, 8 ur izbirnega drugega slovanskega jezika, ki ne sodi v isto skupino kot 1. jezik, in 2 uri preddiplomskega seminarja, v katerem študent zgodovinsko oz. sociološko pogloblja svoje strokovno področje, ter 2 uri predmeta, ki ga študent izbere prosto, a je v zvezi z njegovim študijem.

Študij pod B je precej manj zahteven, manj zahtevna je tudi pedagoška usmeritev.

Lektorat na Inštitutu za slavistiko lahko obiskujejo tako študentje slavističnih kot neslavističnih usmeritev, vsi pač, ki jih ta predmet zanima. Odkar se je uveljavil t. i.

³ Nadaljnja zgodovina je predstavljena v dodatnih podatkih na naslednji strani.

nabirni (kreditni) študij, ki predvideva dveletni študij izbirnih predmetov ob osrednjem diplomskem, ga prvi dve leti pogosto vpisujejo študentje neslavisti kot enega od izbirnih predmetov. Zato sta navadno prva dva letnika na Inštitutu za slavistiko kar številna (10–20 ljudi), v višjih letnikih, ko ostanejo samo slavisti oz. slovenisti, to število skoraj povsem uplahne (v tretjem oz. četrtem letniku je le še do 5 študentov). Na slovenistiki so poleg predavatelja dr. L. Karničarja samo še lektorji s svojimi vajami.

Lektorjeva obveznost

Na Inštitutu za izobraževanje prevajalcev in tolmačev ima lektor v 1. semestru 4 ure lektorskih vaj (vaje iz pisnega in ustnega prevajanja), v drugem semestru pa 6 ur (še 2 uri slovenske idiomatike). Večina slušateljev je iz Republike Slovenije – donedavna predvsem zato, ker ljubljanska univerza te študijske smeri še ni vključevala.

Na Inštitutu za slavistiko je v 1. semestru 6 ur lektorskih vaj (konverzacija, vaje iz oblikoslovja ter vaje iz praktične stilistike in stilistike umetnostnih besedil), v drugem semestru pa ostaneta le še konverzacija in oblikoslovje.

Viri in literatura

Poročila lektorjev in gostujočih profesorjev v Gradcu v letih od 1974/75 do 1998/99, korespondenca. Vse: arhiv STU pri Centru za sloveščino kot drugi/tuji jezik.

Martina Orožen, Jubilejni oris graške slavistike ob 125. obletnici njenega delovanja.

Dodatni podatki⁴

L. 1964 sta bili uvedeni 2 uri lektorata slovenskega jezika na Inštitutu za slavistiko (lektorica Marija Slodnjak), v poletnem semestru l. 1968 pa je lektorat prevzel Erich Prunč in ga do l. 1973 povečal na skupno 11 ur, vključno s predavanji, didaktiko in prevajalskimi vajami.

V zimskem semestru l. 1973/74 je E. Prunč zaradi velikega zanimanja uvedel slovenščino tudi na Inštitutu za prevajalce (8 ur), obenem pa obdržal 8 ur na slavistiki. Pri prevajalcih je slovenščina postala enakopraven jezik. Število ur slovenščine je ostalo v 80. letih na obeh inštitutih približno enako: povprečno 15 ur na teden. Ker je slovenščina diplomski predmet, se je pri prevajalcih v 90. letih število ur zanj povečalo – trenutno jih je 32, medtem ko znaša število ur slovenskega jezikovnega pouka na slavistiki, ki oskrbuje 3 študijske smeri (slovenščino, srbohrvaščino in ruščino kot pedagoško in diplomsko smer), trenutno 20 (brez predavanj).

⁴ Na prošnjo urednic jih je prispeval dr. Ludvik Karničar z Inštituta za slavistiko graške univerze.

Na slavistiki je slovenščino v tem semestru vpisalo 93 študentov (v glavnem kot diplomski študij), pri prevajalcih pa 40 (slovenščina kot 1., 2. ali 3. predmet). Inštitut za slavistiko kot tudi prevajalski inštitut imata vsak nad deset absolventov. Dalje se slovenisti zaposlujejo predvsem kot učitelji na dvojezičnih srednjih šolah na Koroškem. Habilitirala se je ena oseba, štiri pa so promovirale.

Lektorat je povezan s prizadevnimi lektorji iz Slovenije, brez katerih ne bi bili kos prevajalskim, znanstvenim in pedagoškim zahtevam. V 70. letih so bile v Gradcu kot lektorji ugledne osebe kot Tone Pretnar (1975), Drago Grah (1975–76), Jože Toporišič (1976/77), Martina Orožen (1977/78) in Bernard Rajh (1978/79–80). Sledili so jim Metka Kordigel (1980/81–82), Dragica Bešlin (1982/83–84), Silvija Borovnik (1984/85–92), Ada Vidovič Muha (1990), Marja Bešter (1992/93–94), Irena Stramljič Breznik (1994/95–96), Jožica Čeh (1996/97–98). Zaradi vse večjega zanimanja za slovenski jezik je ob stalnem lektorju od leta 1994/95 naprej zaposlen še gostujoči lektor s pogodbo za tri leta. Prva je bila Erika Kržišnik (1994/95–96), za njo pa Metka Zobec (1996/97–). Oba lektorja skupaj skrbita za jezikovno izobrazbo pri prevajalcih in slavistih.

Kot profesorji so na slavistiki po en semester doslej gostovali: Martina Orožen (1991), Zinka Zorko (1993), Alenka Šivic Dular (1994), Jože Toporišič (1995/96) in Silvija Borovnik (1997).

Na Inštitutu za izobraževanje prevajalcev in tolmačev je od l. 1977 do 1988 predaval avstrijsko in slovensko pravno terminologijo dr. Pavel Apovnik. Glavno odgovornost pri prevajalski izobrazbi je Erich Prunč nosil v 80. letih skupaj z Ludvikom Karničarjem, v 90. pa s Francem Mandelcem. E. Prunč je od oktobra l. 1988 dalje tudi predstojnik inštituta. Lektorji slovenskega jezika na Inštitutu za izobraževanje prevajalcev in tolmačev so (bili) še: Mira Pihler, Fabjan Hafner, Sonja Lukanovič Novak, Darja Teppey, Klaus Detlef Olof in Cornelia Vospernik. Vsa leta pa je teklo tudi redno predavanje o realijah in kulturi Jugoslavije (Anton Scherer) oziroma zdaj Slovenije (Rüdiger Malli).

Slavistika na univerzi v Hamburgu¹

Zgodovina slavistike v Hamburgu sega še v čas pred ustanovitvijo univerze (l. 1919), v l. 1914, ko je bila na Kolonialnem inštitutu² ustanovljena stolica za kulturo in zgodovino Rusije. Že od samega začetka sta razvoj pogojevala dva dejavnika: znanstveno-zgodovinski in aktualno-pragmatični.³ Po odločitvi senata naj bi slavistika zadovoljevala predvsem politične in gospodarske interese trgovske metropole Hamburg. Toda že prvi nosilec stolice Richard Salomon (1884–1966) je področje zavestno razširil na "znanost o zgodovini, jezikih in kulturah slovanskih narodov".⁴ Poleg Poljske ga je še posebej zanimal Balkanski polotok. Tej temi je posvetil tudi prvo serijo predavanj, ki so bila namenjena tako študentom kot širši publiki. Kolikšen del je odpadel na Slovenijo, se ne da več rekonstruirati, gotovo pa je, da ji je že sama širina Salomonovega koncepta od vsega začetka odprla vrata. Južno slavistiko je od l. 1931 dalje zastopal dotedanji nemški lektor v Beogradu Eberhard Tangl (1897–1979). Z vzpostavitvijo nacionalsocialistične diktature je bila kontinuiteta seminarja pretrgana. Ponovna vzpostavitve po drugi vojni se je v mnogočem naslonila na predvojne temelje, današnja tridelna zgradba (delitev na vzhodno, zahodno in južno slavistiko) pa je rezultat reforme v 60. letih, ki kot polnovredno študijsko smer priznava že študij enega izmed treh področij, vezanega na ustrezen jezikovni lektorat. Vsi še danes delujoči lektorati – poleg dveh ruskih še poljski, češki in srbohrvaški (zadnji od l. 1968) – so bili osnovani v tem času. Za nekatere druge jezike so bila predvidena pogodbeno mesta (delno honorirana ali tudi ne).⁵ Slovenščina in bolgarščina sta do danes ostali vezani na tak način poučevanja.

¹ Avtorja se zahvalujeta prof. Gerhardt, prof. Hillu in dr. Olofu, ki so z dragocenimi informacijami oživili nekoliko prašno arhivsko gradivo. Prav tako se zahvaljujeta bibliotekarkama oddelčne knjižnice. Nase pa prevzema vso odgovornost za morebitne pomanjkljivosti.

² Kolonialinstitut.

³ Prim. Dietrich Gerhardt, *Die Slavistik in Hamburg bis 1973*, v: Hans-Bernd Harder et al., *Materialien zur Geschichte der Slavistik in Deutschland* (Berlin 1982), 117–133.

⁴ N. d., 118.

⁵ "Besoldeter" oz. "unbesoldeter Lehrauftrag".

Seminarji oziroma predavanja o slovenskem jeziku in literaturi

Profesorji, ki so v 60. in 70. letih poučevali na hamburški slavistiki (Gerhardt, Schröpfer, Tangl, Van der Berk), so bili že po tradiciji široko izobraženi, nihče pa ni bil specialist na področju slovenskega jezika in književnosti. Vsekakor je bila v preglednih predavanjih, seminarjih in publikacijah zastopana tudi slovenščina.⁶ Med nekdanje študente seminarja sodi tudi znani prevajalec Klaus Detlef Olof, ki je l. 1973 promoviral pri prof. Gerhardt. Dr. Olof se spominja, da je pri rigorozih dobil tudi vprašanje o slovenski moderni. Prav prof. Gerhardt naj bi pri njem zbudil zanimanje za slovenščino. Podoben položaj je imel slovenski jezik s književnostjo tudi v 80. in 90. letih. V tem času že najdemo profesorje, ki so se sami naučili slovenščino (npr. Hill, Gutschmidt). V zadnjih semestrih se lahko študentje intenzivneje posvečajo slovenskemu jezikoslovju v seminarjih dr. Dipponga, slovenski literaturi pa v seminarjih prof. Hodla. Poleg že omenjenih vključuje slovenščino v primerjalne jezikoslovne raziskave tudi znanstveni sodelavec dr. Hansen. V tej zvezi je potrebno omeniti, da dr. Dippong pripravlja korpus elektronskih tekstov, tako časopisnih, revialnih kot tudi literarnih, ki mu bodo rabili za primerjalno analizo in opis sodobnega slovenskega jezika.

Slovenski jezik kot učni predmet

Začetki poučevanja slovenskega jezika segajo v drugo polovico 50. ali v začetek 60. let. Kakor po spominu navaja prof. Gerhardt, naj bi tedaj neki Slovenec, katerega ime se je izgubilo, ponudil prve ure jezikovnega pouka. Po njegovem odhodu je pouk zamrl, znova pa ga je v zimskem semestru l. 1973/74 oživila zdaj že pokojna dr. Zofija Povh, po poklicu odvetnica. Za njo ga je devet semestrov vodila Zdenka Nedić, nato pa znova dr. Z. Povh do vključno poletnega semestra l. 1980. Po dveletnem premoru je do štud. l. 1983/84 poučevala Alenka Fischer, o kateri iz aktov zvemo, da je po materi Slovenka, sicer pa diplomantka seminarja. Pouk je potekal 3 ure tedensko ciklično od začetnega tečaja slovenščina 1 do tečaja slovenščina 4. Po odhodu A. Fischer iz Hamburga je pouk zamrl. Iz starih seznamov predavanj lahko razberemo, da so bile ure slovenskega jezika najavljene še nadaljnje tri semestre, dejansko pa niso bile izvedene. Iz zapisnika seje inštitutskega sveta je razvidno, da je bila poglavitna težava v tem, da v Hamburgu ni bilo mogoče najti ustreznega učitelja oz. učiteljice. Ko se je v poletnem semestru l. 1985 poslabšal še finančni položaj, se je svet odločil, da do tedaj slovenščini namenjena sredstva dodeli bolgarščini. Tako odločitev je potrjevalo tudi dejstvo, da je bila majhna emigrantska skupnost Bolgarov zelo aktivna, poleg tega pa sta univerzi v Hamburgu in Sofiji podpisali pogodbo o medsebojnem sodelovanju, ki sta jo tudi aktivno izvajali.

Pouk slovenščine je znova oživila dr. Z. Povh v zimskem semestru l. 1992/93, tokrat prostovoljno in brez finančnega nadomestila, z 2 urama tedensko. Konec l. 1994 se

⁶ Prim. Dietrich Gerhardt, *Vergangene Gegenwärtigkeiten* (Göttingen 1966).

je iz zdravstvenih razlogov umaknila. Za njo je pouk prevzela diplomantka ljubljanske univerze Monika Pemič, ki je v Hamburg prišla na podiplomski študij, in ga s podobnim entuziazmom kot njena predhodnica vodi dalje. Od l. 1995 vodi vzporedno dve skupini, začetno oz. nadaljevalno in izpopolnjevalno. Tema izpopolnjevalnega tečaja se spreminja, tako da ga lahko študentje obiskujejo tudi več semestrov zapored. Tečajji obsegajo 2 uri tedensko in so odprti študentom vseh semestrov in vseh študijskih smeri. Večinoma se jih udeležujejo slavisti, zato pouk poteka zelo intenzivno in študentje lahko – odvisno od posameznikove zavzetosti – po končanem 5. semestru in udeležbi na SSJLK v Ljubljani opravljajo izpit iz aktivnega znanja slovenskega jezika.

Število študentov

Število študentov se je v preteklosti gibalo od 2 do 8. Prvi podatek je predvsem posledica diskontinuitete pouka in ukinitve finančnih sredstev. Višje število (podatek o 8 študentih je iz obdobja gospe Fischer) pa je vsekakor primerljivo s številom slušateljev drugih slovanskih jezikov, razen ruščine, do l. 1991. Z odprtjem vzhodnega bloka in z vojno v Bosni se je povečalo zlasti število študentov iz teh dežel, ki jim je študij materinščine pogosto najlaže dostopen. Število študentov slovenščine se je ustalilo med 10 in 12.

Motivacija študentov

Ker za ukvarjanje s slovenščino študent ni "nagrajen" z diplomo, se postavlja zanimivo vprašanje motivacije. Zanimanje za posamezne jezike je v Zvezni republiki Nemčiji pogosto podvrženo raznim modnim trendom. Od trenutne politične situacije je bilo odvisno zanimanje za češčino (konec 60. let), ruščino (sredi 70. in sredi 80. let) ter poljščino (v začetku 80. let). Slovenščina takšnim modnim silnicam ni bila podvržena. Drugi motiv, ki je opazen zlasti na hamburški italianistiki, je naval na jezikovne tečaje iz turističnih nagibov. Tudi ta motiv pri študentih slovenščine ne igra odločilne vloge. Prej bi pričakovali, da se pouka slovenščine udeležujejo študentje slovenskega porekla, saj velja Nemčija za tipično deželo slovenskih zdomcev. Toda tudi to ni merodajni razlog, saj je aktivna slovenska skupnost v Hamburgu premajhna. Zaradi svoje majhnosti (šteje okrog 50 članov) v preteklosti ni bila deležna takšne skrbi na šolskem in dušnopastirskem področju, kot so je bili deležni zdomci na jugu Nemčije. Za sam obstoj te skupine je zaslužen duhovnik iz skoraj 500 km oddaljenega Kölna (zadnji dve desetletji je to gospod Martin Mlakar). Dopolnilna šola slovenskega jezika pa v preteklosti sploh ni bila organizirana. Pričela je delovati šele spomladi l. 1996 na pobudo gospe Melite Steiner s slovenskega ministrstva za šolstvo in s podporo tega ministrstva. Šolo je organizirala in jo vodi lektorica M. Pemič. Z ustanovitvijo šole je skupnost znova oživela. Kolikšen delež sedanjih učencev bo nadaljeval študij jezika na univerzi, se bo pokazalo šele v prihodnjih letih. Kljub temu obstaja manjši odstotek študentov slovenskega porekla, ki bi skozi jezik radi čim bolj spoznali svoje korenine. Večina

študentov kot svojo motivacijo navaja več med seboj povezanih razlogov. Manjšemu številu med njimi je materinščina kakšen izmed slovanskih jezikov (srbohrvaščina ali poljščina), večino pa predstavljajo nemški slavisti. Pri učenju slovenščine jih vodi želja, da bi spoznali še en slovanski jezik. Pouk slovenščine jim v okviru majhnih skupin omogoča prijetno in intenzivno delo. Nekateri študentje južne slavistike želijo z učenjem slovenščine zaokrožiti "svoje področje", nekaterim pa so šele nedavne politične spremembe zbudile zanimanje za Slovenijo. Najnovejši motiv za učenje jezika predstavlja kombinacija s študijem ekonomije, kar je predvsem pri slavistih zelo pogost pojav. Med študenti slovenščine je takih več kot tretjina. Dvema nadaljnjima skupinama učenje jezika pomeni zgolj stopničko v raziskovalni dejavnosti na področju literature oz. jezikoslovja. Sem poleg študentov spadajo tudi docenti in znanstveni sodelavci inštituta, večinoma jezikoslovci, ki v slovenščini vidijo še razmeroma slabo raziskan in opisan jezik. Ti potem tako pridobljeno znanje vključujejo v svoje raziskave in seminarje. Tako se rezultati pouka slovenščine razveseljivo hitro kažejo v praksi.

Knjižnica

Podobno kot v Ljubljani ima tudi v Hamburgu vsak oddelek svojo knjižnico, za izposajo pa je študentom na voljo univerzitetna knjižnica (Staats- und Universitätsbibliothek). V njej je na voljo nekaj sto zvezkov, katerih tematika je vezana na Slovenijo. Večina teh izdaj je nemških ali avstrijskih, slovenske predstavljajo le manjši delež. Slabše zastopani so slovenski klasiki, tako v izvirniku kot v prevodu, nekoliko bolje pa dela s področja lingvistike (na voljo so vse Sagnerjeve izdaje ter posamične izdaje SAZU). Najbolje so zastopana dela, ki obravnavajo Slovenijo (delno tudi v jugoslovanskem okviru) z družbenega, političnega, kulturnega in zgodovinskega vidika. Knjižnica slavističnega seminarja je bila po požaru med drugo vojno na novo postavljena po l. 1945. Danes je v njej od skupno 78 000 enot skoraj 1500 s področja slovenistike. Njihov izbor odslikava podobno zgodovino kot sam pouk jezika: entuziazem in zatišje. Skoraj popolna praznina vlada na področju leposlovja. To je s klasiki 19. in začetka 20. stoletja še nekoliko zastopano, literaturo druge polovice 20. stoletja pa iščemo zaman. Nekoliko bolje je zastopana strokovna literatura s področja lingvistike. Na voljo so tako večina slovnice kot specialne študije. Dela s področja literarne zgodovine in kritike so zastopana zlasti z izdajami iz 60. in 70. let, prav tako zgodovinske in kulturnozgodovinske razprave. Za jezikovni pouk je pomembna zbirka učnega gradiva in učbenikov; ta se je pomnožila zlasti v zadnjih letih s podporo STU. Zelo dobro je zastopana zbirka slovarjev, ki od Wolfovega iz l. 1860 preko Janežičevega in Pleteršnikovega obsega skoraj vse izdaje do danes. Ustrezno je knjižnica založena s priročniki in enciklopedijami ter periodiko (*JiS*, *SR*, *Slovene Studies*, revija 2000 od l. 1975 dalje, *Nova revija* od l. 1996 ter *Delo in Razgledi*). Poseben ponos knjižnice predstavljajo antikvarno kupljene izdaje. Na pobudo prof. Gerhardta je bila l. 1964 med drugim kupljena celotna izdaja *Ljubljanskega zvona* za tedaj enormno ceno

1.390 nemških mark. Fond slovenskih knjig je odraz samega idejnega koncepta slavističnega seminarja: ne glede na trenutno zanimanje za slovenistiko, je seminar skrbel za nakup vseh priročnikov, enciklopedij, slovarjev in periodike. Skrb za nabavo del s področja jezikoslovja, literature in literarne zgodovine pa odpade na posamezne profesorje in docente in je tako podvržena njihovemu trenutnemu zanimanju. Cvetoče obdobje za nabavo slovenistične literature so bila že omenjena 60. in 70. leta, mnogo zamujenega pa poskuša od l. 1995 dalje nadoknaditi sedanja lektorica s podporo STU.

Meduniverzitetne povezave

Med univerzama v Hamburgu in Ljubljani ni uradnih stikov, lahko pa zabeležimo posamične stike, npr. študijsko bivanje Jožeta Toporišiča v začetku 60. let. Stike s STU je navezala še sedanja lektorica l. 1995. STU velikodušno pomaga pri nabavi knjig ter skuša z manjšo denarno nagrado motivirati sicer neplačano poučevanje jezika. Hamburško povabilo tedanjemu predsedniku KPSNU J. Toporišiču je naletelo na negativen odgovor, zato ostaja vprašanje ustreznega financiranja poučevanja še vedno odprto. Žal so ostala tudi siceršnja vabila slovenskim znanstvenikom, da bi prišli predavat v Hamburg, brez odgovora. Tudi štipendija za udeležbo na SSJLK, ki je bila vedno na voljo enemu od hamburških študentov, je od l. 1997 dalje ukinjena. Kljub temu zanimanje hamburških študentov za Slovenijo in slovenščino ni upadlo. Nasprotno, prav razveseljivo je njihovo prizadevanje, da bi se udeležili SSJLK ali PŠSJ, saj je želja vedno več kot možnosti. Tendence kažejo, da se zanimanje za slovenski jezik na univerzi v Hamburgu ohranja, če ne celo povečuje. Temelji za postavitve pravega lektorata obstajajo. Zagotavlja jih široki koncept hamburške slavistike, ohranja pa entuziazem posameznikov. Zaželeno bi bilo, da se ta prizadevanja s strani STU ustrezno prizna in podpre, tako idejno kot finančno. Upamo tudi, da se bo okrepilo sodelovanje z zdmsko skupnostjo in konzularnim predstavništvom v Hamburgu ter z znanstveniki v Sloveniji.

Aleksander Križ

Slovenščina na univerzi v Krakovu

Lektorat slovenskega jezika na Jagelonski univerzi v Krakovu je bil ustanovljen l. 1961. O njegovem delovanju v 60. letih v arhivu STU pri Centru za slovenščino kot drugi/tuji jezik žal ni poročil. Od štud. l. 1972/73, ko se pojavijo prva poročila, do danes je status lektorata ostal nespremenjen. Lektorat obstaja kot izbirni predmet (drugi slovanski jezik). Število ur ostaja ves čas bolj ali manj nespremenjeno, okoli 150, kar je premalo, da bi študentje dobro obvladali jezik. V začetnem obdobju delovanja lektorata (do začetka 80. let), ko so obstajali tudi fakultativni tečaji slovenskega jezika, so imeli študentje možnost obiskovati lektorat vseh pet let študija, kar se je poznalo tudi pri končnem znanju jezika. Poleg tega je bila konec 70. in na začetku 80. let povečana tudi zunajprogramska dejavnost študentov. Večino teh uspehov v delovanju lektorata moramo pripisati dejavnosti Toneta Pretnarja.

Študentje, ki so obiskovali lektorat, so bili večinoma Poljaki, ki so študirali bolgarščino, srbohrvaščino, češčino ali slovaščino.

Knjižnica Inštituta za slavistiko je glede na velikost lektorata dobro založena s slovenskimi knjigami. Celotna zbirka slovenskih knjig obsega okoli 1500 naslovov. Dve tretjini predstavljajo leposlovna dela, okoli 500 pa je strokovnih knjig, večinoma slavističnih, nekaj je tudi etnoloških, zgodovinskih, umetnostnozgodovinskih ...

Število študentov in tedenski obseg lektorata

1961/62–1971/72: Ni poročil.

1972/73: Na lektorat se je prijavilo 23 študentov, ki so bili razdeljeni v štiri skupine – dve začetniški in dve nadaljevalni. Razporeditev slušateljev po letnikih: 1 doktorand, 1 študent 4., 5 študentov 3., 3 študentje 2. in 10 študentov 1. letnika. Do konca študijskega leta je ostalo 18 študentov. Lektorat je za vse skupine obsegal 2 uri tedensko.

1973/74: Ni poročila.

1974/75: Na lektorat se je na začetku prijavilo 25 študentov, vendar ga je redno obiskovalo le 10 študentov. 5 študentov 1. (3) in 2. (2) letnika je imelo lektorat 4 ure tedensko, medtem ko si je 5 študentov 3. letnika izbralo lektorat kot tretji slovanski jezik in so ga poslušali 2 uri tedensko.

1975/76: Lektorat je obiskovalo 31 študentov. 3 študentje 1. letnika (začetniški fakultativni tečaj), 3 študentje 2. letnika (nadaljevalni fakultativni tečaj), 18 študentov 3. letnika (začetniški obvezni tečaj), 7 študentov 4. letnika (nadaljevalni fakultativni tečaj). Študentje 1. in 3. letnika so imeli 2 uri na teden, študentje 2. in 4. pa 4. V poletnem semestru se je tedensko število ur za študente 1. letnika povečalo na 4.

Poleg normalnega študijskega programa je Znanstveni krožek slavistov (slovenisti in makedonisti) pripravil konferenco, ki je med drugim obravnavala delo I. Cankarja in prevode študentov iz slovenščine v poljščino.

1976/77: Lektorat je obiskovalo 41 študentov, in sicer: 1. letnik 10, 2. letnik 3, 3. letnik 5, 4. letnik 16, 3. in 5. letnik 7. Študentje 1. in 2. letnika ter skupine, sestavljene iz študentov 3. in 5. letnika, so imeli 2 uri tedensko, študentje 3. in 4. letnika pa 4 ure tedensko.

Prirejen je bil tudi II. slovenistično-makedonistični študentski simpozij.

1977/78: Lektorat je obiskovalo skupaj 46 študentov, in sicer: 1. letnik 7 (fakultativni tečaj), 2. letnik 8 (fakultativni tečaj), 3. letnik 10 (7 obvezni, 3 fakultativni tečaj), 4. letnik 7 (5 obvezni, 2 fakultativni tečaj), 5. letnik 14 (11 obvezni, 3 fakultativni tečaj).

Prirejen je bil III. slovenistično-makedonistični študentski simpozij, ki je bil v slovenskem delu posvečen slovenski dramatik 20. stoletja.

1978/79: Lektorat je obiskovalo 32 študentov. Na obvezni tečaj slovenskega jezika je hodilo 19 študentov (3. letnik 5, 4. letnik 8, 5. letnik 6), na fakultativni tečaj pa 13 (1. letnik 3, 2. letnik 3, 3. letnik 7). Vse skupine so imele 2 uri tedensko, vendar 5. letnik le v zimskem semestru. Obvezni tečaj slovenskega jezika je tako skupaj obsegal 150 ur. Prirejen je bil tudi IV. slovenistično-makedonistični simpozij.

1979/80: Lektorat je obiskovalo 20 študentov. Obvezni tečaj je obiskovalo 11 študentov (3. letnik 2, 4. letnik 3, 5. letnik 6), fakultativnega pa 9 (1. letnik 3, 2. letnik 4, 4. letnik 2). Tedensko število ur je ostalo nespremenjeno, le slušatelji fakultativnega tečaja so imeli v poletnem semestru 2. letnika 4 ure tedensko. Organizirana je bila V. jugoslavistična študentska znanstvena konferenca, ki je bila posvečena ljudski motiviki v povojni književnosti.

1980/81: Lektorat je obiskovalo 27 študentov. Obvezni tečaj je obiskovalo 15 študentov (3. letnik 11, 4. letnik 1, 5. letnik 3), fakultativnega pa 12 (1. letnik 5, 2. letnik 3, 3.–5. letnik 4). Število ur je ostalo nespremenjeno. Ena študentka (Joanna Ślawińska je opravila diplomski izpit iz slovenske književnosti (v okviru jugoslovanske književnosti).

Pripravljena je bila tudi VI. jugoslavistična konferenca, ki je med drugim obsegala 5 slovenističnih referatov in študentske prevode iz slovenske književnosti.

1981/82: Lektorat je obiskovalo 20 študentov: obvezni tečaj 13 (3. letnik 2, 4. letnik 11), fakultativni tečaj pa 7 (2. letnik 4, 3. letnik 3). Število ur je ostalo nespremenjeno, vendar lektorat zaradi notranjepolitičnih razmer na Poljskem ni deloval redno.

1982/83: Lektorat je obiskovalo 25 študentov (3. letnik 6, 4. letnik 6, 5. letnik 13). Organizirana je bila VII. študentska jugoslavistična znanstvena konferenca. Slovenistični del je obsegal 4 referate.

1983/84: Lektorat je obiskovalo 18 študentov (3. letnik 13, 4. letnik 3, 5. letnik 2). Vsi so hodili na obvezni tečaj slovenskega jezika. Zanimanje za fakultativni tečaj je usahnilo.

1984/85: Lektorat je obiskovalo 18 študentov (3. letnik 4, 4. letnik 11, 5. letnik 3).

1985/86: Ni poročila.

1986/87: Lektorat je obiskovalo 14 študentov (3. letnik 4, 4. letnik 5, 5. letnik 5).

1987/88: Lektorat je obiskovalo 13 študentov (3. letnik 2, 4. letnik 4, 5. letnik 7).

1988/89: Lektorat je obiskovalo 15 študentov (3. letnik 8, 4. letnik 3, 5. letnik 4).

1989/90: Lektorat je obiskovalo 22 študentov (3. letnik 12, 4. letnik 8, 5. letnik 2).

1990/91–1993/94: Ni poročil.

1994/95: Lektorat je obiskovalo 6 študentov: 2 študenta 4. letnika in 4 študentje, ki so lektorat obiskovali fakultativno. V štud. letu 1994/95 se je program lektorata slovenskega jezika spremenil. Trajal je 3 semestre po 5 ur tedensko. Skupno število ur je torej ostalo nespremenjeno.

1995/96: Ni poročila.

1996/97: Lektorat je obiskovalo 19 študentov (3. letnik 5, 4. letnik 9, 5. letnik 5). Program je obsegal 3 ure lektorata tedensko za 4. in 5. letnik (izpitni rok je ostal na koncu 9. semestra) ter 2 uri tedensko kot fakultativni predmet za 3. letnik. Poleg tega so imeli študentje na voljo tudi predavanje o Sloveniji (3 ure tedensko).

1997/98: Lektorat je obiskovalo 31 študentov (4. letnik 19, 5. letnik 12). Program je ostal enak, le predavanje o Sloveniji se je skrajšalo na 2 uri tedensko.

Dosedanji lektorji slovenskega jezika

1972/73: Dušan Pirc

1974/75: Katarina Šalamun Biedrzycka

1975/76–1980/81: Tone Pretnar

1981/82: Andreja Duhovnik Antoni

1982/83: Tone Pretnar

1983/84: Silvija Borovnik

1984/85–1987/88: Jasmina Šuler

1988/89–1991/92: Mladen Pavičić

1992/93: Jasmina Šuler Galos

1993/94: Simona Klemenčič

1994/95: Aleksander Križ

1995/96: Mladen Pavičić

1996/97: Alenka Jesterle Doležal

1997/98: Aleksander Križ

Za konec lahko povem, da prihodnost lektorata v Krakovu ni preveč bleščeča. Njegov največji problem so neprestane menjave na položaju lektorja, kar nikakor ne more dobro vplivati na razvoj lektorata. Od 1981 so se lektorji (razen v obdobju 1984–1992, J. Šuler in M. Pavičić) menjali vsako leto. Poleg tega se je pogosto dogajalo, da je moral en lektor pokrivati dva lektorata (M. Pavičić – Krakov in Katovice, Krakov in Budimpešta; A. Križ – Krakov in Lodž). Kot je razbrati iz poročila, je lektorat najbolje deloval prav v obdobju, ko je bil v Krakovu lektor Tone Pretnar (6 let brez prekinitve). Veliko pa je k sedanjemu stanju lektorata "pripomoglo" tudi vodstvo Inštituta za slovanske jezike, ki ima do slovenščine zelo podcenjevalen odnos (enako je z makedonščino – to sta izbirna, torej nepomembna lektorata!). Zaradi varčevalnih ukrepov na Jagelonski univerzi obstaja celo nevarnost ukinitve lektorata slovenskega jezika, saj lektor ne dosega določenega števila ur (18 tedensko). Vse to pa se pozna tudi pri socialnih razmerah lektorjev (npr. stanovanjski problem, ki se ciklično pojavlja vsakih nekaj let). Razveseljiv pa je dvig števila študentov v zadnjih letih. Letos obiskuje lektorat 31 študentov, kar pa je v veliki meri posledica omejitve števila izbirnih lektoratov na slovenščino, makedonščino in lužiško srbščino.

Aleksander Križ

Slovenščina na univerzi v Lodžu

Lektorat slovenskega jezika na univerzi v Lodžu je začel delovati februarja 1. 1997. Lektorat obstaja kot samostojen diplomski predmet za študente slovenščine in kot obvezen lektorat drugega slovanskega jezika v okviru študija ostalih slovanskih jezikov. Lektorat za študente sloveniste obsega skupno 900 ur, in sicer v 1. in 2. semestru 8 ur tedensko, v 3., 4., 5., 6., 7. in 8. semestru 6 ur tedensko in v 9. in 10. semestru 4 ure tedensko. Izpitno preverjanje znanja sledi po koncu vsakega študijskega leta razen v 5. letniku, ko je izpit po koncu zimskega semestra.

Kot lektorat drugega slovanskega jezika obsega skupno 315 ur, in sicer v 3., 4. in 5. semestru 4 ure tedensko, v 6., 7. in 8. pa 3 ure tedensko. Izpitno preverjanje znanja sledi po koncu 5., 7. in 8. semestra.

Poleg lektorata imajo študentje slovenščine še predavanja in izpite iz slovenske slovnice, književnosti, zgodovine in kulture Slovenije. Študentje, ki obiskujejo lektorat kot drugi slovanski jezik, imajo dodatno še vaje iz slovenske književnosti.

Zaenkrat obiskuje lektorat slovenskega jezika 37 študentov: 21 študentov 3. letnika – bolgaristi, 15 študentov 1. letnika – slovenisti, poleg tega v lektoratu za 1. letnik sodeluje tudi 1 študent ekonomije. Študentje so večinoma Poljaki, ena študentka je iz Slovaške, en študent pa iz Tajske.

Poleg rednih študijskih dejavnosti del študentov (8) sodeluje v Slavističnem znanstvenem krožku, v okviru katerega obstaja tudi slovenska sekcija, ki se ukvarja s slovensko književnostjo, zgodovino, prevajanjem ...

Lektorat vodi od samega začetka Aleksander Križ. Za študente slovenščine pripravlja priročnik *Zgodovina in kultura Slovenije* ter izbor tekstov iz slovenskega jezika, ki je

potreben predvsem zaradi majhnosti slovenistične knjižnice. V njej je zaenkrat le okoli 150 naslovov. Največje pomanjkanje je občutiti pri slovarjih.

V prvih dveh letih obstoja se je lektorat v Lodžu razvil zelo obetajoče. Zanimanje za slovenski jezik in kulturo je, tako s strani študentov kot vodstva univerze, precejšnje. Univerza namerava zaposliti predavatelja za specialistične predmete, povezane s študijem slovenistike, poleg tega pa je bil že sprejet študent na podiplomski študij slovenske književnosti.

Pobudo za študij slovenskega jezika na Univerzi M. V. Lomonosova v Moskvi je dal l. 1965 tedanji predstojnik Oddelka za slovansko filologijo na Filološki fakulteti, prof. dr. Samoil Borisovič Berštein, strokovnjak za primerjalno slovansko jezikoslovje. Že jeseni l. 1965 so razpisali podiplomski študij slovenščine, za katerega je bila izbrana prof. Olga Sergejevna Plotnikova, diplomantka srbohrvaškega jezika. Njena prva učiteljica "praktične" slovenščine sta bila P. Kogoj in J. Širokova, Slovenca, ki sta v tistem času vodila oddaje v slovenščini na ruskem radiu. V 60. letih so ju večkrat povabili tudi na Oddelek za zgodovino, kjer sta študente seznanjala s slovenščino. Prof. Plotnikova je na študij v Ljubljano lahko odšla šele januarja 1968, in sicer preko beograjske univerze, saj neposrednih stikov z ljubljansko univerzo takrat še ni bilo. Njen mentor v Ljubljani je bil prof. France Bezljaj, lektorica pa prof. Hermina Jug Kranjec. Habilitirala se je z delom *Tvorba vidskih parov in nekatere posebnosti rabe vidskih oblik v sodobnem slovenskem jeziku*.

V štud. l. 1969/70 je slovenski jezik kot drugi slovanski jezik vpisala prva skupina študentov srbohrvaščine. Študij drugega jezika traja na moskovski univerzi dve leti in pol in se začne, ko so študentje v 3. letniku. V štud. l. 1971/72 pa je slovenščina postala samostojen diplomski predmet. Vpis je do današnjega časa možen le vsako peto leto. Enak status imata tudi češčina in makedonščina. Za vse tri jezike skupaj je razpisanih 25 mest. V slovenski skupini je običajno od 5 do 8 študentov.

Prva skupina slovenistov je diplomirala l. 1976 (7 študentov), druga l. 1980 (5 študentov), tretja l. 1985 (7 študentov), četrta l. 1990 (4 študentje) in peta l. 1995 (8 študentov). Trenutno študira slovenski jezik 5 študentov v 3. letniku.

V štud. l. 1973/74 so študentje lahko poslušali dvotedenska predavanja dveh profesorjev z ljubljanske univerze, dr. Tineta Logarja in dr. Jožeta Toporišiča. Ta praksa se potem ni nadaljevala.

Prvi slovenski lektor je bil Vlado Nartnik v štud. l. 1973/74. Nasledila ga je Anica Cedilnik, ki je ostala tri leta (1976/77, 1978/79, 1979/80). Ostali lektorji so bili: Mirko Orehovec (1980/81, 1981/82), Alenka Markuš (1982/83, 1983/84, 1984/85, 1985/86), Francka Kavčič (1987/88, 1988/89), Vera Zalokar (1990/91, 1991/92), Darja Peperko (1992/93), Maja Alidžanović (1995/96 – poletni semester), Vera Zalokar (1996/97, 1997/98). Na moskovski univerzi so bili brez lektorja šestkrat (v štud. l. 1971/72, 1972/73, 1986/87, 1989/90, 1993/94 in 1994/95). Vsaka skupina pa je imela slovenskega lektorja v času svojega študija vsaj v dveh letnikih.

Lektorji so najprej prihajali po meddržavni pogodbi med SZ in SFRJ, po razpadu držav pa sta moskovska filološka fakulteta in ljubljanska filozofska fakulteta podpisali neposredno pogodbo o izmenjavi lektorjev.

V študijskem programu za sloveniste je praktičnim vajam iz jezika namenjenih v 1. in 2. letniku 8 ur tedensko, v 3. in 4. pa 6 ur tedensko. V 5. letniku imajo študentje predavanja le v zimskem semestru, in sicer praktične vaje 6 ur tedensko. Poletni semester je namenjen pripravi na diplomske izpite in pisanju diplomske naloge.

Prof. O. S. Plotnikova že od ustanovitve katedre za slovenski jezik predava opisno in teoretično slovnico modernega slovenskega jezika, dialektologijo in zgodovino jezika ter vodi strokovne seminarje in tečaje. Omeniti je treba njen učbenik slovenskega jezika za rusko govoreče študente *Slovenskij jazyk* (1990), soavtorstvo s prof. Jožetom Severjem pri pripravi rusko-slovenskega in slovensko-ruskega slovarja (1990), *Rusko-slovenskij razgovornik v knjigi Znakom 'tes'*, *Slovenija* (1996) in številne strokovne prispevke v raznih ruskih zbornikih (med njimi so pomembni *Stanovlenie slovenskogo literaturnogo jazyka v period nacional' nogo vozroždenija, 1978*, *Jazykovaja situacija v slovenskom jazyke, 1994*, *Nekotorye osobennosti funkcionirovanija perfektnyh form soveršenogo vida v slovenskom jazyke, 1985*). Zgodovino Slovenije, slovensko kulturo, književnost in literarno kritiko pa že tretje leto predava prof. Nadežda Nikolajevna Starikova. Pred njo je bila na tem mestu prof. N. Maslenikova, ki sedaj predava na Fakulteti za tuje jezike.

Spoznavanje slovenske književnosti je obvezno tudi za vse ostale študente slavistike. V študijskem programu je en semester predviden za slovensko književnost.

Drugi slovanski jezik, ki je obvezen za slaviste, ponavadi določi Oddelek za slovansko filologijo za vsako skupino posebej. Slovenščina je bila doslej izbrana dvakrat, in sicer za študente srbohrvaščine. Izbira je povezana tudi s kadrovskimi zmogljivostmi katedre.

Obstaja še fakultativni lektorat slovenščine (kot tretjega slovanskega jezika). Zanj se običajno odločajo študentje bolgarskega jezika. Lektorat traja dve leti, 4 ure tedensko.

Slovenščina je tudi med izbirnimi lektorati za rusiste. Tudi ta traja dve leti, 2 uri na teden. Rusisti so se za slovenščino v teh letih odločili le dvakrat.

Za slovenščino se zanimajo tudi na Oddelku za zgodovino, kjer potekajo posebni tečajji slovenščine. Tečaj vodi prof. O. S. Plotnikova. Trajajo dve študijski leti, 6 ur tedensko. Slovenski lektor pri teh tečajjih ni udeležen, ker niso usmerjeni v praktično znanje jezika.

Filološka fakulteta ima skupno knjižnico za vse oddelke. V njej se dobi le slovensko leposlovje, prevedeno v ruščino. Knjige, ki jih lektoratu slovenščine pošilja STU, se hranijo na Oddelku za slovansko filologijo. Lektorji so vsa ta leta sistematično naročali knjige, tako da so zastopana pomembnejša literarnozgodovinska in jezikoslovna dela, slovarji, enciklopedije, manj pa leposlovje. V nekdanji SZ so nekatere knjige naročali tudi preko založbe Mednarodna knjiga.

Po končani diplomi se slovenisti zaposlijo predvsem v Moskvi. Vse več se jih odloča za gospodarstvo, kjer delajo kot prevajalci.

Podiplomski študij slovenščine so do sedaj končali:

- Prof. N. Travina, ki se je najprej zaposlila na radiu, sedaj pa dela v enem od slovenskih predstavništev v Moskvi. V ruščino je prevedla knjigo *Zakladi Slovenije* M. Kmecla.
- Prof. N. Maslenikova, literarna zgodovinarica, ki je zaposlena na Fakulteti za tuje jezike.
- Prof. T. Žarova, ki dela v Knjižnici za tujo književnost, prevaja iz slovenske književnosti.
- Prof. G. Zamjatina, ki se ukvarja z zgodovinsko akcentologijo v slovenskem jeziku. Zaposlena je na Ruski akademiji znanosti, trenutno pa opravlja naloge kulturnega atašeja na ruskem veleposlaništvu v Ljubljani. Nekaj časa je predavala slovenski jezik na Akademiji za diplomate. Je soavtorica *Monografije o slovanski akcentologiji*. Ukvarja se tudi s prevajalstvom.
- Prof. G. Jakemčuk, literarna zgodovinarica. Zaposlena je na Univerzi v Zaporožju.
- Prof. N. Starikova, literarna zgodovinarica, ki se ukvarja s sodobno slovensko književnostjo (po l. 1945). Zaposlena je na Inštitutu za slovanske književnosti in balkanistiko RAN, kjer je nedavno v dveh knjigah izšla *Zgodovina vzhodnoevropskih književnosti po drugi svetovni vojni*. Prof. Starikova je prispevala slovenski del. Predava tudi na moskovski univerzi.
- Trenutno sta na podiplomskem študiju dve slovenistki, obe literarni zgodovinariki. V. Gurko je tik pred zagovorom svoje magistrske naloge s temo o slovenski moderni.

Med slovenisti je treba omeniti tudi V. Sonkina, ki je sicer diplomiral iz srbohrvaškega jezika, vendar je odšel na podiplomski študij v Ljubljano in se sedaj ukvarja z verzologijo.

Na koncu še pomemben podatek, ki ga v zvezi s študijem slovenščine na moskovski univerzi ne smemo pozabiti. Moskovska univerza je bila namreč prva tuja univerza, na kateri je bilo mogoče študirati slovenščino kot glavni diplomski predmet. Študij zaključuje že šesta generacija slovenistov.

Iz zgodovine münchenske slavistike

Inštitut za slavistiko na univerzi Ludwiga Maximiliana v Münchnu – ki sicer ni najstarejša bavarska univerza, iz Landshuta je bila premeščena šele l. 1826 – je bil eden prvih tovrstnih inštitutov v Nemčiji (ob stolicah v Leipzigu, Berlinu in pruskem Breslavu (Wrocław)). Če bi se uresničili načrti bavarskega kralja Ludvika I., bi že l. 1844 ustanovili stolico za slovansko filologijo. Za predstojnika je bil predviden Andreas Schmeller, ki pa je ponudbo – kot je razvidno iz njegovih dnevniških zapiskov – zavrnil. Na začetku 20. stoletja je s poukom ruščine v Münchnu začel Karl Krumbacher, kar je bila pomembna osnova za ustanovitev slavistične stolice. Le-ta je bila ustanovljena l. 1911, njen predstojnik je postal Erich Berneker, kandidata pa sta bila med drugimi tudi M. Murko in M. Rešetar (o stanju takratne slavistike se da razbrati iz Bernekerjevega pisma Vatroslavu Jagiću z dne 5. 3. 1912). Razen prekinitve med prvo svetovno vojno je Berneker v Münchnu predaval od l. 1911 do l. 1935/36. Obdobje Bernekerjevega delovanja v Münchnu je prvo zaključeno obdobje razvoja seminarja za slovansko filologijo, ki je trajalo četrto stoletje (Berneker je umrl l. 1937). Bernekerju je uspelo izsledke leipziške šole – njegova učitelja sta bila med drugimi tudi Leskien in Brugmann – ne samo prenesti na svoje študente, temveč jih tudi znanstveno razvijati naprej.

Bernekerjev naslednik v Münchnu je bil Erwin Koschmieder, ki je bil poklican iz Vilne. Eden najbolj znamenitih münchenskih slavistov, sicer Bernekerjev učenec, je prav gotovo Alois Schmaus, ki je bil l. 1964 prvi in edini predlagan za Koschmiederjevega naslednika. Schmaus je na münchenski univerzi deloval do poletnega semestra l. 1970.

O slovenščini na münchenski univerzi

V poletnem semestru l. 1925 se je v Münchnu za privatnega docenta habilitiral Alfons Marguliés (1897–1928), ki je na univerzah v Pragi, Münchnu, Königsbergu

(današnji Kaliningrad) študiral sprva germanistiko, potem pa predvsem slovansko ter primerjalno jezikoslovje. Julija 1922 je promoviral v Königsbergu z razpravo o glagolih v slovanskih jezikih. V kratkem času svojega delovanja na Münchenski univerzi (po hudi bolezni je umrl zelo mlad, star komaj 31 let) je Marguliés predaval staro bolgarščino, češko slovnico, srbsko zgodovinsko slovnico, ob tem pa je predaval še o južnoslovanskih literaturah ter imel vaje, ki so se imenovale uvod v slovenščino. Tako segajo začetki slovenščine v Münchnu že v 20. leta 20. stoletja. Slovensko literaturo je v zimskem semestru štud. l. 1947/48 in poletnem semestru 1948 predaval A. Schmaus. Dve leti kasneje, l. 1950, se je pokazala potreba, da se ob srbohrvaščini upošteva tudi slovenščina; to nalogo je prevzel Nikola Pribič. Tako je slovenščina postala sestavni del predavanj. L. 1967 je jo začela poučevati Milena Gratza, in sicer 4 ure tedensko. Njeno delovanje sega v sredo 80. let. V tem času je M. Gratza z vnemo pripravljala vaje in bila aktivna ob priložnostnih proslavah in recitacijah. V poletnem semestru 1986 je vaje iz slovenščine prevzel Slavo Šerc, sprva 4 ure na teden – za začetnike in izpopolnjevalce. Slovenščina je bila izbirni predmet, običajno kot tretji tuji jezik. Izjemoma, na izrecno željo, je bilo mogoče iz slovenske literature opravljati del diplomskega izpita. Takrat je bil lektor za slovenščino član izpitne komisije.

Po osamosvojitvi Slovenije je zanimanje za slovenščino v 90. letih nenehno naraščalo. Ob študentih slavistike – med njimi je bil le manjši del slovenskega ali slovanskega porekla – se je na tečaj prijavljalo vse več študentov drugih fakultet (za začetni tečaj se je prijavilo 20 ali celo več študentov, v posameznih tečajih pa jih je bilo običajno med 5 in 7). V zimskem semestru štud. l. 1994/95 je tedensko število ur naraslo na 6, vodstvo inštituta pa je lektorju ponudilo, da od zimskega semestra l. 1995/96 naprej pripravi 8 ur tedensko: slovenščino za začetnike, nadaljevalce in izpopolnjevalce ter 2 uri konverzacije in branja izbranih slovenskih besedil, kar je lektor tudi sprejel. V poletnem semestru l. 1996 je skupaj s predstojnikom, prof. Rehderjem, organiziral strokovno ekskurzijo, ki se je je udeležilo enajst slavistov; vsi so prej obiskovali vaje in pripravili ustrezne referate. L. 1997 se je pet študentk iz Münchna udeležilo SSJLK v Ljubljani. Lektorju je bilo jasno, da je napočil čas za ustanovitev "pravega" lektorata, zato je to tudi predlagal, vendar je vodstvo takšno možnost zavrnilo in to utemeljilo s slabim finančnim stanjem. Tako je lektor Slavo Šerc s poletnim semestrom l. 1997 končal svoje delovanje v Münchnu, vendar se slovenščina poučuje še naprej.

Inštitut za slovansko filologijo ima lastno knjižnico s tremi prostori (s čitalnico in kopirnim strojem za študente), obsega približno 70 000 enot. S slovenskimi knjigami je knjižnica dobro založena – tako strokovnimi kot leposlovnimi. Knjige izbira vodstvo inštituta na predlog docentov in lektorjev. Veliko knjig je prispevala tudi STU.

Saša Žabjek Scuteri Slovenščina na univerzi v Neaplju

Ni še tako dolgo, kar je italijanska slavistika s svojim organskim razvojem na vseh področjih, od filologije, lingvistike do zgodovine, umetnostne zgodovine itd., vstopila v krog akademskih znanosti, enakovredna drugim, sorodnim vejam. Resnejši interes Italijanov za slovanski svet sega v zadnja desetletja 19. stoletja in se kaže s prvimi ciklusi predavanj – npr. na Orientalnem univerzitetnem inštitutu predavanje Federica Verdinoisa o ruski književnosti – književnimi prevodi, zgodovinsko-komparativnimi študijami, slovniciami ..., kar oznanja začetek afirmacije in institucionalizacije slavistike kot samostojne znanosti. Seveda je bilo vse vezano na pobude posameznih znanstvenikov ali ustanov. Uradni začetek slavistike sega v l. 1921, ko je Giovanni Maver v Padovi pričel s poučevanjem slovanske filologije. V tem začetnem obdobju, ko so nastajale prve katedre za slovanske jezike in književnosti v Rimu, je prevladoval tip znanstvenika kot splošnega slavista, za katerega je bil značilen kulturni multilingvizem. Druga svetovna vojna je pomenila prelomnico, saj se je na področju politike, etike, estetike marsikaj spremenilo. Spremenil se je celo koncept kulture. Vsi Slovani so ostali za železno zaveso, evrocentrizem, ki je bil tako priljubljen, je bil v krizi, saj so pomembne odločitve sprejemali v ZDA ali SZ. Slavisti so začutili potrebo, da bi na novo opredelili svoje znanstveno področje in ga notranje razčlenili: rojeval se je nov način študija, delno kot odgovor vzhodnoevropskemu modelu uradne slavistike, delno v iskanju lastnega načina. Splošni slavist se je počasi spreminjal v rusista, polonista, slovenista ... Študij slavistike je sledil splošnim težnjam kulturnega trga, ki je bil vezan na nacionalno in na mednarodno politiko. Postopoma je nastala "italijanska slavistična šola", s centri po vsej Italiji, kot znak zrelosti lastnega razvoja kljub notranji neenotnosti, ki jo navsezadnje pogojujejo neprestane spremembe v vzhodni Evropi, zadnje med njimi v 90. letih.

Eno izmed slavističnih središč je južnoitalijansko velemesto Neapelj, ki je dobilo svojo prvo univerzo že l. 1224 in je ohranilo bogato kulturno življenje vse do

današnjih dni. Slovenščina je dobila svoje mesto na samostojni univerzi, na t. i. Orientalnem univerzitetnem inštitutu (Istituto Universitario Orientale), ki se prav tako lahko pohvali s slavno preteklostjo, saj z več kot 250-letno tradicijo predstavlja najstarejšo orientalsko šolo v Evropi.¹ L. 1888 je zavod prešel pod okrilje ministrstva za šolstvo in se preimenoval v Regio Istituto Orientale. L. 1913 ga je za deset let sprejelo pod svoje okrilje ministrstvo za kolonije. Inštitut, ki je bil razdeljen na dva dela, jezikovni in kulturni, naj bi namreč po svoje prispeval k zadovoljevanju potreb v kolonijah. Vrnitev v okvir ministrstva za šolstvo l. 1923 je pomenila dokončno prevlado jezikovnega študija nad "kolonialnim". Od l. 1933 dalje so diplomanti lahko izbirali med štirimi tipi diplom:

1. orientalski jeziki, književnosti in institucije;
2. evropski jeziki, književnosti in institucije;
3. kolonialne znanosti;
4. italijanski jezik, kultura in institucije za orientalce.

L. 1941 se je v okviru drugega tipa, v skupini vzhodnoevropskih jezikov, uradno pojavila tudi slovenščina, čeprav so jo neuradno s prekinitvami poučevali že od l. 1914. L. 1953 je inštitut dobil današnje ime Orientalni univerzitetni inštitut. S statutom iz l. 1973 sta bili predvideni dve fakulteti (Lettere e filosofia ter Scienze politiche) in ena šola na ravni fakultete (Scuola di studi islamici), l. 1994 pa se jim je pridružila še ena fakulteta (Lingue e Letterature Straniere). Inštitut ima skupno sedem oddelkov, med njimi t. i. Oddelek za študij vzhodne Evrope. Ime ni najustreznejše, saj oddelek pokriva ne le vzhodno, ampak tudi srednjo Evropo, vključno s severozahodnimi deli nekdanje SZ ter jugovzhodnimi predeli Evrope. Oddelek ima katedro za slovenski jezik s književnostjo.

Študent se ob vpisu na izbrano fakulteto – študij traja štiri leta – odloči še za oddelek, izbere glavne in pomožne predmete, ki jih med študijem, v dogovoru s posebno komisijo, lahko zamenja. Študentje imajo tako dokaj individualizirane programe, v katerih se npr. slovenščina pojavlja enkrat kot glavni (tri- ali štiriletni), drugič kot

¹ Orientalni inštitut se je razvil iz Kitajskega zavoda (Collegio de Cinesi), ki ga je l. 1732 ustanovil erudit in misijonar Matteo Ripa iz Ebolije. Ripa je potreboval celih 27 let, da je lahko po vrnitvi s Kitajske uresničil svoj sen: dati Neaplju zavod, v katerem bi za duhovniški polic vzgajali in izobraževali mlade Kitajce in Indijce. Kasneje so se vrata zavoda odprla še mladim Evropejcem, želnim duhovniškega stanu, ter mladim Vlahom, Bolgarom, Srbom in Albancem. Zavod, ki je užival kraljevsko zaščito, je doživljal ter pogosto tudi delil usodo svojega mesta: prehod izpod habsburške oblasti pod burbonsko, revolucionarna trenja l. 1799, francosko oblast, združitev Italije ... V 18. stoletju je doživel mednarodno priznanje in podporo; Napoleon ga je nameraval celo preseliti v Pariz. V l. 1869, ko je Giuseppe Kuo izdal učbenik *Saggi di un corso di lingua cinese*, s čimer je najavil uradni začetek poučevanja kitajščine na zavodu, je zavod doživel prvo radikalno spremembo: Collegio de Cinesi je postal Regio Collegio Asistito. Novi zavod je bil razdeljen na dva dela: Convitto per gli Asiatici, ki je nadaljeval ob ustanovitvi zastavljene cilje, ter Scuola esterna, ki je bila namenjena tako Italijanom kot tujcem, želnim študija orientalskih jezikov. Na laičnem oddelku so poučevali tudi žive evropske jezike, med njimi ruščino, malo kasneje še srbščino.

pomožni (dveletni) predmet. Izpiti so letni. Študent mora za vsak glavni predmet opraviti v vsakem letniku dva pisna in en ustni izpit, medtem ko za pomožne predmete opravi le en pisni in en ustni izpit. Diplomsko nalogo lahko izbere iz kateregakoli najmanj dveletnega predmeta. Potem ko je opravil vse izpite, študij zaključi z javnim zagovorom diplomske naloge. Število ur slovenskega jezika in književnosti po letnikih je odvisno od števila študentov. Katedra namreč že več let nima lastnega profesorja slovenista, ampak jo formalno vodijo suplenti, profesorji drugih predmetov, dejansko pa lektorji. Lektorati imajo po statutu na voljo od 3 do 12 ur tedensko za skupino, lektorska pogodba pa obveznost omejuje na 318 ur letno. Študijsko leto se prične 1. novembra, neuraden, a dejanski zaključek predavanj pa je 20. maja. Čas predavanj je torej zelo omejen, saj traja z vsemi vmesnimi počitnicami manj kot šest mesecev letno. Uradno dovoljene ure lektor vsako leto enakomerno porazdeli med letnike. Zaradi potreb študentov, zlasti na začetni stopnji ter tistih, ki jim je slovenščina glavni predmet, jih dopolnjuje z neuradnimi urami iz slovenske književnosti in kulture (letno približno 200 ur). Natančnih podatkov o številu študentov ni. Od l. 1986 dalje, odkar je lektorica na neapeljskem inštitutu Saša Žabjek Scuteri, se njihovo število giblje od 3 do 8. Podobne številke so razvidne tudi iz peščice poročil za pretekla obdobja. Od skupno približno 20 študentov, ki so obiskovali ali še obiskujejo katedro za slovenski jezik s književnostjo, so le 3 delno slovenskega porekla (mati je Slovenka), ostali so Italijani. Lansko študijsko leto je sledil predavanjem za 1. letnik "erasmusov" avstrijski študent arhitekture iz Gradca. Četrtnina študentov si je izbrala slovenščino kot glavni štiriletni predmet z diplomsko nalogo, ki jo študentje v skladu z obstoječo zakonodajo pišejo v italijanskem jeziku; slovenščina se sliši le na javnem zagovoru diplome, ko kandidat odgovarja na vprašanja tudi v izbranem ali izbranih glavnih jezikih; četrtnina ima slovenščino kot triletni študij, preostali pa so študentje političnih ved, drugih oddelkov Orientalskega univerzitetnega inštituta ali nekaterih fakultet prve neapeljske univerze "Federico II", ki si lahko za pomožni predmet izberejo enega izmed jezikov v bogati ponudbi Orientalskega inštituta. Zadnja skupina običajno študira le slovenski jezik brez književnosti.

Slovenci smo se s svojim jezikom in kulturo pojavili v Neaplju nenadoma, prav na začetku tega stoletja, l. 1914, z Beneškim Slovencem, srednješolskim profesorjem, slavistom (med drugim je avtor slovenske gramatike, ki je l. 1902 izšla pri Hoepliju v Milanu in bila ponatisnjena l. 1918) Brunom Guyonom, ki je na osnovi letne pogodbe z ministrstvom za kolonije pričel poučevati srbohrvaški in slovenski jezik. Prvi slušatelji so bili oficirji in podoficirji neapeljske vojaške divizije ter kraljevih karabinjerjev. Sledili so 120-urnemu tečaju jezika s končnim izpitom. Osnovna zadolžitev Guyona kot univerzitetnega profesorja je bila skrbeti za študij jezika in staro toponomastiko.

Pogodba je bila l. 1918 prekinjena, toda l. 1920 je ponovno poučeval, vendar le v tistem študijskem letu. Guyonovo delovanje je ponovno dokumentirano od l. 1927

do 1934, za l. 1935 pa ostaja samo nerealiziran predlog akademskega sveta za poučevanje slovenskega jezika. To, prvo neuradno obdobje je bilo za slovenski jezik prav gotovo pozitivno. Predavatelj, ki je bil sicer splošni slavist, je imel kot Beneški Slovenec poseben odnos do slovenskega in srbohrvaškega jezika, ki ju je predaval z znanjem in zanosom. Slovenščina je morala na uradni nastop na inštitutu počakati do 24. 10. 1941, ko se je pojavila v okviru prve skupine slovanskih jezikov, skupaj z ruščino, poljščino, bolgarščino in srbohrvaščino. Baje so že julija 1941 pripravili štirimesečni jezikovni tečaj slovenščine in hrvaščine. Iz štud. l. 1943/44 so se ohranila imena izpitne komisije za slovenski jezik: A. Missoni, L. Bonelli in A. Bombaci. Predavatelj je bil Hrvatist Attilio Missoni. Zadnji seznam izpitne komisije v sestavi A. Missoni, L. Pacini in E. Damiani sega v l. 1948/49. Po nekaj več kot desetletni prekinitvi je filolog Natalino Radovich l. 1960 uspel ponovno aktivirati katedro za slovenski jezik, na kateri se je zvrstila skupina predavateljev, profesorjev in lektorjev, ki so s pomočjo drugih profesorjev slavistov Oddelka za študij vzhodne Evrope omogočili, da je slovenski jezik s svojo kulturo v Neaplju prisoten še danes. Pričel je Natalino Radovich, sledili so mu Borivoje Marković, Srečko Renko in Sergio Bonazza, od l. 1986 dalje pa poučuje Saša Žabjek Scuteri. Drugo, skoraj štiridesetletno uradno obdobje slovenščine je vsekakor dalo manj znanstveno-strokovnih rezultatov (razprav, člankov, publikacij), kot bi jih lahko, če pomislimo, da za slovenski jezik in kulturo skrbijo slovenisti in nič več splošni slavisti, z izjemo S. Bonazza. Kot delno olajševalno okoliščino je treba navesti vrsto težav, na katere naletijo lektorji pri svojem vključevanju v italijanski akademski svet. Poleg dela s študenti, predstavljanja slovenske (prej jugoslovanske) kulture na neapeljskih srednjih šolah in prevajanja porabi lektor del časa še za knjižnico. Število knjig s finančno pomočjo matične domovine narašča. Danes se knjižnica lahko pohvali s približno 700 enotami. V lanskem letu so knjižničarji končno pričeli tudi računalniško obdelovati slovensko knjižno gradivo. Knjige so večinoma shranjene na zaklenjenih knjižnih policah večnamenske sobe (soba je skupna s srbohrvatistiko), ki je po potrebi knjižnica, predavalnica ali profesorski kabinet. Izposoja vodi centralna oddelčna knjižnica. Revialni tisk se hrani skupaj z drugim revialnim tiskom oddelka. Približno 20 knjižnih enot je razdeljenih po knjižnicah Oddelka za zgodovino in Oddelka za umetnostno zgodovino (saj ponujata študentom alternativne programe, vezane na njihov študij, v našem primeru na slovensko zgodovino ali umetnostno zgodovino) ter Fakultete za politične vede. Pri nabavi knjig so upošteevane ne le potrebe študentov, ampak tudi profesorjev, ki se pri svojem znanstveno-raziskovalnem delu dotikajo vprašanj slovenskega jezika, kulture, gospodarstva ali politike.

Sabina Grahek Slovenščina na univerzi v Nottinghamu

Slovenščina se na Univerzi v Nottinghamu v Veliki Britaniji poučuje nepretrgoma že 24 let, od l. 1974, ko je bil tamkajšnji slovenski lektorat ustanovljen na pobudo Monice Partridge, tedanje predstojnice slavističnega oddelka nottinghamske univerze ter velike ljubiteljice in poznavalke slovanskih jezikov in kultur, seveda ob podpori in sodelovanju Filozofske fakultete v Ljubljani. Slovenski lektorat v Nottinghamu ima precejšen ugled, saj je še vedno edini v Veliki Britaniji, in tudi zato, ker ni veliko slavističnih oddelkov na britanskih univerzah, ki bi se lahko pohvalili s tremi slovanskimi jeziki – v Nottinghamu se poleg slovenščine poučujeta ruščina in srbohrvaščina.

Od ustanovitve lektorata do danes se je v Nottinghamu zvrstilo devet lektorjev in lektorice slovenskega jezika, vsi iz Slovenije. Prva je bila Ljubica Črnivec, ki je poučevala tri leta. Slovenščina je bila takrat izbirni predmet v okviru samostojnega diplomskega predmeta, in to samo za študente 4. letnika slavističnega oddelka, torej tiste, ki so študirali ruščino. Zanimivo pa je, da je imela slovenščina že takoj na začetku status diplomskega predmeta, kar je pomenilo, da so študentje po enoletnem programu že delali izpit, ki je veljal kot del diplomskega izpita.

Takšen status je slovenščina ohranila še naslednjih šestnajst let, ko so jo poučevali Srečko Fišer v letih 1977–1979, Božena Činkole v letih 1979–1984, Tone Percič v štud. l. 1984/85, Jože Iskra v letih 1985–1988 in Ksenija Slabe v letih 1988–1990. Število ur za slovenščino ni bilo natanko določeno in je bilo v glavnem odvisno od posameznega lektorja, ki se je prilagajal potrebam in interesom študentov. Za poučevanje jezika so lektorji ponavadi namenili od 3 do 4 ure tedensko, nekateri pa so poleg tega pripravili tudi neobvezen seminar o slovenski književnosti, zgodovini in kulturi, ki je obsegal od 1 do 2 uri na teden.

Štud. l. 1990/91, ko je lektorica v Nottinghamu postala Metka Čuk, je bilo prehodno leto, kar se tiče statusa slovenskega jezika. Takrat je slovenščina postala

izbirni predmet za študente 2. in 4. letnika slavistike, naslednje študijsko leto pa so jo kot izbirni predmet lahko študirali že vsi trije letniki slavistike, to je 1., 2. in 4. Na filozofski fakulteti nottinghamske univerze je namreč navada, da študentje svoje tretje študijsko leto preživijo v državi, katere jezik študirajo.

Štud. l. 1992/93 je bilo za položaj slovenskega jezika na nottinghamski univerzi še pomembnejše. Takrat so v okviru splošne reforme britanskega visokega šolstva tudi na Univerzi v Nottinghamu uvedli modularizacijo. Za slovenski jezik so oblikovali štiri module oz. tečaje, in to za študente vseh smeri in vseh fakultet. Od takrat naprej se lahko študentje kateregakoli letnika vpisujejo v naslednje tečaje: slovenščina za začetnike I, slovenščina za začetnike II, slovenščina za nadaljevalce ter razumevanje slovenskih besedil in prevajanje. Tudi število ur za vsak tečaj je natanko določeno, in sicer 4 ure na teden za prva dva tečaja in 3 ure za druga dva. Slovenščina je še vedno izbirni predmet, vendar v okviru kateregakoli diplomskega predmeta. Zanimivo je, da posamezni tečaji niso vezani na letnike, zato lahko študentje v vsakem letniku začnejo, nadaljujejo ali pa končajo študij slovenščine. Poudarek je zdaj v glavnem na poučevanju jezika, in ne toliko književnosti ali zgodovine.

Tudi za lektorja slovenskega jezika in njegov položaj je bilo l. 1992/93 izredno pomembno. Šele takrat je namreč postal uradno zaposlen na Univerzi v Nottinghamu, kar je pomenilo, da je začel dobivati tudi angleško plačo. Do takrat so se ves čas otepal z velikimi finančnimi težavami, saj je vse stroške lektorata krila Slovenija, z izjemo nekaj let, ko je del stroškov plačeval tudi Britanski svet.

Študentov slovenskega jezika je bilo na začetku malo, od 1 do 6. Njihovo število je bilo namreč odvisno od števila študentov v zadnjem letniku slavistike, saj so le ti lahko študirali slovenščino kot izbirni predmet. To število pa je bilo pogosto zelo nizko, ker so bili na britanskih univerzah zelo majhni oddelki.

Število študentov slovenščine je prvič malce naraslo jeseni l. 1990, ko so si jo lahko izbrali tudi ostali letniki slavistike. Tisto leto je imela Metka Čuk 8 študentov, naslednje leto pa kar 12. Po l. 1992 pa je, kot že omenjeno, slovenščina postala izbirni predmet tudi v okviru drugih diplomskih predmetov na univerzi in v letih 1993–1997, ko je v Nottinghamu kot lektorica delala Adriana Krstič, se je število študentov slovenščine ustalilo med 7 in 10. Sedanja lektorica Sabina Grahek jih ima celo 15.

Tako kot status slovenščine se je spreminjal tudi nivo poučevanja. Dokler so se jo učili samo študentje slavistike v svojem zadnjem letniku, je bil to enoletni program. En sam študent se je v tem času odločil nadaljevati študij slovenščine in je vpisal doktorat iz slovenske književnosti. To je bil David Denton, ki je leta 1984 napisal

doktorsko disertacijo z naslovom *The life and works of Ciril Kosmač* (Življenje in delo Cirila Kosmača), poleg tega pa se je ukvarjal tudi s prevajanjem v angleščino.

Ob uvedbi modularizacije so oblikovali štiri različne tečaje slovenščine za vse tri letnike. V tečaj razumevanja slovenskih besedil in prevajanja se zdaj vpisujejo študentje zadnjega letnika slavistike s predznanjem ruščine ali srbohrvaščine, ki zelo hitro napredujejo, a po enem letu zaključijo študij in ne nadaljujejo. Študentje 1. ali 2. letnika, ki se želijo začeti učiti slovenščino, se vpisujejo v tečaj slovenščine za začetnike I. To so poleg študentov slavistike tudi tisti, ki študirajo kakšen drug moderni jezik, na primer francoščino ali angleščino. V zadnjem času se slovenščino učijo tudi študentje družbenih ved, npr. sociologije, politologije, geografije ali ekonomije, lahko pa si jo izberejo tudi študentje ruskih in vzhodnoevropskih ved. Ti študentje se lahko odločijo v naslednjih letih nadaljevati študij slovenščine v tečajih slovenščine za začetnike II in slovenščine za nadaljevalce. Vendar je takšnih malo; večinoma po enem ali dveh letih odnehajo. Tisti, ki nadaljujejo, pa se ponavadi začnejo zelo zanimati za Slovenijo. V zadnjih letih jih je nekaj sodelovalo na SSJLK, trije pa so že preživeli en semester na ljubljanski filozofski fakulteti kot del svojega obveznega izpopolnjevanja v tujini.

Zanimivo je tudi, da so bili do zdaj vsi študentje slovenščine v Nottinghamu po narodnosti Angleži, z izjemo ene študentke, ki je bila Italijanka. Nobeden od njih ni bil slovenskega porekla ali na kakršenkoli način povezan s Slovenijo. Glavni razlog, da se študentje na nottinghamski univerzi odločajo za študij slovenščine, je še vedno radovednost. Večinoma na začetku ne vedo ničesar o Sloveniji, kaj šele o slovenskem jeziku ali kulturi. Zato je zelo pomembno, da lahko v knjižnici najdejo knjige o slovenski kulturi, zgodovini in običajih ter druga dela zemljepisne in splošninformativne narave o Sloveniji.

Te knjige izbira in naroča lektor iz sredstev STU. Iz istih sredstev dobiva lektor tudi jezikoslovne priročnike, strokovne revije, učbenike, slovarje, avdio-vizualne pripomočke, literarnozgodovinska dela, izvirno slovensko leposlovje in angleške prevode slovenskega leposlovja. Zadnje je še zlasti pomembno, ker študentje po enem letu učenja slovenščine še ne morejo brati slovenskih knjig v izvirniku, zato je to edini način, da se seznanijo s slovenskimi avtorji in njihovimi deli.

Večina teh knjig, približno 220 naslovov, se hrani v priročni knjižnici v lektorjevi pisarni, nekaj pa so jih lektorji v prejšnjih letih podarili glavni nottinghamski univerzitetni knjižnici z namenom, da bi bile dostopne širšemu krogu ljudi. V nottinghamski univerzitetni knjižnici je med slavistično literaturo seveda najpopolneje zastopana rusistika, nekoliko slabše srbohrvatistika, najskromneje pa slovenistika. Vendar so tudi iz slovenistike na voljo temeljni priročniki, slovarji, slovnice, pravopis, učbeniki ter literarnozgodovinska in leposlovna dela, tako v

izvirniku kot v prevodih, vsega skupaj okrog 250 naslovov. Tam hranijo tudi reviji *Jezik in slovstvo* in *Slavistična revija* ter starejše letnike revij *Sodobnost* in *Le livre slovène*. Pohvalijo pa se lahko celo z mikrofilmi vseh slovníc slovenskega jezika od začetka do danes.

Knjige za univerzitetno knjižnico, v glavnem jezikoslovne priročnike, naroča predstojnik slavističnega oddelka Peter Herrity iz sredstev, ki jih nottinghamska univerza namenja oddelku, nekaj pa jih je tudi sam podaril knjižnici. P. Herrity, sicer strokovnjak za primerjalno slovansko jezikoslovje, je edini slavist na nottinghamski univerzi, ki se zanima za slovenistiko. Trenutno piše opisno slovnico slovenskega jezika za angleško govoreče.

Poleg tega imajo na filozofski fakulteti nottinghamske univerze tudi sodobno opremljen jezikovni laboratorij, kjer si lahko študentje ogledajo videokasete o Sloveniji ali poslušajo posnetke k nekaterim učbenikom za učenje slovenščine, ki so jih posneli različni lektorji, v glavnem Ljubica Črnivec in Božena Činkole.

Zaradi čedalje manjšega dotoka denarnih sredstev je celotni slavistični oddelek na nottinghamski univerzi v nevarnosti, da ga skrčijo, posebno lektorati. Pri tem je treba poudariti, da se predstojnik oddelka P. Herrity iz leta v leto bori za obstoj slovenskega lektorata, še več, v novih družbenih razmerah in politični situaciji vidi možnost, da se hkrati z večjim pomenom in vlogo slovenščine kot jezika nove države, ki bo v bližnji prihodnosti postala članica Evropske unije, izboljša tudi položaj slovenščine na Univerzi v Nottinghamu in da tudi slovenščina sčasoma dobi status samostojnega diplomskega predmeta. Na Univerzi v Nottinghamu so naklonjeni slovenskemu lektoratu, veliko jim je do tega, da se uspešno razvija, in prizadevajo si, da ga ne bi zgubili.

Na Filozofski fakulteti Univerze v Novem Sadu se je pouk slovenščine začel l. 1958 kot študijski predmet slovenski jezik in književnost in je bil obvezen za vse študente študijskih smeri južnoslovanski jeziki in jugoslovanska književnost in jugoslovanska književnost in južnoslovanski jeziki.¹ Kot je iz imena študijskega predmeta razvidno, so se študentje učili tako slovenski jezik kakor slovensko književnost, le da so študentje jezikoslovne usmeritve imeli več pouka jezika, študentje literarnozgodovinske usmeritve pa več književnosti. Predmet slovenski jezik in književnost so poslušali dva semestra v 3. letniku, 3 ure tedensko (2 uri predavanj in 1 uro vaj). Pozneje sta bili študijski smeri čedalje bolj specialistično naravnani. Študentje jezikoslovne smeri, ki se je sedaj imenovala srbohrvaški jezik in jugoslovanska književnost, so imeli slovenski jezik kot poseben predmet (3 ure na teden v 3. letniku), slovensko književnost pa so poslušali v okviru predmeta zgodovina jugoslovanskih književnosti. Študijski program literarnozgodovinske usmeritve (ta se je imenovala jugoslovanska književnost in srbohrvaški jezik) je vključeval le slovensko književnost (3 ure tedensko v 3. letniku), ne pa tudi jezikovni pouk.

Od l. 1993, ko so bili na Filozofski fakulteti sprejeti novi študijski programi, ki so v veljavi še danes, imata slovenski jezik in slovenska književnost status izbirnih premetov. Študijski program smeri srbski jezik in književnost (nekdanji srbohrvaški jezik in jugoslovanska književnost) med drugim predvideva obvezno učenje dveh

¹ Študijska smer južnoslovanski jeziki in jugoslovanska književnost je bila jezikoslovna. Njena matična katedra – katedra za južnoslovanske jezike – je bila l. 1976 združena z Inštitutom za lingvistiko v organizacijsko enoto, ki se je poimenovala Inštitut za južnoslovanske jezike. Od l. 1993, ko se je Filozofska fakulteta spet reorganizirala, je to Oddelek za srbski jezik in lingvistiko. Matična katedra študijske smeri jugoslovanska književnost in južnoslovanski jeziki, usmerjene na literarno zgodovino, je bila katedra za jugoslovansko književnost. Tudi ta se je pozneje preimenovala, najprej v Inštitut za jugoslovanske književnosti in občo književnost in potem v Oddelek za srbsko in primerjalno književnost.

tujih slovanskih jezikov. Prvi je ruščina, kot drugi slovanski jezik pa študentje lahko izberejo slovenščino, makedonščino, poljščino ali slovaščino. Drugi slovanski jezik poslušajo dva semestra v 1. letniku, 4 ure tedensko (2 uri predavanj in 2 uri vaj). Pri pouku slovenščine poleg sodobnega slovenskega knjižnega jezika na kratko spoznajo tudi slovenska narečja in zgodovino slovenskega jezika. Študentje naj bi slovenščino toliko obvladali, da lahko berejo slovensko strokovno in leposlovno literaturo. Odkar je slovenščina izbirni predmet, se število študentov, ki se zanjo odločajo, giblje med 10 in 20. Med slušatelji so bili poleg študentov srbskega jezika in književnosti tudi nekateri študentje z drugih filoloških oddelkov, ki so se slovenščino učili fakultativno. Študentje so večinoma srbske narodnosti, le nekaj je takih, ki imajo vsaj enega od staršev slovenskega porekla.

Slovenska književnost je zdaj izbirni predmet na smeri srbska književnost in jezik (prej jugoslovanska književnost in srbohrvaški jezik). Poleg slovenske književnosti imajo študentje na izbiro tudi makedonsko. Za slovensko književnost se odloča približno polovica študentov. Poslušajo jo dva semestra v 3. letniku, 2 uri tedensko.

Študentje in vsi tisti, ki se zanimajo za slovenistiko, imajo na razpolago dokaj obsežen fond slovenske (predvsem jezikoslovne) literature, ki se hrani v knjižnici Oddelka za srbski jezik in lingvistiko. Fond se je sistematično širil zlasti v zadnjih letih, kar je v največji meri zasluga STU, ki prispeva finančna sredstva za nakup knjig. Literaturo v glavnem izbira lektor.

Prvi predavatelj slovenščine na Univerzi v Novem Sadu je bil Rudolf Kolarič. V Novi Sad je l. 1958 prišel iz Ljubljane, kjer je bil do tedaj v službi pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti. Na Filozofski fakulteti v Novem Sadu je poleg slovenskega jezika (in slovenske književnosti) predaval tudi primerjalno slovnico slovanskih jezikov. L. 1968 je prof. Kolarič odšel v pokoj. Zamenjal ga je Jože Pogačnik, do tedaj docent na zagrebški univerzi. Tudi prof. Pogačnik je v Novem Sadu predaval tako slovenski jezik kakor književnost. Potem ko je l. 1981 odšel na Pedagoško fakulteto v Osijeku, novosadska univerza nekaj časa ni imela lastnega predavatelja slovenščine. V tem obdobju je študente nekaj let poučevala Katjuša Zakrajšek, ki je bila takrat predavateljica slovenskega jezika na Univerzi v Beogradu. V štud. l. 1987/88 je v Novi Sad iz Ljubljane prišel prof. Jože Toporišič in študentom v enem tednu celodnevnega pouka podal učno snov v strnjeni obliki. Na enak način so se novosadski študentje učili slovenščino naslednje leto pri Velemiru Gjurinu. Od l. 1989 na Univerzi v Novem Sadu slovenščino poučuje Željko Marković, ki poleg tega vodi tudi vaje iz primerjalne slovnice slovanskih jezikov. Slovensko književnost je za Jožetom Pogačnikom do l. 1991 predavala prof. Marija Mitrović, zdaj pa jo predava doc. Bojana Stojanović Pantović.

Predhodnica današnjega Inalca (Institut National des Langues et Civilisations Orientales; Državni inštitut za vzhodne jezike in civilizacije) je bila ustanovljena že v 17. stoletju (l. 1669), za časa Ludvika XIV. Imenovala se je Ecole des jeunes de Langues (Šola mladih jezikov). Po revoluciji je bila ustanovljena Ecole spéciale des Langues orientales (Posebna šola za vzhodne jezike), kjer so poučevali tiste vzhodne jezike, ki naj bi bili koristni za politične in trgovske stike. Na začetku so bile to turščina, arabščina in perzijsčina.

Za nas je zanimivo, da si je s prvim rektorjem te šole, Silvestrom de Sacyjem, dopisoval Jernej Kopitar. Ko se je l. 1914 mudil v Parizu, je šolo obiskal in spoznal profesorje ter knjižničarje.

Sredi 19. stoletja so šolo reorganizirali in odtlej se poleg jezikov poučuje tudi politična in ekonomska geografija držav, kjer se govorijo vzhodni jeziki. L. 1875 se je šola preselila v današnje prostore na Rue de Lille št. 2. Do l. 1914 je imela poseben status, saj za vpis ni bila potrebna matura, zato so profesorji sami presojali sposobnost kandidatov. Potem pa so jo priključili ministrstvu za zunanje zadeve, pod katero je spadala do l. 1968. L. 1971 se je preimenovala v Inalco in se priključila Univerzi Pariz III.

L. 1985 je Inalco postal samostojna visokošolska ustanova, ki podeljuje posebne diplome predvsem na prvi, a tudi na drugi stopnji študija ter državne diplome na drugi in tretji stopnji.

¹ Pri pripravi članka je sodelovala prof. Antonia Bernard.

Status slovenščine na Inalcu

Med 84 jezikov, ki se poučujejo na Inalcu, spada od l. 1969 tudi slovenščina. Inalco je edina ustanova v Franciji, ki ponuja visokošolski študij slovenščine in izobražuje študente za raziskovanje in druge dejavnosti na področju slovenskega jezika. Lektorat je bil ustanovljen l. 1973. Poteka v okviru samostojnega diplomskega predmeta na oddelku za srednjo in vzhodno Evropo, ki deluje v univerzitetnem centru v Clichyju.

Glede na število ur in izbrane predmete lahko dobijo študentje na Inalcu razne diplome. Na prvi stopnji študija (prvi dve leti) so to:

- CLC – Certificat de Langue et Civilisation (spričevalo o poznavanju jezika in civilizacije): 8 enot jezika, 2 enoti civilizacije;
- DULCO – Diplôme Unilingue de Langue et Civilisation Orientales (diploma iz jezika in civilizacije): 10 enot jezika, 4 enote civilizacije in 6 izbirnih enot; to diplomo dobijo študentje praviloma po dveh letih študija, možne pa so tudi izjeme, in sicer pri študentih, ki jezik že dobro obvladajo – ti dobijo DULCO že po enem letu.

Na drugi stopnji študija (tretje in četrto leto) študentje slovenščine ne morejo dobiti državne diplome (kot jo lahko študentje 27 drugih jezikov), dobijo lahko samo posebne Inalcove diplome:

- DS – Diplôme supérieur (višja diploma): 5 enot jezika, 2 enoti civilizacije, 3 izbirne enote;
- višja diploma, smer francoščina kot tuji jezik: 5 enot jezika, 2 enoti civilizacije, 3 enote francoščine kot tujega jezika;
- DREA – Diplôme de Recherche et d'études appliquées: diplomsko delo, ki šteje za 8 enot, in 2 enoti jezika. Na DREA se lahko vpišejo tisti, ki že imajo višjo diplomu.

Jezikovni predmeti v 1. letniku so: slovnica (glasoslovje, oblikoslovje), besedila I, ustno in pisno izražanje ter prevajanje v obe smeri, v 2. letniku pa: slovnica (skladnja), besedila II, ustno in pisno izražanje, samostojno delo (študentje na seminarju predstavljajo svoje referate) in diahrono jezikoslovje. Na drugi stopnji so v 3. letniku naslednji jezikovni predmeti: besedila iz slovenske literature, strokovno prevajanje, literarno prevajanje, sodobna slovenska književnost in primerjalna slovnica, v 4. letniku pa poleg diplomskega dela še literarno prevajanje II in primerjalna slovnica II. "Civilizacijski" predmeti so vezani na slovenski prostor (uvod v slovensko književnost, zgodovina slovenske književnosti, slovenska zgodovina), bivši jugoslovanski prostor (zemljepis jugoslovanskega prostora, zgodovina Jugoslavije, jugoslovanske civilizacije), Balkan in srednjo Evropo.

Študentje, ki končajo DREA, lahko nadaljujejo študij tudi na tretji stopnji (DEA – magisterij in doktorat ali DESS – specializacija).

Obstaja pa tudi poseben tečaj *Concours d'orient*, ki ga organizira ministrstvo za zunanje zadeve in odpira pot v diplomacijo; na tem tečaju slovenščine zaenkrat še ni na seznamu poučevanih jezikov.

Struktura študentov

V zadnjih letih se število študentov na vseh stopnjah giblje od 15 do 20. Vsi niso redni študentje, nekateri hodijo le na predavanja, izpitov pa ne opravljajo, nekateri pa so slovenščino izbrali kot izbirno enoto. Letno diplomirajo do 3 študentje. Zanimivo je, da se za študij slovenščine ne odločajo samo študentje slovenskega porekla, čeprav so ti še vedno v večini.

V letošnjem 1. letniku je 8 študentov (4 redni), od katerih sta le 2 po rodu Slovenca. Ostali so se za slovenščino odločili iz poklicnih razlogov ali radovednosti. V 2. letniku je 7 študentov (4 redni), od tega 2 slovenskega rodu. Na drugi stopnji je 5 študentov, večinoma slovenskega rodu, razen študentke, ki dela DREA. Število študentov na drugi stopnji je pomembno, saj se študentje na tej stopnji začnejo ukvarjati s prevajanjem in raziskovanjem. Na tretji stopnji letos ni študentov.

Učitelji in lektorji slovenščine

Na Inalcu so doslej predavali učitelji:

- Jean Durant Monti (1968–1990), asistent; prevedel je *Visoško kroniko*, *Balado o trobenti in oblaku* in *Pomladni dan*;
- Claude Vincenot (1973–1992), sprva višji predavatelj in nato profesor; prevedel je *Alamuta* in napisal *Essai de grammaire slovène*;
- Vladimir Pogačnik (1993–1996), profesor iz Slovenije; prevedel je Prešernov *Sonetni venec* in Župančičevo poezijo.

Lektorji so bili Jože Faganel (1973–1975), Marjeta Novak (1975–1980), Rosana Čop (1980–1985), Anton Perčič (1985–1986), Cvetka Lampreht (1986–1991) in Vera Pejovič (1993–1996).

Od l. 1996 je profesorica Antonia Bernard, lektorica pa Danuša Škapin. Prof. A. Bernard je v francoščini napisala dve knjigi o Sloveniji: *Petite histoire de la Slovénie (Kratka zgodovina Slovenije)*, ki jo je l. 1996 izdal Institut d'études slaves, in l. 1996 z G. Castellanom knjižico *La Slovénie*, ki je izšla v prestižni zbirki *Que-sais-je* založbe PUF. Poleg tega pripravlja slovensko slovnico za francosko govoreče študente. Lektorica se je vpisala na podiplomski študij didaktike jezikov in kultur na Univerzi Pariz III in pripravlja magistrsko delo s področja poučevanja tujih jezikov.

Knjižnica Inalca

Inalcova knjižnica spada v mrežo univerzitetnih knjižnic, tako da so njene knjige dosegljive po celi Franciji. Odprli so jo l. 1795, danes pa ima 550 000 knjig in 9600

naslovov periodike. Med naslovi je veliko število redkih starejših del, od 14. do 19. stoletja, med njimi tudi Kopitarjeva slovnica in Prešernov *Krst pri Savici* v prvi izdaji.

Slovenski fond obsega 750 enot. Manjkajo predvsem dela slovenskih klasikov, saj je iz zbirke *Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev* v knjižnici samo 21 knjig. Sodobna literatura je zastopana razmeroma dobro. Knjige kupuje knjižnica sama (npr. *Enciklopedijo Slovenije*), nekatere pa prihajajo neposredno iz Slovenije ali pa jih prinašajo lektorji in profesorji. Včasih je knjižnica dobivala tudi *Slavistično revijo* ter *Jezik in slovstvo*, zdaj pa ti dve reviji kljub večkratnemu posredovanju ne prihajata več. V posebni knjižnici je na voljo 11 videokaset s slovenskimi filmi in dokumentarnimi oddajami in tudi nekaj avdiokaset s slovensko ljudsko glasbo.

Sicer pa je v Parizu slovenska literatura in sploh kultura težje dosegljiva. Slovenskega radia, ki se sicer v preostali Franciji lahko sliši, v Parizu ne morejo poslušati. S satelitsko televizijo je bilo v začetku precej težav, zdaj pa nekateri študentje že lahko gledajo program slovenske nacionalne televizije. Prevodi slovenske literature v francoščino so maloštevilni (10 romanov, 10 izborov poezije, 3 izbori kratke proze), nekaj časa se ni dalo kupiti slovarjev in učbenikov slovenščine. Zato so toliko bolj dragocena srečanja s slovenskimi ustvarjalci, ki prihajajo v Pariz, in tudi z ostalimi Slovenci, ki tam živijo.

Jasna Honzak Jahić Slovenščina na univerzi v Pragi

I Lektorat slovenskega jezika je bil na Filozofski fakulteti Karlove univerze v Pragi ustanovljen l. 1914 in je najstarejši med lektorati slovenščine na tujih univerzah. Ustanovljen je bil na pobudo Slovenca Jožefa Skrbinška, ta je postal tudi njegov prvi lektor.

Jožef Skrbinšek (15. 3. 1878 – Sele pri Ptujju, 16. 7. 1938 – Zbraslav pri Pragi) se je že kot gimnazijec v Celju zanimal za češki jezik in književnost. Znanje je poglobil, ko je kot študent klasičnega jezikoslovja na Dunaju postal domači učitelj v Češki Hluboši. Po končanem študiju je na čeških srednjih šolah poučeval latinščino in (po opravljenem dopolnilnem izpitu) tudi češčino. Po ustanovitvi lektorata slovenskega jezika na praški univerzi je bil več kot dvajset let (do l. 1935) njegov lektor. Dve leti pred začetkom lektorata (l. 1912) je objavil svoj učbenik slovenščine kot tujega jezika *Praktická učebnice jazyka slovinského se slovníčkem*.¹ Skrbinškova knjižno izdana priprava učnega gradiva, namenjenega poučevanju tujcev, je zelo zgođen, vendar ne osamljen pojav; navezuje se na preteklo pedagoško in učbeniško delo na Češkem: František Vymazal in Jan Lego sta na tečajih, prvi v Brnu in drugi v Pragi, poučevala slovenščino in napisala vsak svojo slovensko slovnico.²

Poleg učbenika slovenščine je J. Skrbinšek sestavil še učbenike in izbore besedil iz hrvaškega oz. srbskega in češkega jezika.³

Skrbinškovo organizacijsko in kulturološko delo je bilo usmerjeno zlasti v delo za praške študente iz takratne Jugoslavije, ki jih je bilo po prvi svetovni vojni precej

¹ Prim. oceno Skrbinškovega učbenika: Jasna Honzak Jahić, *Pratická učebnice jazyka slovinského se slovníčkem*, *JiS* 1995/96, št. 7–8, 386–390.

² František Vymazal, *Slowenische Grammatik* (Brno 1884). Jan Lego, *Mluvnice jazyka slovinského* (Praga 1888, 1893).

³ *Stručná mluvnice jazyka srbochorvatského* (Praga 1924), *Srbochorvatská cvičebnice a čítanka* (Praga 1924), *Česká čítanka pro cizince* (Praga 1932), *Einführung in die tschechische Sprache* (Praga 1937).

(ok. 2000). Bil je urednik časopisa Jugoslavija, odbornik Češkoslovaško-jugoslovanske lige in Podpornega društva za slovenske študente, bil pa je tudi prvi lektor češčine za tujce na Karlovi univerzi v Pragi. Kot prevajalec je češkim bralcem predstavil Gregorčiča, Ketteja, Meška, Murnika in Jurčiča. S svojim pedagoškim, učbeniškim, kulturnoorganizacijskim in prevajalskim delom se je navezal na izročilo, na prerodno delovanje Čeha Jana Lega (1833–1906).⁴

2 Z nastopom Otona Berkopca l. 1935, se je na praški slovenistiki začelo "berkopčevsko" obdobje. Trajalo je do l. 1952. O. Berkopec (6. 12. 1906 – Vinica, 16. 9. 1988 – Ljubljana) je s svojim vsestranskim delom najvidnejši posrednik med slovensko in češko kulturo in literaturo. Poleg lektorskega dela je v Pragi opravljal številne dolžnosti: kot bibliotekar v Slovanski knjižnici (1929–1946) je poskrbel, da je praška Slovanska knjižnica ena najbogatejših zunaj Slovenije, bil je tudi kulturni ataše (1946/47), ob koncu lektorskega dela pa je bil med letoma 1958 in 1971 znanstveni sodelavec Slovanskega inštituta češkoslovaške akademije, ki ga je, kot je znano, ustanovil slovenski slavist v Pragi, Matija Murko. Na področju prevajanja je bil O. Berkopec dvojno posredovalen, prevajal je v češčino (Cankarja, Bevka, Pečjaka ...) in v slovenščino (Olbrachta, Čapka, Majerovo, Lado ...). Najvidnejše mesto zavzemata antologiji *Hvezdy nad Triglavem* (1940) in *Nové hvězdy nad Triglavem* (1983), ker tematsko zajemata predvojno in povojno slovensko poezijo in ker so med prevajalci dobri češki pesniki F. Halas, J. Hora in C. Závada. Preučeval je češko-slovenske kulturne stike (bibliografija *Česká a slovinská literatura, divadlo, jazykozpyt a národopis v Jugoslávii*, Praga 1940). Z bibliografskim delom se je navezal na predhodnega proučevalca Vaclava Buriana, ki je pisal zlasti o zvezah med češko in slovensko reformacijo in prerodom ter bil spodbuden za kasnejši bibliografiji Borisa Urbančiča (*Slovensko-češki kulturni stiki*) in Jaroslava Pánka (*Sedem slovenskih let*, 1990–1996). Češko javnost je sistematično seznanjal s slovenskimi avtorji; v člankih je zajet čas od Prešerna do moderne. Danes ima odličnega naslednika, prevajalca Františka Benharta. Kot učitelj slovenščine je O. Berkopec vzgojil tiste češke sloveniste, ki so še danes nepogrešljivi posredovalci med slovensko in češko kulturo in literaturo: poleg Františka Benharta zlasti še zgodovinar Jaroslav Pánek in bohemistka Helena Poláková.

⁴ Jan Lego je bil v času bivanja na Slovenskem (1857–1862) pobudnik in soorganizator družabnega življenja (Ljubljana: začetki Slovenskega planinskega društva, Trst: Slovensko pevsko društvo, slovenska čitalnica), po preselitvi na češko pa v Pragi (Češko-slovensko društvo, češka podružnica Slovenskega planinskega društva, avtorstvo vodnika *Průvodce po Slovinsku* (1887), poverjeništvu Slovenske matice). Na Slovenskem in Hrvaškem je poučeval češčino, v Pragi pa slovenščino, čemur je bila namenjena tudi njegova slovnica. J. Lego ni veliko prevajal, F. Cegnarju je pomagal prevesti *Babico* Božene Němcove. O novostih/zanimivostih s Češkega je redno obveščal bralce časopisov (*Novice, LZ, Slovan, Popotnik, Učiteljski tovariš*) in sestavljal slovenska gesla za Riegrovo in Ottovo enciklopedijo. Zaradi vnetega povezovalnega dela so J. Lega v Pragi imenovali "slovenski konzul", v Ljubljani pa "apostol slovensko-češke vzajemnosti". Prim. *Slovenski biografski leksikon*, I. knjiga, 631–632; Anton Aškerc, *LZ* 1903, 616; *LZ* 1906, 638; Boris Urbančič (1993), *Slovensko-češki kulturni stiki, Mladika*, 23–24; Jasna Honzak Jahić, Češko-slovensko povezovalno delo kot predano (vz)trajanje, *Delo, Književni listi* (21. 11. 1996).

3 Slovenski lektorat v Pragi je bil spet obnovljen l. 1965 in njegovo delovanje od takrat ni bilo prekinjeno. Lektorji slovenisti so bili Marko Dvoržak, Albinca Lipovec, Vlado Nartnik, Alenka Jensterle Doležal (dvakrat), Nives Vidrih (dvakrat) in Jasna Honzak Jahić. Lektorji delujejo zlasti na kulturološko-povezovalnem in prevajalskem (zlasti A. Lipovec, N. Vidrih, A. Jensterle Doležal, J. Honzak Jahić), učbeniškem (A. Lipovec, *Učebnice slovinštiny*, Praga 1976; J. Honzak Jahić, *Slovenščina ni težka*, Praga 1996) in jezikoslovnem področju (zlasti V. Nartnik).

Od štud. l. 1994/95 je lektorica Jasna Honzak Jahić.

4 Status lektorata: Od l. 1914 do štud. l. 1991/92 je bil slovenski jezik izbirni dvosemestrski predmet, uvrščen v študijski program slavistike. Od štud. l. 1992/93 je slovenščina samostojen diplomski predmet v okviru dvopredmetnega študija. Drugi predmet je gibljev: eno študijsko leto slavistika, potem hrvaščina, zgodovina, bolgarščina, letos prvič tudi bohemistika.

5 Število ur slovenskega jezika: Do spremembe statusa slovenskega lektorata v štud. l. 1992/93 je imel lektorat na razpolago 2 uri tedensko (v zimskem in poletnem semestru), od takrat naprej pa je v 1. in 2. letniku po 6 ur tedensko (v zimskem in poletnem semestru), v 3. letniku 6 ur tedensko (v zimskem semestru) oz. 4 ure (v poletnem semestru) ter v 4. letniku 4 ure tedensko (v zimskem in poletnem semestru).

6 Število študentov se povečuje:

- v štud. l. 1994/95: 7 študentov (2. letnik),
- 1995/96: 12 študentov (5 v 1. in 7 v 3. letniku),
- 1996/97: 16 študentov (5 v 1., 5 v 2. in 6 v 4. letniku),
- 1997/98: 16 študentov (5 v 2., 5 v 3. in 6 v 5. letniku).

Študentje so po narodnosti večinoma Čehi, trije so Poljaki, ena pa je Avstrijka.

7 Knjižnica na Filozofski fakulteti Karlove univerze v Pragi je dobro založena s slovensko strokovno in leposlovno literaturo, pot do knjig omogoča medknjižnična izmenjava in tudi sodelovanje s STU (finančna pomoč za nakup).

Praški študentje slovenistike imajo poleg knjižnice na Filozofski fakulteti na razpolago še priročno knjižnico (s strokovno literaturo in časopisi v slovenščini), za katero skrbi lektor.

8 Slovenistika v Pragi sodeluje s slovenskimi institucijami:

- s STU na ljubljanski filozofski fakulteti, ki je strokovna, finančna in informacijska vez z domovino;
- v okviru medfakultetnega sodelovanja ljubljanske in praške filozofske fakultete se uresničujejo profesorska gostovanja: prof. dr. Ada Vidovič Muha (poletni

semester 1995/96, zimski semester 1996/97), prof. dr. Miran Hladnik (zimski semester 1997/98), prof. dr. Mirko Kvapil (poletni semester 1996/97, zimski semester 1997/98);

- praški študentje slovenistike prihajajo na vsakoletni SSJLK in Poletno šolo slovenskega jezika ter kot štipendisti na enosemestrski študij na ljubljansko filozofsko fakulteto (od l. 1993/94 je v Ljubljani študiralo 5 študentov: Jana Špirudová, Eva Miklavčičová, David Blažek, Martin Jonak in Katerina Kocavová);
- slovenski lektorat je povezan tudi s slovenskim veleposlaništvom v Pragi (vsakoletni sprejem za slovenske študente in profesorje na veleposlaništvu, okrogle mize na filozofski fakulteti z veleposlanikom g. Zvonetom Draganom);
- študentje slovenistike (D. Blažek, J. Špirudová, E. Miklavčičová) nastopajo kot prevajalci v trgovskih predstavništvih slovenskih podjetij Iskra, Lek, Gorenje, Metalka in Kompas.

V prihodnje se bo treba potruditi, da bo slovenistika v Pragi vzgojila in usposobila sloveniste za trenutno najpomembnejšo nalogo, in sicer, da bi obvladali zgodovinski, civilizacijski in kulturni razvoj obeh držav in oba jezika. Le tako bomo prišli do ljudi, kot so simultani prevajalci, strokovni prevajalci, tolmači, turistični vodiči, korespondenti, učitelji slovenščine na različnih jezikovnih tečajih ipd., skratka do ljudi, ki jih nimamo, in to kljub temu, da je v Pragi tradicija učenja slovenščine, tudi univerzitetnega učenja, že zelo dolga, sicer samo v okviru dvosemestralnega fakultativnega predmeta. Na tej podlagi se bodo nato lahko gradile različne (tudi strokovno zahtevnejše) oblike meddržavnega sodelovanja in povezovanja.

Iz zgodovine

Z ustanovitvijo univerze v Regensburgu in z začetkom predavanj v zimskem semestru štud. l. 1967/68, najprej na pravni, ekonomski in filozofski fakulteti, se je izpolnila želja, ki jo zasledujemo tja v l. 1487, ko je bavarski vojvoda Albreht IV. skupaj z regensburškim mestnim svetom poslal peticijo papežu, ki je prošnji sicer ugodil, vendar ni dal na voljo samostana, kamor naj bi se univerza po zamislih načrtovalcev vselila. Načrti za univerzo v Regensburgu so postali aktualni spet v času tridesetletne vojne. Ko so l. 1633 mesto osvojili Švedci, naj bi v njem ustanovili protestantsko univerzo, potem pa je mesto zavzela cesarjeva vojska, in načrti so spet propadli. Ob premestitvi univerze v Landshutu sta bili za novo lokacijo izbrani dve mesti: Regensburg, ki je l. 1810 postal del Kraljevine Bavarske, in München, za katerega se je Ludvik I. slednjič odločil.

Slovenščina na regensburški univerzi

Že takoj ob ustanovitvi l. 1967 je začela delovati tudi slavistika. Razdeljena je bila – tako kot še danes – na dve stolici (za jezik in literaturo), ki sta ju zasedla l. 1967 privatni docent dr. Karl-Heinz Pollok iz Göttingena in l. 1968 privatni docent dr. Erwin Wedel z Münchenske univerze; združeni sta bili v Inštitut za slavistiko, ki je pod okriljem Filozofske fakultete IV – jezikoslovje in literarne vede. Obe stolici sta imeli asistenta, znanstvenega delavca in tajnico. Ob tem je imel inštitut pet lektoratov, in sicer za ruščino, poljščino, češčino, srbohrvaščino in bolgarščino. Bolgarski lektorat, ki so ga vodili lektorji iz Sofije, se je v zimskem semestru štud. l. 1975/76 spremenil v ruski lektorat. Druge slovanske jezike, ki niso bili pokriti z lektorati, so v omejenem obsegu poučevali sodelavci inštituta: bolgarščino, slovaščino, ukrajinsščino. Mednje je takrat spadala tudi slovenščina. Poučevanje je prvi prevzel mag. Peter-Axel Krase v zimskem semestru 1978/79, v zimskem semestru 1979/80 pa ga je nadomestil dr. Klaus Koszinowski, ki je poučeval do poletnega semestra 1984. V zimskem semestru 1984/85 so bile vaje iz slovenščine

delo Reinharda Iblerja, sedanjega profesorja na univerzi v Magdeburgu. V poletnem semestru l. 1985 je lektorsko delo v Regensburgu prevzel Slavo Šerc, in sicer 2 uri tedensko. Tečaj slovenščine traja praviloma dva semestra, potem sledi izpit – prevod srednje težkega slovenskega besedila v nemščino. Slovenski jezik je v Regensburgu izbirni predmet: kot tretji jezik. Zanj se prijavlja v zimskem semestru približno 5 študentov (vseh študirajočih na slavistiki v Regensburgu je približno 70), med njimi so včasih tudi študentje z drugih študijskih smeri, ki se za slovenščino odločajo iz osebnih razlogov.

Slovenščina je (bila) v Regensburgu prisotna ne le s tečaji slovenščine, temveč tudi s predavanji gostujočih profesorjev, ki so številna predvsem zaradi partnerstva med ljubljansko in regensburško univerzo. Tako je bil v poletnem semestru 1973 gostujoči profesor v Regensburgu Jože Toporišič, v poletnem semestru 1979 pa je predaval Franc Jakopin. S posameznimi predavanji so v Regensburgu nastopili še Boris Paternu, Matjaž Kmecl, Miran Hladnik, Vasja Predan itd.

Univerzitetna knjižnica v Regensburgu je z integriranim bibliotečnim sistemom razdeljena na centralno knjižnico in oddelčne knjižnice strokovnih razdelkov fakultet, pri čemer imajo vsi oddelki univerzitetne knjižnice enotne signature. Slavistična in slovenistična literatura je zbrana v čitalnici Sprache und Literatur (Philosophicum I) skupaj z literaturo drugih filoloških ved. V prvih desetih letih svojega delovanja je dobila slavistika približno 100.000 nemških mark na leto, zato je knjižnica hitro narasla in l. 1979 je bilo v njej 45 000 knjig in 142 enot periodike. Po tem letu se je vsota občutno omejila (in se še zmeraj zmanjšuje), zato je v zadnjem času potrebno selektivno naročanje. S slovenskimi knjigami je knjižnica razmeroma dobro založena, dopolnjevati bi jo bilo treba le z novejšimi izdajami jezikoslovnih in literarnozgodovinskih knjig ter z deli sodobne slovenske književnosti.

Rada Lečič
Srečko Renko
Slovenščina na univerzi v Rimu

Lektorat slovenskega jezika na Inštitutu za slovanske jezike Univerze La Sapienza v Rimu je začel delovati v štud. l. 1965/66, ko je bilo mesto lektorja po razpisu Oddelka za slovanske jezike in književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani dodeljeno prof. Srečku Renku.¹ Sprva je bil asistent volonter, štipendist italijanske vlade, l. 1971 pa je na predlog direktorja Inštituta za slovansko filologijo dobil naziv "veniam legendi" (t. i. poverjeni profesor) za predmet slovenski jezik in slovenska književnost. S tem je priboril svojemu predmetu uglednejše mesto, saj so študentje dobili možnost, da kot glavni predmet za diplomu iz tujih jezikov in književnosti lahko izberejo tudi slovenščino (študij slovenskega jezika in književnosti se je podaljšal na štiri leta).²

Zaradi povečanega obsega dela je v štud. l. 1978/79 lektorsko mesto na stolici v Rimu prevzela Lidija Beloglavec, profesorsko mesto pa je ostalo nespremenjeno. Tako je lektorat slovenščine na Univerzi La Sapienza postal prava katedra (Cattedra di lingua e letteratura slovena) s svojimi študenti (v naslednjem študijskem letu je eden od njih kot prvi zagovarjal diplomsko nalogo iz slovenskega jezika), s preselitvijo Inštituta na novo lokacijo v štud. l. 1980/81 pa je slovenski jezik dobil tudi svoj kabinet.

Po reorganizaciji Inštituta je bila v štud. l. 1985/86 slovenščina umeščena v okvir katedre za slovansko filologijo, s tem pa se je spremenilo tudi ime lektorja za

¹ Samostojni univerzitetni študij slovenščine na italijanskih univerzah pred l. 1971 oz. 1974 uradno ni bil potrjen. Na neapeljski univerzi (Inštitut za orientalistiko) je v letih 1914 in 1915 slovenščino in srbohrvaščino v enoletnih tečajih poučeval B. Guyon, na rimski univerzi pa sta v času druge svetovne vojne neuradno nekajkrat gostovala dr. Janko Jež in dr. Bratko Kreft.

² Z razvojem te stolice je bil v teh letih povezan tudi lektorat slovenskega jezika na Inštitutu za orientalistiko na neapeljski univerzi, saj je tam S. Renko l. 1972 prevzel vodenje vaj iz slovenskega jezika in imel občasna predavanja iz slovenske književnosti.

slovenski jezik – postal je asistent za slovansko filologijo. Ker pa je bilo profesorsko mesto še vedno le "poverjeno", torej ne redno ali izredno, so študentje lahko vpisovali le predmet slovanska filologija in v njegovem okviru opravljali izpite iz slovenščine. V štud. l. 1986/87 je slovenščino za eno leto prevzel prof. Lionello Constatini, s čimer je slovenščini spet pridobil samostojno katedro, prišla pa je tudi nova lektorica iz Ljubljane Dragica Novak. Že v naslednjem letu je slovenščina spet spadala v okvir katedre za slovansko filologijo. Zaradi pravnih zapletov v teh dveh študijskih letih S. Renko ni predaval, v štud. l. 1989/90 pa je slovenščina spet postala samostojen diplomski predmet s štirimi letniki študija. V štud. l. 1993/94 je mesto lektorice prevzela mag. Rada Lečič. V štud. l. 1995/96 je vodenje katedre za slovenski jezik začasno prevzel prof. dr. Predrag Matvejević, predstojnik stolice za srbohrvaški jezik in književnost, ki je zamenjal S. Renka zaradi njegovega odhoda v pokoj.³ V štud. l. 1996/97 je na povabilo prof. Matvejevića na Inštitutu predavala prof. dr. Katja Šturm Schnabl z Dunaja.

Lektor poučuje 12 ur tedensko, od tega 4 ure v 1. letniku, po 3 ure v 2. in 3. ter 2 uri v 4. letniku. Profesor ima obvezne 3 ure predavanj in 2 uri seminarja na teden.

Iz arhivskih poročil je razvidno, da je število študentov z leti postopoma naraščalo: na začetku delovanja slovenskega lektorata so bili vpisani 4 študentje, v štud. l. 1997/98 pa 14.

Slovenščino študirajo predvsem študentje iz mešanih zakonov (od 1965 do 1996 je bilo med slušatelji različnih narodnosti 8–11 Slovencev), v zadnjih letih je vedno več Italijanov. Nekaj študentov študira srbski ali hrvaški jezik, kot drugi jezik pa so izbrali slovenščino, ki jo je možno študirati kot izbirni predmet v okviru drugih študijskih predmetov (torej ne le kot samostojni štiriletni študij).

Študentje so na splošno dobro seznanjeni s Slovenijo in njeno kulturo. L. 1997 je eden od študentov, ki je istega leta diplomiral, v italijanščino prevedel dve knjigi, in sicer *Ptičke brez gnezda* Frana Milčinskega in *Severni sij* Draga Jančarja.

³ S. Renko se je na rimski univerzi poleg pedagoškega dela ukvarjal tudi s pravno ureditvijo statusa lektorja slovenskega jezika in književnosti v Italiji (ta je nato obveljala kot model za financiranje lektorjev jezikov in književnosti narodov iz tedanje SFRJ v Italiji), s prevajanjem slovenske leposlovne in strokovne oz. znanstvene literature v italijanščino in obratno, s pisanjem prispevkov za različna italijanska leksikografska dela, ki zadevajo tudi slovenščino in slovenstvo, s prevajanjem (pisnim in ustnim) v političnih stikih obeh držav, s sodelovanjem pri italijanskih slovarskih (in drugih) izdajah, s sodelovanjem v italijanskem lingvističnem društvu, s sodelovanjem v državni italijanski komisiji za nostrifikacije visokošolskih in drugih znanstvenih izkazov, s pripravo strokovnega simpozija o književnosti slovenskih manjšin v Avstriji, Italiji in na Madžarskem, s sodelovanjem z javnimi mediji v Italiji (RAI) in v Sloveniji (*Prosvetni delavec*), z udeležbo na mednarodnih slavističnih srečanjih v domovini in tujini ter z delom s slovenskimi študenti, kolegi, profesorji, založniki, novinarji itd. – O tem gl. več v članku S. Renka, Slovenski jezik in književnost na največji evropski univerzi, *Delo, Književni listi* (16. in 22. 8 1996).

S. Renko je ustanovil tudi knjižnico slovenistične literature in ves čas izpopolnjeval njen fond, sprva s svojimi in univerzitetnimi (rimskimi) sredstvi, pozneje pa tudi iz skromnih sredstev Republike Slovenije. V zadnjih letih dobiva lektor za slovenščino največ pomoči od STU, ki na Inštitut redno pošilja vse potrebno učno gradivo in prispeva finančno pomoč za nakup najnovejših slovenskih knjig. Teh je v knjižnici Inštituta trenutno več kot 4000. Slovenija nudi tudi štipendije za izpopolnjevanje jezika na vsakoletnem SSJLK v Ljubljani.

Lidija Arizankovska Slovenščina na univerzi v Skopju

Lektorat slovenskega jezika na Filološki fakulteti Univerze sv. Cirila in Metoda v Skopju je bil ustanovljen l. 1959 in je deloval do l. 1976. Čeprav je imela slovenščina status izbirnega predmeta, je bilo zanjo veliko zanimanja (lektorat je obiskovalo do 150 študentov, saj število ni bilo omejeno). L. 1977 se je položaj slovenskega jezika spremenil; postal je obvezni predmet (najprej v 1., zdaj pa v 2. letniku študija) na katedri za makedonski jezik in južnoslovanske jezike za tiste študente, ki študirajo makedonski jezik kot glavni predmet (to pomeni samo makedonščino ali makedonščino v kombinaciji z makedonsko književnostjo in južnoslovanskimi književnostmi ali makedonščino s srbohrvaščino ali makedonščino v kombinaciji s katerimkoli drugim jezikom). Slovenščina je obvezna tudi za tiste, ki študirajo makedonsko književnost in južnoslovanske književnosti (do l. 1992 se je ta smer imenovala zgodovina književnosti narodov SFRJ) kot glavni predmet (to pomeni makedonska književnost v kombinaciji z makedonščino ali srbohrvaščino).

Študentje poslušajo predavanja 2 semestra po 4 ure na teden (2 uri predavanj in 2 uri vaj) in na koncu opravijo ustni izpit.

Od l. 1990 je organiziran študij slovenščine kot tujega jezika za tiste študente, katerih materni jezik ni slovenščina. Študij traja 4 semestre in se na koncu 2. in 4. semestra zaključí s pisnim in ustnim izpitom.

Študentov je danes manj kot nekoč; obstajata dve skupini s po 50–60 študentov.

Slovenščino je do upokojitve l. 1990 poučevala viš. pred. mag. Bistrica Mirkulovska, od aprila 1990 pa je na katedri za makedonski jezik in južnoslovanske jezike asistentka za slovenski jezik Lidija Arizankovska (sprva kot "nižja" asistentka, od l. 1996 pa kot asistentka magistra). Ta se je v štud. l. 1991/92 s finančno pomočjo KPSNU na Filozofski fakulteti v Ljubljani izpopolnjevala v slovenskem jeziku

(mentor je bil prof. dr. Jože Toporišič). Poleg mag. L. Arizankovske na skopski univerzi honorarno še vedno predava mag. B. Mirkulovska.

Za že omenjeni skupini študentov se pouk slovenščine v naslednjem letniku nadaljuje s predmetom slovenska književnost na katedri za makedonsko književnost in južnoslovanske književnosti. Pouk poteka 2 semestra (3 ure predavanj in 2 uri vaj za študente, ki študirajo makedonsko književnost in južnoslovanske književnosti kot glavni predmet, ter 2 uri predavanj in 1 ura vaj za študente, ki imajo kot glavni predmet makedonski jezik in južnoslovanske jezike). Študentje opravljajo pisni in ustni izpit. Predavatelj je bil najprej akad. Aleksander Spasov, zdaj pa predavata prof. dr. Nada Petkovska in "nižja" asistentka Jasna Koteska. Del slovenske književnosti poslušajo študentje tudi pri prof. dr. Naumu Radičeskem, in sicer pri predmetu sodobne južnoslovanske književnosti (do l. 1992 se je ta predmet imenoval sodobne jugoslovanske književnosti).

Katedra za makedonski jezik in južnoslovanske jezike je morala v preteklosti sama skrbeti za nakup strokovne slovenske literature (razen revij *Jezik in slovstvo* in *Slavistična revija*, ki še danes redno prihajata). Od l. 1992, ko je bila L. Arizankovska v Sloveniji, pa zanjo zagotavlja denar STU, tako da se je fond slovenskih knjig in predvsem učbenikov v zadnjih nekaj letih povečal. Vsa literatura je popisana v knjižnici za makedonski jezik in južnoslovanske jezike; del se je hrani v knjižnici, del pa v kabinetu L. Arizankovske, da je študentom bolj dostopna.

Eva Šprager
Slovenščina na univerzi v Sofiji

Lektorat slovenskega jezika se je kot obvezni predmet za študente srbohrvatiste začel poučevati na sofijski univerzi l. 1975. V 80. letih se je slovenščina poučevala 3 semestre, sicer pa 2. Zaključí se z izpitom. Prva lektorica (do l. 1992) je bila Viktorija Menkadžieva, sicer profesorica primerjalnega južnoslovanskega jezikoslovja in teorije prevajanja. Za njo je slovenščino dve leti poučevala lektorica Vera Zalokar. Od l. 1998 jo poučuje lektorica Eva Šprager.

Ker je lektorat obvezen, ga eno leto obiskujejo vsi študentje – v skupini je ponavadi 10 do 15 ljudi. V štud. l. 1998/99, ko je lektorat začela voditi E. Šprager, je bilo v 2. letniku 10 študentov. Poleg tega lektorica fakultativno poučuje skupino 6 absolventk, ki se slovenščino učijo že tretje leto.

Obstaja možnost, da bi slovenščina z naslednjim študijskim letom dobila status t. i. B-specialnosti, ki jo študentje lahko vpisujejo od 3. letnika dalje. Ta študij potem traja 2 leti: prvo leto obsega tedensko 8 ur lektorskih vaj, drugo pa 2 uri sodobnega knjižnega jezika, 2 uri zgodovinske slovnice in 6 ur lektorskih vaj.

Mateja Tirgušek Slovenščina na univerzi v Sosnowcu

Slavistika na Šlezijški univerzi v Sosnowcu nima dolge tradicije, seveda če jo primerjamo z več stoletij starejšo Jagelonsko univerzo v Krakovu, saj je bila na pobudo prof. dr. Kazimierza Polanskega, ki mu je v kratkem času uspelo pridobiti nemajhno število strokovnih sodelavcev s področja jezikoslovja in literarne teorije, ustanovljena šele l. 1974. Organizacijsko je takrat delovala v okviru Inštituta za tuje jezike kot Oddelek za slovansko filologijo (predstojnik slavistike je bil njen ustanovitelj, strokovni tajnik pa dr. Emil Tokarz).

Ob ustanovitvi je bil mogoč le študij bohemistike, dve leti pozneje pa so lahko začeli študirati tudi prvi srbohrvatisti. Hkrati so v okviru rednega študija začeli izvajati vaje iz slovenskega, bolgarskega, lužiškega in makedonskega jezika kot izbirnih lektoratov. Vaje iz slovenskega jezika je takrat vodil lektor, ki je bil sicer zaposlen na Jagelonski univerzi v Krakovu in se je v Sosnowiec vozil vsak teden oz. vsakih štirinajst dni.

Po reorganizaciji l. 1990 je bil s širitvijo študijskih programov in zaposlitvijo novih strokovnih sodelavcev pod vodstvom prof. dr. Emila Tokarza ustanovljen Inštitut za slovansko jezikoslovje. V štud. l. 1991/92 se je prvih štirinajst študentov vpisalo na samostojni petletni študij slovenistike na Oddelku za slovenistiko in l. 1996 diplomiralo.

Za sloveniste torej poteka lektorat slovenskega jezika v okviru samostojnega diplomskega predmeta (z izpitom v zimskem semestru), za nesloveniste (najpogosteje za kroatiste v 3. letniku) pa kot izbirni lektorat (2 uri tedensko, z izpitom v poletnem semestru).

Tedensko število ur lektorata se je v skladu z njegovim statusom spreminjalo. Odkar je omogočen samostojni študij, se je število tedenskih ur povečalo: v 1. letniku je 8

ur, v 2., 3. in 4. letniku po 5 ur (v prvih štirih letnikih izvaja po 2 uri tedensko podiplomant) in v 5. letniku 2 uri.

Zanimanje za študij slovenistike je med poljskimi študenti precejšnje (po dostopnih podatkih je bilo v štud. l. 1991/92 14 študentov, v l. 1994/95 32, v l. 1995/96 50, v l. 1996/97 48 in v l. 1997/98 49 študentov). Navedeni podatki ne zajemajo študentov neslovenistov, ki so obiskovali lektorat slovenskega jezika kot izbirni slovanski lektorat, in sicer kljub neprijaznim okoliščinam: slovarji in druga strokovna literatura v slovenskem jeziku so glede na kupno moč poljskih študentov včasih velik denarni izdatek, pisce diplomskih nalog pa poleg tega pesti tudi pomanjkanje strokovne literature; potovanja in ekskurzije v Slovenijo si študentje težko privoščijo (v nasprotju npr. z bohemisti in slovaki, ki v okviru študijske skupine dlje časa organizirano bivajo v državi, katere jezik študirajo). Po diplomi študentje slovenisti težko najdejo zaposlitev v svoji stroki, saj jih le peščica lahko nadaljuje podiplomski študij (trenutno dve diplomantki), slovenska gospodarska predstavnost, ki bi z njimi morebiti želela sodelovati, so v Varšavi, zato z njimi lažje navezujejo in vzdržujejo stike študentje varšavske univerze.

V letih obstoja slovenistike v Šleziji se je kar nekaj slovenistov trudilo, da bi študentom približali jezik, literaturo in kulturo Slovencev. Po nesrečni izgubi prvega lektorja po osamosvojitvi slovenistike v okviru Inštituta za slovansko jezikoslovje Šlezijske univerze doc. dr. Toneta Pretnarja so kot lektorji delali Jasmina Šuler, Mladen Pavičić, Vlado Nartnik, Jana Unuk in Andrej Šurla. Že drugo študijsko leto pa s poljskimi študenti razvezuje jezikovne vozle slovenskega jezika Mateja Tirgušek, ki poleg lektorskega dela poskuša, ob pomoči študentov seveda, napisati slovarček poljsko-slovenskih "fraz".

Sedanji profesorji na šlezijski slovenistiki so dr. Zdzislaw Darasz (slovenska književnost), dr. Wladyslaw Kryzia (slovenska slovnica), dr. Bożena Tokarz (literarna teorija) in dr. Emil Tokarz, direktor Inštituta za slovansko jezikoslovje (slovenski jezik). Raven znanstvenega dela Inštituta povečujejo gostovanja tujih profesorjev; zaradi dobrega sodelovanja med Ljubljano in Sosnowcem so na Šlezijski univerzi med drugim gostovali predavatelji Niko Jež, Miran Hladnik, Silvija Borovnik in Martina Orožen.

Knjižna zbirka slovenistične literature se zaradi finančne pomoči STU in prizadevnih posameznikov iz leta v leto izpopolnjuje. Že uveljavljena praksa pošiljanja najnovejših jezikoslovnih gradiv in dodatna naročila *Slovarja slovenskega knjižnega jezika*, *Slovenskega pravopisa*, *Slovenske slovnice* in *Poljsko-slovenskega ter Slovensko-poljskega slovarja* so vsaj deloma zapolnila vrzeli na policah z osnovno literaturo. Poleg STU so pri dopolnjevanju slovenistične knjižnice pomagali še Oddelek za slovanske jezike in književnosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani (revija

Slava) ter darežljivi posamezniki (Vlado Nartnik). STU skrbi tudi za leposlovje, le seznam zelenih del pripravi lektorica. Knjižnica je še vedno prikrajšana za nekatera nujno potrebna dela slovenskih avtorjev (*Levitan* Vitomila Zupana je npr. dostopen le v srbskem prevodu), ki so tudi v Sloveniji razprodana.

Posebno zahvalo je lektorat dolžan tudi založbam DZS, Mohorjevi družbi Celje in Cankarjevi založbi, ki so se odzvale osebnim prošnjam lektorja za donatorsko pomoč. Knjižnico so obogatili za veliko število izvirnih slovenskih ter nekaj prevedenih leposlovnih del (z zelo obsežnim darilom se je izkazala predvsem založba DZS, ki je med drugim pomagala dopolniti zbirko *Zbrana dela slovenskih pesnikov in pisateljev*). Lansko študijsko leto sta se vabilu za morebitne knjižne darove odzvali tudi Osrednja knjižnica Celje (Oddelek za študij in Oddelek za odrasle in mladino) in Osrednja knjižnica Šmarje pri Jelšah, ki sta podarili več knjig. Velika akcija za nabavo novih knjig za Šlezijo pa je na pobudo gospe Zvonke Pretnar in gospe Marije Marolt potekala na Gorenjskem pod okriljem Knjižnice dr. Toneta Pretnarja v Trziču. Več založb in posameznikov je darovalo svoje najnovejše izvode. Študentom in zaposlenim je ta literatura dostopna v knjižnici Inštituta.

Ker ima slovenščina v Sosnowcu status rednega diplomskega študija, poseben lektorjev popularizatorski boj za študente prvih letnikov ni potreben. Kljub temu pa v okviru Inštituta prihaja do zdrave tekmovalnosti pri predstavitvi držav (in njihovih mednarodnih uspehov na kulturnem, športnem ali pa katerem drugem področju), katerih jezik se poučuje. Gre predvsem za predstavitve na oglasnih deskah oz. stenčase, ki jih izdelujejo študentje. Slovensko turistično literaturo prispevata Ministrstvo RS za zunanje zadeve in Center za promocijo Slovenije.

Seveda si študentje in lektorica želijo, da bi tudi v prihodnje potekale čim številnejše izmenjave študentov, ne le s pomočjo sklada CEEPUS, temveč tudi z drugimi donatorji, in da bi se čim več študentov lahko udeležilo SSJLK in tudi Celoletne šole slovenskega jezika (v štud. l. 1997/98 sta jo obiskovali dve študentki drugega letnika).

V času delovanja samostojnega lektorata slovenskega jezika je bila ob pomoči STU in slovenskega ministrstva za šolstvo in šport julija 1995 organizirana prva strokovna ekskurzija slovenistov v Slovenijo, ki se je udeležencem močno vtisnila v spomin.

Metka Čuk

Slovenščina na univerzi v Sydneyju

Lektorat slovenskega jezika na Univerzi Macquarie v Sydneyju se razlikuje od drugih lektoratov po svetu, zato naj ta prispevek poudari predvsem njegovo drugačnost.

Ustanovitev

Lektorat slovenskega jezika v Sydneyju je bil ustanovljen l. 1989 z velikimi prizadevanji slovenske skupnosti v Avstraliji. Prvi lektor je bil Leon Krek, kmalu je delo prevzela Aleksandra Bizjak in pri njem vztrajala pet let. Od l. 1994 skrbi za lektorat Metka Čuk.

Glavni problem pri ustanovitvi lektorata je bil denar. Slovenska skupnost je morala Univerzi Macquarie jamčiti, da bo zbrala denar, ki naj bi pokrival dohodke zaposlenega učitelja, in avstralski Slovenci so jamstvo dali, čeprav so vedeli, da takšna zagotovila niso realna. Za pridobitev finančnih sredstev so nato organizirali loterijo (za 20 avstralskih dolarjev je bilo mogoče postati član Slovenske fundacije in s tem podpreti "našo stvar"; lektorica je prodajala srečke!), katere izkupiček je šel v Slovensko fundacijo in nato na univerzo. Vendar se je do l. 1994 nabralo približno 84.000 avstralskih dolarjev dolga, zaradi česar so bili prisiljeni zaprositi za pomoč Slovenijo.

Slovenija je (s sredstvi STU) do l. 1994 lektorici dajala enake ugodnosti kot drugim lektorjem (osebni dohodek), ni pa drugače pomagala Slovenski fundaciji, ki bi ji bil potreben vsak dolar. Problem je bil videti rešen, ko je l. 1994 prišel na obisk v Avstralijo tedanji minister z Slovence po svetu dr. Peter Vencelj, ki je obljubil, da bo plačevanje lektorata prevzela Slovenija. Del dolga je odplačalo zunanjo ministrstvo, del pa Slovenska fundacija.

Program

Na Univerzi Macquarie se slovenski "lektorat" imenuje "section" (prevedljivo kot katedra) in je del Oddelka za slovanske jezike.

Študij je organiziran tako, da študentje lahko študirajo slovenščino redno v triletnem programu in iz nje tudi diplomirajo oz. si pridobijo "B. A. (Bachelor Arts) in Slavonic Studies". Obstaja pa tudi možnost, da študirajo samo posamezne predmete, npr. slovenski jezik I ali slovensko kulturo.

Od 68 točk, potrebnih za pridobitev diplome, jih je v slovenščini trenutno mogoče zbrati 32. Predmeti so naslednji:

- uvod v slovenski jezik (1 semester, 3 točke),
- slovenščina za začetnike (1 semester, 3 točke),
- slovenska književnost (1 semester, 3 točke – v angleščini),
- slovenska kultura (1 semester, 3 točke – v angleščini),
- slovensko berilo (počitniški semester, 2 točki),
- slovenski jezik I (2 semestra, 6 točk),
- slovenski jezik II (2 semestra, 6 točk),
- slovenski jezik III (2 semestra, 6 točk).

Lektor/predavatelj

Program oblikuje, določa, snema in spreminja lektorica, ki ima na Univerzi Macquarie naziv "lecturer", kar pomeni predavatelj. Za to mesto so potrebne podiplomske kvalifikacije – zaželen je doktorat, vendar zaenkrat še zadostuje magisterij.

Pouk na daljavo

Pouk na daljavo je za Univerzo Macquarie in slovenščino na njej izjemnega pomena, saj večina študentov študira ob delu, tako da nimajo časa hoditi na predavanja (kolikor jih je, so v večernih urah), s tovrstnim načinom študija pa je tudi pokrita cela Avstralija (slovenščino je v Avstraliji namreč mogoče študirati samo na Univerzi Macquarie).

Doslej je bilo treba vsa predavanja posneti na kasete, s katerih študentje študirajo doma, vendar bo v prihodnje kaset vse manj, nadomestil naj bi jih internet. Pouk na daljavo ima svoje prednosti in slabosti, vendar se v tem primeru obnese, saj veliko študentov zna govoriti slovensko in jim konverzacija ne pomeni toliko kot tistim, ki ne prihajajo iz slovenskega okolja.

Študentje

Število študentov iz leta v leto niha, l. 1994 jih je bilo 19, l. 1995 25, l. 1996 35, l. 1997 13 in l. 1998 20.

Tisti, ki študirajo posamezne predmete, so bili pred leti v večini, potem pa se je tak študij tako podražil, da študij slovenščine finančno ni več zanimiv. Npr. uvod v slovenščino, ki traja 1 semester in je vreden 3 točke, stane 375 avstralskih dolarjev,

poleg tega pa mora študent plačati še vpisnino, ki znaša 60 avstralskih dolarjev. Čeprav je v Avstraliji standard visok, je 435 avstralskih dolarjev precej denarja, ki ga mladi ljudje raje porabijo za bolj nujno potrebne reči. Slovenščina je zanje razkošje, ki bi si ga sicer radi privoščili, a ker z izpitom iz nje ne bodo dobili ne druge ne boljše službe, porabijo denar raje drugje. Spodbudno pa je, da je letos večina študentov rednih.

Za študij slovenščine se odločajo skoraj izključno avstralski Slovenci, potomci tistih, ki so se v Avstralijo priselili iz Slovenije, ali pa njihovi partnerji. Razlogi za študij so zelo različni: načrtujejo potovanje v Slovenijo, pred odhodom pa bi se radi naučili jezika; želijo se naučiti toliko, da se bodo lahko pogovarjali in si dopisovali s sorodniki; čutijo, da je njihova dolžnost, da se naučijo partnerjevega jezika; radi bi kaj vedeli o slovenski književnosti, zgodovini ali kulturi. Vendar ti študentje niso bodoči slavisti, zato njihovo predznanje in pridobljeno znanje ni primerljivo s tistim, ki ga daje npr. Filozofska fakulteta v Ljubljani.

Lektorat slovenskega jezika v Avstraliji je zaradi fizične oddaljenosti v slabšem položaju kot drugi (tudi lektorica ne more pogosto obiskovati domovine), kar pomeni, da mu je treba nameniti večjo skrb, saj Sloveniji ne bi smelo biti vseeno, ali se slovenščina tudi na tej celini poučuje ali ne.

Jelisava Dobovšek Sethna
Slovenščina na univerzi v Tokiu

Aprila 1997 je na Univerzi v Tokiu stekel dveletni tečaj slovenskega jezika in kulture. Program poteka v sklopu Oddelka za področne študije na Visoki šoli za filozofske in naravoslovne znanosti v Komabi.

Tečaj ima status izbirnega lektorata in poteka enkrat tedensko po 1 šolsko uro, ki traja 90 minut. Namenjen je predvsem študentom višjih letnikov in podiplomskim študentom. Ob polletju so študentje ocenjeni in dobijo nabirne točke.

V prvem letu se je tečaja udeležilo 6 študentov, od teh so bili 3 študentje slovanskih jezikov, 2 balkanske zgodovine in eden filmske umetnosti. V program so tako vstopali z različnim znanjem slovenskega jezika, bili so popolni začetniki ali pa celo tekoči govorniki enega od slovanskih jezikov. Zato je bilo treba program tečaja temu ustrezno prilagajati in spreminjati metodo poučevanja.

Pred začetkom tečaja je lektorica Jelisava Dobovšek Sethna zasnovala priročno knjižnico, ki bi študentom nudila pomoč pri samostojnem študiju. To je bilo neobhodno potrebno glede na to, da pouk poteka samo enkrat tedensko. V knjižnici za ruščino in druge slovanske jezike so lektoratu slovenskega jezika odstopili dve polici, kjer so zdaj zbrani slovarji, slovnica slovenskega jezika in drugi priročniki (časopisi, revije in videokasete), ki jih je lektorat prejel od STU. Zbirki je lektorica dodala še učbenik s kasetami za samostojno učenje *Slovene, A Self-Study Course* (1983). Med letom so gradivo uporabljali ne samo študentje, ki obiskujejo lektorat, ampak tudi drugi študentje in profesorji, ki so obiskovali knjižnico.

Ob koncu študijskega leta – na Japonskem traja študijsko leto od aprila do februarja – so se študentje predstavili na proslavi ob Prešernovem dnevu, ki so se je udeležili v Tokiu živeči Slovenci in člani tujih diplomatskih predstavništav. Na podlagi

pridobljenega znanja (ker sta bila v skupini dva zgodovinarja, so pri pouku obdelali pregled slovenske zgodovine), so študentje za to priložnost pripravili kviz iz slovenske zgodovine. Odziv občinstva je bil navdušujoč, za svoje znanje slovenskega jezika in zgodovine pa so študentje poželi aplavz. Uspešen nastop je bil dokaz, da so študentje v kratkem obdobju razvili svojo sporazumevalno zmožnost v slovenskem jeziku, za študente same pa velika spodbuda za nadaljnje učenje slovenščine.

Po koncu predavanj je lektorica na podlagi spoznanj, pridobljenih pri pouku, in pregleda obstoječe literature pripravila primerjalno študijo o slovenskem in japonskem fonološkem sistemu z namenom, da predstavi razlike in nakaže možna problemska področja pri učenju slovenščine za japonske študente. Študija bo v kratkem izšla v jezikoslovni reviji Univerze v Tokiu.

V naslednjem študijskem letu bi lektorica želela, da bi se kateri od njenih študentov lahko udeležil SSJLK v Ljubljani, čeprav julija na japonskih univerzah še potekajo redna predavanja.

Ob koncu je treba poudariti, da je tečaj slovenskega jezika in kulture na Univerzi v Tokiu načrtovan samo za dve leti. Lektorica upa, da ji bo v tem kratkem času uspelo predstaviti osnove slovenskega jezika in kulture in da bo tako postavljen temeljni kamen za nadaljnji razvoj slovenistike na japonskih visokošolskih ustanovah. O tem, kako nadaljevati s slovenskimi programi na Japonskem, pa bi bilo dobro začeti razmišljati že sedaj.

Ljudmila Cvetek Russi

Zoltan Jan

Slovenščina na univerzi v Trstu – Filozofska fakulteta

Med lektorati slovenskega jezika na univerzah v tujini ima lektorat na Filozofski fakulteti (Facolta di Lettere e Filosofia) tržaške univerze gotovo posebno mesto, saj deluje na področju, kjer živi slovenska manjšina, za katero sta uveljavljanje slovenščine na narodnostno mešanem ozemlju in povezava z matično domovino življenjskega pomena. Študentje slovenskega jezika in književnosti se namreč po opravljeni diplomii zaposlujejo kot učitelji v šolah in kot delavci v kulturnih institucijah slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Svojestven pečat daje lektoratu tudi dejstvo, da se visokošolska ustanova, v katero je vključen, nahaja na stičišču romanskega in slovanskega sveta, kjer so bili medsebojni odnosi pogosto problematični, včasih pa tudi plodni. Pomen lektorata je poudarjen tudi v meddržavnih sporazumih o znanstvenem in kulturnem sodelovanju med Republiko Italijo in Republiko Slovenijo.

Začetki študija slovenščine na univerzitetni ravni segajo v Trstu v štud. l. 1945/46, ko je bil na Filozofski fakulteti ustanovljen Inštitut za slovansko filologijo (Istituto di Filologia Slava), na katerem je bil organiziran študij ruščine, slovenščine, srbohrvaščine in slovanske filologije. Slovensko književnost je predaval italijanski slavist Romeo Colognati, ob ustanovitvi Inštituta za krajši čas tudi njegov predstojnik, ki pa je slovenski jezik obvladal le pasivno. Prva za slovenščino habilitirana profesorica je bila Marija Pirjevec, ki je začela predavati l. 1972, najprej kot zunanja sodelavka, od l. 1985 do štud. l. 1992/93 pa kot stalno nameščena (professore associato). V tem obdobju je bila nekaj let tudi predstojnica Inštituta. Po njenem odhodu na Visoko šolo modernih jezikov za tolmače in prevajalce je v kratkem razdobju prišlo do vrste kadrovskih zamenjav. Najprej je mesto profesorja slovenščine in tudi predstojnika Inštituta prevzel italijanski slovenist prof. Arnaldo Bressan, po njegovi smrti l. 1996 je kot suplentka slovensko književnost predavala prof. Fedora Ferluga Petronio z videmske univerze in za njo v štud. l. 1996/97 in 1997/98 pogodbeni profesor Marko Kravos. Univerza po smrti prof. A. Bressana ni

razpisala mesta stalnega profesorja za slovenski jezik in književnost. V podobnem položaju brez stalnega profesorja za predmet sta že vrsto let tudi rusistika in srbokroatistika. L. 1995 je fakulteta proslavljala petdesetletnico obstoja Inštituta, a že naslednje leto, po Bressanovi smrti, je bil Inštitut kot sekcija za slavistiko in balkanistiko vključen v Oddelek za jezike in književnosti mediteranskih dežel (Dipartimento di Lingue e Letterature dei Paesi del Mediterraneo), ker na njem ni bilo več niti enega redno zaposlenega predavatelja. Po tej organizacijski spremembi, ki ni le formalnega značaja, je sekcija ostala tudi brez lastnega tajnika. Sedaj grozi, da bo zaradi premajhnega števila stalnih sodelavcev ukinjen tudi Oddelek sam.

Slovenski lektorat je začel delovati v štud. l. 1969/70, ko je v Trst prihajal prof. Franc Drolc in – kot navaja v poročilu Filozofski fakulteti v Ljubljani – se je s praktičnimi vajami iz slovenskega jezika vključil v cikel slovenističnih predavanj prof. Romea Colognatija. Do ustanovitve lektorata je prišlo po dogovoru med Filozofsko fakulteto v Ljubljani in dekanom tržaške fakultete prof. Giuseppom Petroniom, ki je po obisku ljubljanske romanistike l. 1969 pokazal pripravljenost, da se odpre slovenski lektorat v Trstu, za katerega pa naj bi skrbela (tudi finančno) ljubljanska univerza. V okviru dobrega sodelovanja med fakultetama je lektorsko delo l. 1972 prevzela prof. Ljudmila Cvetek Russi, ki je l. 1981 postala pogodbeni lektorica tržaške fakultete in l. 1985 lektorica v okviru meddržavne znanstveno-kulturne izmenjave. V štud. l. 1981/82 je zaradi dodatnih nalog ustanove začel delati kot lektor tudi prof. Zoltan Jan, ki svoje delovno razmerje dopolnjuje na srednji šoli v Sloveniji.

Študij slovenskega jezika in književnosti se je okrepil ter dobil nove razsežnosti, ko sta prof. dr. M. Pirjevec in lektorica L. Cvetek Russi, ob upoštevanju dejstva, da slovenščino študirajo Italijani začetniki in Slovenci, pripadniki manjšinske skupnosti, organizirali delo na dveh ravneh, tako da so bila predavanja iz književnosti v slovenščini in italijanščini, delo lektorata pa je potekalo po skupinah, ki so bile oblikovane glede na predznanje slušateljev. S tem se je študijska snov ustrezno diferencirala, povečala se je zahtevnost in tudi število ur. Zato je bila pomoč še enega lektorja, Z. Jana, več kot potrebna, zlasti ker se je oblikovala še številna posebna skupina slušateljev (od 1. do 3. letnika), v kateri so bili študentje z drugih fakultet tržaške univerze: z Ekonomske fakultete (Facolta di Economia), s Fakultete za politične vede (Facolta di Scienze Politiche) in z Visoke šole modernih jezikov za tolmače in prevajalce (Scuola superiore di Lingue moderne per interpreti e traduttori). Vanjo se je vključevalo tudi po več kot 100 študentov. V skromnejšem obsegu poteka to delo še sedaj in je pomembno, ker tako izpopolnjujejo svoje obvladovanje slovenščine tudi izobraženci drugih strok. Ko sta slovenščino predavala prof. R. Colognati in prof. A. Bressan, so bila predavanja iz slovenske književnosti za vse študente skupna in samo v italijanskem jeziku. Uvajanje diferenciacije in poučevanja v slovenskem jeziku je zahtevalo ogromno naporov in

premostitev številnih težav. Fakulteto je napadel celo tržaški občinski svet, ker na italijanski državni ustanovi dovoljuje poučevanje v tujem jeziku. Sporno je lahko tudi to, da se za isti izpit zahteva različno znanje. Kljub neprestanim grožnjam lektorat vztraja pri tej usmeritvi, ki je strokovno nujna.

V več kot petdesetletnem obdobju je študij slovenščine in tudi drugih tujih jezikov na tržaški filozofski fakulteti doživel vrsto pomembnih sprememb. V štud. l. 1981/82 je bila ustanovljena nova diplomska smer (Corso di Laurea in Lingue e Letterature straniere), na kateri je mogoče študirati tuje jezike po 4-, 2- ali 3-triletnem programu. V okviru te jezikoslovne smeri imajo študentje možnost izbirati med literarnokritično in jezikoslovno-didaktično usmeritvijo. Od reforme dalje lahko napišejo svojo diplomsko nalogo tudi v jeziku, ki ga študirajo štiri leta, v italijanščini ji dodajo le povzetek. To je za slušatelje slovenske narodnosti še posebej pomembna pridobitev, saj so morali doslej svoje diplomsko delo iz slovenske književnosti pisati v italijanščini.

Reforma je zahtevala tudi pripravo novih učnih programov in uvedbo nekaterih novih študijskih predmetov. Za študij slovanskih jezikov in književnosti je postala obvezna slovanska filologija in v štud. l. 1982/83 jo je začel ponovno predavati gostujoči profesor Franc Jakopin, ki ga je po nekaj letih nasledil prof. Janez Zor, oba z ljubljanske filozofske fakultete. Ker so gostovanja profesorjev iz tujine časovno omejena, je za prof. J. Zorom prevzela slovansko filologijo dr. Lojzka Bratuž z univerze v Vidmu. Katedra za ta predmet je zdaj dodeljena prof. Ivanu Bujuklievu, ki je l. 1995 prišel v Trst z univerze v Sofiji.

Med predmeti, ki so z novo diplomsko smerjo dobili mesto na Inštitutu, je tudi zgodovina slovanskih narodov. Od l. 1986 jo predava prof. dr. Jože Pirjevec, ki je bil v 80. letih nekaj časa tudi predstojnik Inštituta. Ko je bil imenovan za rednega profesorja na univerzi v Padovi, je v Trstu predaval samo pogodbeno, na tržaško univerzo pa se je spet vrnil v štud. l. 1996/97.

Intenzivnejši je moral postati tudi sam študij jezika, vendar še vedno poteka le na ravni lektorata. Novost, povezana z reformo, so obvezni pisni izpiti za tiste študente, ki tuji jezik študirajo štiri leta. Uspešno opravljen pisni preizkus je pogoj za prijavo na ustni izpit. Iz povedanega je razvidno, da je slovenščina samostojni diplomski predmet na diplomski usmeritvi tuji jeziki in književnosti, je pa tudi izbirni predmet v okviru drugih smeri (književnosti, filozofije, zgodovine). V tem primeru lahko študent opravlja od enega do tri izpite, ki zajemajo jezik in književnost, za obe predmetni področji pa dobi eno skupno oceno. Iz slovenskega jezika je mogoče delati tudi samo kolokvij, študentje z nekaterih drugih fakultet pa predmet še vedno lahko vpisujejo kot izbirni tuji jezik. Te možnosti nimajo več študentje na ekonomski fakulteti, in to z utemeljitvijo, da slovenščina ni "svetovni jezik".

Študij tujih jezikov in književnosti je v večini primerov organiziran tako, da odgovorni profesor za predmet predava književnost; učenje jezika, okvirno seznanjanje z njegovo zgodovino in specifično problematiko pa je predvsem lektorjevo delo. Vsi študentje morajo imeti, ne glede na to, kakšno mesto ima predmet v njihovem študijskem programu, na leto najmanj 50 ur predavanj iz književnosti. Predavanja so običajno monografski tečaji, ki jih poslušajo vsi študentje od 1. do 4. letnika skupaj. V zvezi s tem se pri slovenščini pojavlja vrsta težav, kajti predavatelj mora upoštevati narodnostno različnost slušateljev in pripravljati (vsaj delno) ločena predavanja za Italijane in Slovence.

Tudi pri lektoratu so v primerjavi z drugimi tujimi jeziki določene posebnosti: jezikovni študij slovenščine ni diferenciran le po letnikih, ampak tudi po skupinah za Italijane brez predznanja, za slovenske študente, ki prihajajo iz šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji ter tudi iz matične Slovenije, in za slušatelje z drugih fakultet tržaške univerze. Zanj so predvidene v 1. in 2. letniku 3 ure, v 3. in 4. pa 2. Izjema so popolni začetniki, ki so jim v 1. letniku namenjene 4 ure na teden. Glede na začetke delovanja lektorata v letih 1969–1972, ko so bili vsi študentje združeni v eni skupini 1 uro tedensko, pomeni sedanja razvejanost pomemben napredek.

Od l. 1972, ko se je začel študij slovenščine oblikovati v skladu s potrebami in so dobili študentje možnost poslušati predavanja iz književnosti v slovenščini in italijanščini ter slediti lektoratu v njim primerni skupini, se je njihovo število vidno povečalo. Naraščalo je tudi v 80. letih, tako da je npr. v štud. l. 1992/93 opravilo izpit iz jezika in književnosti več kot 100 slušateljev. Po l. 1993, ko so se začele širiti vesti o morebitni ukinitvi Inštituta, pa je vpis na slovenistiko upadel. V l. 1996 se je spet nekoliko povečal, vendar se ne more primerjati z obdobjem, ko je Inštitut deloval kot samostojna enota z redno zaposlenim profesorjem.

Za slovenščino se zadnja leta odloča tudi manj študentov italijanske narodnosti. Na tržaški univerzi bi bila lahko prav ta skupina študirajočih številčno zelo močna, toda v družbeno-politični situaciji, ki ni naklonjena dvojezičnosti in ne uradni rabi slovenskega jezika, si jih slovenistični študij proporcionalno izbere le malo. Njihova motivacija je različna: nekateri se zavedo svojih slovenskih "korenin", spet drugi imajo med Slovenci prijatelje in sorodnike, kdo pa študira tudi iz prepričanja, da bi bilo prav poznati jezik slovenskih sodržavljanov. Začetniškemu lektoratu je doslej sledilo tudi več študentov, ki niso opravljali izpita, ampak so se želeli samo naučiti slovenščine, ker so jo potrebovali npr. za študij slovensko pisanih virov ali strokovne literature pri pripravi svojih diplomskih del (iz zgodovine, umetnostne zgodovine itd.). Po končanem študiju so možnosti za njihovo zaposlitev nadvse skromne. Če bi bil na italijanskih tržaških šolah uveden dodatni izbirni pouk slovenščine (zdaj je to samo na eni), bi se položaj občutno izboljšal. V številu slušateljev se po svoje odraža tudi politično vzdušje v odnosu do Slovenije (prej

tudi Jugoslavije) in do slovenske manjšine, vzdušje, za katero so značilne najrazličnejše napetosti in nihanja.

Upoštevač potrebe, lektorat presega meje zgolj praktičnega jezikovnega pouka, saj študentje poglobljajo in utrjujejo vedenje o svoji materinščini na vseh ravneh jezikovnega sestava, pri čemer so pozorni tudi na interferenčne posebnosti slovenščine v zamejstvu, ki se pojavljajo pod vplivom prevladujočega jezika okolja, italijanščine. V 2. letniku se seznanjajo tudi z zvrstno razplatenostjo slovenskega jezika in s krajšim pregledom njegove zgodovine, medtem ko je v višjih letnikih poudarek na njihovem samostojnem ustnem in pisnem sporočanju (intervjuji, strokovna poročila, seminarske naloge, prevodi ipd.). Na tak način naj bi se čim boljše usposobili tudi za pisanje diplomskega dela, ki mora temeljiti na poglobljeni in tehtni raziskavi in katerega javni zagovor poteka pred enajstčlansko komisijo. Te diplomske naloge so večkrat pomemben prispevek k slovenistični stroki, škoda je le, da njihovi izsledki in ugotovitve ponavadi ostanejo neobjavljeni. Pod mentorskim vodstvom prof. dr. M. Pirjevec so študentje izbirali še ne dovolj raziskano tematiko, vezano na slovensko zamejsko književnost in publicistiko ter slovensko-italijanske kulturne stike. V vsakem študijskem letu jih je nekaj zagovarjalo svojo slovenistično nalogo, zadnjih pet let nalog ni bilo, zdaj pa pod mentorstvom prof. Marka Kravosa spet nastajajo tri. Za te naloge se študentje težko odločajo, ker nimajo zagotovil, da bodo diplomsko delo, začeto pri pogodbenem profesorju, nadaljevali in zaključili pri istem mentorju, ki je zaposlen na podlagi enoletne pogodbe.

V zvezi z diplomskimi nalogami je potrebno omeniti tudi jezikoslovne raziskave, ki so jih študentje slovenščine v 80. letih opravljali pod vodstvom prof. Giuseppeja Francescata. Ta znani italijanski sociolingvist in dialektolog, ki je pokazal zanimanje za slovenske narečne govore v Italiji in za vprašanja slovensko-italijanske dvojezičnosti, je bil mentor pri nekaj diplomskih nalogah s to tematiko. V njegovo raziskovalno skupino je bila vključena tudi lektorica L. Cvetek Russi.

Za začetnike je študijski program lektorata vsaj prvi dve leti bistveno drugačen kot za slovenske študente. Ob stalnem usvajanju besedja in slovničnih zakonitosti se postopoma usposablja za tvorbo najprej preprostih, potem pa vedno zahtevnejših, tudi strokovnih besedil. Samo učenje je didaktično zasnovano tako, da poleg jezikovnega znanja dobijo tudi čim več informacij o Sloveniji, njeni kulturi in zgodovini.

Lektor ima poleg dela v predavalnici še druge obveznosti: pripravlja teste za pisni del izpita, je član (izpraševalec) izpitne komisije za slovenščino, imenovan je lahko tudi v izpitne komisije drugih predmetov, pri zagovoru slovenističnih diplomskih nalog pa je kot soocenjevalec vključen v diplomsko komisijo. V svojem urniku mora imeti tudi najmanj 2 uri tedensko za sprejem študentov. V soglasju s sodelavci izbira

in naroča strokovno literaturo za knjižnico in po potrebi pomaga pri bibliotečni obdelavi knjig v sekciji, sodeluje pri pripravi in izvedbi strokovnih srečanj in predavanj gostujočih profesorjev (vabila, plakati, obvestila javnosti) itd. Odkar sekcija nima več tajnika, mora poskrbeti še za nekatere povsem "uradovalne" zadeve. Dokler je še deloval Inštitut, so bili lektorji zadolženi tudi za dežurstva v času poletnih počitnic.¹

Od začetka zelo skromni slovenistični del knjižnice se je začel sistematično širiti v 70. letih, tako da danes šteje že okrog 2700 enot. Najprej je bilo poskrbljeno za najosnovnejšo strokovno literaturo, za starejši revijalni tisk, kolikor ga je bilo mogoče še dobiti (*Ljubljanski zvon*, *Dom in svet*, *Veda* itd.), pa tudi za čim več knjig slovenskega leposlovja. Sredstva za nakup dodeljuje tržaška fakulteta, vsako leto pa tudi STU. Posamezne publikacije so knjižnici podarili tudi gostujoči profesorji. Finančna sredstva, ki jih zadnja leta daje tržaška fakulteta, so vedno manjša, l. 1997 jih sploh ni bilo. Višina dodeljenih sredstev je delno odvisna tudi od tega, ali je profesor pogodbeno ali stalno zaposlen. V tej situaciji je pomoč, ki jo STU daje za nakup knjig, še posebej dobrodošla in dragocena. Knjižnica nima svojega prostora, police so postavljene po profesorskih kabinetih in predavalnicah. Za izposojajo zadnjih nekaj let skrbi honorarno zaposlen študent, ki se vsake tri mesece zamenja, prej pa so to delo opravljali tajnik ali kar profesorji in lektorji na Inštitutu. Knjižnica

¹ Da bo vloga lektorata ustrezno predstavljena, je potrebno povedati vsaj nekaj o dodatnih dejavnostih lektorjev prof. L. Cvetek Russi in dr. Z. Jana. – V štud. l. 1979/80 je L. Cvetek Russi na prošnjo Deželnega inštituta za zgodovino osvobodilnega gibanja v Furlaniji-Juljski krajini s sedežem v Trstu vodila tečaj za sodelavce te ustanove, ki jim je bilo znanje slovenskega jezika potrebno pri njihovih strokovnih raziskavah. Oba lektorja sta imela na tržaškem slovenskem radiu več intervjujev o slovenistiki na tržaški filozofski fakulteti, L. Cvetek Russi in prof. dr. M. Pirjevec pa sta v prvih letih skupnega dela na fakulteti predstavljali študij slovenščine tudi maturantom na višjih srednjih šolah v Trstu. Z. Jan je o študiju slovenščine na tržaški univerzi pisal v reviji *Jezik in slovstvo* ter drugem strokovnem tisku, na zaskrbljujoč položaj pa je opozarjal v vrsti člankov v slovenskih časopisih in v pismih, obveščal odgovorne organe, poleg tega pa je položaj lektorata skušal izboljšati kot predstavnik lektorjev v KPSNU oz. STU, kot predsednik Slavističnega društva Slovenije, pri svojem delu v Državnem svetu in drugih predstavniških telesih. L. Cvetek Russi in Z. Jan sta slovenski strokovni javnosti poročala o več pomembnih jezikoslovnih in literarnozgodovinskih študijah, ki so izšle v Italiji, sicer pa svoje strokovno delo vsak na svoj način povezujeta z okoljem, v katerem delata. L. Cvetek Russi je posebnosti slovenščine v zamejstvu, ki jih je odkrivala pri svojem delu s študenti in v jezikovni posvetovalnici pri Narodni in študijski knjižnici, predstavljala v oddaji *Naš jezik* na tržaškem radiu (v treh 3-mesečnih ciklih). Največ se je posvečala problemom poučevanja slovenščine na šolah v zamejstvu (predavanja za profesorje slovenščine v Trstu in Gorici, v letih 1987–1989 sodelovanje s Slovensko socio-psihološko-pedagoško službo, vodstvo delovnih skupin na seminarjih ipd.). Že nekaj let sodeluje z Deželnim zavodom za pedagoško raziskovanje, eksperimentiranje in izpopolnjevanje v Trstu, ki pripravlja didaktično prenovu pouka slovenskega jezika in književnosti. V tem okviru je bila v štud. l. 1995/96 mentor delovne skupine za jezik, v tem študijskem letu pa sodeluje pri pripravi novih učnih gradiv za pouk slovenskega jezika. Tudi Z. Jan je poleg lektorskega dela in poučevanja na srednji šoli sodeloval pri številnih predstavitvah knjig in drugih kulturnih prireditvah obmejnega prostora, z referati je nastopil na različnih simpozijih in kongresih, vsako leto objavi od deset do trideset prispevkov, tako da njegova bibliografija obsega 403 enote. Svoje znanstveno delo je usmeril predvsem na literarnozgodovinsko proučevanje odnosov med slovensko in italijansko književnostjo, kar je tudi tema njegove disertacije, ki jo je uspešno ubranil l. 1997 na Univerzi v Ljubljani.

prejema tudi najpomembnejšo slovensko strokovno-znanstveno publicistiko in revije za širša kulturna vprašanja, od dnevnega časopisja pa *Delo* in od l. 1996 tudi *Primorski dnevnik*. Na *Jezik in slovnost* se študentje preko lektorja kot poverjenika naročajo tudi sami, tako da ima ta revija že vrsto let več kot dvajset stalnih naročnikov.

Če strnemo zgodovino Inštituta, se nam ob prikazu njegove pedagoško-znanstvene in širše kulturne dejavnosti kot najbolj bogata in razgibana kažejo 70. in 80. leta, ko je na njem poučevalo več profesorjev slovenske narodnosti, ki so se izmenjavali tudi kot predstojniki: rusist prof. dr. Ivan Verč, slovenistka prof. dr. Marija Pirjevec, zgodovinar prof. dr. Jože Pirjevec. V tem obdobju so se zvrstila številna predavanja, znanstvena srečanja, spominske prireditve, posebno uspešno pa je bilo sodelovanje z ljubljansko filozofsko fakulteto. To se je pokazalo ob prireditvah, kot so bile npr. simpozij o Cankarju na Filozofski fakulteti v Trstu z udeležbo tudi ljubljanskih referentov (1976/77), Tržaški teden na ljubljanski univerzi (1977/78) in naslednje leto Ljubljanski dnevi v Trstu. V širši javnosti je imela večji odmev razstava protestantskih tiskov *Knjiga in beseda* (*Libro e parola*), postavljena s pomočjo ljubljanskega Nuka in Narodne in študijske knjižnice (NŠK) na Pomorski postaji v Trstu l. 1985. Ob njej je potekal tudi simpozij.

Zaradi dobrih odnosov in strokovno-znanstvenih stikov med fakultetama so bila organizirana tudi gostovanja vabljenih profesorjev, ki so z daljšimi, 3-mesečnimi cikli predavanj pomembno prispevali k poglobljanju študija slovenščine na Inštitutu. Take dopolnjevalne tečaje so imeli profesorji: dr. France Bernik (s SAZU), dr. Matjaž Kmecl, dr. Jože Koruza, dr. Boris Paternu, dr. Franc Zadavec. Cikel jezikoslovnih predavanj pa je imel v štud. l. 1995/96 prof. dr. Jože Toporišič. Po tem letu tržaška fakulteta slovenistiki ni več dodelila sredstev za daljša gostovanja in tudi ne za posamezna predavanja, ki jih je bilo v preteklosti sorazmerno veliko, saj so na povabilo Inštituta prišli predavat (nekateri tudi večkrat): dr. France Bernik (s SAZU), dr. Aleksandra Derganc, prof. Jaro Dolar (iz NUK), dr. Milan Dolgan (s Pedagoške fakultete v Ljubljani), prof. Silvo Fatur (z Zavoda za šolstvo RS), dr. Helga Glušič, prof. Jože Horvat (novinar *Dela*), mag. Sonja Horvat (s SAZU), dr. Matjaž Kmecl, dr. Gregor Kocjan, dr. Olga Kunst Gnamuš, dr. Tjaša Miklič, dr. Marija Mitrović, dr. Albina Nečak Lük, dr. Martina Orožen, dr. Boris Paternu, dr. Breda Pogorelec, dr. Tone Pretnar, dr. Alenka Šivic Dular, iz zamejstva pa dr. Lojzka Bratuž, pisateljica in literarna kritičarka Ivanka Hergold, prof. Miran Košuta, prof. Marko Kravos, prof. Pavle Merku in prof. Patrizia Vascotto.

Nekatera od naštetih predavanj, ki so bila namenjena tudi širšemu občinstvu, je Inštitut organiziral v povezavi z NŠK v Trstu. Objavljena so bila v publikaciji *Jezik in književnost* 1 (1990), 2 (1991), zvezka je uredila L. Cvetek Russi. Sodelovanje z NŠK se je vzpostavilo zlasti ob ustanovitvi njenega Odseka za jezik, pri katerem je bila

odprta posvetovalnica za jezikovna vprašanja. Delo v njej je od l. 1987 do l. 1989 vodila lektorica L. Cvetek Russi.

Slovenisti z Inštituta so dali tudi pobudo za počastitev 80-letnice pisatelja Borisa Pahorja. S Slavističnim društvom Trst–Gorica–Videm so leta 1993 pripravili *Pahorjev zbornik*. Knjigo, ki prinaša 26 prispevkov, je uredila M. Pirjevec s pomočjo tehnične urednice Vere Ban Tuta, jezikovni pregled je opravila L. Cvetek Russi. Slovesne predstavitve in proslave v slovenskem kulturnem domu v Trstu se je udeležil tudi pisatelj.

Ko je Inštitut vodil prof. A. Bressan, je fakulteta v štud. l. 1993/94 organizirala strokovno srečanje ob 90-letnici rojstva pesnika Srečka Kosovela (v italijanščini), iz Slovenije sta se ga udeležila prevajalka in literarna kritičarka Jolka Milič in pesnik Ciril Zlobec, od Slovencev v Italiji pa pisatelj Boris Pahor. S posameznimi predavanji so gostovali še: v štud. l. 1993/94 prof. dr. Denis Poniž o sodobni slovenski liriki ter v štud. l. 1994/95 prof. Pavle Merku, prof. Franko Vecchiet in prof. Aleš Doktorič, ki so s prispevki o ekspresionizmu v različnih vrstah umetnosti (glasba, likovna umetnost, film) dopolnili monografski tečaj prof. Bressana o slovenski ekspresionistični književnosti. Daljši cikel predavanj iz književnosti je imel v l. 1995/96 (poleg že omenjenega jezikoslovnega cikla prof. dr. J. Toporišiča) še prof. Boris Pahor. Pogodbeni profesor Marko Kravos, ki je nasledil prof. A. Bressana, za organizacijo posebnih predavanj ni dobil finančnih sredstev, kljub temu se je njegovemu povabilu odzval pesnik in prevajalec doc. dr. Boris A. Novak, ki je predaval o recepciji romanskih oblik v slovenski poeziji. Monografski tečaj o sodobni slovenski poeziji v štud. l. 1997/98 pa je prof. M. Kravos zaključil z obiskom svojih slušateljev pri pesniku Tonetu Pavčku na Seči pri Portorožu.

Študentje se že med študijem aktivno vključujejo v kulturno in prosvetno življenje manjšinske skupnosti. Vsako leto je nekaj takih, ki delajo v kulturnih društvih, sodelujejo pri tržaškem slovenskem radiu, v zamejskih časopisih in revijah (npr. *Primorskem dnevniku*, *Mladiki* itd.) in tudi pri novogoriških Primorskih srečanjih, ki jih vodi Z. Jan. Nekateri iz višjih letnikov že poučujejo kot suplenti na slovenskih šolah, kar ima sicer svoje pozitivne, a tudi negativne strani, saj lahko zaviralno vpliva na posameznikov redni študij na univerzi. Vključujejo se tudi v raziskovalne tabore v organizaciji NŠK v Trstu, ki si je zadala nalogo z mladimi raziskovalci "odkrivati" življenje slovenske skupnosti v Italiji, tudi njeno jezikovno in kulturno podobo. Vrsta nekdanjih študentov je danes uveljavljena v javnem življenju manjšine. Iz vrst Italijanov, ki so študirali slovenščino na filozofski fakulteti, pa je izšlo nekaj kulturnih delavcev in prevajalcev, ki pomembno prispevajo k boljšemu poznavanju slovenske književnosti v italijanskem prostoru.

V mesecu juliju se kot štipendisti (vsaj po štirje) izpopolnjujejo na SSJLK v Ljubljani. Ker je zanimanje za to prireditev večje, kot je število štipendij, se udeležujejo seminarja tudi kot samoplačniki. Vsak neposreden stik s Slovenijo je zanje še posebej pomemben in privlačen. To dokazujejo tudi tri ekskurzije v Ljubljano, ki jih je s sredstvi tržaške fakultete uspelo do zdaj organizirati slovanskemu inštitutu v štud. l. 1978/79, 1984/85 in 1986/87. Študentje so tedaj obiskali Filozofsko fakulteto, SAZU in NUK ter si dodatno ogledali še kakšno prireditev (npr. razstavo protestantskih knjig v Cankarjevem domu, Plečnikovo razstavo, pregleden prikaz slovenskega likovnega ekspresionizma). Tudi absolventi ljubljanske slavistike, ki so bili na obisku v Trstu l. 1987 in l. 1997, v poročilih o svojih ekskurzijah menijo, da so taka srečanja za medsebojno spoznavanje in izmenjavanje študijskih izkušenj še posebej koristna.

Lektorat slovenskega jezika na Filozofski fakulteti v Trstu izpolnjuje svoje, v uvodu opredeljene naloge, s svojo dejavnostjo pa na nekaterih mestih bogati življenje slovenske manjšine v Trstu. Žal je treba ugotoviti, da so lektorji marsikdaj dokaj osamljeni. Njihovo delo ima podporo le v strokovnih krogih, predvsem pri STU. Vse prevečkrat je čutiti, da politični organi premalo upoštevajo pomen študija slovenistike na tržaški filozofski fakulteti in se na politični ravni ne zavzemajo dovolj za njegovo ustrezno delovanje in razvoj. Premalo se upošteva, da je univerzitetni študij slovenskega jezika v Trstu tesno povezan z delovanjem temeljnih kulturnih in izobraževalnih ustanov manjšine, ki se lahko le po tej poti kadrovsko obnavljajo in ohranjajo moč za svoj obstoj. Ob vse izrazitejši tihi asimilaciji slovenske manjšine v Italiji ni dovolj zagotoviti obstoj posameznih ustanov nacionalnega pomena, pač pa je treba poskrbeti tudi za izobraževanje kadrov na visokošolskem nivoju, pri tej vzgoji novih generacij izobražencev manjšine pa ima lektorat v Trstu zelo pomembno in odgovorno vlogo.

Mihaela Kavčič

Slovenščina na univerzi v Trstu – Visoka šola modernih jezikov za prevajalce in tolmače

Lektorat slovenskega jezika na Visoki šoli modernih jezikov za prevajalce in tolmače v Trstu sodi med mlajše lektorate, zato je njegova zgodovina kratka, več je mogoče poročati o njegovem sedanjem položaju.

Ustanovitev lektorata

Lektorat slovenskega jezika v Trstu na Visoki šoli modernih jezikov za prevajalce in tolmače (Scuola superiore di lingue moderne per interpreti e traduttori), ki je danes članica tržaške univerze, je bil ustanovljen v štud. letu 1995/96 na pobudo profesorjev slovenščine na tej fakulteti, še posebej prof. dr. Marije Pirjevec.

Status lektorata

Status lektorata se v treh letih njegovega delovanja ni spreminjal. Lektorat slovenskega jezika je obvezen predmet v okviru študija slovenskega jezika, ki je samostojen diplomski predmet. (Po statutu morajo študentje izbrati dva diplomska predmeta. Slovenščina trenutno ne sodi med t. i. glavne jezike, vendar se razmišlja o tem, da bi to postala.)

Lektorske ure slovenščine imajo študentje vseh letnikov, tj. od 1. do 4., po 2 uri tedensko. Glede na to, da ne gre za splošno jezikovno fakulteto, pač pa za študij prevajanja, je bil tudi lektor slovenskega jezika že na samem začetku naprošen, da v svoje ure vključi tudi prevajanje, s posebnim poudarkom na pisnem prevajanju iz italijanskega jezika v slovenskega.

Študentje – njihovo število, poreklo in stopnja učenja slovenskega jezika

Število študentov se iz leta v leto spreminja, odvisno je od zanimanja za vpis na to specifično fakulteto in za študijsko smer slovenski jezik. Število vpisnih mest je omejeno, za vpis je treba opraviti zelo zahtevne sprejemne izpite.

Statistični podatki o številu študentov so naslednji:

- v štud. l. 1995/96 je bilo v 1. letniku 5 študentov, v 2. 2, v 3. 5 in v 4. 7 študentov;
- v štud. l. 1996/97 je bilo v 1. letniku 7 študentov, v 2. 5, v 3. 3 in v 4. 1 študent;
- v štud. l. 1997/98 pa so bili v 1. letniku 3 študentje, v 2. 8, v 3. 5 in v 4. letniku 4 študentje.

Bolj kot številčni podatki je zanimiva narodnostna pripadnost študentov, ki seveda pogojuje njihovo predznanje slovenskega jezika. V grobem lahko študente

razdelimo na tiste, ki so italijanske narodnosti, in na tiste, ki so slovenske. Ker pa

tudi znotraj te razdelitve obstajajo razlike, lahko razlikujemo štiri skupine študentov:

- v prvi skupini so študentje slovenske narodnosti, ki prihajajo študirat na to fakulteto iz Slovenije, njihovo znanje slovenščine je seveda zelo dobro;
- v drugi skupini so študentje slovenskega porekla, ki pa živijo v italijanskem okolju (največ jih je prav iz Trsta in okolice); njihovo znanje slovenskega jezika je sicer dobro, vendar na njihovo slovenščino zelo vplivata italijanski jezik in narečje;
- v tretjo skupino sodijo študentje italijanske narodnosti, ki živijo v dvojezičnem okolju, in čeprav se njihovo predznanje slovenščine dostikrat omejuje le na nekaj besed in "fraz", imajo v svojem okolju le več možnosti za učenje slovenščine;
- v četrti skupini pa so študentje italijanske narodnosti, ki prihajajo v Trst od daleč in brez kakršnegakoli predznanja slovenskega jezika, a z velikim navdušenjem za učenje slovenščine in tudi z velikimi prevajalskimi ambicijami.

Ni treba posebej poudarjati, kakšne težave povzroča lektorju prav ta raznolikost študentov in kakšno dragocenost in izziv predstavljajo italijanski študentje, ki se želijo od "dober dan" in "hvala", dveh ali treh slovenskih besed, ki jih poznajo ob vpisu v 1. letnik, razviti v prevajalce.

Zato je treba posebej poudariti pomen štipendij in drugih možnosti za obiskovanje tečajev slovenščine v Sloveniji, ki jih matične ustanove namenjajo tržaškim študentom.

Študijski program, profesorji slovenskega jezika in lektor

Študij slovenskega jezika je zasnovan tako, da študentje prvi dve leti obiskujejo splošni del študijskega programa, v 3. letniku pa izberejo bodisi smer pisnega prevajanja (traduzione) bodisi ustno prevajanje (interpretazione, tolmačenje).

V 1. in 2. letniku poslušajo jezikoslovna predavanja pri prof. dr. Radi Cossutta, preizkušati začenjajo svoje jezikovno znanje pri pisnem prevajanju iz slovenščine v italijanščino (v 1. letniku) in v obratni smeri (v 2. letniku) ter obiskujejo lektorat, kjer utrjujejo in poglobljajo na predavanjih usvojeno znanje slovenščine. V 3. in 4. letniku se predavanjem iz slovenskega knjižnega jezika in lektorskim vajam pridružijo tudi predavanja iz slovenske književnosti, nosilka tega predmeta je red. prof. dr. Marija Pirjevec. Pri prevajanju pa, kot rečeno, študentje obiskujejo vaje iz

pisnega prevajanja ali pa se usmerijo v ustno prevajanje. Za predmet prevajanje skrbita dve odlični prevajalki, ki sta bili tudi sami študentki te fakultete, prof. Marina Počkaj in prof. Fedra Paclich.

Pri tako zasnovanem študiju, ki je seveda značilnost vseh študijskih programov na fakulteti (študij je dvopredmeten, čeprav niso redki študentje, ki se odločijo za tripredmetni študij), je lektor seveda nepogrešljiv, tako pri učenju slovenskega knjižnega jezika kot pri vajah iz prevajanja, še posebej pri tistih študentih, ki se vpišejo na fakulteto brez predznanja slovenščine.

Od ustanovitve lektorata do danes je na Visoki šoli modernih jezikov za prevajalce in tolmače lektorica Mihaela Kavčič, ki je sicer zaposlena v Goriški knjižnici Franceta Bevka v Novi Gorici.

Knjižnica

Knjižnica na fakulteti je zaradi prizadevanj prof. dr. M. Pirjevec in sredstev, ki jih prejema lektorat za nakup slovenskih knjig, dobro založena. Zelo pomembno je, da je prof. Pirjevčeva redno skrbela za nakup najprimernejših in najpomembnejših slovenskih strokovnih knjig že pred ustanovitvijo lektorata. Knjižnica je zelo moderno opremljena in hrani bogat fond strokovne literature.

Zanimivosti

Poudariti je treba, da je lektorat slovenskega jezika na tej ustanovi izrednega pomena, saj gre za eno najpomembnejših prevajalskih fakultet v neposredni bližini Slovenije in na področju, kjer živi in deluje slovenska manjšina, zato verjetno ni zgolj naključje, da se je ta ustanova s štud. l. 1996/97 preselila v prenovljeno stavbo nekdanjega slovenskega Narodnega doma.

Lektorat slovenskega jezika na Novofilološki fakulteti Univerze Karla-Eberharda v Tübingenu je bil ustanovljen l. 1989. Prvi je slovenščino poučeval Janez Štrbenc, učitelj dopolnilnega pouka slovenščine v Baden-Württembergu, njegovo delo je v štud. l. 1990/91 nadaljevala Marja Bešter, za njo pa Marko Stabej (1992/93) in Irena Orel Pogačnik – kot gostujoča predavateljica (v poletnem semestru 1992/93), Ina Ferbežar (1993/94 in 1994/95), Uršula Krevs (v zimskem semestru 1995/96) in Danijela Bakovnik (v poletnem semestru 1995/96). Od oktobra 1996 je lektorica Nina Blažon.

Od učiteljev se z organizacijo lektorata in s poukom slovenskega jezika, književnosti in zgodovine ukvarjata prof. dr. Jochen Raecke in asist. dr. Elisabeth Seitz. Prof. J. Raecke vključuje slovenski jezik v svoja predavanja o južnoslovanskih jezikih, sicer pa je pogost predavatelj na simpozijih v Sloveniji. Njegova asistentka dr. E. Seitz je v okviru svojega študija v Tübingenu (na smeri južnoslovanskih jezikov, s slovenščino kot glavnim predmetom) doktorirala na temo jezika Primoža Trubarja; tudi ona pogosto predava v Sloveniji in sodeluje pri raznih slovensko-nemških projektih. Predstojnik Slovanskega seminarja (tako se imenuje tamkajšnji slavistični oddelek) je prof. dr. Rolf-Dieter Kluge, ki poučuje južnoslovanske književnosti (in s tem tudi slovensko) do l. 1930; tudi on ima stike s Slovenijo.

Status lektorata

Statusa lektorata v Tübingenu ni lahko predstaviti. Za boljše razumevanje položaja slovenskega lektorata in tudi položaja slavistike je treba najprej omeniti, da je študij slovanskih jezikov, posebej južnoslovanskih jezikov, v Nemčiji manj popularen kot npr. študij germanistike v Sloveniji. Južnoslovanske jezike študira manj študentov kot npr. ruščino ali poljščino, ki ju študentje lahko študirajo tudi v povezavi z ekonomijo. Slavistika kot glavni predmet nasploh velja za "eksotičen" študij, zato jo študirajo predvsem študentje s "slovanskimi koreninami", večinoma so slovenskega,

hrvaškega, srbskega, bosenskega ali ruskega porekla. Razmeroma malo študentov je Nemcev.

V začetniškem tečaju slovenščine je bilo v zimskem semestru 1997/98 5 študentov (za primerjavo: češčino so se učili 4 študentje, ukrajinščino pa 2), od katerih so 3 imeli predhodne stike s slovenščino. Samo za 2 študenta je bila edina motivacija za učenje slovenščine želja, da poleg ruščine in poljščine izpopolnita znanje še drugih slovanskih jezikov. Število študentov je v zadnjih letih precej stalno, le l. 1993 je bilo v začetniškem tečaju (pri lektorici I. Ferbežar) več kot 10 študentov (ker so se pripravljali na ekskurzijo v Slovenijo, so se hoteli naučiti jezika).

Lektorat slovenskega jezika obsega po 4 ure tedensko za tečaja slovenščina I in II ter po 2 uri tedensko za višjo stopnjo, za tečaja slovenščina III in IV. Ker potekata v vsakem semestru le po dva tečaja (vedno I in III oz. II in IV), tamkajšnja univerza plača lektorju le 6 honorarnih ur tedensko (t. i. Lehrauftrag), kar je premalo za bivanje v Nemčiji (redno zaposleni lektorji imajo od 12 do 16 ur pouka). Dodatne ure, ki jih lektor opravi na željo študentov (npr. konverzacija, vaje v slogu, pregled slovenskega slovstva od 1930 naprej idr.), niso plačane.

V tūbinškem primeru so dosedANJI slovenski lektorji "reševali" finančne probleme s štipendijami, s pomočjo katerih so v študirali v Nemčiji (štipendije slovenske vlade ali štipendije DAAD – Nemske akademske službe za izmenjavo študentov, doktorandov ali profesorjev). Nekaj denarja so dobivali tudi od STU. Le M. Stabej in I. Orel Pogačnik sta bila deloma plačana od tūbinške fakultete – za čas svojega bivanja v Nemčiji sta prejemale polovično plačo (zasedala sta pol asistentskega delovnega mesta).

Slovenščina je na Novofilološki fakulteti predmet v okviru študijske smeri južnoslovanski jeziki; fakulteta torej nima samostojnega študija "slovenistike" (tako kot tudi nima "polonistike" ali "bohemistike"), možno pa je študirati slavistiko s slovenščino kot glavnim predmetom (torej iz njega tudi diplomirati ali doktorirati). Možno je tudi izbrati ruščino, poljščino, češčino ali druge jezike kot glavni, slovenščino pa kot drugi jezik. Slovenščina je tudi lahko izbirni predmet za študente, ki kot glavni predmet ne študirajo slavistike, temveč druge jezike, retoriko, kulturološke vede ali druge predmete.

Knjižnica

Slovenske knjige, ki se hranijo v skladišču knjižnice, morajo študentje naročiti in si jih dan ali dva pozneje lahko izposodijo za štiri tedne. V tem skladišču se hrani zelo obsežna zbirka slovenske klasične literature. Kakor se lahko pričakuje glede na dolgo slovensko tradicijo v Tūbingenu, je knjižnica zelo dobro opremljena s starejšimi knjigami starejšega porekla (Trubar, Valvasor). Tudi slovenska književnost

19. in začetka 20. stoletja je z zbirkami Prešerna, Kersnika, Cankarja in drugih do slovenske ekspresionistične književnosti z delom Srečka Kosovela zelo dobro zastopana, manjkajo pa dela novejše oz. sodobne literature.

Drugi del "slovenske" knjižnice se nahaja v lektorjevi sobi; to so predvsem slovarji, učbeniki, knjige o (umetnostni) zgodovini in kulturi Slovenije in knjige sodobne književnosti, ki so jih lektorji v zadnjih letih kupili za fakulteto, ter časopis *Delo*. V zadnjih letih je nastala tudi manjša zbirka najnovejše slovenske dramatike, za katero se študentje zelo zanimajo, ter majhna "kinoteka" s slovenskimi filmi.

"Skupina 532"

Ker ima slavistika v primerjavi z drugimi študijskimi smermi manj študentov (germanistična predavanja obiskuje do 100 študentov!), je najti pri njih mogoče najti več motivacije za skupno organiziranje priložnostnih projektov. Tako je lektorica N. Blažon novembra 1996 skupaj s študenti, prof. dr. J. Raeckejem in dr. E. Seitz ustanovila prvo slovensko gledališko skupino v Tübingenu (gledališko skupino imajo namreč anglistika, romanistika, germanistika in drugi oddelki ter z njo predstavljajo svoj "oddelek"). Skupina se imenuje "Skupina 532" (532 je številka sobe, v kateri se je skupina srečevala vsako sredo) in šteje 12 članov, ki niso vsi študentje slovenščine, vsi pa se zanimajo za slovensko književnost in kulturo. Na prvi prireditvi (januarja 1997) so študentje pripravili "scenski kolaž" Cankarjevih črtic, ki so jih spoznali in prevedli na lektoratu. Po predstavi so morali člani skupine odgovoriti na vprašanja gledalcev, katerih večina sploh ni vedela, da se na fakulteti lahko uči slovenščino, veliko pa se jih je zanimalo tudi za slovensko kulturo in politiko. Drugi gledališki projekt je Skupina 532 pripravila v poletnem semestru l. 1997; predstavo *Zid, jezero* Dušana Jovanoviča je pohvalil celo tübinški časopis *Schwäbisches Tagblatt*.

Čeprav se položaj lektorata v Tübingenu od začetka ni bistveno spremenil, je videti, da se je razvil in si z delom lektorjev, ki so poučevali, širili knjižnični fond, organizirali ekskurzije in slovenske večere ..., v Tübingenu pridobil položaj stalne in pomembne sestavine Slovanskega seminarja.

Jasmina Šuler Galos Slovenščina na univerzi v Varšavi

Prva ustanova, ki se je v Varšavi po drugi svetovni vojni posvečala študiju jezikov in književnosti slovanskih narodov, je bil Slovanski seminar. Njegov neposredni naslednik pa je Oddelek za slovansko filologijo Univerze v Varšavi. V štud. l. 1972/73 so se lahko študentje tega oddelka prvič vpisali na jugoslavistiko kot študijsko smer. Študijski program te smeri je vključeval predmet A, ki se je takrat imenoval srbohrvaščina, ter dva B-predmeta, slovenščino in makedonščino. V 1. letniku sta bila lektorata obeh jezikov obvezna za vse študente, in sicer 2 uri tedensko. V 2. letniku pa se je skupina razdelila, del študentov je izbral makedonščino, del pa slóvenščino. Izbranega B-jezika so se študentje učili do konca študija. V 1. semestru je slovenski lektorat vodil pokojni dr. Tone Pretnar, v 2. pa ga je za deset let nasledila Poljakinja, prof. dr. Hanna Orzechowska.

Že v 70. letih je na Oddelku za slovansko filologijo veljalo pravilo, da se posamične smeri ne vpisujejo vsako leto, temveč v določenih – v različnih letih različnih – časovnih razmikih. V slovenski lektorat so se študentje lahko vpisovali, kadar je prišla na vrsto srbohrvaščina, ker je bila slovenščina tedaj del študija jugoslavistike. Kolikor je bilo mogoče ugotoviti, so v letih 1972–1993, ko je slovenščina postala samostojen diplomski predmet, diplomirali trije taki jugoslavistični letniki. Ko je prof. dr. H. Orzechowska zapustila Oddelek za slovansko filologijo, je lektorat prevzela mag. Joanna Pomorska. V poletnem semestru štud. l. 1992/93 ga je vodila Slovenka Jasmina Šuler Galos. Študentje, ki so se v teh letih učili slovenščino, so morali po 5. letniku opraviti izpit iz slovenske književnosti, ki jo je predaval prof. dr. Jan Wierzbicki.

V arhivu Oddelka je samo šest slovenističnih diplomskih nalog. Prva je iz l. 1970, torej je bila napisana še pred uvedbo jugoslavistike. Njen naslov je *Nepravilna vokalizacija jerov v slovenščini*, mentor pa je bil doc. dr. A. Siczkowski. Diplomaska naloga *Raba namenilnika v sodobnem slovenskem literarnem jeziku* je bila napisana l. 1982, mentorica pa je bila prof. dr. H. Orzechowska. Ostale diplomske naloge so

literarnozgodovinske, mentor pa je bil prof. dr. Jan Wierzbicki: *Trije modeli sodobne slovenske dramatike* (1986); *Dramatika Petra Božiča* (1979); *Portret umetnika v Cankarjevi prozi dunajskega obdobja* (1985); *Temeljne smeri slovenske poezije v sedemdesetih letih* (1977). Dve jezikoslovni diplomski nalogi sta bili primerjalni: *Funkcija konstrukcij z da v srbohrvaščini, slovenščini in makedonščini* (1982); in *Distribucija najpogostejših glagolov v srbohrvaščini, makedonščini in slovenščini* (1980). Mentorica je bila prof. dr. H. Orzechowska.

Od l. 1993 je slovenščina v Varšavi samostojen diplomski predmet. V štud. l. 1998/99 bo torej diplomirala prva generacija varšavskih slovenistov (8 študentk). Lektorica je Slovenka Jasmina Šuler Galos. Slovenščino kot A-predmet študira tudi 8 študentov v 5. letniku in 23 v 1. Ti študentje imajo 4 ure lektorata na teden. Izpiti iz praktičnega znanja slovenskega jezika so po 2., 5. in 10. semestru. Predavanja iz slovenske književnosti imajo študentje v 2. in 3. letniku, v 4. in 5. pa imajo vaje iz slovenske književnosti. Predavatelj je dr. Zdzislaw Darasz s Šlezjske univerze. Dva semestra poslušajo slovenisti tudi jezikoslovna predavanja pri dr. Hanni Dalewski Gren. Izpit iz opisne slovnice slovenskega jezika je po 3. letniku.

Poleg omenjenih študira na tem oddelku še 14 študentov, ki so v tem študijskem letu vpisali slovenščino kot B-predmet (od 2. letnika). Tudi ti bodo imeli do konca študija 4 ure lektorata tedensko.

Knjižnica Oddelka za slovansko filologijo v Varšavi prejema slovenske knjige pravzaprav samo od STU. Redke slovenske knjige najdemo že v prvi bibliotečni knjigi iz l. 1953. Prve registrirane slovenske knjige so Ramovševa historična gramatika, Levčev pravopis, Cankarjeve novele, izdane v Varšavi leta 1931, in Prešernove nemške poezije. Vse te knjige je knjižnica Oddelka za slovansko filologijo podedovala od knjižnice Slovanskega seminarja. Do leta 1960 je bilo v knjižnici Oddelka le nekaj čez 40 slovenskih knjig. Kasneje je knjižnica prejela knjige tudi od Urada za mednarodne slavistične tečaje, in sicer predvsem leposlovna dela (Gradnik, Hieng, Pahor, Kosmač, Kozak, A. Vodnik, Grum idr.) Knjižnica je v tem času kupila samo *Besedotvorje slovenskega jezika* Antona Bajca in *Vsebine slovenskih literarnih del* Stanka Janežiča. Nekaj knjig je po medbibliotečni izmenjavi prejela od SAZU. Jugoslovanski bibliografski inštitut iz Beograda je pošiljal čitanke in dela slovenskih realistov. Knjige je pošiljala tudi Komisija za mednarodno kulturno sodelovanje s tujino iz Ljubljane, vendar iz podatkov, ki so na voljo, ni razvidno, katerega leta se je to sodelovanje začelo. Gotovo so vsaj od l. 1973 redno prihajale v Varšavo knjige iz sredstev STU, in sicer pod rubriko Lektorati, ki jih vodijo tuji lektorji. Vse slovenistične knjige, pridobljene po l. 1993, so (z izjemo redkih daril posameznikov) darilo STU. To so predvsem sodobno leposlovje, sodobna jezikoslovna in literarnozgodovinska dela, jezikovni priročniki in slovarji ter nekaj etnografskih del. Med zasebnimi darovalci knjig so prof. dr. J. Wierzbicki, Wanda Budzyszweska in Maria Krukowska.

Dorothea König Slovenščina na univerzi v Würzburgu

Slovenščina se na würzburški univerzi poučuje od poletnega semestra l. 1989, ko je dr. Dorothea König začela voditi tečaj uvoda v slovenščino (1 uro tedensko). Danes traja učenje slovenščine štiri semestre ter obsega tečaja I in II za začetnike (po 3 ure tedensko) in tečaja III in IV za nadaljevalce (po 2 uri tedensko); temu sledi še seminar (2 uri tedensko), namenjen branju slovenske književnosti in ukvarjanju z različnimi slovenističnimi temami.

Sicer pa je jugoslavistiko v Würzburgu mogoče študirati v okviru dodiplomskega študija kot glavni ali stranski študij. Slovenščina je eden od izbirnih lektoratov (študentje izbirajo med slovenščino, srbohrvaščino ali bolgarščino). Žal v Würzburgu ni lektorja iz Slovenije; navedene tečaje poučuje, kot že rečeno, dr. D. König, ki se sicer ukvarja tudi s slovensko kulturo in staro cerkveno slovanščino. Predstojnik katedre, prof. Christian Hannick, obravnava slovenistična vprašanja primerjalno z drugimi jeziki v okviru svojih predavanj in seminarjev.

Odkar je razpadla Jugoslavija, se je število študentov jugoslavistike močno zmanjšalo, in to ne le na univerzi v Würzburgu, temveč po celi Nemčiji.

Že nekaj semestrov se lektorata slovenskega jezika udeležuje okrog 7 študentov (l. 1989 sta bila le 2), ki so slovenskega, hrvaškega, srbskega, bosenskega porekla (otroci "gastarbajterjev") ali Nemci. Doslej je le študentka Nina Blažon (ki je bila nekaj časa tudi lektorica slovenščine v Tübingenu) diplomirala s slovenistično temo. Vsako leto se kateri od udeležencev seminarja udeleži SSJLK v Ljubljani.

Študentje so doslej trikrat obiskali Slovenijo (l. 1993 so si ogledali dolino Soče, Piran in Hrastovlje, Ljubljano in Bled, l. 1994 gledališko predstavo v Ljubljani in l. 1995 osrednjo Slovenijo).

Časopisi in knjige (okrog 600 enot) se hranijo v knjižnici Inštituta in so dostopni javnosti. Knjige izbirata dr. D. König in predstojnik katedre, nekaj jih lektorat kupi tudi s finančno pomočjo STU. Žal je med njimi zelo malo sodobne slovenske književnosti.

Mednarodni znanstveni simpozij Obdobja spada med največje redne prireditve, ki jih je med letoma 1979 in 1996 prirejal Oddelek za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete v Ljubljani in ki bo po triletni prekinitvi ponovno zaživel l. 1999. Okoliščine (tj. pobude, razlogi, vsebinska orientacija ipd.) nastanka zamisli o simpoziju je mogoče v grobem razbrati iz arhivske dokumentacije s sej, poročil predsednikov in tudi iz spremnih besed/uvodov v zbornike, ki prinašajo referate vsakega izmed simpozijev, deloma tudi iz spominjanj njegovih snovalcev. Prireditvev in izdajo zbornika so na začetku gmotno podpirale Izobraževalna, Kulturna in Raziskovalna skupnost Slovenije, kasneje Republiški sekretariat za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo, Republiški sekretariat za kulturo in Republiški sekretariat za raziskovalno dejavnost in tehnologijo, nato pa Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za znanost in tehnologijo, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete in pa Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike književnosti Filozofske fakultete.

Zamisel za vsakoletni simpozij je dozorela sredi 70. let in je bila tesno povezana z že več kot desetletnim uspešnim delovanjem SSJLK (od l. 1964 dalje). Že inštitut seminarja je pomenil kvalitetno novo možnost predvsem za tuje slaviste, ki so se bili na lektoratih slovenskega jezika na matični univerzi ali prek strokovne literature tako ali drugače s slovenščino že srečevali, saj je omogočil, da se z njo spoznavajo in se v njej izpopolnjujejo v vsakdanjem neposrednem stiku, da se poglobljeno seznanjajo s slovensko književnostjo, zgodovino in kulturo in da – nenazadnje – slovenistična vprašanja vključujejo tudi v svoje raziskovalne načrte. V prepletu vseh teh okoliščin se je tudi pri slovenskem seminarju za tuje slaviste vse jasneje kazala potreba po trajni "organizirani obliki strokovnega in znanstvenega sodelovanja, po znanstvenem simpoziju z mednarodno udeležbo kot eni izmed dejavnosti seminarja, ki bi omogočala višjo raven soočanja s slovenistiko tako za tuje kot tudi domače raziskovalce. V arhivu SSJLK (prim. fascikel Simpozij 1977) zasledimo prvo

informacijo v tem smislu v dopisu, naslovljenem na Oddelek za slovanske jezike in književnosti, v katerem vodstvo pripravljalnega odbora za organizacijo 14. SSJLK obvešča oddelek o predlogu, sprejetem na 1. seji z dne 25. oktobra 1977, in sicer "naj bo znanstveni simpozij z udeležbo tujih slavistov odslej redna oblika dejavnosti Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture, in sicer izmenično jezikoslovni in literarnozgodovinski". Hkrati je bilo tudi dogovorjeno, da se naslednjega (tj. 1978.) leta posebnega tovrstnega simpozija še ne bi priredilo, ampak naj "bi se PZE za slovanske jezike in književnosti /.../ organizacijsko priključila Župančičevemu simpoziju", ki je bil načrtovan v organizaciji SAZU, Slavističnega društva Slovenije, Društva slovenskih pisateljev, Slovenske matice in Filozofske fakultete.

Po prvotni zamisli naj bi bil mednarodni simpozij uvod v vsakoletni SSJLK, vendar pa ne izrecno samo kot poglobitev vsakokratne tematike, ki se obravnava na Seminarju, ampak naj bi razvil svojo lastno notranjo logiko in ritem. Potekal naj bi neposredno pred začetkom SSJLK. Ta praksa je bila kršena samo dvakrat, in sicer l. 1993, ko simpozija sploh ni bilo, in l. 1996 (17. po vrsti), ko je bil premaknjen na mesec december. Priprava tekočega simpozija je organizacijsko sicer potekala v okviru pripravljalnega odbora za redni SSJLK, vendar pa je bila odgovornost zanj poverjena izbranemu predsedniku simpozija, ki je prevzel tudi skrb za ureditev zbornika referatov s simpozija.

Simpozij je bil torej že od začetka tematsko osamosvojen od SSJLK, in ker je bil konceptualno usmerjen v sistematično zaporedno obravnavo posameznih obdobjev v razvoju slovenskega jezika, književnosti in kulture, je bil imenovan Simpozij Obdobja. Čeprav je bilo najprej sicer mišljeno, da se bo izmenično usmerjal v jezikoslovje in literarno zgodovino, je bila notranja vsebinska trodelnost (tj. jezik, književnost, kultura) seminarske zasnove prenesena tudi v zasnovo simpozija, vendar pa se je artikulirala skozi funkcionalno interdisciplinarnost pri pristopanju in osvetljevanju posameznih obdobjev in vprašanj, povezanih z njihovim notranjim nastajanjem in pojavnostnimi karakteristikami, in sicer kot srečanje različnih ved in njihovih pogledov na ista obdobja z namenom, najti skupno problematiko in odkriti interdisciplinarne teme ter – v mejah možnosti – evidentirati tudi druge specifične prispevke k poznavanju obravnavane dobe (Paternu, Spremna beseda, *Obdobja 2*, 557–558). Prav zaradi te programske naravnosti v pridobivanje celovitejšega vpogleda (tj. da se problematika osvetli iz zornih kotov in z metodološkimi pristopi ter izvajanji različnih ved in znanstvenih usmeritev) v vsako izmed obdobjev in v t. i. duh časa so bili tedaj simpoziji organizacijsko uvrščeni v medstrokovni raziskovalni program Znanstvenega inštituta Filozofske fakultete. Nadalje iz Spremne besede v zborniku s prvega simpozija in tudi v nekaterih naslednjih (*Obdobja 1*), ki jo je napisal Boris Paternu kot prvi predsednik, izvemo še za eno programsko postavko, in sicer naj bi se vsakokratna tematika na simpozijih ne obravnavala samo strogo v nacionalnem okviru, ampak naj bi se raziskovali in osvetljevali tudi širši primerjalni,

tipološki, teoretski in tudi zgodovinski vidiki in konteksti. Na simpozijih naj bi se na novo pretresli dosedanji pogledi na obdobja in se aktualizirala njihova temeljna znanstvena vprašanja. Tako naj bi simpoziji tudi prek tematskih zbornikov, natisnjenih pred naslednjim simpozijem, pripomogli k posodabljanju študija humanističnih in družbenih ved na naših visokih in celo srednjih šolah (B. Paternu, Spremna beseda, *Obdobja* 2, 558).

Doslej se je zvrstilo 17 simpozijev *Obdobja* (prvi – konec junija 1979, zadnji – decembra 1996) in (s časovnim zamikom) v tem času je izšlo 16 tematskih zbornikov v seriji *Obdobja* (1979–1999), ki jo je likovno oblikoval Janez Suhadolc, le referati z 12. simpozija so bili natisnjeni v *Slavistični reviji* 42/2–3 (1994). Simpozije so vodili profesorji z Oddelka za slovanske jezike in književnosti Boris Paternu 1. (1979) / 2. (1980) / 3. (1981) / 8. (1986) / 16. (1995), Franc Zadavec 4. (1982) / 5. (1983) / 7. (1985), Breda Pogorelec 6. (1984) / 12. (1990), Jože Koruza 9. (1987), Jože Toporišič 10. (1988) / 13. (1991) / 15. (1994), Matjaž Kmecl 11. (1989), Tone Pretnar 14. (1992) in Alenka Šivic Dular 17. (1996).

Simpozijske zbornike pa so uredili predsedniki simpozijev sami ali skupaj s souredniki: *Obdobja 1: Obdobje razsvetljenstva v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi* (1980) B. Paternu, B. Pogorelec, J. Koruza; *Obdobja 2: Obdobje romantike v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi* (1981) B. Paternu, F. Jakopin, J. Koruza; *Obdobja 3: Obdobje realizma v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi* (1982) B. Paternu, F. Jakopin, J. Koruza; *Obdobja 4: Obdobje simbolizma v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi* (1983) F. Zadavec, F. Jakopin, F. Bernik; *Obdobja 5: Obdobje ekspresionizma v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi* (1984) F. Zadavec, H. Glušič, F. Jakopin; *Obdobja 6: 16. stoletje v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi* (1986) B. Pogorelec, J. Koruza; *Obdobja 7: Socialni realizem v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi* (1987) F. Zadavec, J. Koruza, A. Skaza; *Obdobja 8: Sodobni slovenski jezik, književnost in kultura* (1988) B. Paternu, F. Jakopin, J. Toporišič; *Obdobja 9: Obdobje baroka v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi* (1989) A. Skaza, A. Vidovič Muha; *Obdobja 10: Obdobje srednjega veka v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi* (1989) J. Toporišič; *Obdobja 11: Obdobje slovenskega narodnega preporoda (ob 70-letnici ljubljanske slavistike)* (1991) M. Kmecl; *Obdobja 12: Ramovšev zbornik* (1994); *Obdobja 13: Miklošičev zbornik* (1992) J. Toporišič, T. Logar, F. Jakopin; *Obdobja 14: Individualni in generacijski ustvarjalni ritmi (Ob 10-letnici Marje Borštnikove)* (1994) M. Juvan, T. Sajovic; *Obdobja 15: Kopitarjev zbornik* (1996) J. Toporišič; *Obdobja 16: Sonet in sonetni venec* (1997) B. Paternu, F. Jakopin; *Obdobja 17: Vatroslav Oblak* (1998) A. Šivic Dular.

Že iz zgornjega je videti, da je po izvirnem tematskem konceptu potekalo samo prvih 10 simpozijev *Obdobja* in da se je ta, prvotno diahronistično tematizirana zasnova sčasoma začasno izčrpala, tako da je bil že 11. simpozij *Obdobja* nekakšen vmesni simpozij in posvečen več pomembnim obletnicam, ki so daljnosežno

sodelovale pri slovenskem narodnem in kulturnem preporodu: 200 let francoske revolucije, 200-letnica prve moderne slovenske gledališke predstave, 300 let od izida *Slave vojvodine Kranjske* J. V. Valvasorja in 70-letnici slovenske univerze (M. Kmecl, Urednikova začetna beseda, *Obdobja 11*, 5). Po tem so sledili simpoziji, na katerih so se s časovno distanco na novo pretresali znanstveno delovanje in izsledki vidnih slovenskih slavistov, ki so ustvarjali znanstvene temelje slovenski slavistiki in slovenistiki (*Obdobja 12: Ramovšev zbornik, Obdobja 13: Miklošičev zbornik, Obdobja 15: Kopitarjev zbornik, Obdobja 17: Vatroslav Oblak*), ali pa so bila ob teoriji ustvarjalnih ritmov Marje Boršnikove (*Obdobja 14: Individualni in generacijski ustvarjalni ritmi*) aktualizirana teoretična in metodološka vprašanja literarnega zgodovinopisja, ki sploh upravičujejo in omogočajo zunanjo klasifikacijo literarnih del v posamezna obdobja (tj. vzpostavljanje notranje povezanosti in različnosti med deli in avtorji), in se vežejo na vprašanja o načinu opisovanja in pripovedovanja zgodovinskih procesov, njihove smiselnosti in namena ipd. (M. Juvan, Uvodna pojasnila, *Obdobja 14*, 1–4). Izrazito problemsko usmerjen je bil tudi 16. simpozij (*Obdobja 16: Sonet in sonetni venec*), in sicer na eno izmed osrednjih pesniških oblik, ki ima izredno pomembno mesto tako v razvoju slovenske književnosti kot tudi v kultiviranju slovenskega jezika; pobuda, da se ta tematika (s katero naj bi se okrepiło zanimanje za sonetni venec in še posebej za sonetni venec sonetnih vencev in bi se obe pesniški obliki tudi komparativno in teoretsko vključili v slavistiko) obravnava prav na simpoziju *Obdobja* v Ljubljani, je prišla iz nemške slavistike (B. Paternu, Spremna beseda, *Obdobja 16*).

Iz potrebe, da bi se tematika prihodnjih srečanj ponovno načrtovala bolj sistematično, se je njegova organizacija začasno ustavila. Po večkratnih pogovorih o nadaljnji usmeritvi in konceptu simpozija, ki so intenzivno potekali v l. 1997, in po vrsti predlogov, ki so jih podale tako katedre (npr. predlog katedre za slovenski knjižni jezik, skupni predlog neslovenističnih kateder) kot tudi člani kateder kot posamezniki (I. Grdina, M. Hladnik, M. Juvan, M. Orožen, A. Skaza, A. Vidovič Muha) se je doseženo soglasje oblikovalo v naslednje splošne sklepe:

- a) simpozij ostaja predvsem slovenističen,
- b) ohrani se že uveljavljeni naziv *Obdobja*,
- c) ohrani se prvotno deklarirana interdisciplinarnost v obravnavi tematike z jezikovnega, literarnozgodovinskega in kulturološkega vidika,
- č) potekal bo spet vsako leto,
- d) krovna tema prihodnjih simpozijev bo "zvrsti in metode".

Kot logična posledica je bilo nadalje sklenjeno, da bo 18. simpozij *Obdobja* posvečen vprašanju "historizma v raziskovanju slovenskega jezika, literature in kulture" in da bo potekal decembra 1999 (predsednica simpozija bo Aleksandra Derganc), 19. simpozij pa naj bi bil l. 2000 posvečen Francetu Prešernu ob 200-letnici njegovega rojstva. Navedeni sklepi so v bistvu potrdili, da se prvotno

določena usmeritev za simpozij nadaljuje. Vendar pa je treba opozoriti, da datumski premik poteka simpozija, ki se je zaradi spleta tedanjih okoliščin začel pri 17. simpoziju, z 18. simpozijem pa se očitno uveljavlja, tudi formalno osamosvaja simpozijsko prireditev od seminarske, s tem pa na določen način modificira prvotno funkcijo simpozija in po svoje ponovno problematizira zlasti njegova konceptualna načela.

Simpozij Obdobja zanesljivo sodi med doslej največje tovrstne znanstvene projekte na Slovenskem in je postal nepogrešljivo kulturološko žarišče slovenske znanosti. Objavljeni referati so izjemna obogatitev našega vedenja in samozavedanja tako s stališča vpogleda v naša lastna ustvarjalna prizadevanja kot tudi s stališča vpogleda v vpetost v širše duhovne prostore in v tem smislu pomenijo posodobitev slovenske humanistične znanstvene misli. Zaradi sistematične in osredinjene zasnove simpozijev, ki so se začeli z obravnavo obdobj, ko so se postavljali in oblikovali temeljni (kulturni, znanstveni, politični itd.) parametri za konstituiranje in razvoj slovenstva v moderen evropski narod, pa prispevki v zbornikih nedvomno predstavljajo tudi trdno podlago za prihodnja sintetična znanstvena in strokovna dela tako po problemski, izsledkovni kot tudi metodološki strani. Zato je zunaj vsakega dvoma, da je simpozije Obdobja tudi v prihodnje treba skrbno načrtovati kot poglobljene obravnave notranjih vsebin, ki predstavljajo pretanjeno tkivo naše kontinuirane ustvarjalne biti in so skrite pod zunanjo faktografijo. V zvezi s tem pa se vendarle zdi, da bo v prihodnje treba najresneje celostno ali po posameznih obravnavanih vprašanjih ovrednotiti tisto, kar je bilo že podano, saj bo sicer zaradi obsežnosti in številnosti obravnav in obravnavanih vprašanj in tudi zaradi številnosti predstavljenih zornih kotov, ki že kar ovirajo preglednost nad dosedanjo produkcijo, uhajalo iz zavesti. Prav tako bi si bilo treba prizadevati za še večjo publicistično odmevnost zbornikov doma in po svetu in jo tudi sistematično spremljati.

Nekaj statistike o simpozijih Obdobja 1–17: Statistični podatki o prvih desetih simpozijskih zbornikih so bili objavljeni v enoti Ob desetletnici Obdobj (*Obdobja* 10, 359–388), zajemajo pa 14 zornih kotov, in sicer: Zaporedje simpozijev, Naslovne strani simpozijev, Vodje simpozijev, Uredništva zbornikov, Spremna besedila zbornikov Obdobja, Prvi referat v zbornikih, Posebni referat v zborniku, Prvi referat v posameznih razdelkih zbornikov, Mesto tvarinskega območja v zbornikih, število natisnjenih referatov, število strani zbornikov, Mesto referentov, njihovo število in število referatov ter skupno, Komentar k preglednicam, Imensko kazalo avtorjev natisnjenih referatov. K tam objavljenim ugotovitvam naj dodamo, da je bilo po tem času v zbornikih *Obdobja 11–17* objavljeno še 276 referatov (pri tem imajo trije referati po dva avtorja), ki jih je napisalo 179 avtorjev, od tega jih je 106 domačih, 170 pa iz tujine. Čeprav v nekaterih mejnih primerih razvrstitev v skupine sicer ni povsem ostra, lahko od števila 276 prištevamo med jezikoslovne 139 referatov, med

literarnozgodovinske 97 in med kulturološke 40. Njihova distribucija po zbornikih (navajam v navedenem vrstnem redu: skupno število referatov – jezikoslovni – literarnozgodovinski – kulturološki) je takšnale: *Obdobja 11*: 28 = 2 + 9 + 17, *Obdobja 12*: 32 = 19 + 8 + 5, *Obdobja 13*: 61 = 48 + 5 + 8, *Obdobja 14*: 37 = 3 + 32 + 2, *Obdobja 15*: 59 = 41 + 10 + 8, *Obdobja 16*: 33 = O + 33 + O, *Obdobja 17*: 26 = 26 + O + O. V zbornikih *Obdobja 1–17* pa je bilo doslej kumulativno objavljeno 720 referatov, od tega 353 literarnozgodovinskih, 258 jezikoslovnih, 109 kulturoloških. Razmerje med deležem jezikoslovnih in literarno-zgodovinskih obravnav se je glede na stanje do vključno desetega zbornika (prim. *Obdobja 10*, 366) rahlo uravnovesilo predvsem zaradi jezikoslovno tematiziranih simpozijev (*Obdobja 12, 13, 15, 17*). Skupno število strani referatov v zbornikih *Obdobja 1–17* znaša 8700.

Simpozijev *Obdobja* se je udeležilo 314 referentov, od tega se jih 135 pojavlja samo v zbornikih *Obdobja 1–10*, in 111 samo v zbornikih *Obdobja 11–17*, 68 referentov pa se pojavlja v obeh fazah poteka srečanja. Udeleženci simpozija so prihajali iz vseh novodobnih slovanskih držav (z izjemo Ukrajine), iz 11 drugih evropskih držav (Albanija, Avstrija, Estonija, Francija, Nemčija, Italija, Madžarska, Nizozemska, Romunija, Švedska, Velika Britanija) in iz Združenih držav Amerike ter Kanade. Na vseh (17) simpozijih so sodelovali referenti iz Slovenije, Hrvaške in Nemčije, na manjšem številu od tega pa iz Poljske (15), Češke, Avstrije (po 14), Italije (11), Zvezne republike Jugoslavije (10), Bosne in Hercegovine, Madžarske (po 7), Makedonije (6), Bolgarije, Velike Britanije (po 5), Belorusije, Rusije, Združenih držav Amerike (po 4), Francije, Nizozemske (po 3), Slovaške, Albanije, Estonije, Romunije, Švedske, Kanade (po 2).

IMENSKO KAZALO AVTORJEV IN NATISNjenih REFERATOV ZA *OBDOBJA 11–17* (prim. J. Toporišič, Imensko kazalo avtorjev natisnjenih referatov, *Obdobja 10*, 367–388)

1. BABIČ Matjaž, Ljubljana
– *Kopitarjeva razmejitev med izgovarjavo stare in nove grščine* (XV, 383–388).
2. BABIČ Stjepan, Zagreb
– *Miklošičevi sufiksi – osobito hrvatski* (XIII, 165–171).
3. BEDINA Katarina, Ljubljana
– *Problemi muzikološke stroke na Slovenskem v prvi polovici 20. stoletja* (XII, 429–435).
4. BENEDIK Francka, Ljubljana
– *Slovar slovenskega knjižnega jezika in narečne besede* (XII, 261–266).

5. BERGAMO Marija, Ljubljana
 - *Je glasbeni realizem "zgodovinska nujnost"?* (XIV, 257–262).
 - *Razmerje med govorno in glasbeno intonacijo – na sledi korelacije, ki utemeljuje identiteto* (XV, 601–606).
6. BERNARD Antonia, Pariz
 - *Jernej Kopitar in Reimški Evangelij* (XV, 285–292).
7. BERNIK Franc, Ljubljana
 - *Položaj distance v Cankarjevi pripovedni tehniki* (XIV, 381–386).
8. BOBROWNICKA Maria, Krakov
 - *Napoleonov mit v poljski in slovenski književnosti* (XI, 99–106).
9. BRATUŽ Lojzka, Gorica
 - *Preroditeljska prizadevanja Valentina Staniča in drugih goriških piscev* (XI, 251–260).
10. BREGANT Mihael, Ljubljana
 - *Fenomen sonetnih vencev sonetnih vencev* (XVI, 437–448).
11. BRLENIĆ VUJIC Branka, Osijek
 - *Model pučkog smijeha u Linhartovoj komediji "Dan veselja ili Matiček se ženi"* (XI, 177–185).
 - *Ivan Prijatelj i Antun Barac (tipološka paralela)* (XII, 371–376).
 - *Majstor Radovan u djelu Petra Šegedina ili priča o dva kamena* (XIV, 233–241).
 - *Secesijska stilizacija u hrvatskom sonetu* (XVI, 207–221).
12. BROWNE Wayles, ZDA
 - *Taluj, Kopitar and the American Public's First Introduction to the Slavic literature* (XV, 505–512).
13. CETNAROWICZ Antoni, Krakov
 - *Stosunek Słowenii do spraw polskich w połowie XIX wieku* (XIII, 603–613).
14. COSSUTTA Rada, Trst
 - *Oblak in Alasijev Italijansko-slovenski slovar: nemške izposojenke* (XVII, 251–257).
15. CVETKO OREŠNIK Varja, Ljubljana
 - *K Miklošičevim razlagam pri samostalniški in pridevniški sklanjatvi in njegovi panonski teoriji* (XIII, 229–245).

16. CZAPIK Barbara, Sosnowiec
 - *Niektóre problemy dynamiki rozwoju awangardowej poezji słoweńskiej w świetle rytmiki negatywnej* (XIV, 317–324).
17. ČEJKA Mirek, Brno
 - *Hodnota a význam Miklošičovy studie o negaci ve slovanských jazycích* (XIII, 255–262).
 - *Jazykové mšeni u Kopitara a problém tzv. makaronismů* (XV, 71–78).
 - *Prvky strukturního pojetí jazyka u Vatroslava Oblaka* (XVII, 1–12).
18. ČURKINA I.V., Moskva
 - *Ernej Kopitar i Rossija* (XV, 389–403).
 - *Vatroslav Oblak i ruskie učenyje* (XVII, 73–84).
19. DAMJANOVIC Stjepan, Zagreb
 - *Jagićeve ocjene Miklošičevih djela* (XIII, 341–348).
20. DARASZ Zdzislaw, Krakow
 - *V iskanju identitete* (XI, 13–18).
 - *Metoda literarnozgodovinske sinteze Ivana Prijatelja (pogled od zunaj)* (XII, 365–369).
 - *Oblikovanje idejno-estetskih modelov slovenske literarne kritike v obdobju med svetovnima vojnama* (XIV, 23–29).
 - *Sonety France Prešerna w polskich przekładach* (XVI, 337–343).
21. DĄBROWSKA PARTYKA Maria, Krakow
 - *"Norma intimiteta" kao modalni okvir književnoga teksta* (XIV, 387–396).
22. DEMIRAJ Shaban, Tirana
 - *Franz Miklošič's Main Contributions in Albanology* (XIII, 415–422).
 - *J. Kopitar's Main Contributions in Albanology* (XV, 349–351).
23. DOLINAR Darko, Ljubljana
 - *Glavni teoretično-metodološki modeli v slovenski literarni vedi med vojnama* (XII, 333–342).
 - *Spremembe paradigem v novejši slovenski literarni vedi?* (XIV, 13–21).
24. DULIČENKO Aleksandr D., Tartu
 - *Fran Miklošič i Matija Majar Zil'jskij: ot jazyka praslavjanskogo k jazyku vseslavjanskomu* (XIII, 431–444).
 - *U istokov rez'janologii* (XV, 567–590).

25. ĐUKANOVIĆ Maja, Beograd
 - *Slovenščina v srbskih berilih med dvema vojnama* (XII, 275–279).
26. EICHLER Ernst, Leipzig
 - *Leskien und Miklosich* (XIII, 339–340).
27. EISMANN Wolfgang, Gradec
 - *Zur Übersetzung der Württembergischen Kirchenordnung durch Jurij Dalmatin* (XV, 171–183).
28. FAGANEL Jože, Ljubljana
 - *Verzni prestop v sonetu* (XVI, 67–76).
29. FERLUGA PETRONIO Fedora, Videm
 - *Ustvarjalni ritmi v delu Marje Borštnikove* (XIV, 143–152).
 - *Jernej Kopitar – Matija Čop* (XV, 223–228).
30. FLAKER Aleksandar, Zagreb
 - *Intermedialnost kot dejavnik periodizacije 20. stoletja* (XIV, 205–214).
 - *Ikoničnost Matoševega soneta* (XVI, 147–156).
31. FURLAN Metka, Ljubljana
 - *Miklošičev etimološki slovar v luči sodobnega etimološkega raziskovanja slovanskega besedja* (XIII, 329–338).
 - *Alasijev Italijansko-slovenski slovar* (XV, 541–551).
 - *Alasijevi glosi oghniške in pluca* (XVII, 259–272).
32. GADANYI Karel, Szombathely
 - *Vloga katedre za slovenski jezik in književnost pri izobraževanju narodnostnih učiteljev* (XI, 33–35).
 - *Prevodi Avgusta Pavla iz slovenščine v madžarščino* (XIV, 65–69).
33. GANTAR Kajetan, Ljubljana
 - *Kopitar in grštvo* (XV, 375–381).
34. GARDE Paul, Aix-en-Provence
 - *Les catégories grammaticales chez Miklošič* (XIII, 201–208).
35. GIESEMANN Gerhard, Gießen
 - *Funktion und Funktionieren von Theater/Drama in der slovenischen Literatur Anfang des 19. Jahrhunderts* (XI, 75–86).

- *Grundprobleme slovenischer Literaturwissenschaft und Literaturkritik am Beispiel des Ljubljanski zvon* (XII, 343–353).
 - *Wen interessiert die slovenische Literatur? Fragen zur Rezeption in Deutschland und ihren Bedingungen* (XIV, 51–64).
 - *Motive im Sonett und ihre Funktion – Merkmale literarischer Entwicklungen, dargestellt an ausgewählten slovenischen Beispielen* (XVI, 33–48).
36. GLAZER Alenka, Maribor
- *Marja Borštnik in Janko Glazer* (XIV, 153–160).
37. GODINI Neva, Videm
- *Franulov saggio grammaticale Italiano-Cragolino iz leta 1811 in Vodnikov doprinos* (XI, 219–225).
 - *Srednjekraška leksika v Štrekljevih časih in danes* (XII, 267–273).
38. GRDINA Igor, Ljubljana
- *Jovan Vesel Koseski, poet in glasnik slovenske meščanske dobe* (XI, 271–284).
 - *Milošičeva Monumenta serbica spectantia historiam Serbiae, Bosniae, Ragusii* (XIII, 539–552).
39. GREBER Erika, Konstanz/München
- *Das Sonett als Textus (Gewebe, Netz, Geflecht)* (XVI, 381–392).
40. GREENBERG Marc L., Kansas
- *Vatroslav Oblak and Early Innovations in the South Slavic Vocalic Systems* (XVII, 101–110).
41. GRMIČ Vekoslav, Maribor
- *Slomškovo prebujanje slovenske narodne zavesti in ustanovitev Bogoslovnega učilišča v Mariboru* (XI, 263–269).
 - *Ušeničnikovo razumevanje umetnosti – literature* (XII, 417–424).
42. GROSAN Meta, Ljubljana
- *Nekatere slovenske kritiške paradigme – kritike o Kavčičevi Pustoti* (XIV, 31–41).
43. GVOZDANOVIĆ Jadranka, Amsterdam
- *Ramovš in jezikoslovne vede dvajsetega stoletja* (XII, 139–146).
 - *Miklošič v krogu jezikoslovcev svojega časa* (XIII, 297–302).
44. ĆURČINOV Milan, Skopje
- *Sonetot vo sovremenata makedonska poezija* (XVI, 241–249).

45. HAFNER Stanislav, Gradec
 - *Fran Miklošič v okviru dunajskega znanstvenega sveta svojega časa* (XIII, 303–315).
 - *Jernej Kopitar kot avstroslavist* (XV, 23–34).
46. HARTMAN Bruno, Maribor
 - *Miklošič kot bibliotekar dunajske dvorne knjižnice* (XIII, 527–537).
47. HEŘMAN Sáva, Praga
 - *Spisovný (standardní) jazyk u J. Kopitara a J.P. Šafaříka* (XV, 455–462).
48. HERRITY Peter, Nottingham
 - *Slovenski jezikoslovci in stara cerkvena slovanščina* (XII, 249–255).
 - *Srbohrovaščina v delih Frana Miklošiča* (XIII, 369–377).
 - *Kopitar in njegov krog v Prešernovih verzih sestavkih* (XV, 213–221).
49. HOMOLÁČ Jiří, Praga
 - *Dvě máchovské básně (Mezitextové navazování jako jeden z výstavbových principů textu)* (XIV, 339–350).
 - *Bartoloměj Kopitar a český romantismus* (XV, 437–454) (skupaj z A. Stichom).
50. HORVAT Sonja, Ljubljana
 - *Nekaj naglasnih in fonoloških značilnosti slovenskega kostelskega govora* (XII, 305–312).
51. HORVAT Vladimir, Dunaj
 - *Jernej Kopitar i zagrebački biskup Maksimilijan Vrhovac* (XV, 513–521).
52. HUMAR Marjeta, Ljubljana
 - *Murkov slovar in Kopitar* (XV, 155–169).
53. HÜTTL HUBERT Eva-Maria, Dunaj
 - *Kopitar als Bibliothekar* (XV, 57–69).
54. IBLER Reinhard, Magdeburg
 - *Zur zyklischen Struktur und künstlerischen Funktion von Jaroslav Seiferts Věvec sonetů* (XVI, 257–276).
55. ISMAJLI Rexhep, Priština
 - *Miklošič kot albanolog* (XIII, 423–429).
56. JAKOPIN Franc, Ljubljana
 - *Miklošič – utemeljitelj slovanskega imenoslovja* (XIII, 67–75).

- *Kopitar, Köppen in Vostokov* (XV, 405–411).
 - *Vatroslav Oblak kot kritik v Jagićevem Arhivu* (XVII, 53–61).
57. JANKO Anton, Ljubljana
- *Germanist Jakob Kelemina* (XII, 407–415).
 - *Vloga literature in naloga pisatelja v nacistični Nemčiji in NDR. Sorodnosti in razlike* (XIV, 325–337).
58. JEMBRIH Alojz, Ljubljana
- *Miklošičeva prisutnost u Slavische Blätter* (XIII, 519–526).
59. JESENŠEK Marko, Maribor
- *Deležniško-deležijski skladi na -č in -ši v slovenskih prevodih evagelijev* (XVII, 273–286).
60. JOVČEVA Marija, Sofija
- *Izledvaneto na Vatroslav Oblak v vrhu Apokalipsisa i proučvaneto na rannite slavjanski prevodi na Proročeskite knigi (skupaj z L. Taseva)* (XVII, 23–33).
61. JUNKOVIĆ Zvonimir, Nica
- *Dvije metode u rekonstrukciji jezičnih sustava* (XII, 147–157).
62. JUVAN Marko, Ljubljana
- *Slovenski Parnasi in Eliziji: Literarni kanon in njegove uprizoritve* (XIV, 277–315).
 - *Sonet, avtoreferencialnost in parodičnost* (XVI, 393–417).
63. KENDA JEŽ Carmen, Ljubljana
- *Cerkljansko narečje v luči raziskav Jana Baudouina de Courtenaya* (XVI, 145–152).
64. KMECL Matjaž, Ljubljana
- *70-letnica ljubljanske univerze* (XI, 9–12).
65. KORDIGEL Metka, Maribor
- *O pisanju in branju znanstvene fantastike ali o psihološkem procesu regresije v progresivni embalaži* (XIV, 419–428).
66. KOŘENSKÝ Jan, Praga
- *Vztah jazykové praxe a jazykového zákonodávství v podmínkách proměn státnosti na českém území* (XV, 535–539).
67. KOŠUTA Miran, Trst
- *Marij Kogoj med glasbo in književnostjo* (XIV, 263–276).

68. KOVAČ Zvonko, Zagreb
 – *Slavenska filologija i slavenske filologije u Jagićevo doba* (XVII, 43–52).
69. KRAJČOVIČ Rudolf, Bratislava
 – *Historický význam starej slovanskej toponymie v Panónii* (XIII, 51–57).
70. KRAMARIĆ Zlatko, Osijek
 – *Kako čitati Satir M. A. Reljkovića* (XI, 291–299).
71. KRANJC Janez, Ljubljana
 – *Prispevek Frana Miklošiča k oblikovanju slovenske pravne terminologije v prvem letniku dvojezičnega izhajanja Državnega zakonika in vladnega lista Avstrijskega cesarstva* (XIII, 117–134).
 – *Cenzurni predpisi, veljavni za Kopitarja kot cenzorja* (XV, 523–534).
72. KUCHAR Rudolf, Bratislava
 – *O slovenskej právnej terminológii v Miklošičovom etymologickom slovníku* (XIII, 141–149).
 – *J. Kopitar a P.J. Šafárik* (XV, 473–477).
73. KUNZMANN MÜLLER Barbara, Berlin
 – *Arbeiten zur slowenischen Sprache im ausgehenden 18. Jh. und der ersten Hälfte des 19. Jh. – Anmerkungen und Versuch einer Einordnung* (XI, 143–150).
 – *Fran Ramovš's Morfologija slovenskega jezika – Anmerkungen zu einer Spezies* (XII, 185–189).
 – *Interaktion von Systemkomponenten im Bereich adversativer Konjunktionen* (XIV, 429–438).
 – *Die Wortarten des Slovenischen in der Darstellung von J. Kopitar und aus heutiger Sicht* (XV, 105–113).
 – *Beobachtungen zu Besonderheiten der Sprache V. Oblaks in der Korrespondenz mit J. Baudouin de Courtenay* (XVII, 85–93).
74. KURJAN Inessa, Minsk
 – *Tezis Oblaka o jazykovom dualizmu i vopros o pervom pis'mennom svidetel'stve proiznošenija slavjanskogo tvërdogo t' kak u* (XVII, 131–144).
75. KURKINA L. V., Moskva
 – *F. Miklošič kak etimolog* (XIII, 317–328).
 – *Pannonskaja teorija Kopitara v svete sovremennyx issledovanij* (XV, 241–248).
 – *Pannonskaja problematika v trudax V. Oblaka* (XVII, 13–21).

76. LAUER Reinhard, Göttingen
– *Kopitar und Fallmerayer* (XV, 497–503).
77. LEITNER Andreas, Celovec
– *Konjekturales Erzählen* (XIV, 397–408).
– *Die Sonette von Miroslav Krleža* (XVI, 223–229).
78. LENČEK Rado L., New York
– *Po stopinjah fonološke problematike slovenskega jezika v jezikoslovju Ramovševega časa* (XII, 199–213).
– *Kopitarjevo razumevanje zgodovinskih silnic razvoja slovanskih pisanih jezikov* (XV, 11–22).
79. LEWASZKIEWICZ Tadeusz, Poznanj
– *Słownik Miklošiča a słownik Berneker* (XIII, 21–27).
80. LOGAR Tine, Ljubljana
– *Delitev slovenskih narečij pri Miklošiču* (XIII, 445–450).
81. LONČARIĆ Mijo, Zagreb
– *Kopitar i hrvatski jezik* (XV, 327–336).
82. LUKAN Walter, Dunaj
– *Franc Miklošič kot politik v gosposki zbornici* (XIII, 577–590).
83. MAMIĆ Mile, Zagreb
– *Miklošič kao član slavenskoga terminološkog odbora* (XIII, 135–139).
84. MAŃCZAK Witold, Krakov
– *Miklošič a wspólnota bałto-słowiańska* (XIII, 403–409).
– *Polonica u Kopitara* (XV, 363–368).
85. MAREŠ František Václav, Dunaj
– *Miklošičovy staroslovinské slovníky* (XIII, 1–5).
86. MARKOV Boris, Skopje
– *Slovníčné besede turškega izvora v makedonščini* (XIII, 107–116).
87. MASLENNIKOVA N. V., Moskva
– *Kopitar i Sreznevskij* (XV, 427–436).
– *Filosofija soneta. Prešern i Puškin* (XVI, 297–314).

88. MATEŠIĆ Josip, Mannheim
- *Über die Redensarten in Franc Metelkos "Lehrgebäude der slowenischen Sprache"* (skupaj z J. Petermannom) (XI, 151–159).
 - *Doprinosa F. Ramoviša opisu akcenatskog sistema slovenskog jezika* (XII, 195–198).
89. MERŠE Majda, Ljubljana
- *Kopitarjev knjižnojezikovni vzor in Postilla 1578* (XV, 93–104).
 - *Primerjava besedja Kreljeve in Juričičeve Postile* (XVII, 217–231).
90. MEYER FRAATZ Andrea, Göttingen
- *Sonette en passant? – Dobriša Cesarić als Sonettist* (XVI, 231–240).
91. MICKLESEN Lew R., Washington
- *Early Slavic Accentology as mirrored in Slovene* (XIII, 285–296).
 - *The Closely Parallel Accentual Development in Baltic (Lithuanian) and Slavic (Slovene)* (XV, 607–620).
92. MIHAILĂ Gheorghe, Bukarešta
- *Mesto Fr. Miklošiča v slavjano-rumynskoj filologiji* (XIII, 379–394).
 - *B. Kopitar i nekotorye voprosy slavjano-rumynskoj filologii* (XV, 353–362).
93. MOSZYŃSKI Leszek, Gdańsk
- *Słowiańskie nazwy demonów w materiałach "Lexiconu" i interpretacji etymologicznej Franciszka Miklosicha* (XIII, 41–50).
 - *Poglądy etymologiczne Kopitara wyrażone w słowniczku opublikowanym w roku 1836 w glagolita Clozianus* (XV, 35–56).
94. NARAT Jožica, Ljubljana
- *Oznaka ogr. v Pleteršnikovem slovensko-nemškem slovarju* (XVII, 167–181).
95. NARTNIK Vlado, Ljubljana
- *Ivan Cankar in Ilirija* (XI, 285–290).
 - *Oblikuje slovenske dvojine v jezikovnem atlasu L. Tesnièrja* (XII, 191–194).
 - *Časovna odprtost oblikovanja lika lepe Vide* (XIV, 193–202).
96. NAZOR Anica, Zagreb
- *Hrvatskoglagoljski izvori u Miklošičevu Lexiconu palaeoslovenico-graeco-latinum* (XIII, 13–19).
 - *Neki primjeri Kopitarova odnosa prema hrvatskim glagoljskim spomenicima* (XV, 265–276).

97. NEMEC Krešimir, Zagreb
 – *Status romana v hrvaški književnosti 19. stoletja* (XIV, 369–373).
 – *Postmodernizam i sonet* (XVI, 197–205).
98. NEUHÄUSER Rudolf, Celovec
 – *Kopitar und Russland* (XV, 413–425).
99. NIKČEVIĆ Vojislav P., Nikšić
 – *Crnojevići nijesu srpski već crnogorski vladari* (XIII, 553–563).
100. NOVAK Boris A., Ljubljana
 – *Slovenska percepcija jamskega enajsterca in soneta* (XVI, 87–101).
101. NOVAK France, Ljubljana
 – *Besedje Trubarjevega dela Catehismus z dveima izlagama iz l. 1575* (XVII, 233–249).
102. NOVAK POPOV Irena, Ljubljana
 – *Struktura in semantika sonetne metafore* (XVI, 49–65).
103. NÜBLER Norbert, Regensburg
 – *Einiges über Jernej Kopitar und Josef Dobrovský* (XV, 463–471).
104. ONDREJOVIČ Slavo, Bratislava
 – *Franz Miklosich a jeho koncepcia bezsubjektových viet* (XIII, 247–253).
 – *Jernej Kopitar o slovenčine* (XV, 369–374).
105. OREL Irena, Ljubljana
 – *Kopitar in slovarstvo slovenskega jezika* (XV, 139–154).
 – *Oblakov oblikoslovni in skladijski prispevek v obravnavi starejših slovenskih besedil* (XVII, 183–194).
106. OREŠNIK Janez, Ljubljana
 – *O neki skladijski posebnosti slovenskih svojilnih pridevnikov* (XIII, 263–266).
107. OROŽEN Martina, Ljubljana
 – *Odmevi francoske revolucije v Vodnikovih Novicah (1797–1800)* (XI, 195–208).
 – *Ramovševa oblikoslovno razvojna zasnova Morfologije slovenskega jezika* (XII, 313–329).
 – *Kopitar kot pobudnik skladijske in besedijske preobrazbe osrednjega slovenskega knjižnega jezika v prvi polovici 19. stoletja* (XVI, 79–92).
 – *Stapletonov in Skalarjev rokopis v zgodovini slovenskega knjižnega jezika* (XVII, 195–204).

108. OSOLNIK Vladimir, Ljubljana
- *Fran Miklošič in Petar II. Petrović Njegoš* (XIII, 511–518).
 - *Jernej Kopitar v srbski kulturni zgodovini* (XV, 337–347).
109. PALLASOVÁ Eva, Brno
- *Miklošič jako lexikograf staré církevní slovanštiny* (XIII, 7–12).
 - *Kopitarův přínos k problematice hlaholských textů* (XV, 249–255).
 - *Přínos Vatroslava Oblaka k lingvistické analýze Kyjevských listů a Pražských zlomků hlaholských* (XVII, 35–42).
110. PATERNU Boris, Ljubljana
- *Francoska revolucija in slovenska literatura* (XI, 51–74).
 - *Meje literarne zgodovine* (XIV, 7–12).
 - *Kopitar – Prešeren* (XV, 197–203).
 - *Sonet in konstituiranje slovenske poezije* (XVI, 11–20).
111. PATRIDGE Monica, Nottingham
- *Jernej Kopitar and Frederick North. Fifth Earl of Guilford* (XV, 277–283).
112. PEEV Kosta, Skopje
- *Prilog kon dijalektnata slika na makedonskite sela Vatilak i Gradobor (Solunsko) dadena od V. Oblak* (XVII, 111–129).
113. PETERMANN Jürgen, Mannheim
- *Über die Redensarten in Franc Metelkos "Lehrgebäude der slowenischen Sprache"* (skupaj z J. Matešičem) (XI, 151–159).
114. PETRÁČKOVÁ Věra, Praga
- *Glosa k vztahům slovinských a českých jazykovědců po první světové válce* (XII, 257–259).
115. PIRJEVEC Marija, Trst
- *Prešernova Nova pisarija in Jernej Kopitar* (XV, 205–211).
 - *Troje strategij pri prevajanju Prešernovega soneta v italijanščino* (XVI, 329–335).
116. POGAČNIK Jože, Maribor
- *Pojem naroda v slovenskem razsvetljenstvu* (XI, 87–97).
 - *Slovenska literarna veda ob ustanovitvi univerze* (XII, 355–363).
 - *Miklošič in ilirizem* (XIII, 487–502).
 - *Teorija ustvarjalnega ritma in simetrije. Možnosti in meje aplikacije* (XIV, 133–141).
 - *Sonet (pojmovna določitev)* (XVI, 419–428).

117. PONIŽ Denis, Ljubljana
– *Vprašanje o poeziji Dušana Pirjevca v kontekstu sodobne slovenske literarne vede* (XIV, 43–49).
118. POTRATA Majda, Maribor
– *Vrazovi slovenski soneti* (XVI, 121–127).
119. POHL Heinz–Dieter, Celovec
– *Fran Ramovš in koroška toponimija* (XII, 171–175).
– *Franz Miklošič und die slavische Anthroponymik* (XIII, 87–94).
120. PREMK Francka, Ljubljana
– *Usodna in univerzalna osmica. Numerična osnova v luči dobe bivanja in ustvarjanja* (XIV, 173–191).
121. PRETNAR Tone, Ljubljana
– *(Visoko)šolska aplikacija Kumerdejeve metrike* (XI, 233–249).
– *O Miklošičevih prevodih iz poljske poezije* (XIII, 503–510).
122. PRIESTLY Tom, Edmonton
– *Isačenko's Narečje vasi Sele na Rožu, An Assessment after Half a Century* (XII, 215–228).
123. PRUNČ Erich, Gradec
– *Kopitar in Jarnik* (XV, 185–195).
124. RAECKE Jochen, Tübingen
– *Zum Wesen und zur Bedeutung morphologischer Klassifikationen* (XII, 177–183).
– *Zu Miklošič's Auffassung von Morphologie und morphologischer Klassifikation* (XIII, 209–218).
– *Die Auflösung der Welt und ihre Überwindung in der Form des Sonetts – A.G. Matoš's Jesenje veče* (XVI, 157–196).
125. RESSEL Gerhard, Münster
– *Miklošič und die slovenisch-deutsche Rechtsterminologie seiner Zeit* (XIII, 151–163).
126. RIJAVEC Andrej, Ljubljana
– *Glasbene težnje na Slovenskem ob vstopu v 19. stoletje* (XI, 107–111).
127. RODE Matej, Celje
– *Valentin Vodnik in prevajanje* (XI, 311–317).

128. RUSEK Jerzy, Krakov
- *Die christliche Terminologie der slavischen Sprachen* (XIII, 29–40).
 - *Nad "Hesychiu glossographi discipulus" Jerneja Kopitara* (1839) (XV, 293–300).
129. RYŽOVA Maja, Sankt Peterburg
- *Sonety nesčast'ja France Prešerna v russkix perevodax Fedora Korša i Aleksandra Gitoviča* (XVI, 345–358).
130. SAJOVIC Tomaž, Ljubljana
- *Kersnikova besedna umetnost. Med historizmom in začetki secesije* (XIV, 215–231).
131. SCHALLER Helmut W., Marburg
- *Franz Miklosich und das Bulgarische* (XIII, 359–368).
 - *Bartholomäus Kopitar und die Balkansprachen* (XV, 309–319).
132. SCHERBER Peter, Göttingen
- *Razsvetljenstvo, prepород, predromantika. Tokovi in razlage pri formiranju slovenske nacionalne kulture* (XI, 39–49).
 - *Miklošič und die Literaturgeschichte* (XIII, 477–485).
 - *Tagebuch, Brief, poetischer Text. Gattungsprobleme und Metamorphosen des Schaffens bei Kosovel* (XIV, 375–380).
 - *Die glagolica vor dem Hintergrund von Kopitars Interesse an den slavischen Schriftsystemen* (XV, 257–263).
 - *Ist der Sonettenkranz ein Zyklus?* (XVI, 429–435).
133. SCHUSTER – ŠEWC Heinz, Leipzig
- *Miklosich' Beitrag zur Erforschung der sorbischen Monatsnamen* (XIII, 77–85).
134. SEITZ Elisabeth, Tübingen
- *Moej ty budeš do poslednix dnej* (XVI, 359–378).
135. SELIMSKI Ludvig, Veliko Trnovo
- *Kopitar kato osnovopoložnik na balkanistikata* (XV, 301–308).
136. SGALLOVÁ Květa, Praga
- *Sonet v české literatuře národního obrození* (XVI, 251–256).
137. SIVEC Jože, Ljubljana
- *Glasbeno zgodovinopisje na Slovenskem (1930–1980). Razvojne značilnosti, raziskovalna področja in najvidnejši dosežki* (XIV, 115–129).

138. SKAZA Aleksander, Ljubljana
– *Zgodovina, literarna zgodovina in Boris Ejhenbaum. Zapis ob spominu na profesorico Marjo Borštnik* (XIV, 71–95).
139. SKUBIC Mitja, Ljubljana
– *Kopitar in romanski jeziki* (XV, 321–326).
140. SMOLE Vera, Ljubljana
– *Razvoj dolgega polglasnika po gradivu za SLA* (XVII, 153–158).
141. SNOJ Marko, Ljubljana
– *K preučevanju starejših nominalnih kompozit: psl. *drozdъ in *strъnadъ* (XIII, 193–200).
142. SONJKIN Viktor, Moskva
– *Verz slovenskega soneta v obdobju moderne* (XVI, 129–134).
143. STABEJ Marko, Ljubljana
– *Ikoničnost verznihih prestopov v Prešernovih Sonetih* (XVI, 77–85).
144. STANČIĆ Mirjana, Osijek
– *Anton Tomaž Linhart, Blumen aus Krain (1871). Njemačka suvremena književnost kao paradigma slovenskog predromantizma* (XI, 187–194).
145. STANONIK Janez, Ljubljana
– *Slovene kosez – Old English Cotset: A Comparative Study* (XIII, 95–105).
146. STANONIK Marija, Ljubljana
– *Slovstvena folklorja v zavesti slovenskega razsvetljenstva* (XI, 113–139).
– *Govorjena beseda na križišču jezikoslovja in etnologije* (XII, 281–304).
– *Sveta brata Ciril in Metod v slovenski slovstveni folklori* (XV, 229–239).
147. STANOVNIK Majda, Ljubljana
– *Prevod kot sestavina slovenske književnosti v Kidričevih Zgodovini slovenskega slovstva* (XII, 399–405).
– *Prešernovi soneti v angleških prevodih* (XVI, 317–327).
148. STEENWIJK Han, Amsterdam
– *Miklošič als Resianologe* (XIII, 451–461).
– *Der romanisch-slawische Sprachkontakt und die interne Differenzierung des Resianischen* (XV, 553–566).

149. STARIKOVA Nadežda N., Moskva
– *K istorii russkogo soneta XVIII–XIX vv.* (XVI, 277–286).
150. STICH Alexandr, Praga
– *Jaroslav Kvapil: Rusalka. Operní libreto jako jazykový, slohový a literární fenomén* (XIV, 243–256).
– *Bartoloměj Kopitar a český romantismus (skupaj z J. Homolác)* (XV, 437–454).
151. STOJANOVIC PANTOVIC Bojana, Novi Sad
– *Pojmovanje katarze pri slovenskih ekspresionistih (Ob Miranu Jarcu in Srečku Kosovelu)* (XII, 425–428).
152. STONE Gerald, Oxford
– *Kopitarjevo potovanje v Anglijo* (XV, 591–595).
153. SUHADOLNIK Stane, Ljubljana
– *Kdo je avtor kritike Primčevih branj* (XIII, 615–627).
154. SUPRUN Adam E., Minsk
– *Belorusskij jazyk v trudax Frana Miklošiča* (XIII, 393–402).
155. STURM SCHNABL Katja, Dunaj
– *Fran Miklošič in južni Slovani* (XIII, 591–601).
156. SZILÁGYI Imre, Budimpešta
– *V. Vodnik, Ilirija Oživiljena in S. Kisfaludy, Hazafiui szózat /Patriotski manifest, 1809/* (XI, 227–232).
157. ŠALAMUN BIEDRZYCKA Katarina, Krakov
– *Primerjava med Linhartovim Matičkom in Beaumarchaisovim Figarom* (XI, 163–175).
– *Izvabiti zven sveta* (XIV, 97–102).
158. ŠIVIC DULAR Alenka, Ljubljana
– *Pojem panonskoslovenski pri Miklošiču* (XIII, 349–357).
– *Slovenska pridevniška sklanjatev v luči razlage S. Škrabca in V. Oblaka* (XVII, 287–303).
159. ŠKOFIC Jožica, Ljubljana
– *Vatroslav Oblak o Skalarjevem rokopisu* (XVII, 205–215).
160. ŠUNDALIĆ Zlata, Osijek
– *Pojem naroda v Vodnikovi poeziji* (XI, 209–218).

- *Ivan Prijatelj in Cankarjeva besedna umetnost* (XII, 377–383).
 - *Marja Borštnik o baroku* (XIV, 161–171).
161. ŠVEDOV Evgenij, Sankt Peterburg
- *Sonet v tvorčestve P. D. Buturlina. Buturlin kak teoretik soneta* (XVI, 287–296).
162. TASEVA Lora, Sofija
- *Izsledvaneto na Vatroslav Oblak v vrhu Apokalipsisa i proučvaneto na rannite slavjanski prevodi na Proročeskite knigi (skupaj z M. Jovčeva)* (XVII, 23–33).
163. TIHANOV Galin, Sofija
- *How to comment on genre today? Preliminary Notes To a Possible Approach* (XIV, 351–357).
164. TOKARZ Božena, Sosnowiec
- *Slovenska literarna veda v razmerju do sodobnih metodoloških usmeritev (na primeru Borisa Paternuja)* (XII, 385–391).
 - *Gatunek literacki jako forma dialogu z tradycją, wieniec sonetów i ballada (F. Balantič i K. K. Baczyński)* (XVI, 135–143).
165. TOKARZ Emil, Sosnowiec
- *Poljska slovenistika v okviru poljsko-slovenskih stikov* (XII, 393–398).
166. TOPOLIŃSKA Zuzanna, Skopje
- *Słowiańskie verba impersonalia w klasyfikacji Mikłosiča* (XIII, 219–227).
 - *Okolu "Macedonische Studien" od V. Oblak* (XVII, 95–100).
167. TOPORIŠIČ Jože, Ljubljana
- *Zadnjih 20 let slovenskega jezikoslovja* (XI, 19–31).
 - *Fran Ramovš kot narečjeslovec* (XII, 159–170).
 - *Slovenščina v Miklošičevi skladnji na primeru obravnave rabe roditeljskega* (XIII, 269–284).
 - *Kopitarjev slovanski svet v slovnici 1808/1809* (XV, 1–9).
 - *Prešernovi soneti o Kopitarju* (XVI, 103–120).
 - *Jezikoslovno v Škrabčevih pismih Oblaku* (XVII, 63–72).
168. VASCENCO Victor, Heidelberg–Mannheim
- *Franz Miklosich als Forscher der christlichen Terminologie des Rumänischen* (XIII, 59–66).
169. VIDOVIČ MUHA Ada, Ljubljana
- *O izvoru in delovanju jezika ali teorija sintagme v delih R. F. Mikuša* (XII, 229–248).
168. Simpozij Obdobja

- *Besedotvorna tipologija "novoslovenskega" gradiva pri Miklošiču* (XIII, 173–191).
- *Strukturalistične prvine v slovenskem jezikoslovju prve polovice dvajsetega stoletja (s poudarkom na Voduškovih razpravi iz leta 1932)* (XIV, 103–114).
- *Določnost kot besedilna prvina v slovničnem opisu slovenskega jezika (ob Kopitarjevi slovnici)* (XV, 115–130).

170. VOJE Ignacij, Ljubljana

- *Fran Miklošič in Dubrovniški arhiv* (XIII, 565–576).

171. VONČINA Josip, Zagreb

- *Jernej Kopitar u Danici ilirskoj* (XV, 597–599).

172. VREČKO Janez, Ljubljana

- *Roman v literarnem razvoju* (XIV, 359–367).

173. WEISS Peter, Ljubljana

- *Jezikoslovno delo Franca Lekšeta* (XVII, 161–165).

174. ZADRAVEC Franc, Ljubljana

- *Slovenski roman o nasilju (na primeru romana Nekropola)* (XIV, 409–417).
- *Pogledi na sonet in odmiki od njegove klasične oblike (od Ketteja do Voduška)* (XVI, 21–31).

175. ZAMJATINA Galina I., Moskva

- *Grammatika Kopitara i izučenie istorii akcentnoj sistemy v slovenskom jazyke* (XV, 131–138).

176. ZOLTÁN András, Budimpešta

- *Die Bedeutung von Franz Miklošich für die ungarische Sprachwissenschaft* (XIII, 411–413).

177. ZORKO Zinka, Maribor

- *Prleško narečje v Radomerščaku, rojstnem kraju F. Miklošiča* (XIII, 463–476).

178. ŽABJEK SCUTERI Saša, Neapelj

- *Kulturni utrip Neaplja v času revolucionarnih vrenj konec 18. in v začetku 19. stoletja* (XI, 301–310).

179. ŽELE Andreja, Ljubljana

- *Kopitarjeve zamere pri Čehih* (XV, 479–495).

Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik (v nadaljevanju Center) vključuje tudi program Tečajji slovenščine, ki je namenjen učenju slovenščine kot drugega/tujega jezika v Republiki Sloveniji. V Tečaje slovenščine so od l. 1997 vključene prireditve Poletna šola slovenskega jezika (PŠSJ), Zimska šola slovenskega jezika (ZŠSJ) in Celoletna šola slovenskega jezika (CŠSJ). S poslušom za konkretne potrebe in odzivanjem nanje so organizatorji omenjene prireditve vsako leto dograjevali, tako da so se razvile v jezikovne šole, kot jih imajo tudi druga univerzitetna središča po svetu, udeležencem pa ponujajo tudi vpogled v slovensko družbo in kulturo.

Jedro Tečajev slovenščine predstavlja PŠSJ s 17-letno tradicijo (1998), ob njej sta se razvili CŠSJ in najmlajša ZŠSJ. Ta program prireja po potrebi tudi krajše jezikovne tečaje, veliko skrb pa posvečajo predvsem izobraževanju lektorjev slovenščine kot drugega/tujega jezika in razvijanju učnih pripomočkov.¹

POLETNA ŠOLA SLOVENSKEGA JEZIKA

Začetek v Kranju (od 1983 do 1986)

PŠSJ je bila ustanovljena na pobudo Slovenske izseljenske matice (SIM) l. 1982,² in sicer z namenom izpopolniti znanje slovenščine pri mlajših potomcih slovenskih "izseljencev in zdomcev" in tako dopolniti dejavnost SSJLK, ki je (bil) namenjen slavistom oz. slovenistom. Prvih šest let je PŠSJ potekala v Kranju, ki ji je zagotavljal

¹ Za posredovanje nekaterih podatkov se zahvaljujem ge. Jani Zemljarič Miklavčič in ge. Metki Lokar.

² V arhivskih dokumentih je najti podatek, da je predsedstvo RK SZDL že 7. 10. 1980, "ko je obravnavalo vprašanja sodelovanja z izseljenci, med drugim poudarilo pomen prizadevanj na področju izobraževanja mladih generacij in potomcev slovenskih izseljencev, med katerimi se povečuje interes za zblizevanje s staro domovino, in sklenilo, da je potrebno proučiti možnosti organiziranja poletne šole slovenskega jezika za izseljence", "akcijo" za ustanovitev PŠSJ pa je nato "vodila komisija za manjšinska in izseljenska vprašanja pri tem predsedstvu" (iz besedila *Informacija o pripravah poletne šole slovenskega jezika 1982* z dne 24. 12. 1981).

prostore za pouk (v kranjski gimnaziji, ki je bila na predlog zavoda za šolstvo uradni organizator) in za bivanje udeležencev (v takrat novem dijaškem domu Iva Lole Ribarja).

Za program in nadzor je skrbel odbor PŠSJ,³ v katerem so bili predstavniki SSJLK (tj. Filozofske fakultete v Ljubljani), SIM in kranjskih občinskih ustanov (njegov predsednik je bil Lojze Rakovec). Za strokovno zasnovo⁴ in izvedbo šole je skrbel SSJLK (v šoli so učili lektorji s SSJLK; vodje lektorjev so bili l. 1982 Dragica Bešlin, l. 1983 Andreja Duhovnik Antoni, l. 1984 mag. Niko Jež, v letih 1985–1986 Martina Križaj Ortar in l. 1987 Marja Bešter), tajniška dela pa je opravljala Janja Perko, profesorica slovenščine na tamkajšnji gimnaziji.

Šola je imela 80 ur jezikovnega pouka na različnih stopnjah znanja slovenščine, organizatorji so poskrbeli, da so udeleženci dobili tudi "nacionalna zgodovinska in kulturna spoznanja geografskih, gospodarskih in obče družbenih značilnosti SR Slovenije" (ekskurzije ipd.) – pri tem so sodelovali Znanstveni inštitut FF ter kranjski geografi – ter imeli "smotrno organiziran prosti čas" (iz *Informacije o 2. seji delovne skupine za pripravo PŠSJ* z dne 8. 7. 1981). Prva šola je bila za udeležence v celoti brezplačna, od l. 1983 naprej pa se je njihov delež skoraj vsako leto večal, vendar ni (do 1987) nikoli dosegel višine državne dotacije.

V letih 1982–1987 so se PŠSJ udeleževali skoraj samo potomci Slovencev po svetu (iz Evrope, Severne in Južne Amerike ter Avstralije).

Število udeležencev PŠSJ (1982–1987)⁵

Leto	1982	1983	1984	1985	1986	1987	Skupaj
Udeleženci	29	34	65	56	42	32	258

Število udeležencev PŠSJ po državah in celinah

Leto	1982	1983	1984	1985	1986	1987	Skupaj
DRŽAVA							
Avstrija		4	4	1	1	1	11
Belgija	3	1					4
Francija	3	5	7	2	2	1	20

³ Odbor PŠSJ se je prvič sestel 6. 7. 1982.

⁴ Izdelali so jo "prof. Ljubica Črničev, prof. Tone Pretnar in prof. Ivo Zrimšek, pedagoški svetovalec na kranjski enoti zavoda za šolstvo" (iz poročila o delu delovne skupine za pripravo PŠSJ).

⁵ Številke so izpisane iz končnih poročil o poteku vsakoletne PŠSJ.

Grčija		1	2	3	1	2	9
Italija		2	1	6	2	7	18
Nemčija	2	6	10	3	12	2	35
Nizozemska	2	2	2	1	2		9
Španija			1				1
Švedska	1		1	2	1		5
Švica		1	1			1	3
Velika Britanija	1	2	2			1	6

Kanada	1	3	12	18	7	1	42
Mehika					1		1
ZDA	9	4	14	16	5	11	59

Argentina		3	2		1	2	8
Brazilija					1		1
Venezuela				1			1

Japonska				1			1
----------	--	--	--	---	--	--	---

Avstralija	2		6		6	3	17
------------	---	--	---	--	---	---	----

Egipt		1					1
-------	--	---	--	--	--	--	---

neznano	6						6
---------	---	--	--	--	--	--	---

Razvoj v Ljubljani (od 1988)

Po 6. PŠSJ (1987) v Kranju se je udejanjila misel o prenosu šole na FF in s tem v slovensko središče, s čimer je bil zagotovljen strokovni razvoj šole in udeležencem omogočena večja kulturna ponudba. S tem so soglašale vse za to pristojne ustanove (SIM kot pobudnica, FF kot organizatorica in izvajalka, Izobraževalna skupnost Slovenije kot soplacnica), nasprotoval ji je le kranjski organizator.

PŠSJ je tudi v Ljubljani izhajala iz zasnove, ki jo je imela v prvih šestih letih v Kranju. V letih 1988–1991 je z objavo razpisa PŠSJ v *Rodni grudi* in z zbiranjem prijav pri organiziranju pomagala tudi SIM (njeni reviji *Rodna gruda* in *Slovenija* še vedno brezplačno objavljata razpis za PŠSJ),⁶ vsebinsko (strokovna priprava) in finančno

⁶ Iz zapisnikov sej Sveta PŠSJ je mogoče razbrati, da se je SIM po prenosu PŠSJ v Ljubljano še vedno imela za soorganizatorico šole, medtem ko je Center razumel njeno vlogo bolj v sodelovalnem smislu.

ter izvedbeno pa je bilo vse delo ves čas v rokah Centra,⁷ katerega del je PŠSJ od l. 1988.⁸

Poslovanje PŠSJ od l. 1988 usmerja in nadzoruje svet PŠSJ⁹ (od l. 1997 se imenuje svet Tečajev slovenščine), ki ga po tradiciji sestavljajo predstavniki ustanov, povezanih z dejavnostjo PŠSJ, tj. ministrstva za šolstvo in šport, ministrstva za zunanje zadeve, ministrstva za kulturo, Slovenske izseljenske matice, zavoda za šolstvo in v zadnjem mandatu (od l. 1998) v skladu s Pravilnikom Centra tudi po en predstavnik vsake katedre na Oddelku za slovanske jezike in književnosti.¹⁰ Svet se sestaja trikrat letno.

Člani sveta izvolijo svojega predsednika; od l. 1988 do vključno 1991 je bil to mag. Rado Genorio, od 1992 do 1994 prof. dr. Mirko Jurak in od 1995 do vključno 1997 prof. dr. Breda Pogorelec. Kot je razvidno iz arhivskih dokumentov, je B. Pogorelec od l. 1993 do 1994 vodila šolo kot predsednica programa, l. 1997 pa je bila na to mesto imenovana doc. dr. Marja Bešter, ki je v skladu s Pravilnikom Centra in s sklepom Sveta Tečajev slovenščine l. 1998 postala tudi predsednica tega organa.

Program PŠSJ je sprva dokaj samostojno pripravljala strokovna tajnik, predsednik sveta in ostali člani sveta so ga bolj usmerjali in potrjevali program. Sedaj to počne skupaj s predsednikom programa. Strokovna tajnik je zaposlen na Filozofski fakulteti v Ljubljani, njegovo mesto pa od l. 1988 financira ministrstvo za šolstvo in šport (sprava še RKVITK). Tajnik PŠSJ v Ljubljani je bil od l. 1988 Mihael Bregant, sprva

⁷ Največjo organizacijsko spremembo, do katere pa kasneje ni prišlo, nakazujejo zapisniki sej Sveta PŠSJ iz leta 1995; iz njih je mogoče razbrati željo tedanjega predstojnika Oddelka prof. dr. Aleksandra Skaze, naj se PŠSJ poskusi "formalno osamosv/ojiti/ od Oddelka za slovanske jezike in književnosti, da pa ostane z njim še vedno tudi povezana, a izključno v strokovnem smislu (prim. 1. sklep 13. seje Sveta PŠSJ 17. 3. 1995). "Svoj predlog je dr. Skaza podkrepil z utemeljitvijo, da so naloge PŠ (in Centra za slovenščino kot tuji jezik nasploh) specifične in neposredno ne zadevajo znanstvenega dela Oddelka." "PŠ naj ostane samostojna enota FF, strokovno pa naj bo še naprej pripeta na Oddelek in naj jo tudi vnaprej vodi strokovnjak, torej nekdo z Oddelka." Temu je sicer ugovarjala prof. dr. B. Pogorelec, predsednica Sveta PŠSJ, češ "da Oddelek s tem več izgubi kot pridobi". Kasneje se o tem ni več pisalo, le na 14. seji Sveta PŠSJ 22. 1. 1996 je "/p/rof. dr. Breda Pogorelec /.../ povedala, da se sklep še ni začel izvajati, saj je po njenem mnenju dogovor o novem načinu povezave PŠ z Oddelkom za slovanske jezike in književnosti odvisen od širšega okvira urejanja odnosov in razmerij med Univerzo in Filozofsko fakulteto. Za premostitev vmesnega obdobja je predsednica Sveta PŠSJ (B. Pogorelec, op. M. B.) predlagala, naj se zaradi hitrega in boljšega pretoka informacij v prihodnje na seje Sveta PŠ vabi več predstavnikov Oddelka", vodjo lektorjev in tudi tajnico FF.

⁸ Gl. pismo 2. 11. 1991, v katerem takratna predstojnica Oddelka prof. dr. Ada Vidovič Muha piše statutarni komisiji FF, naj v statut vnesejo, da Center, ki je bil ustanovljen l. 1986, vsebuje poleg SSJLK, KPSNU tudi "Simpozij Obdobja, Poletno šolo in Celoletno šolo".

⁹ Svet PŠSJ je imel na ustanovni seji 30. 6. 1988 naslednje člane ("delegate iz družbeno-političnih organizacij in ustanov"): Mileno Markič (Republiški komite za vzgojo in izobraževanje in telesno kulturo; RKVITK), Antona Skoka (ISS), Rada Genoria (SIM), Breda Pogorelec (FF), Željka Jegliča (RK SZDL) in Marijana Gabrijelčiča (Kulturna skupnost Slovenije).

¹⁰ Prvi poskus pritegnitve več članov Oddelka v svet je ta organ zavrnil, češ da bi to pomenilo "nevarnost premočne vloge Oddelka" (prim. zapisnik seje Sveta PŠSJ 6. 2. 1992). Gl. tudi op. 7.

honorarno, kasneje pa redno zaposlen,¹¹ od maja 1993 pa je to Jana Zemljarič Miklavčič (le med njeno odsotnostjo sta jo zamenjali Manča Perko (l. 1995) in Andreja Ponikvar (l. 1998)).

Pomembno vlogo opravlja vodja lektorjev, ki poučuje v tečaju in usmerja delo lektorjev/učiteljev slovenščine; njihovo uspešno delo predstavlja najtrdnější temelj PŠSJ. Delo vodje lektorjev so v zadnjih desetih letih opravljali: v letih 1988–1990 mag. Martina Križaj Ortar, l. 1992 mag. Marja Bešter, v letih 1993–1996 Ljubica Črnivec, l. 1997 Mladen Pavičić in l. 1998 Gita Vuga.

Izvedba PŠSJ

- Prva PŠSJ v Ljubljani, tj. sedma po vrsti, je potekala od 11. 7. do 5. 8. 1988, nato pa vsako leto (razen l. 1991, ko razmere tega niso dopuščale in je bilo PŠSJ treba odpovedati),¹² le julija.
- PŠSJ traja največ 4 tedne. L. 1992 so organizatorji ponudili možnost 4-, 3- in 2-tedenskega programa;¹³ ker pa je vsakotedensko prihajanje novih udeležencev preveč motilo pouk obstoječih skupin, se je ponudba že naslednje leto skrčila le na 4- in 2-tedenski tečaj (sprva še z možnostjo izbire prvih ali drugih dveh tednov, od l. 1995 pa le prvih dveh tednov).¹⁴
- 4-tedenski tečaj obsega 80 ur jezikovnega pouka (4-ure dnevno, 5 dni tedensko), 2-tedenski pa pol manj. Komunikacijsko usmerjeni jezikovni pouk je organiziran na različnih stopnjah; glede na znanje slovenskega jezika so udeleženci razporejeni v tri osnovne skupine: začetno, nadaljevalno in izpopolnjevalno;¹⁵ po uspešno zaključenem tečaju dobijo spričevalo. – L. 1994 je bil udeležencem ponujen popoldanski izbirni program¹⁶ – izbirali so lahko med fonetiko, konverzacijo za začetnike in nadaljevalce, pisanjem slovenskih besedil in spoznavanjem slovenske književnosti, od l. 1997 pa še med poslovno slovenščino in pripravo na izpit iz aktivnega znanja slovenščine.¹⁷

¹¹ L. 1989 je Svet PŠSJ strokovnemu tajniku M. Bregantu dovolil uporabo naziva "organizacijski direktor", da bi pri reševanju finančnih težav (iskanju pokroviteljev) lahko nastopal kot enakovereden partner.

¹² Iz arhivskih dokumentov je razvidno, da se je PŠSJ l. 1991 pripravljala na praznovanje svoje desetletnice.

¹³ Po obisku Instituta Badan Polonijnych (centra za poljščino kot tuji jezik) v Krakovu l. 1990 je takratni strokovni tajnik M. Bregant že za l. 1991 načrtoval organiziranje PŠSJ z možnostmi izbire 2-, 3-, 4- ali 6-tedenskega programa.

¹⁴ Od l. 1992, ko je bilo udeležencem ponujena izbira med 4-tedenskim in krajšim (2-, 3-tedenskim) tečajem, se je za 4-tedenski tečaj odločila povprečno polovica (52 %) udeležencev (1992: 38,5 %, 1993: 49,5 %, 1994: 53 %, 1995: 53 %, 1996: 61 %, 1997: 51 %, 1998: 57 %).

¹⁵ Zaenkrat usmerjajo delo standardi znanja, ki jih je l. 1993 potrdil Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje, v postopku potrjevanja pa so že prenovljeni, nastali v projektu, ki ga je l. 1995/96 opravila Ina Ferbežar s sodelavci.

¹⁶ Do vključno l. 1993 je bil za udeležence organiziran dopolnilni popoldanski program, v katerem so asistentke (študentke slovenščine) udeležencem po potrebi pomagale pri učenju slovenščine.

¹⁷ Intenzivnih popoldanskih tečajev se v prvih dveh tednih PŠSJ udeležuje pribl. 60 % udeležencev, v drugem delu pa le tretjina.

- Ostali program, ki vključuje popoldanske in večerne dejavnosti, se je v zadnjih 10 letih krčil in dopolnjeval, skratka, prilagajal udeležencem. Predavanja, ki so bila v v letih 1988–1989 (po zgledu SSJLK) na sporedu vsak dan po pouku, so od l. 1990 omejena (sprva samo 3 na teden, od l. 1997 pa le še eno, vendar s posebnim poudarkom na metodični, tj. diskusijski, izvedbi). Vsa ostala predavanja (pregledna, o slovenski zgodovini, kulturi ...) se opravijo ob ogledu kakšne znamenitosti ipd. L. 1990 je strokovni tajnik M. Bregant kot urednik prvič pripravil zbornik predavanj *Cvetje z vrto Poletne šole*, od l. 1993 pa zbornik izhaja pod uredništvom J. Zemljarič Miklavčič v slovenščini in s povzetki v angleščini (od l. 1997 vsebuje tudi druge informacije, zanimive za udeležence PŠSJ).
 - Tudi število ekskurzij se je spreminjalo in se ustalilo pri 2 celodnevni in več krajših (popoldnevni) v 4-tedenskem programu.
 - Stalnica v popoldanskem programu so tudi t. i. delavnice (folklorna, pevska, novinarska – priprava glasila, gledališka).
 - Zaradi izredno velikega števila začetnikov se predavanja in ekskurzije vsa leta prevajajo v angleščino.
 - Od l. 1988 bivajo udeleženci PŠSJ v dijaškem domu (Dom učenk zdravstvene usmeritve v Ljubljani, zdaj Dom Poljane). Ker PŠSJ nima lastnih prostorov, sta tam do l. 1994 potekala tudi pouk in ves spremljalni program. Zaradi velikega števila udeležencev l. 1995 in 1996 je del pouka potekal v bližnjem Domu Ivana Cankarja, od l. 1997 pa v bližnji Srednji ekonomski šoli na Roški cesti.¹⁸
 - PŠSJ je samoplačniška dejavnost. Do l. 1992 se je otepala s stalnimi finančnimi težavami in samo vizijam in predanosti sodelavcev v tistem času (predvsem prof. dr. B. Pogorelec in M. Breganta) gre zasluga, da se je obdržala in tudi kakovostno napredovala. Do vključno l. 1991 se je financirala s kotizacijami udeležencev PŠSJ in finančnim prispevkom Izobraževalne skupnosti Slovenije.¹⁹ Zaradi nerednega nakazovanja dotacij in zaradi politično-gospodarskih razmer (druginja, inflacija, precenjeni dinar) so se organizatorji v letih 1988–1991 s številnimi prošnjami za finančno pomoč obračali na državne organe²⁰ (neuspešni so bili tudi pri iskanju generalnega pokrovitelja), že l. 1989 pa so se odločili, da je nujno preiti na tržno organiziranje (tako so udeleženci PŠSJ od l. 1990 naprej sami plačevali vse stroške bivanja in izobraževanja).
- Deloma z zvišanjem kotizacije, predvsem pa z dobrim gospodarjenjem je PŠSJ

¹⁸ Zaradi spreminjanja strukture udeležencev PŠSJ biva v dijaškem domu od l. 1992 samo še pribl. 60 % udeležencev PŠSJ.

¹⁹ L. 1988 je bilo razmerje 42 % : 58 %, l. 1989 pa 38 % : 62 % v korist kotizacij (iz poročila o PŠSJ 1989).

²⁰ V arhivu je najti številna pisma, ki sta jih B. Pogorelec in M. Bregant (in tudi mag. R. Genorio kot predsednik Sveta) pošiljala številnim ustanovam (sekretariatom, tj. današnjim ministrstvom, predsedniku vlade idr.). Večkratne urgence prof. dr. B. Pogorelec, naj bi ISS plačevala strokovnega sodelavca Centra, tj. strokovnega tajnika PŠSJ, pa so se končno uresničile l. 1989.

l. 1992 zaprosila MŠŠ samo še za 10-odstotno dotacijo; l. 1996 pa je MŠŠ dotacijo ukinilo in namesto nje raje povečalo število štipendij za udeležence.

S štipendijami je od l. 1992 pomagala SIM – iz svojega proračuna je štipendije zagotavljala potomcem slovenskih izseljencev: l. 1992 je dobilo štipendijo 19 % udeležencev, l. 1993 17 %, l. 1994 27 %, l. 1995 pa so se SIM kot štipenditorju pridružile še druge ustanove oz. podjetja, tako da je štipendijo l. 1995 prejelo že 27 %, l. 1996 30 %, l. 1997 33 %, l. 1998 pa kar 50 % udeležencev PŠSJ (tega leta je MŠŠ podelilo največ štipendij potomcem Slovencev iz republik nekdanje Jugoslavije).

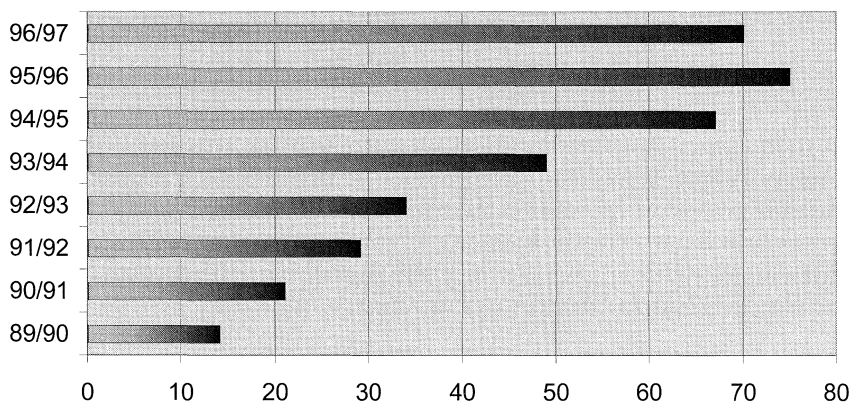
Udeleženci

Odlično poslovanje PŠSJ se odraža tudi v številu udeležencev, ki se je že l. 1993 približalo stotici. V zadnjih 10 letih (l. 1991 je bila šola zaradi vojne odpovedana)²¹ je šolo obiskalo več kot 900 študentov, če pa temu prištejemo še udeležence šole v Kranju (258), že blizu 1200.

Število udeležencev PŠSJ²²

Leto	1988	1989	1990	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Skupaj
Udeleženci	48	70	86	65	97	122	103	115	106	100	912

Rast števila udeležencev ČŠSJ po letih

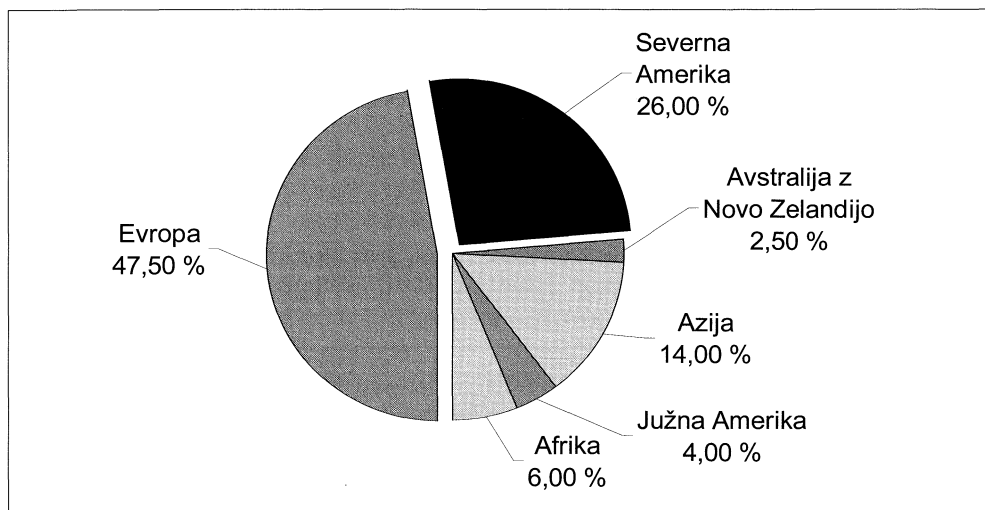
²¹ L. 1991 je bilo prijavljenih 81 udeležencev: 19 iz ZDA, 12 iz Kanade, 10 iz Nemčije, 8 iz Italije, 6 iz Avstrije, po 4 iz Švice in Belgije, po 2 iz Francije, Nizozemske, Švedske in Argentine, po 1 pa iz Hrvaške, Makedonije, Jugoslavije, Rusije, Velike Britanije, Nigerije, Gane, Japonske in Avstralije.

²² Številke so prepisane iz končnih poročil o poteku vsakoletne PŠSJ.

Prevladujejo študentje (podatki od l. 1993: 37 %, 1994: 38 %, 1995 ni podatka, 1996: 40 %, 1997: 55 % in 1998: 45 %) in zaposleni (predvsem z višjo in visoko izobrazbo), manj pa je dijakov (od l. 1995 sprejema PŠSJ le udeležence, ki so stari najmanj 17 let).

Največ udeležencev prihaja v PŠSJ iz Evrope (59 %), nato pa (po vrsti) iz Severne Amerike (30,5 %), Avstralije z Novo Zelandijo (3,5 %), iz Azije (2,5 %), Južne Amerike (2,5 %) in Afrike (2 %).

Delež udeležencev PŠSJ po celinah

Koliko je med njimi potomcev Slovencev po svetu, je težko reči, ker v poročilih ni zbranih teh podatkov. Iz naslednje preglednice je razvidno, da je največ udeležencev iz evropskih (po vrsti: iz Avstrije, Nemčije, Italije, Francije, Švice ...) in severnoameriških držav (ZDA in Kanada), tj. držav, kjer v glavnem živijo naši rojaki. Od l. 1992 narašča delež udeležencev iz bivših jugoslovanskih republik, pridružujejo pa se jim še iz drugih držav (l. 1998 npr. iz Albanije in Latvije).

Število udeležencev po celinah in državah

<i>Leto</i> <i>DRŽAVA</i>	1988	1989	1990	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	<i>Skupaj</i>
Albanija										1	1
Avstrija	2	4	6	6	14	10	12	14	18	16	102
Belgija	2	2	3		1	5	3	1	1	1	19
Bolgarija						3			1	1	5
Bosna in Hercegov.				1	1	2			1		5
Češka				1			2	2	2	3	10
Danska						1			1		2
Finska								1		1	2
Francija	4	3	2	4	4	4	5	10	4	3	43
Grčija						1	1				2
Hrvaška				3	4		1	2	3	8	21
Irska								1			1
Italija	4	10	8	5	15	7	10	10	11	7	87
Jugoslavija		1						3			4
Latvija										1	1
Liechtenstein						1					1
Madžarska					1	2	1			1	5
Makedonija				1						2	3
Nemčija	1	6	12	8	10	15	13	7	11	7	90
Nizozemska	1	1	3	1	6	3	2	2	2	2	23
Norveška		1				1	1	1			4
Poljska		1	1				1	2			5
Portugalska								1			1
Rusija						1	2	1	3	4	11
Švica	2	2	6	4	2	4	3	2	2	6	33
Španija						1	3	3	4		11
Švedska	1	3	4	1			4	4	2	1	20
Velika Britanija		1	2	1	3	2	5	4	2	5	25
SKUPAJ	17	35	47	36	61	63	69	71	68	70	537

<i>Leto</i> <i>DRŽAVA</i>	1988	1989	1990	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	<i>Skupaj</i>
Kanada	12	9	14	9	4	8	16	4	8	4	88
Mehika						1					1
ZDA	13	13	17	15	19	30	15	32	18	18	190
SKUPAJ	25	22	31	24	23	39	31	36	26	22	279

<i>Leto</i> <i>DRŽAVA</i>	1988	1989	1990	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	<i>Skupaj</i>
Argentina		2		1	2	1			3	2	11
Brazilija		1			1	1		1			4
Čile		1									1
Venezuela	1		2		1				2		6
SKUPAJ	1	4	2	1	4	2		1	5	2	22

<i>Leto</i> <i>DRŽAVA</i>	1988	1989	1990	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	<i>Skupaj</i>
Alžirija		2	2			3					7
Egipt						1		1		1	3
Gana					1		1				2
JAR						1			1		2
Nigerija							1				1
Sudan									1		1
Zimbabve					1						1
SKUPAJ		2	2		2	5	2	1	2	1	17

<i>Leto</i> <i>DRŽAVA</i>	1988	1989	1990	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	<i>Skupaj</i>
Bangladeš									1		1
Filipini			1								1
Japonska		1		1	1	1		1	1	1	7
Jordanija	1	1				10					2
Kitajska				1	1	3					5
Kuvajt		1			1						2
Nepal									1		1
Pakistan						1					1
Sirija					1						1
Tajvan						1				1	2
Turčija						1					1
SKUPAJ	1	3	1	2	4	7		1	3	2	24

<i>Leto</i> <i>DRŽAVA</i>	1988	1989	1990	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	<i>Skupaj</i>
Avstralija	4	4	3	2	3	6		4	1	2	29
Nova Zelandija							1	1	1	1	4
SKUPAJ	4	4	3	2	3	6	1	5	2	3	33

CELOLETNA ŠOLA SLOVENSKEGA JEZIKA

Začetek

Prva ponudba o Celoletni šoli slovenskega jezika, ki jo je najti v arhivu Centra, je iz poletno-jesenskih dni l. 1989: FF v Ljubljani je ponudila "celoletni intenzivni začetni tečaj slovenščine za tujce", namenjen "tujim državljanom, ki se odločijo za študij, bivanje ali strokovno izpopolnjevanje v Sloveniji, a ne znajo slovenskega jezika". Ker naj bi bil namen tečaja usposobiti tujce za čim bolj učinkovito spremljanje rednega študija in za čim hitrejšo vključevanje v življenje pri nas, so poleg učenja "občevalne slovenščine" ponudili tudi spoznavanje "slovensk/ega/ strokovn/ega/ izrazja" ter "seznanja/nje/ s slovensko kulturo v najširšem smislu". Pouk v obsegu 715 ur (tj. 5 ur dnevno 5 dni tedensko), razdeljen na trimestre, naj bi trajal od novembra do junija; v prvem trimesstru so ponudili intenzivni začetni tečaj slovenščine, v drugem intenzivni nadaljevalni tečaj s spoznavanjem slovenske kulture in v tretjem intenzivni izpopolnjevalni tečaj s težiščem na slovenskem strokovnem izrazju. Predvideno je bilo, da naj bi se celoletni tečaj zaključil s preizkusom znanja; če bi ga kandidat opravil, bi mu FF izdala potrdilo o znanju slovenščine, kar je (bil) pogoj za vpis na obe slovenski univerzi.

Ta ponudba je plod dogovarjanj Centra z ZAMTES-om (Zavodom SR Slovenije za mednarodno znanstveno, tehnično, prosvetno in kulturno sodelovanje), ki je do takrat organiziral tak tečaj v sodelovanju z Delavsko univerzo Cene/ta/ Štupar/ja/ v Ljubljani,²³ in Univerzo Edvarda Kardelja v Ljubljani;²⁴ tako ZAMTES kot univerza sta uvidela, da bi lektorsko delo na delavski univerzi potrebovalo strokovni razvoj, ki bi ga lahko zagotovila le FF,²⁵ ki je že imela izkušnje s poučevanjem slovenščine kot tujega jezika. Tečaj se je tako s štud. l. 1989/90 vsebinsko in finančno prenesel na FF in postal obvezen za vse, ki bi se želeli vpisati na katero od slovenskih univerz. Tečaj je bil samoplačniški, razen za študente po mednarodnih sporazumih (njim ga je plačal ZAMTES).

Razvoj

Do danes se Celoletna šola slovenskega jezika (to ime najdemo že v dokumentih iz l. 1990) organizacijsko ni dosti spreminjala. Traja od oktobra do junija, še vedno je razdeljena na trimestre z začetnim, nadaljevalnim in izpopolnjevalnim tečajem,

²³ Tam so bodoči študentje poslušali tudi repetitorij srednješolske snovi iz predmetov politični sistem SFRJ s samoupravljanjem, matematika, biologija, fizika, kemija in računalništvo. (Iz obvestila študentom.)

²⁴ Z načrti je bil seznanjen tudi rektor mariborske univerze, vendar se nanje ni odzval (oz. v arhivu ni najti odgovora).

²⁵ Iz podpisov na arhivskih dokumentih je možno razbrati, da sta "zadevo" urejali prof. dr. Breda Pogorelec in mag. Martina Križaj Ortar, takratna strokovna sodelavka Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik, sicer pa je pri tem sprva sodelovala tudi Ljubica Črnivec, kasneje pa Mihael Bregant, ki se je tudi redno zaposlil v Centru.

število ur pouka se je v letih obstoja šole postopoma zmanjševalo (v štud. l. 1996/97 560 ur – pouk poteka 4 ure dnevno od ponedeljka do petka).

Pouk poteka v manjših skupinah od 6 do 12 udeležencev glede na njihovo predznanje slovenščine. V glavnem poučujejo honorarni lektorji²⁶ (mentorji in pripravniki), sodelujejo pa tudi vabljeni zunanji sodelavci.

Zaradi nazornosti in pestrosti je od štud. l. 1994/95 pouk ob petkih v 1. trimestru namenjen spoznavanju Ljubljane in Slovenije, v 2. in 3. pa organiziran v obliki "delavnic", kamor se udeleženci vključijo glede na svoje zanimanje (prim. v štud. l. 1994/95: slovenska kultura, poslovna slovenščina, naravoslovno izrazje, konverzacija; v štud. l. 1995/96: novinarska (pripravijo glasilo CŠSJ) in gledališka delavnica (pripravijo gledališko predstavo) ter dve konverzacijski delavnici). Ob zaključku CŠSJ dobijo udeleženci potrdilo o obiskovanju šole, izpit iz aktivnega znanja slovenskega jezika pa opravljajo v Izpitnem centru.²⁷

CŠSJ je samoplačniška dejavnost,²⁸ ves program (lektorski honorarji, učni pripomočki, najemnina za šolske prostore ipd.) se plačuje iz šolnin udeležencev, MŠŠ prispeva le polovično plačo za strokovnega sodelavca oz. tajnika CŠSJ. Šola nima lastnih prostorov, zato jih mora najemati ("gostovala" je že na FF, v Dijaškem domu Poljane, v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa, od štud. l. 1995/96 pa v Pionirskem domu). – Zdi se, da so prav prostori – tako za PŠSJ kot CŠSJ in ostale dejavnosti – največji problem Tečajev slovenščine, saj je program zanje prisiljen plačevati visoke najemnine.

Za organizacijo CŠSJ skrbi strokovni sodelavec oz. tajnik; sprva je bila to mag. Martina Križaj Ortar, kasneje pa Andreja Gantar (1991–1992), Mihael Bregant (1992–1994), kot pripravnik še Dejan Černigoj (v drugi polovici 1993 in prvi polovici 1994), Danuša Škapin (1994–1996), Manca Perko (1996–1998) in Metka Lokar (od 1998).

Udeleženci

Število udeležencev se je v osmih letih obstoja CŠSJ vsako leto povečevalo in se od začetkov povečalo za več kot petkrat.²⁹

²⁶ V štud. l. 1997/98 sta bili dve lektorici prvič redno zaposleni (plačani iz šolnin).

²⁷ Iz arhivskih dokumentov je razvidno, da so udeleženci v štud. l. 1993/94 in 1994/95 po prvem trimestru opravljali izpit iz informativnega znanja slovenskega jezika (t. i. licenca C), po drugem izpit iz pasivnega znanja slovenskega jezika (licenca B), po tretjem pa izpit iz aktivnega znanja slovenskega jezika (t. i. licenca A).

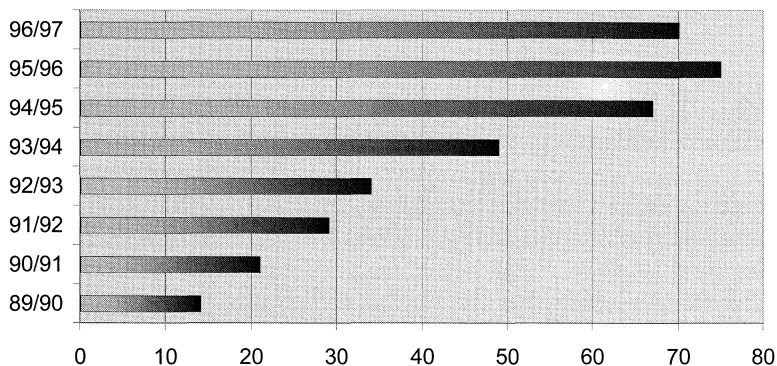
²⁸ Večina udeležencev CŠSJ je samoplačnikov, nekaj pa je štipendistov (predvsem MŠŠ, lastnih vlad ali pa podjetij/ustanov, v katerih so zaposleni). L. 1988/89 je bilo štipendistov kar 79 %, l. 1997/98 pa 43 %.

²⁹ Podatki o udeležencih nekaj prvih šol so razvidni le iz prijavnih in poročil o prisotnosti pri pouku, za kasnejše šole pa prepisani iz končnih poročil o poteku vsakoletne šole.

Število udeležencev ČŠSJ

Študijsko leto	89/90	90/91	91/92	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	Skupaj
Udeleženci	14	21	29	34	49	67	75	70	75	434

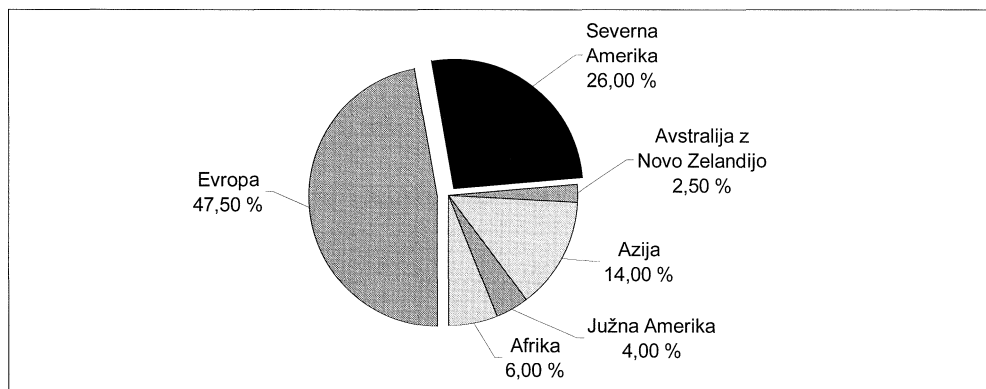
Rast števila udeležencev ČŠSJ po letih

Ker je možen vpis v posamezni trimeser ČŠSJ, se število udeležencev po trimestrih razlikuje; nekateri obiskujejo ČŠSJ vse tri trimestre, najbolj obiskana sta prvi in drugi (po prvem nekaj udeležencev odide, vendar jih približno toliko tudi pride na novo), v tretjem pa ostaneta približno dve tretjini udeležencev drugega trimestra.

Največ udeležencev prihaja v ČŠSJ iz Evrope (47,5 %), nato pa (po vrsti) iz Severne Amerike (26 %), Azije (14 %), Afrike (6 %), Južne Amerike (4 %) in Avstralije (2,5 %).

Delež udeležencev ČŠSJ po celinah

V primerjavi s PŠSJ izstopa večje število Azijcev in Afričanov, ki so se slovenščino učili, ker so jo potrebovali pri študiju (precej udeležencev ČŠSJ je namreč tujcev).

Število udeležencev po celinah in državah

<i>Leto</i> <i>DRŽAVA</i>	89/90	90/91	91/92	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	<i>Skupaj</i>
Avstrija	1		1	1	1	1	2	3	2	12
Belgija									1	1
Bolgarija								1		1
Bosna in Hercegovina					3	2	9	1	2	17
Danska								1		1
Finska								1		1
Češka		1								1
Francija	1		1	3	3	2	2	1	5	18
Grčija		2								2
Hrvaška					1	1	1	1	1	5
Irska						1		1		2
Italija	1			1	2	3	4		4	15
Jugoslavija		1			1		2		3	7
Madžarska	1	1	1	1		2	1	3	1	11
Makedonija									1	1
Nemčija	1		3	2	2	1	2	4	6	21
Nizozemska		2	1	1	2	4	2	1	1	14
Norveška							1			1
Poljska			2	2			1		2	7
Romunija			1	1	1				2	5
Rusija					1	2	10		5	18
Španija		1			2					3
Švedska			1			3	2	2	2	10
Švica					1		1	1		3
Ukrajina			2	2	1	3	5	4	2	19
Velika Britanija	1	1			2	1	1	2	3	11
SKUPAJ	6	9	13	14	23	26	46	27	43	207

<i>Leto</i> <i>DRŽAVA</i>	89/90	90/91	91/92	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	<i>Skupaj</i>
Kanada	1		2	1		1	3	10	2	22
Mehika									1	1
ZDA		1	8	12	18	12	10	15	12	88
SKUPAJ	1	3	10	13	18	13	13	25	15	111

<i>Leto</i> <i>DRŽAVA</i>	89/90	90/91	91/92	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	<i>Skupaj</i>
Argentina	2	1			1	4		1	2	11
Brazilija								1		1
Ekvador								1	1	2
Nikaragva							1			1
Peru				1			2			3
SKUPAJ	2	1		1	1	4	3	3	3	18

<i>Leto</i> <i>DRŽAVA</i>	89/90	90/91	91/92	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	<i>Skupaj</i>
Alžirija			1	1		3				5
Egipt								1		1
Gana						1	1			2
Kamerun				1						1
Kenija							1		1	2
Mali	1	1								2
Maroko							1	1		2
Niger			1	1						2
Nigerija	1	1	1							3
Somalija						1				1
Sudan	2				1					3
Tanzanija						1				1
SKUPAJ	4	2	3	3	1	6	3	2	1	25

<i>Leto</i> <i>DRŽAVA</i>	89/90	90/91	91/92	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	<i>Skupaj</i>
Azerbejdžan						3				3
Filipini		1								1
Gruzija						3				3
Indija		1			1	1				3
Irak							1			1
Iran		2				1			1	4
Japonska		1			1	3	2	4	2	13
Jordanija	1				1					2
Kitajska		1	2	2	2	4	5	3	5	24
Kuvajt								3		3
Libanon								1		1
Pakistan								2		2
Tajvan					1	1				2
SKUPAJ	1	6	2	2	6	16	8	13	8	62

<i>Leto</i>	89/90	90/91	91/92	92/93	93/94	94/95	95/96	96/97	97/98	<i>Skupaj</i>
<i>DRŽAVA</i>										
Avstralija			1	1		2	2		5	11
SKUPAJ			1	1		2	2		5	11

ZIMSKA ŠOLA SLOVENSKEGA JEZIKA

ZŠSJ ima med vsemi šolami najkrajšo tradicijo,³⁰ saj je l. 1998 potekala šele četrtič. Ustanovljena je bila z željo, ponuditi ustrežnejši termin izpopolnjevanja slovenščine Slovencem na južni polobli (pozimi imajo namreč poletne počitnice), januarsko-februarski čas pa je ponujal tudi možnost športnega udejstvovanja, zato je bila ZŠSJ prva tri leta organizirana v Kranjski Gori. Od l. 1998 ZŠSJ poteka v Ljubljani (pouk poteka na FF).

Število udeležencev po državah³¹

<i>Leto</i>	1995	1996	1997	1998	<i>Skupaj</i>
<i>DRŽAVA</i>					
Avstrija	1	1	1	5	8
Bolgarija				1	1
Bosna in Hercegovina			1		1
Danska		2	1		3
Francija				1	1
Hrvaška				1	1
Italija				4	4
Nemčija		2	1	6	9
Španija		1		1	2
Švedska		1			1
Švica			1		1
Rusija			1	2	3
Velika Britanija	2	2			4

Kanada	1			1	2
ZDA	8	2	3	1	14

Argentina		3		2	5
Bolivija				1	1
Brazilija		1		1	2

³⁰ Potreba po ZŠSJ je bila omenjena že v poročilu o izvedbi PŠSJ l. 1988, z njo pa se je utemeljevalo tudi potrebo po nastavitvi redno zaposlenega tajnika PŠSJ l. 1988 v pismih takratnemu RKVITK.

³¹ Številke so prepisane iz končnih poročil o poteku vsakoletne ZŠSJ.

Japonska				2	2
Kazahstan				1	1
SKUPAJ	12	15	9	30	66

DRUGI TEČAJI

Tečaji slovenščine po potrebi prirejajo še druge tečaje, npr. t. i. popoldanske (v glavnem 60-ali 40-urne) tečaje, nudijo pa tudi individualni pouk (v štud. l. 1996/97 in 1997/98 27 – v glavnem za tuje poslovneže in diplomate), večkrat pa so tudi strokovno pripravili tečaje ali pomagali pri izvedbi tečajev, ki so jih organizirale druge ustanove.³²

STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE LEKTORJEV IN PRIPRAVA UČNIH GRADIV

V Tečajih slovenščine ves čas posvečajo skrb strokovnemu usposabljanju lektorjev; sprva je delo potekalo v obliki priprave na posamezne prireditve, od l. 1996/97 pa v rednih mesečnih srečanjih med študijskim letom (izmenjavanje izkušenj in srečanja z vabljenimi gosti).³³ Posebno pozornost posvečajo tudi lektorjem začetnikom, ki se pod mentorstvom bolj izkušenih kolegov usposabljaajo za poučevanje.

Tečaji slovenščine sodelujejo z Zavodom RS za šolstvo pri načrtovanju in izvedbi seminarjev za učitelje dopolnilnega pouka slovenščine za slovenske otroke v evropskih in prekomorskih državah, na seminarjih za izobraževanje učiteljev slovenščine na vseh stopnjah zamejskih šol (v štud. l. 1996/97 se je s tem v okviru polovične zaposlitve ukvarjala Špela Kajič Kmetič, v štud. l. 1997/98 pa Mateja Pezdirc).

Učitelji slovenščine v Tečajih slovenščine so na podlagi svojega znanja in izkušenj, dobljenih pri poučevanju v PŠJ in ČŠJ), napisali že osem učbenikov (v več izdajah) za učenje slovenščine kot drugega/tujega jezika (večino je založil Izpitni center): *Za začetek* avtorice Metke Čuk (prva izdaja 1985), *Učimo se slovenščino* avtorice Martine Križaj Ortar (1987), *Slikovno gradivo za slovensko besedo v živo* avtorice Ljubice Črnivec (1994), *Učimo se slovenščino II* (1995) avtorice Andreje

³² Npr. pomoč pri izpeljavi tečaja slovenščine v (stari) Gorici (1992/93, M. Bregant), sodelovanje pri pripravi Jezikovnih počitnic v Novem mestu (1989, M. Bešter in M. Bregant), priprava osnutka za izvedbo PŠSJ v Sydneyju (1989, M. Bregant, M. Križaj Ortar), priprava in izvedba 90-urnega tečaja Osnove slovenskega jezika na Letalski vojaški akademiji v Zemuniku pri Zadru (1989, M. Pušavec).

³³ Prispevki sodelujočih na junijskih srečanjih za lektorje slovenščine kot drugega/tujega jezika so objavljeni v redni letni publikaciji *Skripta* (Zborniku za izobraževanje učiteljev slovenščine kot drugega/tujega jezika), ki jo pod uredništvom M. Bešter izdaja Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik (izšli sta že dve "številki": 1 (1997) in 2 (1998)).

Markovič, *Odkrivajmo slovenščino* (1995) avtoric Metke Čuk, Marjance Mihelič in Gite Vuga, *Učimo se slovenščino III* (1996) avtorice Mojce Schlamberger Brezar, *Slovenščina na koncu jezika* (1997) avtorice Nataše Pirih, *Slovenska beseda v živo* (l. 1998 kot poskusno gradivo) avtoric Andreje Markovič, Špele Kajič Kmetič, Katarine Rigler Šilc in Danuše Škapin. Kaže se potreba po novih učbenikih za raznovrstne naslovnike, po berilu z metodično obravnavo umetnostnih besedil, avdio-vizualnih gradivih itd.

Ustanovitev

Na podlagi standardov znanja slovenščine kot drugega jezika, ki jih je l. 1992 sprejel pristojni strokovni svet, izvaja Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik tudi pripravo testov ter ocenjevanje sporazumevalnih zmožnosti kandidatov. Od potrditve standardov za izpit poteka prizadevanje za oblikovanje prvega nacionalnega certifikatnega sistema za slovenščino kot drugi jezik. Leta 1994 je Vlada Republike Slovenije imenovala Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik kot organ, ki je pristojen za preverjanje aktivnega znanja slovenščine.

V okviru Centra za slovenščino kot drugi/tuji jezik deluje Izpitni center (IC), ki izdaja potrdila o izpolnjevanju zahtev 5. točke 10. člena Zakona o državljanstvu ter spričevala o aktivnem znanju slovenščine. Priprava izpitnih gradiv izhaja iz potrjenih standardov znanja slovenščine kot drugega jezika, organizacijo in delovanje IC pa urejata Pravilnik Izpitnega centra (ta ureja izvajanje in opravljanje izpitov, sodelovanje IC in pooblaščenih organizacij, potrjuje zasnovo izpitnih gradiv pri preverjanju aktivnega znanja slovenščine ter določa kriterije ocenjevanja) in Poslovnik Izpitnega centra (ta ureja delovanje IC in njegovega sveta). Izdajanje potrdil, spričeval in poročil o znanju slovenščine, javnih listin, ki jih izdaja IC, urejajo Določila o izdajanju dokumentov po opravljanju izpitov.

Za IC je odgovoren voljeni predsednik dejavnosti skupaj s strokovnimi sodelavci. Svet IC, ki je posvetovalno telo, je sestavljen iz zunanjih članov (predstavniki Ministrstva RS za šolstvo in šport, Ministrstva RS za notranje zadeve, Zveze ljudskih univerz Slovenije) in članov Oddelka za slovanske jezike in književnosti. Standarde in teste v okviru prizadevanj za ustrezno raven zahtevnosti izpitov pripravlja glavna izpitna komisija. IC z rednimi stiki s pooblaščenimi organizacijami skrbi tudi za korektno izvajanje izpitov. Ispite izvajajo izpitne komisije. Predsednik izpitne komisije mora biti visokošolsko izobraženi slovenist s strokovnim izpitom, vpisan v

razvid od IC pooblaščenih izpraševalcev. Tudi za drugega člana tričlanske komisije je predpisana visokošolska slovenistična izobrazba, medtem ko za tretjega člana komisije izobrazba ni predpisana.

Financiranje IC: Ministrstvo RS za šolstvo in šport krije del plače vodje pisarne IC, vsi drugi sodelavci pa so honorirani iz sredstev, ki jih IC pridobi z izpitnimi pristojbinami. Če izpite organizira partnerska ustanova, pol pristojbine ostane njej, polovico sredstev pa partnerska ustanova nakaže FF oz. v njenem okviru IC. Iz teh sredstev krije Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik tudi druge strokovno-organizacijske potrebe Oddelka za slovanske jezike in književnosti: izdelavo novih učbenikov in metodičnih priročnikov (predvsem za poučevanje slovenščine kot drugega/tujega jezika), strokovna srečanja, ekskurzije ipd.

Izpiti in potrdila o znanju slovenskega jezika

Izpiti v okviru certifikatnega sistema v IC potekajo celo leto; razen avgusta je vsaj en izpitni rok na mesec (ob sobotah).

Na izpitu je mogoče pridobiti licenco A: aktivno znanje slovenščine, B: pasivno znanje slovenščine, C: informativno znanje slovenščine.

Pred opravljanjem izpita član izpitne komisije pojasni, kako se rešujejo naloge. Izpit sestavljata pisni in ustni del; pisni del traja 75 minut: trikrat po 15 minut za naloge in 30 minut za spis, ustni del pa 15 minut.

Pisni del zajema:

1. razumevanje poslušane besedila (izpraševalec prebere besedilo, kandidat izbira med pravilnimi in napačnimi trditvami ter odgovarja na vsebinska vprašanja);
2. slovnični test ne preverja teoretičnega poznavanja slovničnih pravil, pač pa pravilno rabo najbolj značilnih oblik na različnih jezikovnih ravneh (pravopis, oblikoslovje, besedotvorje, skladnja). Ta del vključuje tudi naloge, v katerih kandidat samostojno dopolnjuje začete povedi, ter razumevanje najpogostejše rabljenih stalnih besednih zvez;
3. spis: kandidati izberejo naslov in napišejo spis (od 100 do 200 besed).

Ustni del izpita:

Kandidat izbere med časopisnimi besedili eno, po pripravi pa v petnajstminutnem pogovoru z izpraševalcem dokaže svojo sposobnost govorjenja v slovenščini (obnova prebranega besedila, odgovori na vprašanja). Končna ocena ustnega izpita je opisna; kandidat govori: zadovoljivo, dobro, odlično, kot rojeni govorec.

Tudi skupna ocena izpita iz aktivnega znanja je opisna, in sicer štiristopenjska; "slovenščino obvlada: zadovoljivo, dobro, odlično, kot rojeni govorec".

Spričevalo o aktivnem znanju slovenščine potrebujejo kandidati predvsem za pridobitev državljanstva, ostali dve licenci sta povezani s preverjanjem napredovanja v ČŠJ in PŠSJ. Opravljanje izpita se torej povezuje s tečajji, pa tudi temeljnimi raziskavami – tako je bila pod okriljem IC opravljena raziskava primernosti standardov in testiranja, ki predstavlja osnovo za pripravo novih programov za poučevanje slovenščine kot drugega/tujega jezika in preverjanje znanja.

Statistični prikaz v IC izdanih dokumentov* (pripravila B. Skvarča)

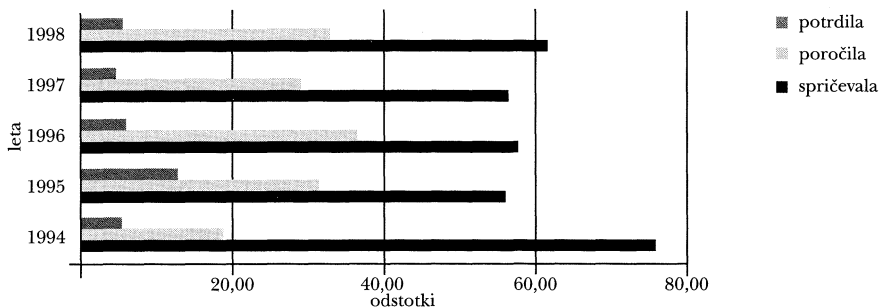
Statistika izdanih dokumentov od l. 1994 do oktobra l. 1998						
<i>Leto</i>	<i>1994</i>	<i>1995</i>	<i>1996</i>	<i>1997</i>	<i>1998</i>	<i>Skupaj od l. 1994 do l. 1998</i>
spričevala	950	1320	823	1135	1665	5893
poročila	235	736	519	495	888	2873
potrdila	67	301	85	79	149	681
Skupaj po letih	1252	2357	1427	1709	2702	9447

Prirast izdanih dokumentov po letih v odstotkih					
<i>Leto</i>	<i>1995</i>	<i>1996</i>	<i>1997</i>	<i>1998</i>	
spričevala	39 %	- 38 %	38 %	47 %	
poročila	213 %	- 29 %	- 5 %	79 %	
potrdila	349 %	- 72 %	- 7 %	89 %	
Skupaj prirast po letih	88 %	- 39 %	20 %	58 %	

Povprečje izdanih dokumentov na leto	1889
--------------------------------------	------

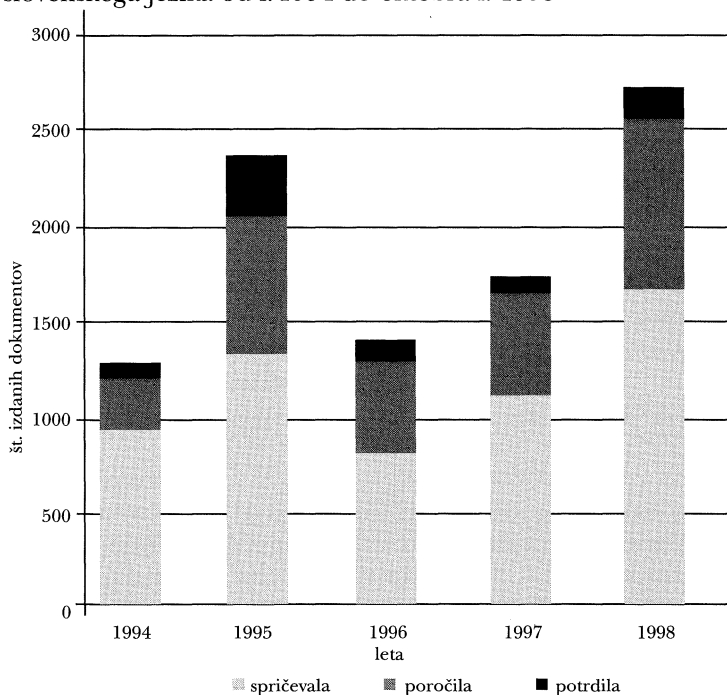
* Kot je razvidno iz preglednic, izdaja IC spričevala, poročila in potrdila. Spričevalo prejme kandidat, ki je opravil izpit iz aktivnega znanja slovenskega jezika, poročilo kandidat, ki na izpitu ni bil uspešen, potrdilo pa je dokument, ki ga IC izda tistim prosilcem za pridobitev slovenskega državljanstva, ki jim ni treba opravljati izpita iz aktivnega znanja slovenskega jezika, ker izpolnjujejo zahteve, navedene v 5. točki 10. člena Zakona o državljanstvu.

Primerjava števila izdanih dokumentov v odstotkih

Leto	1994	1995	1996	1997	1998
potrdila	5,35 %	12,77 %	5,96 %	4,62 %	5,51 %
poročila	18,77 %	31,23 %	36,37 %	28,96 %	32,86 %
spričevala	75,88 %	56,00 %	57,67 %	66,41 %	61,62 %

Statistika izdanih dokumentov o opravljanju izpita iz aktivnega znanja slovenskega jezika od 1. 1994 do oktobra 1. 1998

CENTER ZA SLOVENŠČINO KOT DRUGI/TUJI JEZIK

Urednici: Marja Bešter in Erika Kržišnik

Tehnična urednica: Meta Lokar

Oblikovalka: Metka Dariš

Izdajatelj: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike
in književnosti Filozofske fakultete v Ljubljani, 1999

Računalniški prelom in tisk: MatFormat d. o. o., Ljubljana

Naklada: 1000 izvodov

Prvi natis

Center
za slovenščino
kot drugi/tuji jezik

Center
za slovenščino
kot drugi/tuji jezik

Center
za slovenščino
kot drugi/tuji jezik

Center
za slovenščino
kot drugi/tuji jezik

Center
za slovenščino
kot drugi/tuji jezik

Center
za slovenščino
kot drugi/tuji jezik

Center
za slovenščino
kot drugi/tuji jezik